

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Filozofická fakulta
Diplomová práce

*Komunální elity v Pacově
v letech 1848-1918*

Vedoucí práce: Mgr. Zdeněk Bezečný, Ph.D.

Autor: Bc. Josef David

Obor studia: Historie navazující

Ročník: 3.

2012

Anotace

Diplomová práce na téma „Komunální elity v Pacově v letech 1848-1918“ se zaměřuje na propojení lokálního politického a společensko-kulturního života. Důležitým bodem práce je vymezení místních poměrů zaměřením na historickou, demografickou, národnostní, jazykovou i ekonomickou stránku města a okolního regionu včetně vývoje obecní správy v období mezi léty 1850-1862.

Na základě dochovaných písemných a ikonografických pramenů zejména z fondu „Archiv města Pacov“, uloženém ve Statním okresním archivu v Pelhřimově, se autor pokusil sestavit podobu jednotlivých pacovských zastupitelstev a městské rady pro období mezi léty 1862-1918. Analýzou voličských seznamů a řady dílčích pramenů se autor snažil sestavit síť provázanosti místních lokálních představitelů obecní samosprávy.

Důraz je kladen na sociální a rodinné vazby (jednotlivých) představitelů, přičemž práce obsahuje i bližší biografie několika zastupitelských rodin. Jako prameny zde posloužily hlavně městské adresáře a římskokatolické matriky. Tyto a další prameny a materiály byly využity též pro sestavení krátkých biografí a dějin vybraných rodin. Cílem práce bylo též vytvořit biogramy jednotlivých příslušníků komunálních elit.

Součástí diplomové práce jsou i autorovou badatelskou činností vzniklé rodokmeny některých pacovských rodin, které měly zastoupení v komunální politice.

Josef David, *Municipal elite in Pacov in the years 1848-1918*

Abstract

The diploma thesis with the topic “Municipal elite in Pacov in the years 1848-1918” is focused on connecting the local political and social-cultural life. One important part of this thesis is its attempt to define the local conditions including the historical, demographical, national, linguistic and economic aspects of the town and the neighbouring region. It also defines the progress of the municipal management in the period 1850-1862.

On the basis of extant written and iconographic sources, especially from the fund “Archive of the town Pacov”, which is in the National district archive in Pelhřimov, the author tried to form a version of the individual Pacov local government and town council in the time period 1862-1918.

The author also tried to form an interconnection net of the local representative of the municipal self-government using an analysis of the list of voters and other partial sources.

After that the author put emphasis on the social and family relations among them, including closer biographical study of some representative families. Town address books and Roman-Catholic register offices served as the main sources. These and other sources and materials were used in forming short biographies and histories of chosen families. The aim of this thesis was also to form biograms of the individual members in the municipal elite.

Another part of this thesis is the author’s exploration and creation of some Pacov family trees, whose members were representatives in the municipal politics.

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce.

Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací www.theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 4. května 2012

.....

Na tomto místě bych rád poděkoval několika lidem, kteří měli zásadní podíl na vzniku této práce. Předně děkuji za podnětné rady a trpělivost svému vedoucímu práce Mgr. Zdeňku Bezecnému, Ph.D. Mnohé díky směřují taktéž k Bc. et Mgr. Pavlu Holubovi ze Státního okresního archivu v Pelhřimově za neutuchající pomoc při dohledávání mnohých pramenů a archivní pomoc všeobecně. Tato práce by také nikdy nevznikla bez psychické i materiální podpory mojí rodiny a Mgr. Lenky Dvořákové.

OBSAH

1	ÚVOD	8
2	DEFINICE ZÁKLADNÍCH TERMINOLOGICKÝCH POJMŮ	19
2.1	Elita	19
2.2	Všeobecné vymezení místních politických (komunálních) elit	20
2.3	Střední třída.....	21
2.4	Město - maloměsto - obec	22
3	VYMEZENÍ MALOMĚSTA PACOV	25
3.1	Pacov v odraze staletí	25
3.2	Demografické hledisko	33
3.3	Ekonomické a hospodářské zázemí města a regionu	37
3.4	Společensko-kulturní život města ve druhé polovině 19. století	40
3.5	Národnostní a náboženské složení obyvatelstva.....	45
4	PŘÍSLUŠNÍCI MÍSTNÍ ELITY V OBECNÍM VÝBORU A RADĚ	48
4.1	Zrození obecní samosprávy	48
4.2	Charakteristika místních volebních záležitostí	50
4.3	Obecní výboři	56
4.4	Socioprofesionální skladba obecních výborů	60
4.5	Teritoriální původ členů obecního zastupitelstva	63
4.6	Náboženské vyznání zastupitelů	67
5	SOCIÁLNÍ VAZBY A RODINNÉ STRATEGIE MÍSTNÍCH ELIT	69
5.1	Rodinné integrace, strategie a propojenost pacovských elit	70
5.1.1	<i>Provázanost pacovských komunálních elit</i>	73
5.1.2	<i>Rodina Autengruberů</i>	81
5.1.3	<i>Rodina Hamerníků</i>	86
5.1.4	<i>Rodokmeny rodin – Kozelští, Novákovi, Steidlerovi a Zoubkovi</i>	91
5.2	Působení v městských spolcích a institucích	95
6	LOKACE DOMŮ PŘEDSTAVITELŮ OBECNÍHO VÝBORU	98
7	ZÁVĚREČNÁ REMINISCENCE	105
7.1	Vznik Československého státu v odraze pacovského dění.....	105
7.2	Volby 1919	106
8	ZÁVĚR	109

9	SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	112
10	SEZNAM ZKRATEK	121
11	BIOGRAMY PŘEDSTAVITELŮ KOMUNÁLNÍ ELITY	122
12	SEZNAM DIAGRAMŮ, GRAFŮ A TABULEK	151
13	PŘÍLOHY	153
13.1	Tabulkové přílohy	153
13.2	Obrazové přílohy	174

1 ÚVOD

Předkládaná diplomová práce „*Komunální elity v Pacově v letech 1848-1918*“ volně navazuje na bakalářskou práci „*Kulturní a spolkový život v Pacově 1859-1914 (1918)*“ obhájenou na Historickém ústavu Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích v roce 2009.

Časovým mezníkem práce se stal rok 1848, jakožto přelomový revoluční rok. V něm byly položeny základy k jedněm z mála výdobytků, jež se podařilo získat. Následně pak rok 1918, který je přirozeným mezníkem českých a evropských dějin. Tímto rokem předložená práce končí. Z politického i kulturního hlediska je rok 1918 taktéž přelomovým z důvodu vzniku nových státních útvarů v rámci středoevropského prostoru a následných změn ve správě nově vzniklého Československého státu.¹

Jestliže se autorova bakalářská práce pouze okrajově věnovala činnosti městských elit sdružených do spolků a těžiště spočívalo v jejich rekonstrukci a vývoji, pak epicentrem této diplomové práce je veřejná činnost elit a rozvoj maloměstské komunální samosprávy. Za příklad periferního sídla s místní elitou bylo vybráno konkrétně město Pacov ležící na hranicích jižních Čech a pomezí Českomoravské vrchoviny.

Nově vzniklá občanská (obecní) samospráva znamenala od počátku své existence těsnější propojení občanstva s místní samosprávou a vedla ve svých důsledcích k vytvoření občanské společnosti.²

Cílem autorova výzkumu se stala pacovská komunální elita, jež se začala vytvářet od doby prvních voleb do obecních výborů a zastupitelstev. Stala se tak činným faktorem procesu „*zobčanstvování*“ místního prostoru. Stejně procesy jsou shodné i pro zbytek sídel v rakouské monarchii a následně Předlitavsku.³ Tato výrazná proměna sídel z hlediska politické moci na místní úrovni byla propojena taktéž s dalšími jevy

---

¹ Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK - Jan DOBEŠ, *Dějiny správy českých zemí. Od počátků po současnost*, Praha 2007, s. 329-401.

² K roli občana a svobodné obce nejbližší Lukáš FASORA, *Svobodný občan ve svobodné obci? Občanské elity a obecní samospráva města Brna 1851-1914*, Brno 2007. Srov. Pavel KLADIWA, *Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850-1914. 1. díl. Vývoj legislativy*, Ostrava 2007, s. 15. O vzniku občanské společnosti můžeme hovořit zejména po revolučních letech 1848-49, kdy se zejména města angažovala o její vytvoření. Poněkud jiná situace panovala ve vesnickém prostředí, které prvořadě řešilo vyrovnání se s odstraněním přežitku feudální doby – roboty.

³ Srov. Milan HLAVÁČKA, *Zlatý věk české samosprávy. Samospráva a její vliv na hospodářský, sociální a intelektuální rozvoj Čech 1862–1913*, Praha 2006, s. 34–36.

typickými zejména pro 19. století – industrializací západního prostoru státu a urbanizačními procesy.⁴

Zahraniční centra, české směry bádání a literatura k občanským elitám a samosprávám

Studium struktur obecních samospráv, stejně jako výzkum občanských elit bylo v naší historiografii dlouho opomíjeným tématem. Zásadní roli hrály historicko-politické faktory přesahující mnohdy i naše hranice. Jak píše Marie Macková, první vlna bádání o samosprávách u nás probíhala koncem 19. století, kdy se však jednalo o téma, jež bylo pro tehdejší autory současností, a tudíž zde chyběl jejich určitý odstup k němu.⁵ Zajímavým počinem bylo vydání sborníku „*Město v české kultuře 19. století*“, kde vzhledem k tématu a době vzniku (r. 1983) této práce zaujmuly dva příspěvky – první od Otty Urbana⁶, druhý od Jiřího Kořalky.⁷

Návrat k tématu přišel až po roce 1989 po pádu komunistického režimu v Československu. Postupem času začaly vznikat první rané články a studie v různých sbornících, většinou jako výstupy z konferencí.⁸ Zároveň k nám začaly pronikat vlivy a myšlenky ze sousedních zemí (zvláště německy hovořících), ve kterých se výzkum městského prostředí propojeného se sociálními či hospodářskými dějinami rozvíjel již po několik desetiletí

Na tomto místě je zásadní zmínit některé směry bádání a zejména teoretická a metodologická východiska jednotlivých německých a rakouských škol (univerzit), jež významnou měrou ovlivňují bádání v našem prostoru.⁹

---

⁴ Základní literaturou Eduard MAUR - Pavla HORSKÁ - Jiří MUSIL, *Zrod velkoměsta - Urbanizace českých zemí a Evropa*, Praha 2002.

⁵ Marie MACKOVÁ, *Obecní samospráva v kontextu českého regionálního bádání*, in: Lukáš FASORA - Jiří HANUŠ - Jiří MALÍŘ (eds.), *Občanské elity a obecní samospráva 1848-1948*, Brno 2006, s. 108.

⁶ Otto URBAN, *K některým aspektům životního stylu českého měšťana v polovině 19. století*, in: *Město v české kultuře 19. století*, Praha 1983, s. 34-42. S kritikou tohoto článku později vystupují v příspěvku do sborníku např. Jana MACHAČOVÁ - Jiří MATĚJČEK, *Město a městská společnost v českých zemích 19. století*, in: Pavel KLADIWA - Aleš ZÁŘICKÝ (eds.), *Město a městská společnost v procesu modernizace 1740-1918*, Ostrava 2009, s. 21. Přes kritiku z důvodu slabého a nedostatečného studia situace v městech na našem území, je nutno podotknout, že se jednalo o jednu z prvních snah zakomponovat jiný pohled na měšťanstvo, než byl v „kurzu“ komunistických historiků a jisté „procitnutí“ Urbana od tehdy tendenčního pohledu na společnost v 19. století jako na buržoazní a dle marxistické ideologie kapitalistickou.

⁷ Jiří KOŘALKA, *Kulturně aktivní vrstvy české maloměstské společnosti v druhé polovině 19. století na příkladu Tábora*, in: *Město v české kultuře 19. století*, Praha 1983, s. 337-341.

⁸ Za všechny: Jiří PEŠEK - Václav LEDVINKA (edd.), *Mezi liberalismem a totalitou. Komunální politika ve středoevropských zemích 1848-1948*, Praha 1997.

⁹ Bližší charakteristiku přístupů a modelů bádání jednotlivých škol uvedl ve svých studiích zejména Pavel KLADIWA, *Stav bádání k problematice formování a vývoje občanské společnosti v 19. (18.) století. Srovnání frankfurtského, bielefeldského a vídeňského projektu na téma Bürgertum*, Slezský sborník

V 80. letech minulého století si někteří němečtí historici uvědomili důležitost sledování dvou navzájem korespondujících faktorů v městském prostředí od středověku po 19. století. Na jedné straně stály občanské vrstvy, na druhé následně komunální elity.

V průběhu desetiletí vykryštovala ve středozápadní části Německé spolkové republiky tzv. Bielefeldská škola kolem historika Jürgena Kocky. Hlavním výstupem projektu se stala řada knih zvaných „*Bürgertum - Beiträge zur europäischen Gesellschaftsgeschichte*“. Pokud bychom volně přeložili název této řady publikací, jednoznačně zjistíme, že se jednalo o výzkum občanských vrstev optikou evropských sociálních dějin. Patrný je zde přesah k sociálním vědám, které do značné míry ovlivňovaly dosažené výsledky bádání.

Předně bielefeldský projekt reflektuje hospodářský pokrok v německých městech a upozorňuje na několik zásadních pilířů, na nichž je vystavena celá teorie Kocky a jeho spolupracovníků. Předně vnímá, že pokrok a sociálně společenské změny nebyly pouze dílem centralistických složek, jimiž byl stát a jednotlivé byrokratické části německé společnosti, ale svoji zásadní roli zde sehrála inteligence tvořená širokou škálou socioprofesií.¹⁰ Patrná byla víra v pokrokovost, kterou byly složky inteligence schopny lépe uplatňovat v každodenním životě, z čehož vychází kritika tradicionalisticky založeného měšťanstva. Jak zmiňuje Fasora, zaměřuje se tento projekt zejména „*na roli významných osobností v dějinách - národů i malých komunit*.“¹¹ V přístupu k měšťanstvu je v modelu bielefeldské školy charakterizováno a spojováno dohromady především podle oblastí ve světle hodnotových, mentálních a kulturních hodnot.

Druhým odlišným německým vzorem se stal tzv. Frankfurtský model pod ideovou patronací Lothara Galla v projektové řadě „*Stadt und Bürgertum*“.

Zásadní myšlenkou, se kterou pracuje frankfurtská škola, hovoří o roli německých měst, jež měla podstatný vliv na vznik občanských vrstev („*Bürgertum*“). Nejlépe vystihuje její cíle výzkumu ostravský historik Pavel Kladiwa: „*Cílem výzkumu je analyzovat sociální strukturu měst, složení a proměny jejich řídicích vrstev a propojení*

100, 2002, s. 124-143; TÝŽ, *Elity města a městské samosprávy druhé poloviny 19. století a počátku 20. století ve střední Evropě (podněty z německé a z rakouské literatury využitelné pro výzkum v českých zemích)*, Universitas Ostraviensis, Acta Facultatis Philosophicae/Historica 10, 2003, s. 167-177. Srov. Lukáš FASORA, *Svobodný občan*, s. 21-25.

¹⁰ Uveďme si příklad některých z nich - zástupci učitelské inteligence (profesoři na univerzitách, gymnaziální učitelé či pedagogové na obecních školách), lékaři, právně vzdělaní jedinci (sudci, advokáti, notáři), zástupci církve (teologové a kněží), podnikatelé nebo velkostatkáři.

¹¹ Lukáš FASORA, *Svobodný občan*, s. 21-22.

výsledků této analýzy s vývojem politické ústavy, stran, správního systému, hospodářských poměrů, sociálních vztahů a infrastruktury.“¹²

Celkově tak působí výsledek celé řady „*Stadt und Bürgertum*“ komplexnějším způsobem než produkt bielefeldské školy s hledáním odpovědi na velmi zásadní otázku - které vrstvy byly nositelkami starých pořádků ve městech a naopak jaké vrstvy se ujmuly nově se tvořící profesionalizované městské (obecní) samosprávy.

Koncem 80. let se k výzkumu elit a občanských vrstev připojili také přední historici z vídeňské univerzity. Jednalo se zejména o Ernsta Brukmüllera, Ulrike Döcker, Hannese Stekla a Petera Urbanitsche. Celý projekt zaměřený na obě části monarchie Předlitavska i Zalitavska nesl název „*Bürgertum in der Habsburgermonarchie*“.

Rakouský projekt je přirozeně blízký i českým badatelům.¹³ Hlavní roli v této přitažlivosti hraje dlouhá staletí trvající propojenost rakouských zemí s českými i blízkost hranic a podobnost řešení stejných problémů zejména v národnostních otázkách (soužití Čechů, Němců a Židů). Za hlavní negativum tohoto pohledu na vývoj občanských elit a samospráv ve městech lze spatřit obzvláště ve snaze komparování výzkumů nesourodých částí a oblastí habsburské monarchie v odlišnosti v socioekonomických otázkách.¹⁴ I přesto je tento projekt vnímán zejména moravskými historiky za stále přínosný i z důvodů, že nepoužili ve svých knižních výstupech německé výzkumy měšťanstva a občanských vrstev.

Vrátíme-li se zpět do prostředí českých zemí, sympatickou roli v rozvoji bádání o městech a obecních samosprávách včetně lokálních elit přineslo i česko-německé vyrovnávání se s minulostí. I díky tomu započal vznik publikací zaměřených na dějiny jednotlivých měst z míst, ve kterých docházelo k přímému kontaktu a soužití Čechů a Němců (z oblasti Sudet).¹⁵ Po vzniku České republiky a s uvolněním politického smýšlení obyvatel se daleko více občanů, představitelů obcí i regionálních historiků

¹² Pavel KLADIWA, *Elity města*, Universitas Ostraviensis, Acta Facultatis Philosophicae/Historica 10, 2003, s. 167-177. s. 167.

¹³ Analýzy českých měst vyšly i v proslavené řadě „*Bürgertum in der Habsburgermonarchie*“: Hans Peter HYE, *Aussig – Eine Industriestadt am Rande des Reiches*, in: Peter URBANITSCH - Hannes STEKL (Hg.), *Kleinstadtbürgertum in der Habsburgermonarchie 1867-1914*, Wien-Köln-Weimar 2000, s. 25-78; František SPURNÝ, *Mährish Schönberg – Eine Domäne der deutschen Industrie*, in: TAMTÉŽ, s. 340-353; Marie TOŠNEROVÁ, *Beraun – Im Sog fortschrittlichen Modernisierung*, in: TAMTÉŽ, s. 137-170.

¹⁴ Primárně proto má tento různorodý výzkum vliv na kvalitu jednotlivých částí řady „*Bürgertum in der Habsburgermonarchie*“.

¹⁵ Z devadesátých let například Kolektiv autorů, *Dějiny města Ústí nad Labem*, Ústí nad Labem 1995 či Kolektiv autorů, *Dějiny města Chabařovic*, Chabařovice 1998. Z kraje nového století pak za zmínku stojí práce Kolektiv autorů, *Varnsdorf: město průmyslu a zahrada*, Varnsdorf 2003.

a archivářů začalo zajímat o historii svého okolí, regionu a zejména o dějiny měst i obcí. Započaly vznikat živelně knihy s různou kvalitou historického a archivního řemesla.¹⁶

Postupem let se na našem území vyprofilovala různá badatelská, do jisté míry na sobě nezávislá, přesto spolupracující místa výzkumu občanských elit a samospráv. Pokud se blíže podíváme na studium tohoto tématu na našem území, musíme vycházet z faktu, že v našich podmínkách zatím neexistují předpoklady ke vzniku detailně vyprofilovaných center bádání. Můžeme pouze hovořit o místech, ve kterých se sdružují historici s podobným zaměřením a tematickým bádáním o komunálních elitách a občanské společnosti včetně zaměření na obecní záležitosti.

V prostředí Čech najdeme jedno z těchto míst v Praze. To reprezentuje spíše tradičnější přístup, který se zabývá samosprávou a občanskými elitami z pohledu svého politického působení. Zejména řeší otázky národního sebeurčení a obrození Čechů v rámci podunajské monarchie. Přínos můžeme vidět z hlediska výzkumu vzájemného propojení jednotlivých úrovní veřejného dění a samosprávy. Díky tomu máme možnost více rozpoznat pohnutky rozhodování politických vůdců atd.

Přístup historiků z oblasti Čech je více narativní a částečně se blíží bielefeldské škole situované kolem Jürgena Kocky včetně poměrně zřetelné vazby na sociologická díla Maxe Webera a Pierra Bourdieua. Z konkrétních představitelů zmiňme např. Milana Hlavačku, Jiřího Klaboucha, Jiřího Kořalku či Jiřího Peška.¹⁷

Dalším místem bádání je moravsko-slezské prostředí zastoupené zejména brněnskou a ostravskou univerzitou. Čilou aktivitu zde započala nová nastupující generace našich historiků soustředěné v Brně kolem Lukáše Fasory¹⁸, v Ostravě následně kolektiv kolem Pavla Kladiwy.¹⁹

---

¹⁶ Důvody vzniku byly různé. V řadě míst však souvisely a stále souvisí s obnovením tradic oslav založení měst či výročím získání privilegií.

¹⁷ Výstižnými příklady budiž za všechny ostatní zmíněné autory díla: Jiří PEŠEK, *Od aglomerace k velkoměstu. Praha a středoevropské metropole 1850-1920*, Praha 1999. Novější knihou v duchu bielefeldské školy: Milan HLAVÁČKA, *Zlatý věk*, Praha 2006.

¹⁸ Výběrově jeho publikace a články vztahující se tematicky k tématu samosprávy a představitelů komunální politiky v 19. století: Lukáš FASORA, *Svobodný občan*; TÝŽ, *Brno Entrepreneurs and the so-called Worker's Question 1861-1914*, in: Aleš ZÁŘICKÝ (ed.), *The Involvement of Businessmen in Local and regional Public Life in Central Europe 1800-1914*, Ostrava 2009, s. 61-77; Lukáš FASORA - Jiří HANUŠ - Jiří MALÍŘ, *Sekularizace venkovského prostoru v 19. století*, Brno 2009; Lukáš FASORA, *Dělník a měšťan. Vývoj jejich vzájemných vztahů na příkladu šesti moravských měst 1870-1914*, Brno 2010; TÝŽ, *Jan Ohéřal a počátky moderní brněnské samosprávy 1851-1856*, Časopis Matice moravské, Brno 2010, s. 49-56; TÝŽ, *Secularization and the Working Class's Response to Marxism*, in: *Secularization and the Working Class. The Czech Lands and Central Europe in the 19th Century*, Eugene 2011, s. 127-141.

¹⁹ Pavel KLADIWA, *Komunální elity druhé poloviny 19. století a počátku 20. století v českých zemích - stav bádání a možnost využití metodologických podnětů z německé a rakouské literatury*, in: *K novověkým sociálním dějinám Českých zemí. Díl 6.*, Praha 2004, s. 33-58; TÝŽ, *Obecní výbor*

Moravsko-slezská pracoviště vycházejí spíše z inspirací frankfurtské školy situované kolem Lothara Galla a to zejména při definici předmětu bádání. Jak zmiňují, je tento přístup pro české prostředí praktičtější, ale je nutno jej přijímat kriticky a uzpůsobit podmínkám českých zemí. Částečně dále přejímají vlivy od zmiňované řady rakouských autorů.²⁰

Samotné bádání o městských a občanských elitách je samozřejmě plně interdisciplinární. V našem prostředí můžeme vidět zejména blízkost sociologie k danému bádání o městech, elitách, o studiu středních tříd a sociálním rozvrstvení společnosti od poloviny 19. století do poloviny 20. století (s různými ohraničeními konců a variabilními časovými mezníky). V tomto duchu v posledních letech vyvíjí značnou činnost Jiří Štaif²¹, v moravsko-slezském prostoru pak zejména vznikají práce a studie od Jany Machačové a Jiřího Matějčka.²²

Samotné směřování a jakési ohlášení počátku bližšího bádání moravsko-slezských historiků předznamenala společná studie Lukáše Fasory a Pavla Kladiwy v Českém časopise historickém v roce 2004 s načrtnutím konceptu v bádání o lokálních elitách a obecné samosprávě.²³ Vyvrcholením společné spolupráce obou historiků lze spatřovat zejména v edici sborníku vzniklém z brněnské mezinárodní konference – „*Občanské elity a obecní samospráva 1848-1918*“²⁴

Moravské Ostravy 1850-1918: komunální samospráva průmyslového města a její představitelé, Ostrava 2004; TÝŽ, *Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850-1914. 1. díl*; Pavel KLADIWA - Andrea POKLUDOVÁ - Renata KAFKOVÁ, *Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850-1914. 2. díl. 1. svazek. Muži z radnice*, Ostrava 2008; Pavel KLADIWA, *Public Involvement of Businessmen on the Local and Regional Level in Moravia before World War I*, in: *The Involvement of Businessmen in Local and Regional Public Life in Central Europe 1800-1914*, Ostrava 2009, s. 13-24.

²⁰ V našem prostředí se jeví jako nejvíce využitelná práce vzniklá pod redaktorskou taktovkou rakouských historiků: Peter URBANITSCH - Hannes STEKL (Hg.), *Kleinstadtbürgertum in der Habsburgermonarchie 1862-1914*, Wien-Köln-Weimar, Böhlau 2000.

²¹ Hlavními předměty zájmu historika Jiřího Štaifa spočívají v zaměření na dějiny společnosti 19. století, nacionalismus, formování elit, historiografii 19. a 20. století včetně zájmu o Františka Palackého. Z výčtu nejnovější příspěvky: Jiří ŠTAIF, *Moderní podnikatelské elity (koncepty, procesy, interakce a reprezentace)*, in: Jiří ŠTAIF (ed.) *Moderní podnikatelské elity. Metody a perspektivy bádání*, Praha 2007, s. 22-36; TÝŽ, *Sociální dějiny 19. století a jejich interpretační možnosti na prahu 21. století*, in: Jana ČECHUROVÁ - Jiří ŠTAIF (edd.), *K novověkým sociálním dějinám českých zemí VI. Sociální dějiny dnes*, Praha 2004, s. 13-32.

²² Výběrově Jana MACHAČOVÁ - Jiří MATĚJČEK, *Nástin sociálního vývoje českých zemí 1781-1914*, Opava 2002; TYTÍŽ, *O středních vrstvách v českých zemích 1750-1950. Základní zjištění, hypotézy, náměty*, Opava 2002; Jana MACHAČOVÁ, *O středních vrstvách společnosti 19. století v českých zemích*, Slezský sborník 100, 2002, s. 251-256.

²³ Lukáš FASORA - Pavel KLADIWA, *Obecní samospráva a lokální elity v českých zemích 1850-1918. Koncept a dílčí výsledky výzkumu*, Český časopis historický 102, 2004, s. 796-826.

²⁴ TYTÍŽ, *Obecní samospráva a lokální elity v českých zemích 1850-1918. Dílčí výsledky výzkumu v České republice*, in: Lukáš FASORA - Jiří HANUŠ - Jiří MALÍŘ (eds.), *Občanské elity a obecní samospráva 1848-1948*, Brno 2006, s. 11-40.

Pokud shrneme současný vývoj, je třeba ukázat na silící rozdílnost a diferencovanost nejen mezi do jisté míry „pražským“ a na druhé straně „moravským“ prostředím, ale zároveň dochází k rozdílnému směřování a metodologickým výstupům i mezi historiky v Brně na jedné straně a směřováním bádání v Ostravě na druhé straně.

Prvotním problémem sledovaným mezi všemi místy výzkumu u nás je terminologická nejednotnost ve vyjádření základních pojmů, následována nejednotností směřování jednotlivých historiků při výzkumech měst v Čechách a na Moravě (ve Slezsku) a tudíž z toho plynoucí roztržitost ve výsledných závěrech. Odlišnost se projevuje zvláště v odlišném zpracování statistických dat v oblasti příslušníků různých profesí a sociálních skupin. Další problém se jeví v nedostatečném zastoupení různých typů měst.

V současné chvíli se autorovi jeví koncepčnější práce moravské části historiků, která pracuje kompaktněji nežli česká část dějepisců. Proto předložená diplomová práce inklinuje k pracím jak Pavla Kladiwy, tak se kloní zejména k metodologickým výzkumům prezentovaných Lukášem Fasorou a pokračovateli zejména z řad studentů, s přihlédnutím k ideovým východiskům frankfurtské školy upravených pro české území.

Použitá pramenná a literární základna

Se vznikem obecní samosprávy můžeme hovořit o vytvoření občanské společnosti, reprezentované volenými zástupci do obecních (městských) výborů a zastupitelstev. Dle volebního práva představovali tyto skupiny lidé s movitým majetkem či vzdělané osoby. Přenesením jisté zodpovědnosti na nově vzniklé samosprávní jednotky se otevíraly před obcemi (městy) nové možnosti ovlivňovat každodenní život svých obyvatel. Z hlediska regionálního významu tak nabývá na významu studium struktur složení komunálních elit. Tomuto konkrétnímu bodu je věnován v této práci největší prostor.

Daní jedinci tak přímo zodpovídali za místní úpadek, stagnaci či v nejlepším možném případě rozvoj oblasti. Aktivní kontrolu nad nimi měli jejich voliči, kteří prostřednictvím voleb dávali najevo svůj postoj k fungování správy obce/města.²⁵

---

²⁵ Nutno podotknout, že se jednalo však o majetné voliče odvádějící přímé daně.

Prvořadou důležitostí v rámci každé obce měly procesy a mechanismy, které působily v každé komunální samosprávě. Jejich objasnění bude věnována taktéž jedna z kapitol.

Jako hlavní inspirační zdroj posloužila autorovi publikace vzniklá na základě řady dílčích studií a shrnující dosavadní vývoj občanských elit a samospráv v moravské metropoli, Brně - „*Svobodný občan ve svobodné obci?*“.²⁶ Svoji tematickou orientací tato diplomová práce není ojedinělá. Vesměs lze říci, že většina podobně zaměřených prací vznikla v posledních letech především na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně a převážně se svým zaměřením věnují samosprávám a elitám moravských měst (výběrově Hodonín, Kyjov, Polička, Přibyslav, Žďár nad Sázavou).²⁷ Z prostředí Olomoucké filozofické fakulty zmiňme ještě práci zabývající se moravskými Bučovicemi.²⁸

V českém geografickém prostoru podobně ideově pojaté zaměření na městskou elitu vidíme dle Fasorových metodologických výstupů prozatím pouze na příkladu dvou měst - Horažďovic²⁹ a Tábora.³⁰

Základními prameny k poznání fungování komunálních elit a volebních výsledků sloužily zejména materiály získané ve Státním okresním archivu Pelhřimov (dále jen SOkA Pelhřimov). Přirozeně stejně jako ostatní badatelé se v této problematice častokrát narazí na heuristické problémy, proto řada výzkumů provedených v této diplomové práci mohla vzniknout pouze metodou sondy, u které se do výsledků promítlo nedochování archivního materiálu. Autor práce měl štěstí, že se mu podařilo nalézt poměrně kvalitně zachovaný volební materiál, ze kterého má možnost konstruovat závěry z obecních voleb do zastupitelstva a městské rady z let 1862, 1864, 1867, 1870, 1873, 1876, 1880, 1883/84, 1887, 1891, 1894/95, 1899, 1902/03, 1906, 1909 a 1912/13. Zde je nutno zmínit, že základním pramenem se staly fondy uložené v Archivu města Pacov, pojmenované stroze „*Volby do obecního zastupitelstva*“.³¹

---

²⁶ Lukáš FASORA, *Svobodný občan*.

²⁷ Výběrově: Šárka VICHROVÁ, *Obecní samospráva olomouckých předměstí 1885-1919. Bělidla, Hejčín a Chválkovice*. Diplomová práce, Brno 2011; Jan RŮŽIČKA, *Komunální elity a obecní samospráva Bučovic v éře dvou starostů (1886–1914)*. Magisterská diplomová práce, Olomouc 2009.

²⁸ TAMTĚŽ.

²⁹ Jaroslava SMETANOVÁ, *Lokální elity v Horažďovicích 1864-1912*. Diplomová práce, Brno 2010.

³⁰ Pavla DĚDIČOVÁ, *Měšťanská elita v Táboře 1848-1938*. Diplomová práce, České Budějovice 2011.

³¹ SOkA Pelhřimov, Archiv města Pacov (dále jen AM Pacov), *Volby do obecního zastupitelstva 1850-1876*, inv. č. 317, kart. 81; TAMTĚŽ, *Volby do obecního zastupitelstva 1880-1902*, inv. č. 317, kart. 82;

Podstatu fondů tvoří protokoly z jednotlivých voleb a zejména pak volební seznamy, obsahující jména oprávněných voličů včetně rozdělení do voličských sborů, výše jejich odváděné přímé daně, socioprofesionálního zařazení či čísla popisného, z něhož odváděli poplatek. Dochovanost jednotlivých částí fondu je samozřejmě rozličná a málokdy úplná. Právě proto se pomůckou k doplnění informací o jednotlivých volbách do obecního zastupitelstva využily taktéž další prameny, které nabízel zmiňovaný archiv města – zápisy z „*Památeční knihy*“³², dochované knihy zápisů ze zasedání zastupitelstev a městské rady i dochované adresáře a soupisy obyvatel města Pacova.³³

Svojí důležitostí při sepisování práce sehrály i písemné prameny určené pro genealogické bádání - římskokatolické a evangelické matriky deponované ve Státním oblastním archivu v Třeboni a dnes volně přístupné v jejich digitální verzi na internetových stránkách archivu.³⁴

Při vzniku práce bylo autorem použito vydaných pramenů dochovaných pamětí. Nejprve „*Paměti*“ pacovského rodáka Josefa Steidlera st. uveřejněných v rámci Vlastivědného sborníku Pelhřimovska,³⁵ následně Paměti Zdenky Wagnerové, jež jsou součástí pozůstalosti po českém památkáři Václavu Wagnerovi a jsou uloženy v Památníku národního písemnictví.³⁶

Svojí úlohu při tvorbě práce sehrály také prameny nacházející se ve třech muzejních institucích. V Muzeu Vysočiny v Pelhřimově uložené dobové tiskoviny (Jiskra, Český Jih, Jihlavské listy), v Husitském muzeu v Táboře taktéž soudobý tisk představovaný týdeníkem Tábor. K získání bližších, i když někdy útržkovitých, informací posloužily fondy o některých pacovských osobnostech druhé poloviny 19. a počátku 20. století nacházející se v Městském muzeu Antonína Sovy v Pacově.³⁷

---

³² SOkA Pelhřimov, AM Pacov, *Památeční kniha města Pacov I 1888-1919*.

³³ TAMTĚŽ, *Abecední seznam obyvatel města 1870-1880*, inv. č. 81; TAMTĚŽ, *Soupis domácností a obyvatelstva města 1920*, inv. č. 348, kart. 92.

³⁴ Pracováno s digitální podobou matrik na internetové adrese: <http://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs> (čerpáno z uveřejněných dat na internetové stránce k 1. 4. 2012).

³⁵ Eliška STEJSKALOVÁ (ed.), *Paměti Josefa Steidlera z Pacova*, in: Vlastivědný sborník Pelhřimovska 13, Pelhřimov 2002, s. 60-73

³⁶ Literární archiv - Památník národního písemnictví Staré Hrady, Václav Wagner, *Paměti Zdenky Wagnerové*.

³⁷ Městské muzeum Antonína Sovy v Pacově, František Autengruber, nezpracováno; TAMTĚŽ, Josef Hamerník, nezpracováno; TAMTĚŽ, Lešanovský, nezpracováno.

Rozložení kapitol

Diplomová práce je celkově členěna do devíti základních kapitol včetně úvodu a závěru. Ještě před samotným započítáním zkoumání bližších procesů uvnitř města Pacov se autor pokusil vymezit některé poměrně základní termíny, s nimiž se čtenář v rámci práce setká. Vymezení slova „elita“ se opírá zejména o práci o vývoji „*teoriích elit*“ z pera Miroslava Jodla.³⁸ Svoji důležitost s tématem dokládá i definování dalších termínů - místních politických (komunálních) elit, tzv. střední třídy a na závěr bližší pohled na bližší definici pojmů „Město - maloměsto - obec“.³⁹

V třetí části se autor pokusil blíže charakterizovat sledované město Pacov. Nejprve stručným historickým vymezením se zaměřením zejména na 19. století a některé majitele, kteří Pacovsko vlastnili. Aby byla charakteristika úplná a více kompaktní, bylo třeba více rozebrat též demografické, národnostní, náboženské a společensko-kulturní předpoklady venkovského města Pacov. Za velmi zásadní podkapitolu této části pak autor považuje rozbor místních ekonomicko-hospodářských podmínek, které dle jeho mínění výstižně vypovídají o důvodech zaostalosti oproti jiným regionům a oblastem, ale též o nastupujících snahách znovu vzkřísit místní živnosti a řemesla. Zejména v této kapitole byla použita v největší míře dostupná regionální literatura.⁴⁰

Čtvrtá kapitola je tvořena několika stěžejními částmi. Nejprve pojednává všeobecně o jednotlivých zákonných změnách a úpravách týkajících se obecní samosprávy po roce 1848. Zde jako základní vodítko posloužila práce předních českých archivářů o dějinách správy na našem území od prvotních počátků do dnešní doby.⁴¹ Následně již konkrétně specifikuje místní volební záležitosti, způsoby voleb do zastupitelstva i městské rady včetně rozboru a velikosti voličské základny.

O drobnou sondu z období let 1851-1859, ze kterých se dochovalo pouze několik protokolárních zápisů ze zasedání obecního výboru, se autor pokusil v podkapitole „*Obecní výboři*“. Přestože z tohoto období není možno dělat detailní závěry, důležité je rozkrytí působení některých osob v rámci obecního výboru v době, v níž byly potlačeny některé svobodné prvky v obecní samosprávě.⁴² Součástí této podkapitoly je též pokus o hledání odpovědí na otázku, jaká byla personální změna v zastupitelstvu a jaké byly

³⁸ Miroslav JODL, *Teorie elity a problém elity*, Praha 1994².

³⁹ Použitá literatura uvedena v rámci daných definic pojmů.

⁴⁰ Kolektiv autorů (edd.), PACOV od historie k současnosti. Sborník k 550. výročí získání prvních privilegií a 400. výročí povýšení na město panské, Pacov 1997; Vlastimil SIMOTA - Eliška STEJSKALOVÁ, *Lidé zapomenutého kraje. Významné osobnosti Pacovska*, Pacov 2008.

⁴¹ Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK - Jan DOBEŠ, *Dějiny správy českých zemí. Od počátků po současnost*, Praha 2007.

⁴² TAMTÉŽ, s. 299.

počty prvně zvolených zastupitelů v jednotlivých volebních letech mezi roky 1862-1918.

Dalším ukazatelem k bližšímu určení mechanismů uvnitř pacovských komunálních elit slouží socioprofesionální rozbor zaměřený na nejvíce zastoupené skupiny ve výboru.

Podkapitola o teritoriální mobilitě členů zastupitelstva si klade za cíl rozlišit a zjistit, jaký podíl měli v tomto maloměstě místní rodáci, případně osoby narozené v oblasti do 15, 50 či více kilometrů. Pouze doplňující charakter má dále rozbor náboženského vyznání jednotlivých členů obecního výboru.

Za poněkud ojedinělou kapitolu v rámci bádání o komunálních představitelích v našem geografickém prostoru považuje autor rozbor sociálních vazeb a rodinných strategií mezi jednotlivými rodinami. Přestože například Lukáš Fasora věnuje jednu z kapitol ve své knize o „*Svobodné obci*“ rodinným vazbám⁴³, jeho rozbor je spíše primárně zaměřen na situaci ve větších městech, nežli na maloměstském prostředí.

Přesto některé trendy byly platné také pro situaci při vytváření rodinných vazeb v rámci venkovského maloměsta, kterým Pacov dozajista byl. Mnoho analýz v této části práce bylo možné vytvořit teprve po vytvoření diagramů s propojením jednotlivých pacovských rodin komunálních elit, případně popsat biograficky dějiny dvou význačných pacovských rodin teprve na základě diagramů s rodokmeny vycházejícími s matričního bádání autora.

Součástí diplomové práce o místních komunálních elitách jsou i biogramy 129 obecních zastupitelů, kteří mezi léty 1862-1919 zasedali v obecním zastupitelstvu. Zdroj pramenů pro vyplnění základních informací o zvolených výborech zahrnoval srovnávání a použití více různorodých písemných pramenů včetně ikonografických. Bližší informace k dohledatelným údajům v biogramech jsou uvedeny před jejich soupisem.

Celá práce je dále doplněna celou řadou tabulek, grafů a diagramů, jež mají zvýraznit zveřejněná fakta a závěry. Především díky dochovanosti volebních seznamů a dat z výsledků voleb mezi léty 1862-1912 (1913 pro volby do městské rady) se autorovi podařilo složit tabulky s výsledky jednotlivých voleb do obou částí obecní samosprávy.

---

⁴³ Lukáš FASORA, *Svobodný občan*, s. 133-158.

2 Definice základních terminologických pojmů

Ještě nežli bude možno přistoupit k bližšímu rozboru komunálních elit v Pacově, je nutné si blíže specifikovat některé základní termíny, s nimiž se v této práci setkáme.

2.1 *Elita*

Vyložit slovo elita jednoduchou vše říkající definicí je pro každého historika, sociologa či filozofa nemožné. Rozborem slova elita zjistíme, že samotný výraz pochází z latinského slova „*eligere*“, což bychom do našeho jazyka mohli přeložit termíny „*vyvolit*“ případně „*vybrat*“. Z hierarchického žebříčku společnosti, ať už v dávné minulosti, tak i dnes, docházelo (a dochází) k umělému vyvyšování některých jedinců, kteří ať už volbami případně jinými prostředky získali v rámci společnosti jisté mimořádné (=elitní) postavení.

Z dějinného pohledu dojdeme k závěru, že lidská společnost se vždy přirozeně dělila a stále dělí na elity a tzv. ne-elity (non-elity).⁴⁴ Prozatím žádný politický systém nedokázal společnost sjednotit ve smyslu rovnosti všech, přestože některé utopistické směry systémů si s touto teorií pohrávaly, případně se jí pokoušely převést přímo do reality a skutečnosti.⁴⁵ Dalo by se tak říci, že společnost se stává elitářskou zejména z důvodů nerovnosti mezi lidmi a jejím hierarchizováním. K samotné nerovnosti proto dochází už díky základním biologickým a psychologickým jevům u každého jedince. To samo o sobě následně způsobuje nerovnost v rámci společnosti včetně vzniku stratifikované hierarchizace a dělení do sociálních skupin.

Kořeny prvotních výrazných teorií elit můžeme vysledovat právě v období, jehož se tato práce dotýká, tedy konce 19. a počátku 20. století. Důvody vzniku zmíněných teorií elit byly zapříčiněny zejména deziluzí a zklamáním řady pracujících mas a části buržoazie z klasického buržoazně demokratického politického modelu, který přestával v očích některých výrazných představitelů a teoretiků sociologie plnit svojí úlohu.

Velmi příhodně hovořil ve svých teoriích italský teoretik Pareto o tzv. cirkulaci elit, v kterých nastiňuje myšlenku o jejich neustálých výměnách. Vychází totiž z teorie,

---

⁴⁴ Miroslav JODL, *Teorie*, s. 34.

⁴⁵ Zde je myšlen zejména socialismus a z něho vycházející komunismus primárně vytvořený učením Karla Marxe. Karl MARX, *Kapitál. Kritika politické ekonomie*, Praha 1978-1980.

že díky střetávání vládnoucích i nevládnoucích elit dochází k jejich přirozenému koloběhu, který je podpořen tím, že dané elity nejsou vždy malou neměnnou skupinou a tudíž nemůže vládnout věčně a přirozeně je vystřídá jiná elita, která bude nějaký další časový úsek u moci.⁴⁶ Autor si vybral právě pro definici elit práci tohoto italského sociologa, ekonoma a politologa, jelikož ono vystižení s proměnami elit lze převést na děje, které se uskutečňovaly v rámci pacovského obecního zastupitelstva, kdy částečně docházelo k proměnám elit a jejich koloběhu.

2.2 *Všeobecné vymezení místních politických (komunálních) elit*

Stejně jako v jiných obcích a městech rakouské monarchie změnilo vydání provizorního obecního zákona roku 1849 postupně veškerý obecní politický život. Z dnešního hlediska se nabízí říci, že za hlavní výdobytek revolučního roku 1848 lze považovat právě vznik obecní samosprávy. Právě nastolení těchto podmínek části obyvatel českých zemí přineslo možnost promlouvat do veřejných záležitostí a tím rozbít zaběhlý systém stavovské společnosti. Objevuje se nám zde typ občana, který může rozhodovat o obecních otázkách a svým hlasem tak pomáhá rozvíjet společnost občanskou.

Se změnami, které přinesl rok 1848, se do popředí dostává i poněkud konkrétněji vymezená skupina osob, komunální elity.⁴⁷ Ze sociologického pohledu jsou lokální politické elity charakterizovány následovně. Jejich okruh je značně úzký, jejich pozice je potvrzována získáváním více různých funkcí⁴⁸, považují se za výsadní nositele rozhodovacích kompetencí v obci, pocházejí většinou ze středních vrstev, přizpůsobují se ekonomické důležitosti svého rozhodovacího prostoru, většinou mají nepatrný kontakt s tiskem, v jejich čele dominují správní špičky obce, bezprostřední kontakt s jednotlivými občany bývá v celku malý a děje se například prostřednictvím spolků či skupin.

---

⁴⁶ Miroslav JODL, *Teorie*, s. 32-33.

⁴⁷ Lukáš FASORA, *Svobodný občan*, s. 16. Můžeme zde hovořit přímo o lokálních politických elitách, tedy o osobách, které měly přímo rozhodovací pravomoci.

⁴⁸ Lukáš FASORA – Pavel KLADIWA, *Obecní samospráva a lokální elity v českých zemích 1850-1918. Dílčí výsledky výzkumu v České republice*, in: Lukáš FASORA – Jiří HANUŠ – Jiří MALÍŘ (eds.), *Občanské elity a obecní samospráva 1848-1948*, Brno 2006, s. 16. Např. v zastupitelstvu, ve spolcích, různých grémiích (obchodní), záložnách a finančních institucích atd. Srov. Pavel KLADIWA, *Moravskoostravské politické spolky a formování občanské společnosti na přelomu 19. a 20. století*, Slezský sborník 99, 2001, s. 241.

A právě komunální elity byly tvořeny složkou měšťanstva (místních občanských vrstev). Z hlediska 19. století tvořilo nejvýznamnější a také jednu z nejdynamičtější se rozvíjejících společenských vrstev. Pro potřeby bližšího bádání je potřeba rozlišovat mezi měšťanstvem vzdělaným (odvození společenského postavení od informačního kapitálu) a měšťanstvem, zakládajícím svůj status na vlastněném majetku (majetné měšťanstvo).⁴⁹

2.3 Střední třída

Z hlediska 19. století lze o střední třídě hovořit jako o vrstvě obyvatel, která opírala své umístění v pomyslném žebříčku obyvatelstva vlastnictvím středního majetku se středními příjmy. Jiná situace panovala na našem území ještě v době před rokem 1848, v tzv. stavovsky uspořádané hierarchii. Zejména z důvodu převládajícího agrárního charakteru obživy na území Habsburské monarchie v 1. polovině 19. století je nutno hledat představitele střední třídy u osob, které byly vlastníky usedlostí (na venkově) či domů.⁵⁰ K tomuto základnímu dělení je třeba přidat ještě další společné ekonomické znaky příslušníků střední třídy před rokem 1848, z nichž nejvýraznějším byla nutnost vydělávat si například kvalifikovanou prací. Předpokladem k tomu bylo základní vzdělání v daném oboru/řemeslu a předávání nabytých znalostí, zkušeností dalším generacím. Stavovská společnost zároveň usnadňovala pomocí privilegií pro tyto příslušníky střední třídy získání jistého sociálního statusu v rámci tehdejší společnosti. Jak zdůrazňuje Jana Macháčová: „...i po jejich zrušení měla v povědomí společnosti značnou váhu“.⁵¹

Zrušení patrimoniální správy a roboty způsobilo v rámci uspořádání tehdejší společnosti řadu změn. Ruku v ruce s nimi přicházela industrializace Habsburské monarchie (později Rakousko-Uherska), vznik občanské společnosti a řada dalších jevů. Stejně tak se započala měnit i struktura a složení střední třídy. Proto do středních vrstev 2. poloviny 19. století patří například úředníci, drobní a střední podnikatelé. Svě zástupce ve střední třídě měli i zástupci tzv. svobodných povolání, vzdělané inteligence. Jedinými dvěma profesními skupinami, jež po celé 19. století patřily pod střední třídu,

---

⁴⁹ Lukáš FASORA, *Svobodný občan*, s. 17. Majetné měšťanstvo se dále diferencuje na složku velkopodnikatelů, středně bohaté měšťanstvo a drobné měšťanstvo s přihlédnutím na kategorii, která částečně překrývá celou tuto kategorii - staroměstské honorace (především z profesního hlediska řemeslníci).

⁵⁰ Blíže Jana MACHÁČOVÁ, *O středních vrstvách*, s. 251-256.

⁵¹ TAMTÉŽ, s. 251.

byli řemeslníci a sedláci. Ti prošli v průběhu století značným vývojem, ve kterém vzrostla zejména v poslední čtvrtině 19. století jejich kvalifikovanost a vzdělanost v důsledku nutnosti přizpůsobit se novým pořádkům na trhu a nutnosti hledat nové prostředky, jakým způsobem hospodařit.⁵²

Pokud se budeme snažit procentuálně vymezit, jakou část sociální struktury populace naší země tvořila střední třída, následně zjistíme dle výzkumů, že se jednalo přibližně o 15-20% obyvatelstva.⁵³

2.4 Město - maloměsto - obec

Každé město bylo už od vzniku prvního místem setkávání různých vrstev populace. V době raného novověku a novověku se jednalo zejména o měšťany, duchovenstvo, šlechtice, marginální složky obyvatel, pracující střední vrstvy (např. řemeslníky) či agrárně zaměstnané osoby.⁵⁴ V průběhu dalších staletí stále silněji pronikala do složek měst i inteligence a měnila se socioprofesionální struktura měst a obcí.

Pestrá pospolitost v městech se přirozeně projevovala také v každodenním styku mezi jednotlivými vrstvami obyvatel. Další mnohem markantnější diferenciací vrstev obyvatelstva měst probíhala právě v době 19. a počátku 20. století.⁵⁵ Jednalo se o dynamický proces způsobený řadou faktorů provázejících rozvoj společnosti a měnící každodennost jedince žijícího v době plné změn. S proměnou společnosti se pochopitelně měnila i pozice obcí a měst.

Jak už napovídá název podkapitoly, předmětem zájmu je vymezení města, maloměsta a obce. Ještě nežli bude charakterizováno přímo maloměsto, uveďme si více příkladů jak pouze vymezit „město“ vůči „obci“ (vesnici). Základní rozdělovací definicí, s níž přichází moderní encyklopedie, hovoří o městě jako o místě, jež se postupně stávalo ekonomickým a správním střediskem a které se oproti obci vymezuje svojí úrovní infrastruktury, služeb, v nichž převažují složky osob pracujících mimo zemědělství, je v nich větší hustota obyvatel a zejména se vyznačuje měšťanským

⁵² Blíže k diferenciaci řemeslnických vrstev Lukáš FASORA, *Svobodný občan*, s. 62-72. Srov. Otto URBAN, *Česká společnost 1848-1918*, Praha 1982.

⁵³ Jana MACHAČOVÁ - Jiří MATĚJČEK, *O středních vrstvách v českých zemích 1750-1950. Základní zjištění, hypotézy, náměty*, Opava 2002, s. 23.

⁵⁴ Josef HRDLÍČKA, *Historická antropologie pro „střední třídu“? Možnosti a limity antropologických přístupů ke studiu společnosti vrchnostenských měst v raném novověku*, in: Martin NÓDL – Daniela TINKOVÁ (edd.), *Antropologické přístupy v historickém bádání*, Praha 2007, s. 215.

⁵⁵ Milena LENDEROVÁ - Marie MACKOVÁ - Zdeněk BEZECNÝ - Tomáš JIRÁNEK, *Dějiny každodennosti „dlouhého“ 19. století. II. díl: Život všední i sváteční*, Pardubice 2005, s. 11-19.

způsobem života. Zároveň působí jako místo, které: „*poskytuje správní, vzdělávací, obchodní a kulturní funkci pro širší okolí.*“⁵⁶

Definovat město se snaží řada českých i zahraničních encyklopedií a slovníků, zároveň bylo a je předmětem zájmu učenců a intelektuálů v různých dobách i oborech lidské činnosti. Například sociolog Max Weber vidí ve městě především místo hospodářských a tržních procesů, kde: „*místní konzumenti kryjí hospodářsky významnou část svých denních potřeb...*“⁵⁷ Zároveň dle Webera značná část produktů prodávaných na městských trzích pochází z blízkého okolí daných měst. Svoji definici města však ještě rozšiřuje: „*Pro vytvoření plnohodnotné městské společnosti a osídlení musí být zřejmá relativní převaha obchodně komerčních vztahů v osídlení jako celku.*“⁵⁸

Jak je možno si všimnout, Weber při definici města pohlíží zejména na jeho obchodnicko-ekonomickou funkci. Je nutno si uvědomit, že město má mnohem více specifických funkcí než pouze ekonomickou. Proto právě role specifických úloh měst oproti vesnicím je tím nejdůležitějším rozlišujícím prvkem mezi městem a obcí.

Přední vídeňský historik a odborník na problematiku měst v 19. století ve svém příspěvku na mezinárodní konferenci „*Občanské elity a samospráva 1848-1918*“⁵⁹ při vymezování měst v Předlitavsku přednesl několik zásadních poznatků při hledání odpovědi nad vymezením měst a maloměst. Hlavní kritérium v rozdělení měst vidí v souvislosti s počtem obyvatelstva daných sídel. S tím, že zvláště také záleží na přihlédnutí, v jaké dějinné době se snažíme dané město zařadit.⁶⁰ Stejně jako s počtem obyvatelstva, je nutné přihlédnout ke specifickým funkcím měst, které se měnily v průběhu staletí.⁶¹

Ve svém příspěvku Urbanitsch nezapomíná blíže rozebrat i dělení měst dle velikosti. Podle svých závěrů dochází k vymezení maloměst v rozmezí 2 až 20 tisíc obyvatel, přičemž v populaci nad 20 tisíc hovoří o středních městech. Zde je však nutno mít se na pozoru a přihlédnout k několika zásadním faktorům ovlivňujícím toto

---

⁵⁶ Jitka BENEŠOVÁ a kolektiv, *Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích. Díl 3.m/r.*, Praha 1997, s. 117-118.

⁵⁷ Max WEBER, *Autorita, etika a společnost. Pohled do sociologie dějin*, Praha 1997, s. 174.

⁵⁸ Don MARTINDALE - Gertrud NEUWIRTH (edd.), *Max Weber - The City*, New York 1966, s. 80-81.

⁵⁹ Konána v Brně v roce 2006.

⁶⁰ Peter URBNITSCH, *Bürgerliche Eliten, Modernisierung und Wertewandel in Klein- und Mittelstädten Cisleithaniens 1848-1918*, in: Lukáš FASORA - Jiří HANUŠ - Jiří MALÍŘ (eds.), *Občanské elity a samospráva 1848-1948*, Brno 2006, s. 49.

⁶¹ TAMTĚŽ, s. 49. V druhé polovině 19. století vzrostla především role v ekonomické a správní úloze měst.

rozdělení na našem česko-moravsko-slezském území. Jiná situace totiž byla z populačního hlediska v zaalpských rakouských zemích než na našem území.

Přestože dynamika rozvoje a urbanizace probíhala i u nás, její razance v přírůstku občanů do měst nebyla tak masivní jako v jiných částech Předlitavska. Pokud bychom se drželi striktně rozdělení maloměst a měst dle čísel, jež představil Peter Urbanitsch, došlo by při bližším studiu výsledků sčítání obyvatel na našem území k překvapení. Z dat uveřejněných v prvním díle „*Historického lexikonu obcí ČR*“ bychom do kategorie středních a velkých měst mohli v Čechách zařadit pouze malý okruh měst.⁶² Na Moravě a ve Slezsku by tyto striktní podmínky splňovala do přelomu 19./20. století pouze tři města – Brno, Jihlava a Opava.⁶³

Proto se zdá být logické snížit pro naše území počty obyvatel pro jednotlivé typy měst a za maloměsta považovat sídla o velikosti v rozmezí 2 -5 tisíc.⁶⁴

Faktor počtu obyvatel však v určení maloměst nemůže být jediným. V charakteristice malých měst je nutno přidat i další důležité specifické funkce. Jednou z nich je role kulturní a společenská (zejména kulturní a spolková činnost), ekonomická (maloměsto je šřítelem a nositelem modernizačního procesu do venkovského prostředí, taktéž je závislé na spolupráci s venkovskými obcemi) a správní (je přirozeným centrem v regionu a blízkém okolí tvořeném vesnicemi).

---

⁶² *HISTORICKÝ LEXIKON OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY 1869-2005, I. díl, Počet obyvatel a domů podle obcí a částí obcí v letech 1869–2001 podle správního rozdělení české republiky k 1. 1. 2005*, Praha 2006. Srov. Pavel KLADIWA - Andrea POKLUDOVÁ - Renata KAFKOVÁ, *Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850–1914. Díl II. Muži z radnice, 1. svazek*, Ostrava 2008, s. 33. Dokladem těchto poznatků byla také statistická příručka obcí z roku 1910, v níž hodnoty počtu obyvatel jednoznačně prokazovaly, že společnost českých zemí byla z velké většiny venkovská či maloměstská.

⁶³ Jan LATZKA, *Obecní samospráva a občanské elity na příkladu malého města Žďáru 1864-1912*. Diplomová práce, Brno 2008, s. 9.

⁶⁴ V tomto bodě se shoduje většina autorů prací zaměřených na studium komunálních elit v městech v 19. a počátku 20. století

3 Vymezení maloměsta Pacov

V průběhu desetiletí se ve městě Pacově v roli městských zastupitelů vystřídala celá škála obou typů měšťanů. Již dle řady zápisů v matričních knihách a volebních záležitostech se podkrývá před zraky čtenáře bývalá soukenická sláva města Pacov a doznívající sláva cechů, reprezentována řadou řemesel. Ze socioprofesionálního hlediska lze najít v řadách zastupitelů jak drobné měšťanstvo, tak i středně bohaté vrstvy měšťanů. Jak dokáží následující stránky, z mnoha různých ukazatelů, ať již ekonomických, geografických, demografických, politických i společensko-sociálních a kulturních jednoznačně vyplývá, že se toto venkovské město v druhé polovině 19. století řadí mezi tzv. periferie.⁶⁵

Typickým jevem zde byl stagnující vývoj s pomalým růstem ekonomiky celé spádové oblasti a jistým úbytkem obyvatelstva, které v průběhu druhé poloviny 19. století odchází z Pacova. Nejčastěji migrují do rychle se urbanisticky rozvíjejících center - Prahy (orientační vzdálenost 100 km), Vídně (200 km), později do Českých Budějovic (90 km). Charakterizujme si tedy onu periferii. Nejprve z historického pohledu na dějiny města...

3.1 Pacov v odraze staletí

Historie založení města Pacov⁶⁶, jak nám dokazují dochované archeologické nálezy, spadá přibližně do 13. století,⁶⁷ dle rozboru samotného názvu města a blízkého okolí možná i už kolem poloviny 12. století.⁶⁸ Důvody poměrně brzkého osídlení nepříliš pohostinné oblasti na pomezí Čech a Moravy si můžeme vysvětlit blízkostí k městu Chýnovu, správnímu středisku severovýchodní části jižních Čech ve 12. století a postupující kolonizací méně přívětivých částí české země.

---

⁶⁵ TYTÍŽ, *Obecní samospráva*, in: Lukáš FASORA – Jiří HANUŠ – Jiří MALÍŘ (eds.), *Občanské elity a obecní samospráva 1848-1948*, Brno 2006, s. 31.

⁶⁶ První historický přehled o dějinách města je dochován z pera Augusta SEDLÁČKA, *Hrady, zámky a tvrze Království českého - 4. díl Tábořsko*, Praha 19953, s. 204-213. Srov. Ferdinand PAKOSTA, *Město Pacov a okolí*, Praha 20052; Eliška STEJSKALOVÁ, *Pacov v zrcadle staletí*, in: Kolektiv autorů (edd.), *PACOV od historie k současnosti*. Sborník k 550. výročí získání prvních privilegií a 400. výročí povýšení na město panské, Pacov 1997, s. 7-13.

⁶⁷ Vlastimil SIMOTA ml., *Sídliště z 13. století u Pacova*, *Výběr* 32, č. 2, 1995, s. 132-133.

⁶⁸ Jan VONDRÁČEK, *Osídlení Pacovska*, Tábor 1949. Autor se ve své práci opírá při určení přibližného založení města o rozbor místních názvů a pojmenování, z nichž usuzuje přibližné období, kdy bylo město založeno.

Kvůli neexistenci nějakého z písemných pramenů nemáme možnost blíže určit onu přesnou dobu založení Pacova na rozhraní Českomoravské vrchoviny a jižních Čech. A tak nám jistotu existence města dokazuje ojediněle zachovaný náhrobek jednoho z prokazatelně prvních majitelů města – vladyky Hrona z Pacova z přelomu 13. /14. století.⁶⁹ Dodnes dochovaný náhrobek zasazený do jedné ze zdí v hlavní lodi gotického chrámu sv. Michaela v Pacově je připomínkou doby, ve které bylo město již osadou s opevněnou tvrzí.⁷⁰ Za první písemnou dochovanou památku o městě je pak považován zápis v právním kodexu tzv. „*Rožmberské knize*“ z počátku 14. století.⁷¹ Století vlády posledních Přemyslovců a následně Lucemburků bylo pro město dobou střídání majitelů včetně Jana Lucemburského i Rožmberků.

Patnácté století spojuje Pacov s poměrně známým šlechtickým rodem Malovců z Malovic, který spravoval pacovské panství téměř po dobu sta let. Snad nejvýznamněji se do paměti místních vryla jména dvou představitelů rodu - Jana a Pavla Malovců. První z nich dosáhl r. 1447 potvrzení prvních práv města (volbu konšelů, rychtáře a právo na odúmrtí), druhý jmenovaný vymohl 6. ledna 1519 na panovníkovi Ludvíku Jagellonském privilegia volby purkmistra a možnosti používat vlastní znak a pečeť.

Po krátkém dvacetiletém držení města v rukou Robmhápů ze Suché, byl Pacov r. 1550 odprodán do rukou rodu Španovských z Lisova. Pro město to znamenalo období rozkvětu a největší slávy. Ještě významněji než předešlé dva milníky (roky 1447 a 1519) se do historie města zapsal rok 1597. Právě tímto rokem byl dokončen vývoj městské správy - zasloužila se o to především postava známá svou celozemskou působností a zastáváním významných zemských úřadů - Michal Španovský.⁷² Na císaři Rudolfovi II. vymohl majestát, povýšení na město panské a potvrzení všech dříve stvrzených privilegií. Samotný dokument lze nalézt i v Deskách zemských.⁷³

---

⁶⁹ Josef DAVID, *Chrám sv. Archanděla Michaela v Pacově*. Seminární práce, České Budějovice 2010, s. 21. Přes malou uměleckou hodnotu tohoto díla, je nutné připomenout, že patří k jedněm z nejstarších na našem území. Objeven byl teprve roku 1877 u jižního vchodu do kostela při úpravách terénu. Poté byl umístěn pod kruchtou na severní straně, kde se nachází dodnes.

⁷⁰ Eliška STEJSKALOVÁ, *Pacov*, in: Kolektiv autorů (edd.), *PACOV od historie k současnosti*. Sborník k 550. výročí získání prvních privilegií a 400. výročí povýšení na město panské, Pacov 1997, s. 7.

⁷¹ Vincenc BRANDL (ed.), *Knihy rožmberská*, Praha 1872.

⁷² Michal Španovský z Lisova (†1597) český šlechtic, nejprve zastával funkci podkomořího měst věnných, od r. 1576 pak nejvyšším písařem království. Více v díle: Ferdinand PAKOSTA, *Michal Španovský z Lisova: účastník jednání o českou konfesi, pán na Pacově 1584-1600: příspěvek k dějinám města Pacova*, Praha 2007². Osudům Michala Španovského se dále věnuje i např. Václav BŮŽEK, *Rytíři renesančních Čech*, Praha 1995, s. 124-127.

⁷³ Eliška STEJSKALOVÁ, *Pacov*, in: Kolektiv autorů (edd.), *PACOV od historie k současnosti*. Sborník k 550. výročí získání prvních privilegií a 400. výročí povýšení na město panské, Pacov 1997, s. 9.

Situace, jež nastala po konci vlády Španovských ve městě, by se dala nazvat poněkud problematickou. Panství se ujímá Vít ze Rzavého a město v jeho vlastnictví prožívá první léta Tricetileté války. Během nich mění i majitele, jelikož Vít ze Rzavého byl potrestán zkonfiskováním majetku za účast ve stavovském vojsku při bělohorské bitvě. Majitelem se tak od r. 1630 do počátku čtyřicátých let 17. století stal Jan Černín z Chudenic, který byl častokrát s místními ve sporu zejména ohledně privilegií i náboženské víry. On jakožto stoupenec katolicismu naprosto odmítal jakékoli reformační smýšlení, které se projevovalo u pacovského obyvatelstva. Město však trpělo i po stránce existenční. Až třetina města byla z důvodu průchodu různých žoldnéřských vojsk značně poničena. I z tohoto důvodu se snažil Jan Černín zaměřit zejména na hospodářskou stránku panství, které mělo vynášet.

Nová éra započala rokem 1643, kdy panství po smrti tohoto Černína kupuje jeho zeť - císařský generál Zikmund Jan Myslík z Hyršova. Ten po Vestfálském míru, uzavřeném r. 1648, přesídlil s celým svým dvorem do Pacova, který se snažil dotvořit k obrazu svému. Zamezil průchodu vojsk, pro své sídlo zajistil různé prostředky a pozvedl zejména společenskou a kulturní prestiž města, do této doby značně venkovského. Přirozeně tak vyplynulo i to, že investoval prostředky do zvelebení města (přestavba zámku) a chrámu sv. Michaela. Po jeho smrti roku 1666 pokračovala ve vládě nad městem po následných 42 let, na základě Myslíkovy závěti, jeho druhá manželka Johana Eusebie Barbora ze Žďáru.

Se smrtí hraběnky vstoupila v platnost další část závěti jejího manžela. Roku 1708 převzali město s okolím do vlastnictví bosí karmelitáni. Ti zřídili na svém novém panství konvent a z města se stalo poddanské město duchovní vrchnosti. Po stavební stránce tu zanechali nerasmazatelnou stopu. Zámek, přestavovaný již za Španovských, a poté i za Myslíka z Hyršova, změnil svojí podobu na klášter a došlo ke stavbě karmelitánského klášterního kostela.

Za karmelitánů postihly město dvě rány v podobě požárů. Nejdříve roku 1727 shořela radnice s městským archivem, část obou kostelů a polovina města.⁷⁴ Druhý následoval roku 1744. Konec vlády řádu karmelitánů přišel s josefínskými reformami. Stalo se tak v letech 1786-87. Celé panství následně přešlo pod nově zřízený náboženský fond.

---

⁷⁴ Antonín PLAČEK (ed.), *Památník sboru hasičského 1871-1901*, Pacov 1901, s. 6-7.

První polovinu 19. století charakterizovala zejména krize soukenické živnosti ve městě. V onu dobu se vlastníkem města a panství stal budějovický biskup Jan Prokop hrabě Schaaffgotsche.⁷⁵ Po jeho smrti v roce 1813 přešlo Pacovsko zpět do rukou náboženského fondu, aby se majitelem následně stal roku 1835 Maxmilián Bedřich svobodný pán Gudenus.

Poté se panství ujal v roce 1835 hrabě Loewenstein-Wertheim-Freudenberg. Budovy původního zámku se staly převážně místem sídla německé vrchnostenské správy a za hraběte Loewensteina i německy mluvícího úřednictva mísícího se s českou komunitou. Majitelem pacovského velkostatku byl i v době převratných změn v letech 1848-1850. Stejně tak i v době prvního prvotního vzrůstání se spolkového života ve městě a období přerodu monarchie v rakousko-uherském soustátí.

S počátkem 70. let předminulého století zřejmě i pod vlivem německých sil a liberálních politiků odešel hrabě do nově sjednoceného Německa a svůj pacovský majetek přenechal uskupení zvanému chabrus. Ten využil nejen získání Pacova, ale také přibližně dalších sedmdesáti velkostatků k volební manipulaci za účelem získání kontroly a většiny v 1. kurii českého zemského sněmu. Vše vyvrcholilo volbami roku 1872, jež vešly do českých dějin pod příznačným názvem „*chabrusové volby*“. Výsledky voleb, které vyzněly jednoznačně ve prospěch německých liberálů, následně přivedly české liberály k politice pasivní resistance.⁷⁶

Tab. č. 1: Majitelé pacovského panství a velkostatku 1835-1945:

<i>Období</i>	<i>Jména majitelů pacovského panství a velkostatku</i>
1835-1844	Maxmilián Bedřich svobodný pán GUDENUS
1844-1872	Jiří kníže LOEWENSTEIN-WERTHEIM-FREUDENBERG
1872-1876	baron Hermann svobodný pán z PILLERSDORFU
1876-1900	JUDr. Adolf, rytíř WEISS (st.) z Tessbachu
1900-1925	JUDr. Adolf, rytíř WEISS (ml.) z Tessbachu
1925-1945	zplnomocnění dědicové WEISSOVÉ z Tessbachu

⁷⁵ Rudolf SVOBODA, *Jan Prokop Schaaffgotsche. Život a dílo prvního českobudějovického biskupa v rámci středoevropského duchovního a společenského milieu konce osmdesátého a počátku devatenáctého století*. Dizertační práce, České Budějovice 2007, s. 145. Správa pacovského panství mu byla přidělena vládou roku 1803 zejména proto, že jako českobudějovický biskup kvůli chudobě a malým výnosům nově zřízeného biskupství pobíral nedostačující plat. Díky vybírání výnosů ze správy nad Pacovskem a nedalekou Jeničkovou Lhotou na Tábořsku tak získal přibližně 1000 zlatých ročně navíc.

⁷⁶ Jiří ŠTAIF, *František Palacký. Život, dílo, mýtus*, Praha 2009, s. 286.

baron Hermann svobodný pán z Pillersdorfu

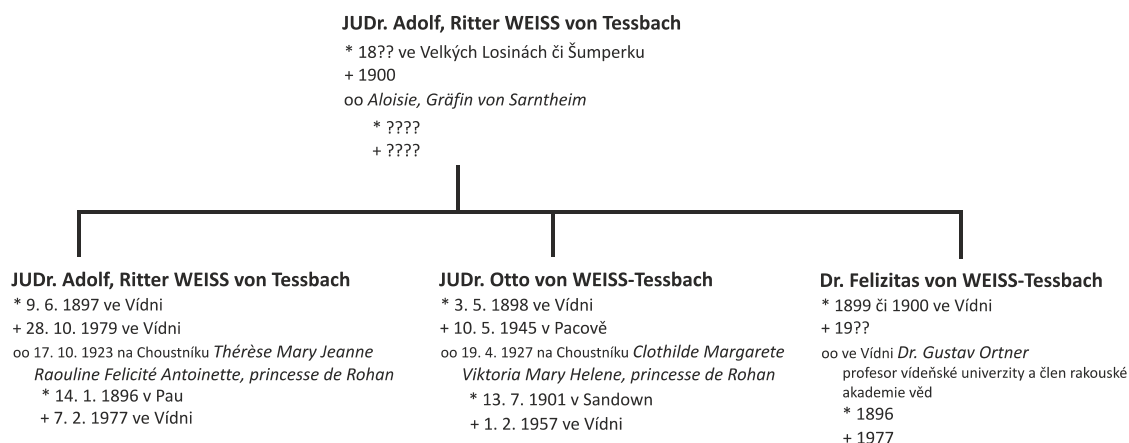
Velkostatek Pacov tak připadl na dobu čtyř let německému liberálovi Baronu Hermannu svobodnému pánu z Pillersdorfu. Z doby jeho spravování města nemáme téměř žádné zásadní dějinné události, které by stály za zmínku. V podstatě by se dalo říci, že pacovský velkostatek spravoval na dálku prostřednictvím svých úředníků sídlících na zámku.

WEISSOVÉ z Tessbachu - JUDr. Adolf rytíř Weiss (st.) z Tessbachu

Jednou z osob, jež se podílela na nákupu pacovského velkostatku pro barona Hermanna svobodného pána z Pillersdorfu, byl vídeňský advokát JUDr. Adolf Weiss. Roku 1876 se rozhodl zakoupit velkostatek Pacov pro svoji osobu. Díky svému blízkému vztahu k císařskému rodu se o deset let později dočkal nobilitace do šlechtického stavu, v němž mu byl k jeho jménu přidán predikát „*Ritter von Tessbach*“.⁷⁷

S každou změnou majitele byl vždy přirozeně obměněn okruh osob, jimiž se nový vlastník obklopoval. Nejinak tomu bylo i za Adolfa, rytíře Weisse st. z Tessbachu.

Diagram. č. 1: Rodokmen členů rodiny Weissů z Tessbachu vlastníků Velkostatek Pacov:

Zdroje diagramu: Státní oblastní archiv Třeboň (dále jen SOA Třeboň), *Rodinný archiv Weiss-Tessbachů, Pacov 1878-1945*, Osobní doklady jednotlivých členů rodu; SOA Třeboň, pracoviště Jindřichův Hradec, Velkostatek Pacov 1681-1947 (1952), inventář; <http://nebesky.tripod.com/rohan/choustnik.html>; <http://www.william1.co.uk/bl6.htm>.

⁷⁷ Jan TOMÁŠEK, *Hrad Kámen a jeho poslední soukromý majitel Antonín Fleissig*, Pelhřimov 2007, s. 62. Přídomek „*Tessbach*“ vzniklo z názvu řeky Desná, která protéká Velkými Losinami i Šumperkem na Moravě.

Ten si za ředitele velkostatku velmi šťastně vybral lesního správce Bedřicha Steinbacha. Ten se později stal platným členem nejen obecního výboru, ale také okresního zastupitelstva.⁷⁸

S příchodem Adolfa Weisse st. z Tessbachu do Pacova se změnil pohled místních obyvatel na jejich majitele oproti předešlým. Přestože patřil mezi příslušníky německých Čechů a vždy se hlásil k rakouské národnosti,⁷⁹ místní lid si jej oblíbil. Předně od začátku prosazoval zřízení příčné železniční dráhy ve městě, která měla povznést místní zaostalou oblast.⁸⁰ Svoji vlídnost prokazoval taktéž pacovským spolkům, zejména pak Jednotě divadelních ochotníků a Zpěváckému spolku Slavík, přičemž mohla obě společenství bezplatně využívat v západním křídle zámeckého divadla (dobově zvaného „zámecké casino“) ke svým vystoupením.⁸¹

Poté co roku 1900 vídeňský advokát a majitel velkostatků v Pacově, Těchobuzi a Budislavi Adolf Weiss starší umírá, dědici jeho majetku se stávají všichni tři jeho potomci.⁸² Do roku 1925 se zplnomocněným správcem stal nejstarší syn zemřelého, Adolf Weiss mladší. Následně se až do znárodnění rodového majetku ujímá role zplnomocněnce za právoplatného dědice bratr Adolfa, JUDr. Otto von Weiss-Tessbach.

Instituce a úřady ve městě

Stejně jako větší města i pacovští představitelé samosprávy si uvědomovali, že možnosti rozvoje oblasti mohou napomoci zřízením různých úřadů a institucí. Zejména u periferních měst na okraji, jako byl Pacov, tu sehrála roli snaha pozvednout svoji úlohu v rámci regionu a oblasti, v nichž jeden z hlavních motivačních prvků spočíval ve snaze získat různé úřady a instituce financované ze zemských pokladen. Jak ukazují následující řádky, město Pacov v tomto ohledu nepatřilo mezi výjimky:

„Pošta byla v domě č. 167, u kupce pana Fabiána Kozelského (dolní roh náměstí). Dopisy a psaní nejdříve odnášel pěšky posel, bývalý soukeník J. Janeček z domu č. 52 z nynější Svatojánské ulice, jednou za týden do Tábora. Při vzrůstající potřebě chodil dvakrát, pak třikrát a konečně každý den s malou taštičkou dopisů do Tábora. Výkon to byl obdivuhodný na člověka, který byl na jednu nohu kulhavý. Jeť cesta z Pacova

⁷⁸ Více k Bedřichu Steinbachovi v části „Biogramy představitelů komunální elity“. Přehled okresních starostů je uveden v tabulce č. 17.

⁷⁹ Jan TOMÁŠEK, *c. d.*, s. 62.

⁸⁰ SOkA Pelhřimov, AM Pacov, *Památeční kniha I 1888-1919*, s. 27-68.

⁸¹ Antonín PLAČEK, *Paměti divadla v Pacově*, in: Ferdinand PAKOSTA (ed.), *Památník Jednoty divadelních ochotníků v Pacově 1859-1909, Pacov 1909*, s. 47.

⁸² Viz diagram č. 1 - „Rodokmen členů rodiny Weissů z Tessbachu vlastnicích Velkostatek Pacov“.

do Tábora tři a tři čtvrtě míle dlouhá (Míle - Meile 7,586 km). Později, při rozšíření přepravy, jezdila pošta denně do Tábora a Křelovic. To trvalo několik desetiletí. Pak úlohu převzaly dostavníky s párem koní a po vystavění dráhy z Vídně přes Tábor do Prahy i omnibusy vedle vozů poštovních. Podnikatel jízdy omnibusů byl pan Suchomel, hostinský U Zlatého hroznu (nyní Grand hotel v Táboře)... Tato služba byla provozována až do vystavění dráhy příčné z Tábora přes Pacov k Jihlavě (1888). Na poště býval poštmistr, jeden úředník a jeden listonoš. Ten měl za dodání dopisu jeden krejcar od adresáta... Dopisy pro venkovské obce zůstávaly na poště ležet tak dlouho, dokud někdo z obce na poštu nepřišel.⁸³ Těmito slovy popisoval dlouholetý městský zastupitel a radní Josef Steidler st. ve svých memoárech pozitivní dopady založení jednoho z prvních úřadů ve městě, konkrétně poštovního. Tato instituce ve městě existovala od přelomu let 1838-39.

Existence dalších úřadů souvisela se změnami, které přineslo schválení císařského nařízení z 26. června 1849.⁸⁴ Předně došlo k 1. lednu 1850 k novému dělení politické správy v rakousko-uherském soustátí. V čele stálo ministerstvo vnitra, které se dělilo v různých instancích na další jednotky. Nejnižší správní jednotkou po vyšších krajích a zemích, se staly politické okresy. Těch bylo vytvořeno v Čechách sedmdesát devět a v každém sídlil prvoinstanční úřad zvaný okresní hejtmanství. Touto změnou se Pacov stal součástí pelhřimovského okresního hejtmanství spadajícím dle reformy pod Táborský kraj.

Se změnami, které započaly platit od 1. ledna 1850, souviselo i rozčlenění jednotlivých sídel podle počtu obyvatel k určitému statutárnímu dělení obcí. Díky tomuto dělení se z Pacova oficiálně stává město dle nového členění.

K roku 1850 se váže i zřízení dalšího úřadu ve městě – okresního soudu. Při bližším prozkoumání změn zjistíme, že nová organizace soudnictví všeobecně postihla celou podunajskou monarchii. S platností od 1. července 1850 se tak základní jednotkou státní soudní moci staly právě okresní soudy s působností pro tzv. soudní okres s působností samosoudů. V tomto případě byly tyto soudy tvořeny okresním soudcem a pomocným personálem. V Pacově okresní soud existoval mezi léty 1850-1855, obnova soudu ve městě pak proběhla v roce 1868, ve kterém byl činný až

---

⁸³ Jiří LHOTA, *Z dávných časů, aneb díky pane Šteidlere - část II.*, Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 35, č. 10, 2010, s. 22-23.

⁸⁴ Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK - Jan DOBEŠ, *Dějiny*, s. 273.

do roku 1960. Prvotním sídlem soudní instituce se do stavby nové budovy okresního soudu v letech 1913/14 stal dům radnice.⁸⁵

Důkazem probíhajících změn po roce 1848 byly úpravy týkající se také berní správy. Nově byly zřízeny berní úřady, které měly působnost v tzv. berních okresech, jež se v podstatě kryly s již zmiňovanými soudními okresy. I ve zřízení daného úřadu se dočkalo město Pacov a to již v roce 1850, kdy zde působil bezmála 100 let, přesněji až do roku 1948.⁸⁶

Jak se zmiňuje ve svých „*Pamětech*“⁸⁷ matka památkáře Václava Wagnera, Zdeňka, pacovský zámek byl v 60. letech 19. století sídlem dalších dvou institucí. V jeho jihovýchodním cípu se nalézala lékárna, kterou vedl původem plzeňský rodák a pacovský zastupitel Josef Zittervald (1815-1868), později František Novák (1843-1913). Prostor východního křídla zámku pak ještě před jeho zbořením v 80. letech obývala četnická stanice.⁸⁸

Každá doba sebou vždy nese změny různých systémů, zákonů a zaběhnutých pořádků. Ruku v ruce s nimi vznikají či zanikají další veřejné instituce. Nejinak tomu bylo i v Pacově v průběhu dalších desítek let. Svůj notný vliv na rozvoj pacovského města sešlo založení bankovních domů - nejprve Občanské záložny roku 1864, roku 1882 Okresní hospodářské záložny a následně Spořitelny v desátém roce 20. století.

Využitelný zdroj pro přehled o veřejných ústavech ve městě nalezneme například v „*Chytilově adresáři*“ k roku 1915, jež zachytil existenci konkrétně těchto veřejných institucí:⁸⁹

1. městské muzeum,
2. veřejná čítárna,
3. lékárna,
4. okresní nemocenská pokladna,
5. řemeslnická zapisovatelská pokladna pomocná,
6. městský chudobinec a sirotčinec,
7. okresní hospodářská pokladna,
8. Spořitelna města Pacov,
9. Záložna v Pacově.

Pomyslným srdcem města z hlediska správy velkostatku byl původně pacovský klášter, mnohdy v pramenech stále nazýván zámek i po přestavbě z doby vlády Karmelitánů. Pomyslné centrum městské správy ve městech bylo po dlouhá staletí vždy

⁸⁵ SOkA Pelhřimov, Archiv města Pacov, *Radnice 1850-1943*, inv. č. 325, kart. 85.

⁸⁶ Štěpán MLEZIVA - Karel KUČA, *Historický lexikon měst a městysů*, Praha 2006, s. 540.

⁸⁷ Literární archiv - Památník národního písemnictví Staré Hradky, fond Václav Wagner, *Paměti Zdeňky Wagnerové*.

⁸⁸ Vít HRBEK - Jiří KRÍŽEK, *Návraty k domovu. Působení památkáře Václava Wagnera v Pacově a Pelhřimově*, Pelhřimov 2008, s. 16.

⁸⁹ *Chytilův úplný adresář království Českého. Díl III. Obvod obchodních komor v Č. Budějovicích, v Plzni a Chebu*, Rokycany 1915, s. 347-349.

spojeno s radničním domem. Výstavba nové budovy, v níž se po většinu, v této práci sledovaném období, scházeli zastupitelé ke svým jednáním, byla zahájena roku 1806.⁹⁰ Dům sloužil taktéž pro policejní potřeby. Přízemní část využíval jako byt místní nadstrážník, zbytek pak zahrnoval prostory pro věznicí, policejní kancelář, městskou kancelář, archiv a muzeum. První poschodí zahrnovalo spořitelnu a následně již místa výhradně pro obecní správu včetně zasedacích síní pro zastupitele a radní.⁹¹

Společně s radnicí využíval vzniklý městský úřad také další dům na pacovském náměstí. Jednalo se o budovu č. p. 170 na jižní straně náměstí, kde své místo sdílel s Občanskou záložnou.

Stejně jako radnice z počátku 19. století, byla do stejného prostoru jihozápadního cípu náměstí situována taktéž nová radnice s městskou Spořitelnou. Ta vznikla v důsledku devastujícího požáru, jenž ve městě vypukl 25. ledna 1917 a celou budovu staré radnice zničil. Dokončení prací a přestěhování řady institucí do nové radnice proběhl roku 1923.⁹² Po dobu mezi požárem a výstavbou využívala jako provizorní prostor pro městskou agendu a správu, obec nejprve prostorů měšťanské školy⁹³, následně obecního domu č. p. 273/74 „*Na Šohajovém*“ v Hronově ulici.⁹⁴

3.2 Demografické hledisko

Důležitým socioekonomickým ukazatelem a demografickým měřítkem pro vytváření domněnek a závěrů o pacovském maloměstě nám nabízí tabulka o vývoji počtu obyvatel Pacova. Následující údaje nám potvrzují, že občané tohoto města stejně jako dvě třetiny dalších obyvatel Předlitavska žili v sídlech o počtu obyvatel mezi dvěma až dvaceti tisíci obyvatel.⁹⁵

Svojí pozicí v rámci geografického a územního dělení mělo pacovské maloměsto nejbližší ke třem historicky královským městům. Předně ke krajskému Táboru na západě (cca 30 km vzdálenému), následně k sídlu okresního hejtmánství - k městu Pelhřimovu ležícímu 25 km východně od Pacova a na severovýchodní straně pak k městu Humpolec

---

⁹⁰ Eliška STEJSKALOVÁ, *Pacov*, in: Kolektiv autorů (edd.), *PACOV od historie k současnosti*. Sborník k 550. výročí získání prvních privilegií a 400. výročí povýšení na město panské, Pacov 1997, s. 10.

⁹¹ SOkA Pelhřimov, AM Pacov, *Radnice 1850-1943*, inv. č. 325, kart. 85.

⁹² TAMTÉŽ.

⁹³ Svojí polohou postavena nad budovou staré radnice.

⁹⁴ Následně využívána pro potřeby městského muzea až do roku 2011.

⁹⁵ Pavel KLADIWA - Andrea POKLUDOVA - Renata KAFKOVÁ, *Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850 – 1914. Díl II. Muži z radnice, 1. svazek*, Ostrava 2008, s. 33.

(vzdálenost okolo 27 km). Aspekty rozvoje všech tří sousedních měst v rámci urbanistického a demografického vývoje Pacov výrazně převyšovaly.

Zejména Tábor těžil z brzkého napojení na nově vznikající železniční síť. Již roku 1871 tudy vedla příčná dráha z Prahy do Veselí nad Lužnicí a přes České Velenice do Vídně.⁹⁶ O tři roky později došlo i ke spojení s Českými Budějovicemi. Zároveň Tábor profitoval od roku 1862 ze zřízení reálného gymnázia s výlučně českým vyučovacím jazykem.⁹⁷ Zejména tyto kroky přivedly do Tábora výrazně vyšší množství nových obyvatel. S napojením na železnici tak přirozeně stoupal export místních výrobků a přímo souvisel s rozvojem průmyslu. Důsledkem budiž ekonomický růst a s ním vždy spojená větší poptávka po pracovní síle. Stejně tak pomyslné povýšení Tábora v rámci vzdělávání přineslo příliv studentů ze širokého okolí. Nutností se stal větší zájem o nájemné bydlení. S přílivem nových obyvatel taktéž stoupají nároky na dostupnost různorodých služeb, což vedlo k rozvoji živností a dalších odvětví.

Tab. č. 2: Srovnání počtu obyvatel ve městech Humpolec, Pacov, Pelhřimov a Tábor mezi léty 1869 – 1921.

<i>Rok</i>	<i>Humpolec</i>	<i>Pacov</i>	<i>Pelhřimov</i>	<i>Tábor</i>
1869	5050	2920	3909	6717
1880	5412	2886	4202	7413
1890	5913	2848	4370	8440
1900	5884	2923	4727	10703
1910	5838	3027	5738	11926
1921	5542	2790	5972	12561

Zdroje tabulky: SOkA Pelhřimov, AM Pacov, *Pamětní kniha města Pacova I 1888-1919*, s. 169-170; *Historický lexikon obcí České republiky 1869-2005 - 1. díl*, Praha 2006.

Oproti Pacovu se rozvíjelo postupně razantněji i město Humpolec. Stejně jako Pacov staletí svým cechovním a později živnostenským zaměřením spoléhalo na výrobu a vývoz soukenických produktů. Na rozdíl od Pacova však humpolečtí dosáhli obratností různých významných textilních zakázek pro podunajskou armádu, které vedly k finančním ziskům a rozvoji textilnictví ve městě.⁹⁸ S přízviskem „*Český Manchester*“ v průběhu druhé poloviny 19. století rozvíjelo tovární výrobu a zaměstnávalo až kolem 2000 osob. Svého vrcholu v navyšování obyvatel dosáhlo

⁹⁶ Tzv. Dráha Františka Josefa I.

⁹⁷ Podrobněji Pavla DĚDIČOVÁ, *Rodina Zeisova v táborském veřejném životě*. Bakalářská práce, České Budějovice 2008, s. 25-28.

⁹⁸ Hana PALÁNOVÁ, *Proměny humpoleckého soukenictví v 2. polovině 19. a na počátku 20. století*. Diplomová práce, Brno 2007, s. 18.

kolem roku 1890. Následně již další sledovaná sčítání lidu do roku 1921 ukázalo, že město v počtu občanů s domovským právem spíše stagnovalo.

Po Pacovu byl po většinu sledovaného období druhým nejmenším městem ve srovnání s ostatními městy v počtu obyvatel Pelhřimov. Ani Pelhřimovu nepřinesla stejně jako Pacovu železnice očekávaný nárůst ekonomické prosperity a počtu obyvatel. Přesto výrazný přírůstek obyvatelstva vidíme mezi lety 1900-1910, kdy se město rozrostlo o více než tisíc obyvatel. Jak si tento neobvykle velký skok v narůstání obyvatel Pelhřimova můžeme objasnit? Zejména tím, že se město začalo úspěšně průmyslově rozvíjet.⁹⁹

Předložená fakta a informace o rozvoji okolních měst ve spádové oblasti do 30 km okolo Pacova prokázala, že velký vliv na povznesení daných měst mělo přizpůsobení se nové době a novým podmínkám, které oddělovaly úspěšné od neúspěšných. Zároveň se projevila taktéž obratnost a snaha místních elit o jejich celozemské povznesení. Tyto závěry můžeme následně aplikovat zejména u Humpolce a Tábora.

V čem tedy hledat určité stopy vnějších důsledků pacovské zaostalosti? Jak již bylo naznačeno, primárně ve vytyčené oblasti pacovští soukeníci nepřistoupili na manufakturní a tovární výrobu a v důsledku jejich nepřizpůsobení se novým podmínkám v textilnictví nebyli schopni konkurovat silnému konkurentovi v podobě města Humpolce. Svoji roli mohlo hrát i chybějící železniční napojení právě na vzkvétající Humpolec. Zájem o tuto stavbu měly očividně obě strany. Humpolečtí průmyslníci by tím získali snazší napojení na prostor jižních Čech, kam by mohli pohodlněji dodávat své produkty. Pacov by naopak mohl profitovat z úspěchu sousedního města a případně doufat v zájem o podnikání v prostoru pacovského velkostatku. Přestože realizace oné dráhy i přes urgenci obou představitelů samospráv byla několikrát projednávána, stavba se celkem třikrát zastavila. Nejprve kvůli velké finanční nákladnosti, následně vlivem dvou světových válek.¹⁰⁰

Nyní se podívejme na některé vnitřní pohnutky stagnace ve vývoji obyvatel přímo v Pacově. Pokusme se rozkrýt detailněji možné důvody a příčiny, možná pojítka a události, jež mohly mít přímou nebo pouze sekundární spojitost s vývojem počtu osob žijících ve městě na rozhraní jižních Čech a Českomoravské vrchoviny. Při porovnání

---

⁹⁹ Kateřina KVÁŠOVÁ, *Pelhřimov*, Litomyšl 2008, s. 98.

¹⁰⁰ SOKA Pelhřimov, AM Pacov, *Pamětní kniha města Pacov I 1888-1919*, s. 95-97; TAMTÉŽ, *Pamětní kniha města Pacov II 1920-1948*, s. 88, 94.

dat z let 1850-1921 jednoznačně vyplývá, že město Pacov v ohledu k počtu obyvatel stagnovalo.

Tab. č. 3: Počet obyvatel a domů v Pacově v letech 1850 – 1921.

<i>Rok</i>	<i>Počet domů</i>	<i>Počet obyvatel</i>
1850	-	2932
1857	-	2876
1869	360	2920
1880	442	2886
1890	350	2848
1900	355	2923
1910	393	3027
1921	400	2790

Zdroje tabulky: SOkA Pelhřimov, AM Pacov, *Pamětní kniha města Pacova I 1888-1919*, s. 169-170. Srov. *Historický lexikon obcí ČR 1869-2005 - 1. díl*, Praha 2006.

Stagnaci můžeme vidět jak v 50. tak i 60. letech. V onu dobu nebyl Pacov nikterak žádaným místem pro přistěhovalce, celková hospodářsko-ekonomická situace města ještě stále nezaznamenala nijak zvlášť proměnlivého a zásadního vzruchu.

Velmi zajímavým údajem, který je patrný při bližším zkoumání dané tabulky, je situace v počtu domů při sčítání v roce 1869. Tehdy ve městě stálo 360 domů, o 11 let později se však při sčítání objevuje nárůst domů o 82 budov, přestože se počet obyvatel spíše zmenšil. Jak si onu situaci vysvětlíme? Jak se autorovi podařilo zjistit, příčinou vzrůstu nově vzniklých domů se stala událost z roku 1875. Tehdy se jižní část města podél silnice na Tábor stala místem požáru, který v inkriminovanou chvíli zasáhl a zničil řadu domů.¹⁰¹ Následná výstavba tak nejenže obnovila část zničených domů, ale taktéž přispěla k výstavbě nových obytných jednotek pro místní občany.

Jak ještě několikrát bude zmíněno v této práci, konec 80. let se nesl ve znamení vzniku dráhy a pacovské železniční stanice. Jak dokazují údaje, vliv na příliv obyvatel tento fakt v následujícím desetiletí neměl. Přesto zejména díky svému odlehlému umístění přibližně 2,5 km od centra města postupně docházelo k rozšiřování zástavby právě podél ulice, příznačně nazvané „*Nádražní*“. Blíže se k této zástavbě dostaneme v kapitole o Lokaci domů zastupitelů.

Přelom dvou staletí přinesl městu opět postupné navyšování o nové domy, zejména pak přestavby stávajících dílen na drobné továrny, případně pokračující stavění směrem

¹⁰¹ TAMTĚŽ, *Požáry 1850-1943*, inv. č. 386, kart. 100. Jednalo se zejména o domy v Žižkově ulici.

k pacovskému nádraží.¹⁰² Tento proces pokračoval i v dalších desetiletích a směřování výstavby orientací k železnici trvá do dnešních dní.

Teprve při sčítání obyvatel roku 1921 se nejen v Pacově, ale ve většině drobnějších měst projevil fakt úbytku obyvatel vlivem válečných ztrát za První světové války, Pacov nevyjímaje.

3.3 Ekonomické a hospodářské zázemí města a regionu

Druhá polovina 19. století byla pro maloměsta typu Pacova dobou složitou. Samo město se vždy považovalo za jihočeské a nikdy více tolik nezaznívala tak palčivě tzv. jihočeská otázka. „*Dlouhé 19. století*“ se všemi svými ekonomickými i sociálními pozitivy a negativy přinášelo zejména pro český jih a jihozápad stále propastnější zaostávání proti rychle průmyslově se rozrůstajícímu středu a severu Čech.

Problémem českého jihu a přilehlé Českomoravské vysočiny byl především stále přetrvávající agrární charakter obživy, z geografického hlediska pak velký počet maloměst, malých obcí a vesnic.

V průběhu desetiletí se k těmto problémům přidaly ještě krátkodobé sezonní migrace za prací, v pozdějších letech pak přímo vystěhovalectví do průmyslově vyspělejších částí monarchie, případně i za hranice našeho území.¹⁰³

Bez existence silného průmyslu, docházelo přirozeně ke krizi i v dalších odvětvích plynule navázaných na primární sektor hospodářství (ten tvořen například lesnictvím, zpracováním surovin, zemědělstvím) a ekonomiky českého jihu a jihozápadu. Zejména byl postižen sekundární sektor neboli řemesla, obchod a taktéž průmysl, jež v oblasti existovaly.

Proto se jako důležitá ukázala pobídka v podobě zasítování celého jihočeského regionu silniční a železniční sítí. Zejména rozmach v oblasti železniční dopravy přinesl řadě maloměst a obcím naději na zlepšení ekonomických podmínek a možnost více se zapojit do celozemského hospodaření.¹⁰⁴ Ani město Pacov nebylo výjimkou.

---

¹⁰² Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, IV. díl, Ml-Pan, Praha 2000*, s. 932.

¹⁰³ SOKA Pelhřimov, *AM Pacov, Vystěhovalectví do Ameriky 1850-1893*, inv. č. 364, kart. 96.

¹⁰⁴ TAMTÉŽ, *Památeční kniha I 1888-1919*, s. 65-68.

Po celá 80. léta probíhala jednání o zřízení příčné dráhy, nakonec se podařilo dohodnout s představiteli českého místodržitelství a ministerstvem obchodu¹⁰⁵ trasu Horní Cerekev - Tábor, jež byla později protažena dále do jihočeských Ražic. Přestože od prosince 1888 oficiálně patřil Pacov mezi města se železniční zastávkou,¹⁰⁶ přespříliš z napojení neprofitoval.

Nabízí se několik alternativ a vysvětlení. Samo město ležící na rozhraní jižních Čech a Českomoravské vysočiny totiž několika faktory připomínalo spíše zaostalé město. Soukenická sláva a prosperita města upadala s rozvojem manufakturního zpracování sukna a vlny v zemi. Sama blízkost k nedalekému městu Humpolci, které se přizpůsobilo nové době, nepřímo způsobilo zánik soukenického řemesla.¹⁰⁷

Řada obyvatel se náhle po desítkách let ocitla v situaci, ve které jejich obživa spočívala v soustředění se například na rolnictví a práce v zemědělství. Ani zemědělství však v nadmořské výšce kolem 480-630 m. n. m. neslibovalo velký zemědělský rozmach a pěstitelský úspěch. Pěstovanými plodinami se zde stalo obilí a zejména pak brambory.

Teprve s počátkem druhé poloviny 19. století se ve městě znovu objevil silnější řemeslnický vzruch. Velmi pozitivní vliv na to mělo založení občanské záložny v roce 1864.¹⁰⁸ Díky tomu se střední výrobní vrstvy ve vyšší míře pouštěly do rizika zakládání řemeslnických dílen. Výsledkem dobré a činné práce místních řemeslníků bylo i přidělení pořádání několika hospodářsko-průmyslových výstav.¹⁰⁹ Výrazně pozitivní vliv přineslo založení Okresního hospodářského spolku v roce 1870.

Jestliže se o Pacově hovořilo jako o soukenickém městě ještě v první polovině 19. století, druhá polovina století je charakterizována zakládáním a rozvojem drobného svobodného podnikání zejména v odvětvích truhlářství, kožedělné výroby a kotlářství/mědikovectví. Přerod z řemeslnických malodílen do větších podniků, případně malotováren následoval v Pacově začátkem první poloviny minulého století.

---

¹⁰⁵ Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK - Jan DOBEŠ, *Dějiny*, s. 286. Agenda a správa železnic na území Rakousko-Uherska spadla až do roku 1896 pod správu ministerstva obchodu, které vytvořilo síť dopravních ředitelství, jejichž ústředním orgánem se stalo generální ředitelství státních drah.

¹⁰⁶ Josef DAVID, *Kulturní a spolkový život v Pacově 1859-1914 (1918)*. Bakalářská práce, České Budějovice 2009.

¹⁰⁷ Vlastimil SIMOTA, *Jak pacovští soukeníci ke krachu v Lipsku přišli*, *Z mého kraje*. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 21, č. 10, 2001, s. 8. Srov. Přemysl PLÁČEK, *Počátky konců slávy pacovského soukenictví (Z pamětí mého otce Antonína Plačka)*, in: *Vlastivědný sborník českého jihovýchodu* 5, č. 10, 1927, s. 150-153.

¹⁰⁸ Bohuslav MATOUŠ, *Dějiny*, in: Antonín ZENÁHLÍK - František PAKOSTA (edd.), *Pamětní list dvacetipětiletého trvání spořitelny města Pacova, Pacov 1935*, s. 10.

¹⁰⁹ TAMTĚŽ. Jednalo se o výstavy v letech 1874, 1886, 1906 a 1924.

Od 70. let můžeme mluvit o prvních krocích k prosperujícímu truhlářskému řemeslu ve městě. Zásahu na tom měla osoba pozdějšího pacovského zastupitele Petra Hájka. Rodák z nedaleké vesnice Lesná měl už od dětských let zálibu ve vyřezávání různých dřevěných figurek, což se přeneslo v jeho lásce ke dřevu. V rámci vandrování se podíval i za hranice podunajské monarchie, zejména byl ovlivněn prací v Paříži.¹¹⁰ Po svém návratu pak roku 1868 položil základy budoucího pacovského truhlářství otevřením svojí velikostí nevelké dílny.¹¹¹ V průběhu následujících let se jeho dílna rozrůstala, přibývaly taktéž postupně úspěchy a rozšiřovala se exportní místa s výrobky právě z jeho truhlářské produkce.¹¹²

Vhodných podmínek pro rozvoj truhlářství¹¹³ využili i další truhláři se zahraničními zkušenostmi z vandrování cest.¹¹⁴ Díky tomu se se na přelomu 19. a 20. století stalo z Pacova centrum truhlářství pro blízké i vzdálené okolí.¹¹⁵ Vhodně kladenou otázkou v tomto směru je, proč právě oblast Pacovska vedla k rozvoji truhlářství? Odpověď se nachází na snadě. Zaprvé, oblast se nacházela v poměrně stále silně zalesněné části Čech, za druhé zde byla možnost získat dřevo i z jihočeského panství Schwarzenbergů, následně zpracovávané na pilách, které v okolí vznikaly hojně.

Zcela atypickým řemeslem, jež se v prostředí Pacovska započalo rozvíjet s příchodem osoby Josefa Hradeckého¹¹⁶ do Pacova, bylo kotlářství a mědikovectví. Stejně jako všichni ostatní řemeslníci i zmiňovaný svojí živností rozvíjel prostřednictvím malé dílny (založena roku 1876), do které postupně přijímal další zaměstnance. S vzrůstající kvalitou i rozsahem zakázek přirozeně rostla i velikost dílny. Ta dosáhla v průběhu následujících desetiletí přestavby v průmyslový závod.

Vznik kožedělných a ozdobnických dílen spočívalo v uvolnění podmínek v obchodování pro židovskou menšinu, která obývala Pacov. První, v pramenech zaznamenané informace o výrobě koženého zboží jsou zachovány konkrétně z roku 1895. Tehdy obchodník Bernard Roubitschek založil dílnu o 20 zaměstnancích, která se

---

¹¹⁰ Ferdinand PAKOSTA, *Truhlářské řemeslo v Pacově*, Pacov 1910, s. 11.

¹¹¹ TAMTÉŽ.

¹¹² Místa odbytu se stávaly jak blízké obce, tak i velká města v rámci českých zemí (Praha, České Budějovice, Tábor, Písek, Brno, Plzeň), případně i centrum Rakousko-Uherska Vídeň.

¹¹³ Jižní Čechy i oblast Českomoravské vysočiny disponovaly množstvím kvalitního dřeva, jež vedlo ke vzniku nejméně truhlářské dílny v obou částech Čech.

¹¹⁴ František DVOŘÁK, *O pacovském truhlářství*, in: *Vlastivědný sborník českého jihovýchodu* 4, č. 2, 1925, s. 25-26.

¹¹⁵ Roku 1881 zakládá dílnu Václav Dvořák, vyučen v nedaleké Mladé Vožici. O 8 let později se připojila třetí budoucí truhlářská a podnikatelská osoba František Výtiska.

¹¹⁶ Více informací k Josefu Hradeckému v sekci „*Biogramy zastupitelů*“.

za dva roky změnila ve firmu „Roubíček-Arnstein-Backer“. Slušný rozvoj celého kožedělného odvětví ve městě pokračoval i po většinu 20. století.¹¹⁷

3.4 *Společensko-kulturní život města ve druhé polovině 19. století*

Hlavními znaky, jimiž se vymezuje občanská společnost, pokud se je ve stručnosti pokusíme charakterizovat, jsou obecní samospráva, svobodný tisk, občanská práva a zejména svobodně vznikající spolky a organizace. Základy prvního bodu občanské společnosti, tedy vzniku obecních samospráv, jak již bylo zmíněno v této práci dříve, napomohl „*Prozatímní obecní zákon*“¹¹⁸ z roku 1849. Ústupky z centralistického a absolutistického vedení habsburské monarchie vedly už v dubnové Pillersdorfově ústavě k přiznání prvních občansko-demokratických svobod, mezi něž patřila například i zmiňovaná svoboda tisku, osobní a náboženská svoboda a další prvky posilující občanskou společnost.¹¹⁹

Situace s příchodem Bachova absolutismu v 50. letech 19. století nepřála budoucímu hlavnímu „*hýbateli*“ kulturního a společenského života ve společnosti, tedy spolkům. Nejprve byla k poslednímu dni roku 1851 zakázána činnost všech politických spolků, aby následně vyšel v roce 1852 spolkový patent vracející pořádky týkající se spolků k předrevolučním zásadám.

Jestli však doopravdy mělo nějaké rozhodnutí vliv na fungování a vnitřní život měst a obcí na území monarchie, jednalo se primárně o možnost povolení spolčovat se a s tím spojené vznikání celé škály různých spolků, organizací a jejich poboček.

Právě „*Spolkový zákon*“¹²⁰ způsobil největší proměnu tváře jednotlivých regionů a změnil ráz spolkového a kulturního života předlitavské části obyvatel. Vydání tohoto zákona bylo podmíněno aktuální situací uvnitř podunajské monarchie a nutností upravit, z hlediska státu lépe kontrolovat a v neposlední řadě též uspořádat pořádky pro jejich vznik, rozvoj a případný zánik. Změny, jež vydání tohoto zákona způsobily, měly vliv

---

¹¹⁷ Miroslav HLADÍLEK, *Průmysl a řemesla v Pacově*, in: Kolektiv autorů (edd.), PACOV od historie k současnosti. Sborník k 550. výročí získání prvních privilegií a 400. výročí povýšení na město panské, Pacov 1997, s. 44.

¹¹⁸ Detailně rozebrán v následující kapitole.

¹¹⁹ Lothar HÖBELT, *Pillersdorff, Franz Freiherr von*, in: Neue Deutsche Biographie. Band 20, Berlin 2001, s. 443.

¹²⁰ Spolkový zákon č.134/1867 ř.z. se stal součástí Prosinčové ústavy z téhož roku. Zákony byly schváleny 19. října 1867, 15. listopadu dostaly císařskou sankci a vyhlášeny byly 24. listopadu 1867 s platností od 8. ledna následujícího roku. Celý soubor zákonů poté vhodně doplnila též norma „*O právě shromáždovacím*“. Detailně *Reichsgesetzblatt für das Kaisertum Österreich 1852-1869*, Wien 1869.

na fungování spolčování až do konce Rakousko-Uherska s přesahem do nové doby za První republiky.¹²¹ Od data platnosti, tj. od 8. ledna 1868, proto můžeme mluvit o nových časech pro spolčování.

Ve svém důsledku měl vznik spolků několik zásadních vlivů na jednotlivé obce:

- 1) města započala žít mnohem živějším veřejným a kulturním životem v důsledku pořádání řady vystoupení a akcí spolků (případně kooperací více spolků naráz, eventuálně společné spolupráce města a spolků)
- 2) upevňovaly vnitřní strukturu a sounáležitost měst/obcí
- 3) svoji roli si ve spolkovém životě našli i představitelé komunálních a lokálních elit, kteří v symbióze se svým působením v samosprávě zastávali i přední pozice v rámci jednotlivých spolků a organizací¹²²

Položme si tedy otázku? Promítly se tyto tři body i do dění města Pacova? Odpovědí jsou následující řádky.

Při reakci na první otázku bude znít odpověď jednoznačně - ano. Ještě před samotným vydáním Spolkového zákona, krátce po pádu ministra vnitra Bacha se v roce 1859 ustanovil ve městě první městský spolek Jednota divadelních ochotníků.¹²³ Od tohoto okamžiku se hýbateli veškerého spolkového dění v Pacově staly dvě sobě příbuzné osoby, bratřenci Ferdinand Kozelský (1845-1918)¹²⁴ a Antonín Plaček (1841-1928).¹²⁵ O životě obou z nich nemáme příliš mnoho zpráv a dokladů, kromě možnosti rekonstruovat jejich rodinné vazby. O to více za oba z nich hovoří jejich činnost a mnohdy ve městě průkopnická činnost, bez níž by možná v samotném městě mnohem pomaleji docházelo k rozvoji spolčování a s ním spojeného povznesení místní kultury a všeobecně života obyvatel. V následujících 60. až 80. letech bez jakéhokoli zveličování můžeme hovořit o zlaté době pro rozvoj spolků v Pacově. Jak dokazuje autorovo průkopnické bádání, zřejmě roku 1862 se pro potěchu pacovského publika ustanovuje Zpěvácký spolek Čech pod vedením otce pacovského rodáka a básníka

---

¹²¹ Po roce 1918 došlo k jistým drobným zásahům a změnám, přesto jádro duch zákona zůstal stejné.

¹²² Pavel KLADIWA, *Elity města*, Universitas Ostraviensis, Acta Facultatis Philosophicae/Historica 10, 2003, s. 174. Dalo by se přímo konstatovat, že působení v samosprávě se rovnalo činnosti ve spolcích („*Socialbürger = Vereinsbürger*“).

¹²³ Antonín PLAČEK, *Paměti divadla v Pacově*, in: Ferdinand PAKOSTA (ed.), *Památník Jednoty divadelních ochotníků v Pacově 1859-1909*, Pacov 1909, s. 30.

¹²⁴ Součástí diplomové práce je také rodokmen rodiny Kozelských – viz diagram č. 8.

¹²⁵ Dle zvyklosti, která fungovala mezi rodinami, se Antonín Plaček dostal z rodných Zásvek do Pacova především, aby se vyučil u svého strýce Fabiána Kozelského obchodnickému řemeslu. Brzy se však Plačkův vztah k městu změnil, možná i díky jeho činnosti v divadelnickém spolku a v Pacově zůstal až do své smrti.

Antonína Sovy, Jana.¹²⁶ O tři roky později se podařilo prosadit vznik Čtenářské besedy, jež pod sebou jistý čas sdružovala jak divadelníky, tak i nový pěvecký spolek Slavík.¹²⁷

V průběhu následujících let počet spolků s různým zaměřením ve městě stoupal. Například dochovaný seznam vzniklý za účelem zpracování statistických dat o Pacově za rok 1897 zaznamenal ve městě činnost 27 spolků různého zaměření:¹²⁸

1. Čtenářská beseda, 2. Zpěvácký spolek Slavík, 3. Učitelský spolek, 4. Ženský spolek Libuše, 5. Spolek červeného kříže, 6. Spolek vojenských vysloužilců, 7. Spolek literární, 8. Spolek hospodářský, 9. Hasičský spolek, 10. Tělocvičná jednota Sokol, 11. Pošumavská jednota, 12. Matice školská, 13. Dělnická vzdělávací beseda, 14. Okrašlovací spolek, 15. Občanská záložna, 16. Hospodářská záložna, 17. Kaplanský ústav, 18. Chudých ústav, 19. Živnostenský spolek Důvěra, 20. Živnostenský spolek Beseda, 21. Živnostenský spolek [nepřečteno], 22. Živnostenský spolek obchodníků, 23. Živnostenský spolek krejčů, 24. Živnostenský spolek pekařů a hostinských, 25. Živnostenský spolek řezníků s obchodním dobytkem, 26. Živnostenský spolek mlynářů, 27. Okresní nemocenská pokladna.

Aby bylo možné odpovědět dále na první z položených otázek, bylo nezbytné probrat si detailně vznik prvních z nich ve městě a načrtnout obraz dalších, které vznikly v pozdější době trvání Rakousko-Uherska.

Dnešní terminologií bychom zábavu a společensko-kulturní život zařadili do kategorie volnočasových aktivit. Jak se tedy detailně projevoval onen život na maloměstě?

Zajímavý exkurz můžeme podniknout do období 60. a 70. let. Společenský a kulturní život byl tehdy v Pacově rozdělen mezi zámek a samotné město. Zámek, v tu dobu vlastněn ještě knížetem Loewensteinem-Wertheimem-Freudenbergem, obývala kromě jeho osoby řada německých vrchnostenských úředníků, kteří udržovali panský ráz společenských zábav. Díky tomu se zde přirozeně projevovala nesourodost a nesounáležitost s městským prostředím a jeho obyvateli. Tento trend pokračoval

---

¹²⁶ Josef DAVID, *Pěvecké sbory v Pacově*, Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 34, č. 12, 2009, s. 9.

¹²⁷ Stejně jako divadelníci se následně i spolek Slavík od Čtenářské besedy roku 1873 oddělil a započal psát svojí vlastní budoucnost. K dějinám Pěveckého sboru v Pacově do roku 1918 nejnověji ve třech příspěvcích: Josef DAVID, *Pěvecké sbory v Pacově*, Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 34, č. 12, 2009, s. 9; TÝŽ, *Pěvecké sbory v Pacově II. Od počátků k 30-ti letým oslavám*, Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 35, č. 2, 2010, s. 13-15; TÝŽ, *Pěvecké sbory v Pacově III. PS Slavík: Na cestě k neradostným válečným letům*, Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 35, č. 4, 2010, s. 16-17.

¹²⁸ SOKA Pelhřimov, Archiv města Pacov, *Pamětní zápisy o městě, 1882-1943*, inv. č. 334, kart. 88.

i poté, co se majitel velkostatku přestěhoval do Hamburku, a město a okolí připadlo pod správu chabrusu.¹²⁹

Rozdílný život se promítal naopak v samotném městě. Jestliže porevoluční roky a následně i 50. léta 19. století nepřála rozvoji společenského života, s uvolněním celonárodní situace po pádu Bachova absolutismu se postupně začínal probouzet i společenský a zejména spolkový život ve městě. V 60. letech nad pokojným rozvojem města po všech stránkách dbal staročeský purkmistr, Hynek Hamerník.¹³⁰

Naprostou typickým prostředkem zábavy pacovských obyvatel se staly od 60. let všemožné bály a taneční zábavy pod patronací spolků. Nelze si nevšimnout při pročítání „*Pamětní knihy města Pacova*“ patrného rozdílu oproti větším městům, ve kterých možnosti zábavy maloměstské prostředí jednoznačně převyšovaly. Zejména ekonomická stránka hrála ve prospěch větších měst, v nichž byla pro různé varieté, cirkusy a artisty mnohem větší pravděpodobnost lepšího výdělku oproti periferním oblastem bez finanční mobility obyvatel.

Pacov se tak stal místem, do kterého občas zavítala některá z divadelních společností, o nichž častokrát hovoří zapisovatel jako o „nechtěných“ místními stálými divadelními soubory.¹³¹ Zároveň nalezneme řadu záznamů o různě zaměřených přednáškách konajících se na zámku, případně v některém z pacovských hostinců. Mezi nejoblíbenější patřily vždy přednášky k výročí upálení Mistra Jana Husa, při kterém povětšinou o jeho životě a přínosu pro český lid hovořili i někteří přední čeští poslanci a představitelé zejména pražského českého prostředí.¹³²

Po příchodu rodiny Weissů do Pacova se podařilo pomyslný rozdělovník kulturní roztroušenosti a výlučnosti společenských akcí na zámku mezi městem a zámek zmírnit. A tak započalo zámecké casino opět žít českým divadlem a zpěvem českých národních písní v podání jak ženského pěveckého spolku, tak i mužského pěveckého tělesa.

Pacov po celá desetiletí vzhledem k pořádání kulturních akcí trpěl (a stále trpí) neexistencí kulturního domu. Stalo se tak dobrým zvykem při různých akcích místních spolků část ze zisku věnovat právě na jeho postavení. K tomuto účelu byl roku 1903

---

¹²⁹ Vít HRBEK - Jiří KŘÍŽEK, *Návraty*, Pelhřimov 2008, s. 16-17.

¹³⁰ K Hynku Hamerníkovi a jeho rodu více v podkapitole „*Rodina Hamerníků*“.

¹³¹ SOKA Pelhřimov, AM Pacov, *Památní kniha města Pacov I 1888-1919*, s. 112, 128 a 145.

¹³² Přednášejícími byli například Karel Kramář či budoucí československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk.

zřízen také Spolek pro postavení spolkového domu.¹³³ Částečného naplnění snu pacovských spolkově zapálených generací přišel až s postavením Sokolovny roku 1927.¹³⁴ Ta sice nebyla klasickým spolkovým domem, přesto tuto roli na další dlouhá desetiletí zastávala.

Kde se tedy odehrával onen společenský život? Základními místy, ve kterých se společenský život odbýval, byly hostince. Nejčastěji pak hostinec „*Na Panské*“ vlastněný rodinou Mašátových, jejíž členové patřili taktéž mezi místní komunální elity. Často využívaným prostorem byl taktéž hostinec „*U Škrétů*“ nacházející se v městské části zvané Na Blatech.

Nezapomínejme, že kulturní život ve městě nebyl pouze ten spolkový, přestože spolky v něm hrály nezastupitelnou roli. Každé město žilo též různými oslavami, výročími a slavnostmi zaměřenými jak na zbožnost tehdejších lidí, tak na různé světské slavnosti, například oslavu výročí spolků či k uctění památky různých osobností jak města, tak i celozemsky působících. Centrem takových slavností bylo většinou pacovské náměstí. Často v souvislosti s nimi se vykonávaly průvody procházející městem a právě při nich se ukázala ona nezastupitelná role spolků. Ty tvořily téměř vždy přední reprezentující část průvodů, ve kterých byli řazeni jednotliví příslušníci daného spolku buď dle významnosti či podle vztahu k oné události. V plné součinnosti s oslavami a slavnostmi byla též účast představitelů města, čímž vidíme zmíněnou spolupráci a následně zástupců a členů spolků na jedné straně a účasti a třeba i záštitu nad akcí ze strany obecních představených včetně radních či zastupitelů.

Přestože v dnešní době již různě zaměřené spolky spolu v přílišné míře nespolupracují, v době mezi léty 1859-1918 v Pacově najdeme mnoho společných akcí, na nichž se prezentoval jeden či více spolků dohromady. Příkladná byla například spolupráce divadelníků s pěveckým sborem Slavík. Stejnou kooperaci je možno dohledat například též pro Sokol a místní hasiče.

Jak dokazují předešlé řádky, uznání spolkového práva a možnosti vytvořit si spolek s určitým zaměřením, mělo za následek výrazné stmelení vnitřního života daného místa a zároveň jakousi reprezentační funkci navenek. Reflexi oné prezentace různých událostí máme pro Pacov možnost nalézt v soudobém tisku zejména až po roce 1900 zvláště v periodikách Český jih, Jiskra a Jihlavské listy, okrajově pak v týdeníku Tábor.

---

¹³³ Josef DAVID, *Kulturní a spolkový život*, s. 62.

¹³⁴ Jiří KAČER, *Jak se stavěla Sokolovna*, Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 22, č. 5, 1997, s. 4.

Prezentace navenek byla celkově velmi důležitá nejen pro spolky, ale taktéž pro jejich přední představitele, kteří se na jejich vedení podíleli. Tímto se dostáváme k třetímu důležitému bodu, jelikož prostředkem sebezprezentace jedinců konajících komunální politiku byla i jejich účast na vedení, případně získání čestné funkce v rámci předních spolkových sdružení. V další části diplomové práce se podíváme blíže na onu symbiózu a konkrétní zastoupení osobami v jejich vedení.

3.5 Národnostní a náboženské složení obyvatelstva

Porovnáme-li národnostní situaci celkově v českých zemích, převládaly na našem území převážně tři etnika – Češi, Němci a Židé. V rámci badatelských výzkumů doktora Fasory a většiny dalších jeho přímých či nepřímých následovníků si máme možnost všimnout, že pracovali většinou s velmi heterogenní složkou obyvatel. Zastoupení ve městech bylo ve většině případů složeno ze všech tří etnik, případně některých z dalších menšinově zastoupených národností.

Pacov v tomto ohledu patřil ve druhé polovině 19. století a počátku století následujícího, alespoň dle dochovaných výsledků sčítání lidu, ryze mezi českým obyvatelstvem obývané město s poměrnou silnou židovskou menšinou.

Původ Židů ve městě se datuje do období po polovině 16. století, v nichž došlo k rozptýlení obyvatel izraelského vyznání z Prahy do menších měst a městeček. V „*Soupise Židů*“ z roku 1570 se v Pacově uvádí jeden obyvatel židovského původu.¹³⁵ V dalších desetiletích počet židovských rodin ve městě začal postupně stoupat.

Tab. č. 4: Počet židovských rodin a obyvatel v Pacově v letech 1840 – 1930.

Rok	Počet rodin	Počet žid. obyvatel	% zastoupení z celkového počtu obyvatel města
1840	19	-	-
1850	32	150	5%
1880	-	207	7,1%
1894	34	154	-
1900	-	169	5,7%
1930	-	121	3,7%

Zdroj tabulky: Sestaveno dle publikací a pramenů: Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, IV. díl, Ml-Pan*, Praha 2000, s. 930; Eliška STEJSKALOVÁ, *Židovská komunita v Pacově a její školství*, in: Kolektiv autorů (edd.), *PACOV od historie k současnosti*. Sborník k 550.

¹³⁵ Jan ZOUBEK, *Dějiny Židů v Pacově*, in: Hugo GOLD (Hg.), *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart*, Brno-Praha 1934, s. 472.

výročí získání prvních privilegií a 400. výročí povýšení na město panské, Pacov 1997, s. 34; SOkA Pelhřimov, AM Pacov, *Židé, 1850-1943*, inv. č. 365, kart. 96.

Kolem roku 1654 město obývaly tři židovské rodiny a dle pramenů snad již v této době ve městě existovala náboženská obec.¹³⁶ Vzrůstání počtu Izraelitů pokračoval i ve století 18. a především jejich prudký nárůst můžeme sledovat v druhé polovině 19. století, v němž jejich populace tvořila přibližně 5-7% z místních obyvatel. Převládajícím způsobem obživy byla v tuto dobu drobná obchodnická činnost, která v některých případech přerostla ve větší podnikatelské aktivity.¹³⁷ V tomto ohledu byl zdárným příkladem již dříve zmiňovaný Bernard Roubitschek. Vzrůstající židovská obec přinesla potřebu stavby Synagogy (č. p. 379). Ta byla postavena v době na přelomu 18. /19. století. Stejně tak máme doloženy zprávy o existenci židovské školy. Ta se nacházela nejprve v Malovcově ulici nedaleko obecního domu „*Na Šohajovém*“ pod č. p. 315.¹³⁸ Později byla přesunuta z centra města do jižní části obce do míst zvaných na „*Kozimberku*“ do domu č. p. 251.¹³⁹ Svého populačního vrcholu dosáhlo židovské obyvatelstvo při sčítání v roce 1910. Po První světové válce jejich počet klesl a následně byla důsledkem hrůzných událostí Druhé světové války místní židovská komunita zcela zničena.¹⁴⁰

Z náboženského pohledu převládalo jednoznačně u pacovských občanů katolictví. K posílení pozic římskokatolické církve ve městě v roce 1786 přispěla reorganizace v nově vytvořené českobudějovické diecézi, v níž se stal Pacov vikariátním úřadem. O 17 let později zde bylo zřízeno taktéž děkanství. Ve sčítacích operátech z roku 1910 se z 3027 obyvatel přihlásilo ke katolictví plných 94% místní populace, konkrétně 2843.¹⁴¹

---

¹³⁶ Karel KUČA, *Města a městečka*, s. 930.

¹³⁷ Pokusy o volnost hospodařit a otevřít si obchodnický krám v městských domech ještě před zrovnoprávněním Židů, tedy před rokem 1848, představoval poměrně komplikovaný problém. Jak dokládají dochované písemné prameny, právě kvůli povolení obchodnické živnosti proti místním Izraelitům několikrát vystoupilo samo město s cechy. Naopak židovská strana měla na svojí straně vrchnost. Výsledkem bylo soudní řízení, jež dalo za pravdu městu a cechům. Po revoluci v roce 1848 a zrušení cechů se již tyto problémy ve městě neopakovaly. Více Jan ZOUBEK, *Dějiny*, in: Hugo GOLD (Hg.), *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart*, Brno-Praha 1934, s. 472.

¹³⁸ Eliška STEJSKALOVÁ (ed.), *Paměti*, in: *Vlastivědný sborník Pelhřimovska 13*, Pelhřimov 2002, s. 65.

¹³⁹ TAMTÉŽ, s. 67.

¹⁴⁰ Marie TUŠILOVÁ, *K 60. výročí transportu pacovských Židů do koncentračních táborů*, *Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj* 27, č. 11, 2002, s. 11.

¹⁴¹ Josef DAVID, *Kulturní a spolkový život*, s. 15.

Ve městě bychom našli v období druhé poloviny 19. století i nepatrné množství evangelíků. Již zmiňované sčítání z roku 1910 uvádělo 20 osob hlásících se k této nekatolické církvi.¹⁴²

---

¹⁴² Existence evangelické menšiny zřejmě přímo souvisela s poměrně silnou komunitou žijící v nedalekém Humpolci.

4 Příslušníci místní elity v obecním výboru a radě

4.1 Zrození obecní samosprávy

Počínání lidského druhu je od samých počátků upravováno a usměřňováno zákonnými normami. V průběhu staletí se ruku v ruce s pokrokem společnosti a vzrůstajícím počtem obyvatel po celém světě zdokonaloval systém správy různě rozsáhlých geograficky i odlišných oblastí světa. Nejinak tomu bylo i v době „dlouhého 19. století“ v rámci podunajské monarchie.

Skomírající stavovsko-společenský systém během revolučního období se v polovině 19. století přiblížil ke svému nezadržitelnému konci. Nastoupilo období výrazných radikálních změn, které se dotklo veškerého správního uspořádání habsburského soustátí, českých zemí nevyjímaje. Svobodomyslnost nastupující občanské éry spolu se zrušením poddanství předurčila představitele ministerských postů jednat ve prospěch reorganizace země.

Stadionovo prozatímní obecní zřízení

Proto 20. března 1849 prostřednictvím zákona č. 170 „*Stadionova provizoria o obecním zřízení*“ došlo do té doby k nejvýraznějšímu zásahu do veřejné správy. Nejdůležitější z nich je nepochybně ta, která hned v úvodu zákona uvádí, že „*svobodná obec je základem státu*“. Vymezením obce jako základní jednotky územně správního členění státu, vznikla základní charakteristika, jež obcím zůstala až do dnešní doby. Jejich vznik i na území do té doby stávajících velkostatků způsobil fakticky rozpad vazalské tzv. patrimoniální správy existující v českých zemích od počátku 13. století. Té, jež byla založena na existenci poddanských a královských měst ovládaných svými ustavovateli.

Nový zákon přinesl i další změny. Zásadní přeměnou tak byla možnost volit při splnění všech předepsaných zákonných podmínek do obecních orgánů své obecní/městské zástupce. Terminologicky i prakticky se v novém územně správním dělení objevily i okruhy jejich tzv. působnosti. Pod pojmem působnost si představme určitý okruh záležitostí, v nichž byla dána obcím schopnost prosazovat ve shodě s platnými zákonnými normami svojí vůli a mocensky tak o nich rozhodovat. Působnost byla dle nových ustanovení dělena na tzv. přenesenou a přirozenou (dnes zvaná

samostatnou) působnost obce. Jestliže pod přirozenou působností byla myšlena správa vlastních záležitostí spadajících pod obec, pak přenesená spočívala ve vykonávání záležitostí, které na obec delegoval stát a obce tudíž rozhodovaly ve jménu státu.

Poprvé vznikl také typ tzv. statutárních měst, mezi něž se na přelomu 40. /50 let 19. století počítalo pět měst na našem území. Jednalo se o Prahu, Brno, Liberec, Olomouc a Opavu.¹⁴³ Všechny zákonné změny, jež přineslo nové obecní zřízení, vešly v platnost k 1. lednu 1850.

Období Bachova absolutismu

Nastupující doba označovaná v dějinách podunajské monarchie tzv. Bachovým absolutismem, přinesla řadu zásahů do ještě nerozvinuté obecní samosprávy. S obnovením absolutismu po vydání Silvestrovských patentů v posledním dni roku 1851 došlo k paralyzaci celého systému, která přinesla Stadionovo provizorium.

V duchu „*Zásad o organických zařízeních v korunních zemích rakouského císařského státu*“ se mělo ustavit nové obecní zřízení. Nežli k tomuto kroku došlo, byl proveden zásah do již schváleného provizoria na úrovni obcí.

Nejcitelnějším zásahem do autonomie obecní samosprávy byla povinnost zvolených představenstev nechat se potvrdit příslušnými krajskými úřady a složit též přísahu věrnosti. V krajním případě pokud předepisoval zvláštní statut, potvrzení probíhalo přímo císařem.¹⁴⁴ Další omezující zákrok znamenalo nařízení č. 17/1852 ř. z., které zamezilo veřejnosti účastnit se jednání obecních výborů vyjma slavnostních okamžiků.

Naprosto negativním prvkem obecního zřízení se pak stala situace, která vyvstala v roce 1854. Tehdy skončilo tříleté funkční období zvoleným představitelům obcí a statutárních měst. Jelikož však nebyly vypsány nové volby, zůstaly ve vedení obcí a měst ponechání současní zastupitelé a představení. Pamatováno bylo i na situaci, v níž by počet náhradníků nestačil na doplnění obecních výborů. V tomto okamžiku pak došlo ke jmenování nových členů ministrem vnitra na základě návrhu místodržitele. Tímto postupem tak byly podkopány základy samotné obecní reformy z roku 1849.

Kroky k opětovnému znovunastolení do jisté míry občanské a svobodné samosprávy přišly až s koncem neoabsolutismu a obnovením ústavnosti. Ještě předtím bylo vypracováno „*Nové obecní zřízení*“ vydané 24. března 1859. Přestože z něho

---

¹⁴³ Lukáš FASORA, *Svobodný občan*, s. 35

¹⁴⁴ Více Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK - Jan DOBEŠ, *Dějiny*, s. 299.

do praktické správy vešlo v platnost pouze ustanovení o domovském právu (=inkolátu),¹⁴⁵ jednalo se o dílčí posun k navrácení pořádků, jež platily před znovuzavedením absolutismu v monarchii.

Obecní zřízení a volební řád pro Moravu a Čechy

Ještě po dobu tří let se obecní život řídil provizorním zřízením. Teprve v roce 1862 byl vydán rámcový říšský obecní zákoník, který zaváděl existenci nejen obcí místních, ale také obcí okresních, krajských a zemských.

Následně v letech 1863 a 1864 se podařilo vytvořit takové zákonné normy o obecních samosprávách, které byly svojí působností platné až do konce Rakouska-Uherska. Nejprve vzniklo „*Obecní zřízení a volební řád pro Slezsko*“, o rok později ve velmi podobném znění vznikly dané normy i pro zemské části Čechy a Morava.¹⁴⁶ Podrobněji se k ustanovením dostaneme v následující podkapitole.

4.2 Charakteristika místních volebních záležitostí

Zásadní úlohu organizace každých voleb do obecních zastupitelstev obstarával Volební řád do obcí. Obecní potřeby a zájmy zastupoval usnášející se obecní výbor (=zastupitelstvo) volený na tříleté funkční období. Ten zároveň dohlížel na vykonávání odsouhlasených kroků, které díky své správní a výkonné moci mělo na starost obecní představenstvo, později zvané také jako obecní rada. Systém voleb byl upravován novým obecním zřízením z roku 1859 a stanovoval rozdělení voličů dle majtkového censu do dvou případně tří voličských sborů, na základě odvodu přímé daně z majetku.¹⁴⁷ Zároveň každý voličský sbor měl právo zvolit třetinu členů budoucího zastupitelstva a třetinu náhradníků.

Při detailním pohledu na personální obsazení obou základních složek městské/obecní samosprávy zjistíme, že Pacov byl zařazen v rozmezí let 1862-1887

---

¹⁴⁵ Základem domovského práva byla zákonem daná příslušnost k určité obci, která představovala právo jedince se státním příslušenstvím na nerušený pobyt v daném místě včetně chudinského zabezpečení. Nabytí onoho práva bylo možné několika způsoby. První možností bylo narozením dítěte, jež získalo inkolát po místě bydliště otce. Manželky získaly domovské právo po manželovi sňatkem, často také mohl jedinec získat domovskou příslušnost požádáním obecního úřadu, který mu na základě delšího pobytu v obci mohl toto právo udělit. Posledním variantou získání, bylo jmenování do některé z úřednických funkcí a postů v obci. Josef PETERKA, *Cesta k rodinným kořenům: Praktická příručka občanské genealogie*, Praha 2006, s. 59. Srov. Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK - Jan DOBEŠ, *Dějiny*, s. 300.

¹⁴⁶ TAMTÉŽ.

¹⁴⁷ Více TAMTÉŽ, s. 301. Počet sborů závisel na velikosti obce.

mezi skupinu 400-600 voličů,¹⁴⁸ díky níž počet volených zastupitelů činil 24 osob a 12 náhradníků (počet náhradníků odpovídal vždy polovině z celkového počtu volených výborů). Od voleb v roce 1887 došlo k navýšení členů zastupitelstva na 30 (tomu odpovídal počet 15 náhradníků).¹⁴⁹

Po uvedení způsobu voleb a počtu volených osob stále ještě nebyla zodpovězena otázka, kdo se mohl konkrétně aktivně zúčastnit volebního klání. Zde zákon hovořil takto: Volební právo vlastnili zletilí svéprávní státní občané - muži,¹⁵⁰ kteří platili tzv. přímou daň v předepsané výši (neboli měli jistý majetkový cenzus). Druhou oprávněnou voličskou skupinou tvořily právnické osoby, kam spadaly obchodní a akciové společnosti, případně obchodní družstva. Poněkud výjimečnou pozici v rámci volebního práva měla tzv. honorace („*honorationes*“). Primárně se jednalo o osoby, jež nebyly povinny platit přímou daň a automaticky byly považovány za tzv. capacity.¹⁵¹ Přestože zákon hovořil o více skupinách, jimž bylo toto právo přiznáno, v pacovském prostředí se jednalo konkrétně o křesťanské duchovní, představené židovských obcí, lékaře, kteří vlastnili akademický titul získaný na některé z rakouských univerzit či ředitele a učitele obecních škol.¹⁵² Volební právo vlastnili taktéž zastupitelstvem jmenovaní čestní občané.¹⁵³

Důsledkem zákonem vzniklé prolínací kombinované cenzové a kapacitní soustavy při obecních volbách došlo k situaci, ve které se stalo volební právo dostupné pouze pro majetné části obyvatelstva schopné odvádět státu daně, případně skupiny právnických osob a členy honorací.

Jak již bylo řečeno, ústřední roli hrálo daňové zatížení poplatníků vyjma honorací a čestných občanů obce/města. Způsob dělení do sborů byl následující. Po vytvoření soupisu dle výše berních poplatků všech, jimž příslušelo volební právo na území rakouského soustátí, byla zjištěna výsledná částka vybraných přímých daní. Konkrétně v Pacově se volitelé členili do tří sborů, ve kterých spočívalo hlavní kritérium rozdělení

---

¹⁴⁸ K roku 1862 se nedochovaly informace o počtu voličů, přesto můžeme o zařazení do této kategorie využít výsledků voleb, kdy bylo zvoleno 24 výborů, čímž nepřímo došlo k potvrzení, že do skupiny 400-600 voličů tehdy město Pacov spadalo. O počtu zvolených výborů či velikosti voličské základny před rokem 1862 nejsou dochovány ve fondu „Archiv města Pacov“ žádné bližší informace. Rekonstrukci nebylo možné provést ani na základě ostatních pramenů.

¹⁴⁹ V souvislosti s navýšeného počtu voličů nad 600 osob – viz tab. č. 5 - „*Volební účast v I., II. a III. volebním sboru.*“

¹⁵⁰ V rakouském soustátí byla výše plnoletosti u mužů stanovena věkem 24 let. Pavla VOŠAHLÍKOVÁ, *Jak se žilo za časů Františka Josefa I.*, Praha 1996, s. 106.

¹⁵¹ Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK - Jan DOBEŠ, *c. d.*, s. 301.

¹⁵² Dalšími představiteli byl úřednický aparát (představovaný státními úředníky a úředníky veřejných fondů a zemští), profesori vyšších škol (univerzit) a učitelé středních škol a vyšších učilišť.

¹⁵³ O udělení statutu čestného občana rozhodovali obecní výboři.

v tom, že počet poplatníků umístěných v I. sboru činil v součtu přibližně třetinu velikosti odváděných přímých daní. Stejný způsob následoval i pro II. a III. volební sbor. Až na výjimky byla povinností každého zvoleného funkci ve výboru přijmout.¹⁵⁴

Pro obecní volby v Pacově platilo pravidlo, že nejprve vždy odvolili příslušníci III. sboru, v dalším dnu členové II. voličského sboru a naposledy pak voliči v I. sboru.

Tab. č. 5: Volební účast v I., II. a III. volebním sboru:

Rok	Celkem voličů/volilo	I. volební sbor			II. volební sbor			III. volební sbor		
		počet voličů	volilo	v %	počet voličů	volilo	v %	počet voličů	volilo	v %
1850	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1859	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1862	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1864	531/128	26	19	73,1	88	52	59,1	417	57	13,7
1867	611/-	26	-	-	89	-	-	496	-	-
1870	526/86	28	13	46,4	77	30	39,0	421	43	10,2
1873	523/98	24	10	41,7	85	52	61,2	414	36	8,7
1876	524/201	25	17	68,0	89	52	58,4	410	132	32,2
1880	593/75	24	12	50,0	100	25	25,0	469	38	8,1
1883	587/89	24	18	75,0	90	29	32,2	473	42	8,9
1887	604/-	24	-	-	75	-	-	405	-	-
1891	609/252	30	17	56,7	93	52	55,9	486	183	37,7
1894	645/305	30	20	66,7	104	77	74,0	511	208	40,7
1899	696/356	30	19	63,4	113	73	64,6	553	264	47,7
1902	715/408	30	24	80,0	140	114	81,4	545	270	49,5
1906	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1909	669/361	30	23	76,7	107	82	76,6	532	256	48,1
1912	775/248	30	25	83,3	110	39	35,5	635	184	29,0
průměr				65,1			55,2			27,9

Zdrojem dat do tabulky jsou údaje ze SOkA Pelhřimov, AM Pacov, *Volby do obecního zastupitelstva 1850-1876*, inv. č. 317, kart. 81; TAMTĚŽ, *Volby do obecního zastupitelstva 1880-1902*, inv. č. 317, kart. 82; TAMTĚŽ, *Památeční kniha města Pacova I 1888-1919*, s. 147-149; TAMTĚŽ, *Kniha zápisů ze zasedání obecního zastupitelstva 1909-1923*, inv. č. 78; TAMTĚŽ, *Volební seznamy*, inv. č. 322, kart. 85..

Jak naznačuje uvedená tabulka, zahrnuje volební účast v letech 1850-1912 (kromě let 1850, 1859, 1862 a 1906). Stejně jako v dnešní době, tak i v období, které sleduje tato diplomová práce, patřilo volební právo mezi jednu z výsad voličské platformy, ale ne mezi povinnost účastnit se tohoto pro obec tak zásadního procesu

Při porovnání výsledků voleb v jednotlivých sborech máme možnost vidět v Pacově nejvyšší volební účast téměř po celou sledovanou dobu v I. voličském sboru. Ta se pohybovala přibližně mezi hodnotami 40-80%, v průměru pak okolo 65%. Stejně

¹⁵⁴ Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK - Jan DOBEŠ, *Dějiny*, s. 301.

tak pro I. sbor platilo, že pravděpodobnost zvolení jednotlivých voličů, bylo oproti ostatním dvěma sborům mnohem vyšší a reálnější. Nejmenší zájem o hlasování můžeme pozorovat poté u oprávněných voličů ve III. sboru, který měl prakticky k poměru voličů versus počet možných zvolených nejmenší šanci svými hlasy ovlivnit výsledek voleb za svůj sbor. Zvýšený zájem o obecní volby ve III. sboru tak vidíme již od volebního roku 1891, ve kterém se počet voličů ustálil přibližně na 40% s tím, že v několika následujících volbách se toto číslo i přes vzrůstající počet voličské základny III. sboru zvyšoval až k 50% volební účasti.

Tab. č. 6: Celková volební účast při obecních volbách:

<i>Rok</i>	<i>Počet voličů</i>	<i>Počet voličích</i>	<i>Průměrná volební účast v %</i>
1850	-	-	-
1862	-	-	-
1864	531	128	24,1
1867	611	-	-
1870	526	86	16,3
1873	523	98	18,7
1876	524	201	38,4
1880	593	75	12,6
1883	587	89	15,2
1887	604	-	-
1891	609	252	41,4
1894	645	305	47,3
1899	696	356	51,1
1902	715	408	57,1
1906	-	-	-
1909	669	361	54,0
1912	775	248	32,0

Při srovnání s dnešní dobou a dnešními volbami zjistíme, že průměrná volební účast se pohybovala stejně jako dnes přibližně v hodnotách kolem 50%. Přesto při bližším zhlédnutí průměrné volební účasti zjistíme, že v různých letech docházelo k výkyvům v počtu příchozích voličů k volbám (viz tab. č. 6).

Ze zveřejněných výsledků jednoznačně vychází zvýšený zájem o místní obecní politiku na přelomu 19. /20. století. Jestliže se volební účast mezi léty 1864-1883 pohybovala na nízké hodnotě 21%, mezi roky 1891-1912 až na 47%.

Čím si tento stoupající zájem voličů můžeme vysvětlit? Za velmi pozitivní vliv lze považovat vznik Klubu voličů v roce 1908, ve kterém přispěl koordinovaný postup předvolební kampaně včetně dodnes oblíbeného vylepování plakátů se jmény kandidátů k větší reklamě předvolebního boje. Bohužel ve sledované době neexistovala možnost

udělat si průzkum jako dnes a tím zjistit číselnou výši vlivu tohoto nového předvolebního postupu.

Jiný způsob volby, než při volení zastupitelů, probíhal při volbách do obecního představenstva. Zde již volební hlas měli sami zvolení do výborů, kteří ze svého středu dávali hlas navrženým kandidátům. Tady se počet volených radních lišil. Zákon stanovoval, že počet radních nesměl přesáhnout třetinu z celkového počtu volených výborů, minimum naopak tvořili dva volení radní. Za důležité je zmínit, že volby do obecní rady probíhaly vždy až po volbě nového zastupitelstva. Častokrát se pak stávalo, že se volba radních prováděla na schůzi nového výboru až s počátkem dalšího kalendářního roku, přestože komunální volby se odehrály v roce předešlém. V čele každého představenstva stál obecný představený (v Pacově nazýván nejprve jako purkmistr, později uváděn jako měšťanosta).¹⁵⁵ Výraznější postavení v rámci obecní rady po obecním představeném dále zastával I. radní, jež vykonával funkci zástupce (náměstka) představeného obce.

Tab. č. 7: Přehled purkmistrů a měšťanostů v Pacově v letech 1848-1919:

<i>Období</i>	<i>Jméno a příjmení purkmistra (měšťanosty)</i>
1848-1855	Jan HAMERNÍK
1855-1862	Fabián KOZELSKÝ
1862-1887	Hynek HAMERNÍK
1887-1901	František NOVÁK
1902-1903	František AUTENGRUBER ml. - zástupce měšťanosty
1903-1919	František AUTENGRUBER ml.

Mezi léty 1848 až 1919, s přihlédnutím k nedochovanosti dat z let 1850, 1859 se v pozici obecních radních dle dochovaných výsledků pacovských voleb vystřídal 32 zastupitelů. Zároveň se v jednotlivých volebních letech lišil i jejich nominální počet.

Tab. č. 8: Počet volebních období strávených obecními výbory v městské radě (1862-1919).

<i>Počet</i>	<i>Jméno zastupitele</i>	<i>Profese</i>	<i>Konkrétní volební období</i>
8x	HAMERNÍK, Hynek	obchodník	1862-1887
8x	STEIDLER, Josef	cukrář	1883-1919

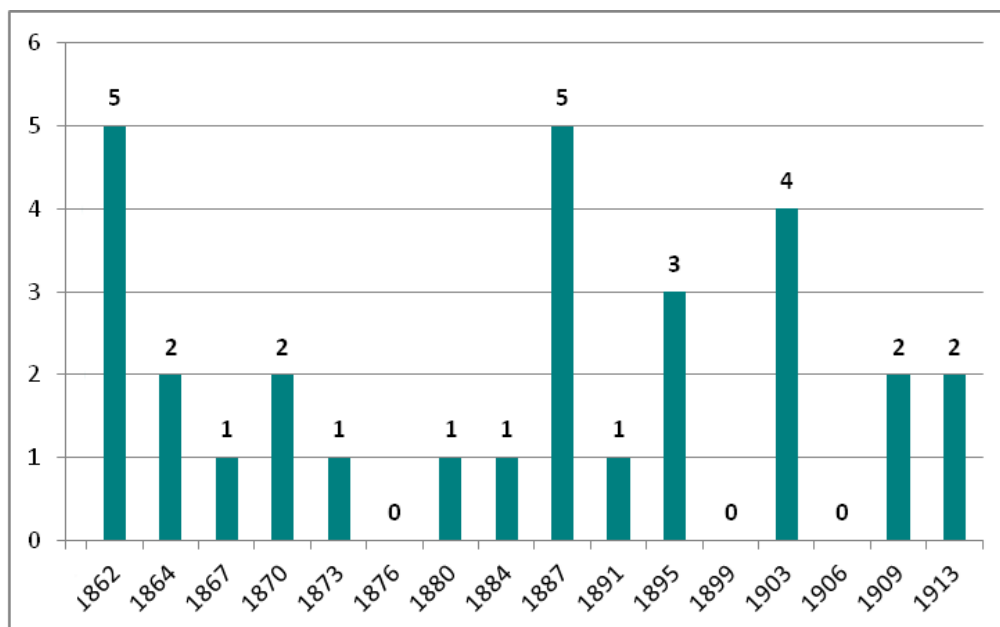
¹⁵⁵ Dnes často používáno označení starosta.

5x	AUTENGRUBER, František ml.	obchodník	1895-1919
5x	ČAPEK, Dominik	obchodník	1864-1880
5x	NOVÁK, František	lékárník	1880-1902
5x	ŠOHAJ, Matěj	řezník a hostinský	1873-1887
5x	VONDŘEJKA, Theodor	obchodník	1870-1887

Svoji lokální politickou sílu a potvrzení vedoucí role při vykonávání odsouhlasených kroků obecními výbory na schůzích dokazuje tabulka dnešní terminologií řečených „rekordmanů“ při výkonu této funkce. Najdeme v ní zástupce dvou generací. Interpretačně zajímavou informací při pohledu na tabulku je zejména fakt, že pro zástupce tzv. „starší generace“¹⁵⁶ (reprezentována Hynkem Hamerníkem, Matějem Šohajem a Theodorem Vondřejkou) znamenal konec jejich lokálního politického vrcholu, tedy činnosti ve výboru i radě, rok 1887.

Po roce 1887 došlo v rámci obecní rady k největší personální obměně a příchodu tzv. „mladší generace“, která měla mnohdy sílu udržet se v čelních pozicích až do konce podunajské monarchie.¹⁵⁷

Graf. č. 1: Počet prvně zvolených zastupitelů do městské rady v Pacově (1848-1913)¹⁵⁸

¹⁵⁶ Označení termíny „starší“ a „mladší generace“ (o odstavce níže) je použito autorem pouze pro potřebu této kapitoly, aby bylo možno interpretovat z tabulky vyplývající fakta.

¹⁵⁷ Za všechny uveďme Františka Autengruber ml. a Josefa Steidlera.

¹⁵⁸ Počet členů v městské radě se v jednotlivých letech měnil.

4.3 Obecní výboři

Jak již bylo zmíněno pro období mezi léty 1850-1862 nemáme dochovány ani volební seznamy, ani žádné další informace o volbách, případně záznamy o doplňování zastupitelů do obecního výboru vzhledem k platným zákonným normám pro období 1854-1859, ve kterém byly v situaci nedostatku řádně zvolených zastupitelů i náhradníků jmenováni ministrem vnitra osoby, jež navrhl místodržitel. Ve fondu města přesto do dnešní doby máme zachováno několik protokolů ze zasedání obecních výborů. Na základě povinnosti podepsat ony protokoly jako souhlas s projednáváním daných obecních záležitostí, je možno alespoň okrajově některé z osob, jež onu funkci zastávaly, určit.

Nejstarší dochovaný protokol ze zasedání obecního výboru v Pacově je datován do 19. srpna 1851.¹⁵⁹ Zápisy v něm uvedené byly psány jak v českém, tak v některých úsecích i v německém jazyce. V zápise od 3. února 1852 až do konce roku 1918 byly sepisovány protokoly ze schůzí již pouze českým jazykem.¹⁶⁰

Na základě následujících jmen uvedených na konci každého z protokolů je možno rekonstruovat alespoň částečně některé z obecních výborů v inkriminovaných letech.¹⁶¹

19. srpna 1851: *M. Zoubek, Josef Blätterbauer, Jan [nepřečteno], Václav Skokánek, [Fabián] Kozelský, [Adolf] Křišťufek.*

3. února 1852: *Dr. [František] Bürgl výbor, Jan Hamerník, [Fabián] Kozelský, Matěj F. Zoubek, Matěj Křečán, Petr Šohaj, Václav Čulík, Václav Skokánek.*

3. července 1852: *Dr. [František] Bürgl, Jan Hamerník, [Fabián] Kozelský radní, Matěj Fr. Zoubek, [Michael] Procházka, Václav Skokánek, Petr Šohaj.*

4. ledna 1853: *V. [nepřečteno], [Michael] Procházka, Josef Blätterbauer, Jan Hamerník, Matěj F. Zoubek, Petr Šohaj, Václav Čulík, Matěj Křečán, A[dolf] Křišťufek.*

21. ledna 1853: *Jan Hamerník, Michael Procházka, Matěj Fr. Zoubek, Jan Skokánek, Josef Třeský, Václav Skokánek, Jan Vondřejka, Lešanovský, Václav Čulík.*

---

¹⁵⁹ SOKA Pelhřimov, AM Pacov, *Zápisy ze zasedání obecního zastupitelstva 1852-1926*, inv. č. 309, kart. 77.

¹⁶⁰ SOKA Pelhřimov, AM Pacov, *Zápisy ze zasedání obecního zastupitelstva 1852-1926*, inv. č. 309, kart. 77; TAMTÉŽ, *Kniha zápisů ze zasedání městské rady a zastupitelstva 1871-1896*, kniha 62; TAMTÉŽ, *Kniha zápisů ze zasedání obecního zastupitelstva 1897-1909*, inv. č. 77, kniha 71; TAMTÉŽ, *Kniha zápisů ze zasedání obecního zastupitelstva 1909-1923*, inv. č. 78, kniha 72.

¹⁶¹ TAMTÉŽ, *Zápisy ze zasedání obecního zastupitelstva 1852-1926*, inv. č. 309, kart. 77.

14. dubna 1853: Jan Hamerník, Michael Procházka, [nepřečteno], [Václav] Skokánek, [Adolf] Křišťufek, Jan Skokánek, Ma[těj] Křečán, [Fabián] Kozelský, Josef Blätterbauer, Petr Šohaj, Josef Carda, Jan Vondřejka, Václav Čulík.

18. září 1855: Jan Hamerník měšťanosta, Fabián Kozelský radní, [Michael] Procházka, Josef Blätterbauer, Matěj Zoubek, Václav Čulík, Petr Šohaj výbor, [nepřečteno], Matěj Křečán, Ignác Lapšanský.

16. dubna 1857: Fabián Kozelský, Jan Hamerník, Václav Skokánek, Jan Skokánek, Matěj Křečán, Ignác Lapšanský, Adolf Křišťufek, František Vondráček, Václav Vohradník.

20. října 1857: Fabián Kozelský měšťanosta, Jan Hamerník, Václav Skokánek, Josef Třeský, Dr. Bürgel, Josef Blätterbauer, Adolf Křišťufek, František Steidler, Jakub Pokorný, Ignác Lapšanský, Václav Vohradník, Michal Zoubek.

10. dubna 1859: Fabián Kozelský starosta, Václav Skokánek, Jan Skokánek, Josef Třeský, Michal Zoubek, Václav Vohradník, Václav Čulík, Jan Hamerník, Ignác Lapšanský, Jakub Pokorný, František Steidler, Antonín Lešanovský.

Shrňeme-li dosažené výsledky, zjistíme, že v období mezi léty 1850-1862 se prokazatelně zastupiteli stalo minimálně 22 pacovských občanů.¹⁶² Někteří z nich pokračovali v obecním zastupitelstvu také po roce 1862. Jednalo se konkrétně o dvanáct z nich (Dr. Františka Bürgla, Jana Hamerníka, Fabiána Kozelského, Adolfa Křišťufka, Michaela Procházku, Jana a Václava Skokánkovi, Františka Steidlera, Petra Šohaje, Josefa Třeského, Václava Vohradníka a Matěje Františka Zoubka).

Tab. č. 9: Zvolení výboři v letech 1851-1859 na základě rekonstrukce z protokolů o zasedání obecního výboru:

<i>Jméno výbora</i>	<i>Kdy prokazatelně zastupiteli</i>	<i>Jméno výbora</i>	<i>Kdy prokazatelně zastupiteli</i>
Josef Blätterbauer	1851-1859	Michael Procházka	1852-1855
Dr. František Bürgl	1852-1857	Jan Skokánek	1853-1859
Josef Carda	1853	Václav Skokánek	1851-1859
Václav Čulík	1852-1859	František Steidler	1857-1859
Jan Hamerník	1852-1859	Petr Šohaj	1852-1855
Fabián Kozelský	1851-1859	Josef Třeský	1853-1859
Adolf Křišťufek	1851-1857	Václav Vohradník	1857-1859

¹⁶² Autor vychází s premisou, že pokud někteří zastupitelé se vyskytují v protokolech mezi léty 1851-1853, pak museli být řádně zvoleni již při volbách roku 1850. Proto uvádí tento rok jako začátek daného období.

Matěj Křečan	1852-1857	František Vondráček	1857
Ignác Lapšanský	1855-1859	Jan Vondřejka	1853
Antonín Lešanovský	1859	Matěj František Zoubek	1851-1855
Jakub Pokorný	1857-1859	Michal Zoubek	1857-1859

Jak ukazuje v přílohách uvedený seznam zvolených zastupitelů, za období mezi léty 1862-1918 se v obecním výboru vystřídal 129 osob. Pro svoji rozsáhlost byl tento seznam umístěn do příloh této práce.¹⁶³ Stejně jako v městské radě i ve výboru se vyskytovaly osoby, které se ve svých funkcích pravidelně objevovaly a stávaly se tak předními zástupci pacovských lokálních elit. Při porovnání výsledků a srovnání s podobnou tabulkou pacovských radních¹⁶⁴ zjistíme, že předplacenou vstupenkou do obecní rady pak bylo vážené a několikeré opakované zvolení do obecního výboru.

Tab. č. 10: Počet volebních období strávených obecními zastupiteli v Pacově ve funkci (1850-1919):

<i>Počet</i>	<i>Jméno zastupitele</i>	<i>Profese</i>	<i>Konkrétní volební období</i>
11x	HAMERNÍK, Hynek	obchodník	1862-1897 (+)
11x	KRIŠTŮFEK, Adolf	obchodník	1850-1859; 1862-1894 (+)
9x	MAŠÁT, Adam	hostinský a řezník	1862-1891 (+)
9x	STEIDLER, Josef	cukrář	1887-1918
8x	AUTENGRUBER, František ml.	obchodník	1883-1887; 1891-1919
8x	AUTENGRUBER, František st.	krupař a krejčí	1864-1891
8x	KOZELSKÝ, Ferdinand	poštovní mistr	1887-1918 (+)
8x	MAŠÁT, Adolf	hostinský	1887-1918 (+)
8x	MELLER, Filip	obchodník	1887-1919
8x	NOVÁK, František	lékárník	1876-1902

Jak již bylo řečeno dříve, počet volených zastupitelů závisel vždy na velikosti základny jejich voličů. Proto bylo v rozmezí volebních let 1862-1912 k dispozici celkem 432 mandátů, což znamenalo na každého člena zastupitelstva v průměru přibližně 3,3 volebního období, při celkovém počtu 129 zvolených osob v daném sledovaném období mezi uvedenými léty.

¹⁶³ Součástí příloh této diplomové práce je tabulkový seznam jak výsledků jednotlivých voleb, tak i jmenný seznam zastupitelů mapující celkově volby mezi léty 1862-1912.

¹⁶⁴ Viz tab. č. 23: „*Jmenný abecední seznam členů obecní rady dle voleb 1862-1913.*“

Jistou nevýhodou nám přináší nemožnost zjistit, jaký byl průměr strávených volebních období v jednotlivých volebních sborech u jednotlivých zastupitelů. Zde je nutno brát zřetel skutečnost, že zastupitelé byli ve volebních rocích rozřazeni do jednoho ze tří sborů různě .

Dalším ukazatelem, jenž symbolizuje přechod zastupitelů z jednoho volebního období do následujícího, si všímá tzv. personální fluktuace (viz následující tabulka).

Dle procentuálních výsledků zjistíme, že kontinuita přechodu některých zastupitelů se pohybovala ve sledovaných letech nejčastěji mezi 60-80% s drobnými výjimkami po volbách v roce 1870 (45,8%) a 1902 (53,3%). Stejně tak můžeme sledovat, že navýšení počtu zastupitelů z 24 na 30 nikterak dramaticky neovlivnil přechod některých z nich do dalšího funkčního období. Díky tomu můžeme hovořit o tom, že venkovské město Pacov mělo vždy určité jádro místních lokálních elit, které byly s určitou pravidelností voleny. Toto pomyslné jádro pak tvořili po celé období zejména zástupci I. volebního sboru střídavě s dalšími sbory. Pohled do tabulky tento fakt potvrzuje.

Tab. č. 11: Personální fluktuace v obecním výboru města Pacov v letech 1862-1912:

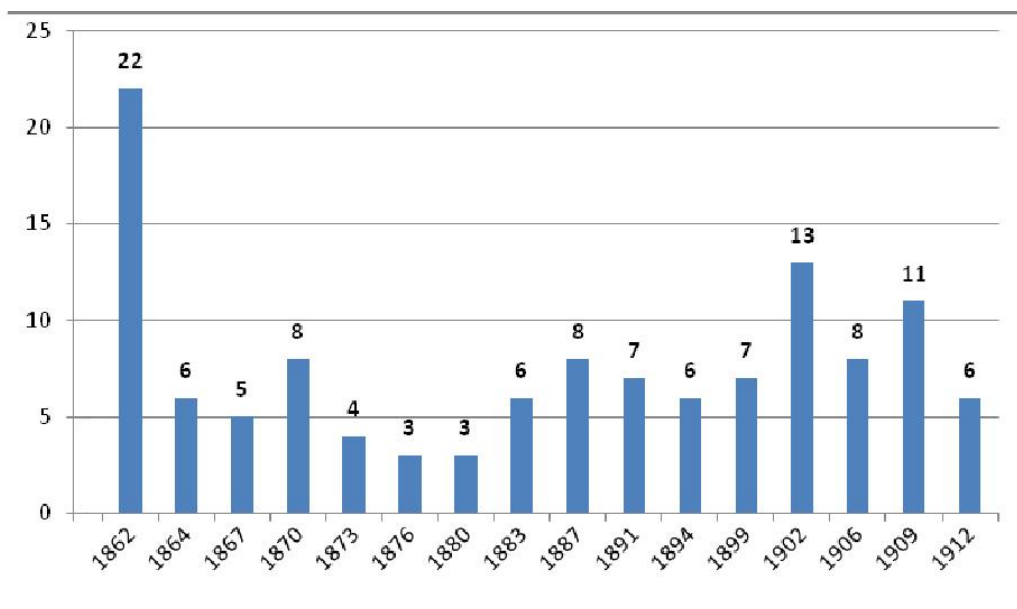
Rok	Počet zastupitelů	Fluktuace do následujícího obecního výboru				
		I. volební sbor	II. volební sbor	III. volební sbor	CELKEM	V %
1862	24	-	-	-	-	-
1864	24	-	-	-	17	70,8
1867	24	-	-	-	15	62,5
1870	24	-	-	-	11	45,8
1873	24	4	2	3	16	66,7
1876	24	5	1	4	17	70,8
1880	24	2	4	6	17	70,8
1883	24	3	1	1	15	62,5
1887	30	6	2	3	18 (17)	60,0
1891	30	5	6 (7)	9	22 (21)	73,3
1894	30	8	5 (6 či 4)	4	23 (22)	76,7
1899	30	5	2	8	21	70,0
1902	30	6	4	1	16	53,3
1906	30	7	3	2	21	70,0
1909	30	-	-	-	18	60,0
1912	30	7	8	7	24	80,0

Poznámka: Ve sloupci, ve kterém jsou uvedeny číselné hodnoty v procentech, bylo počítáno s údaji bez závorek. Závorky jsou uvedeny pouze ve sporných případech, v nichž nebylo možno z žádného pramene určit, která osoba zastupitele totožného jména, byla zvolena.

Po rozboru personální fluktuace se budeme zabírat počty osob, které byly v průběhu let 1862-1912 poprvé zvoleny do obecního výboru. Budeme-li číst

následující graf odleva směrem doprava, nenechme se na začátku zmást vysokým číslem 22. Jelikož nemáme žádné konkrétní informace o zvolených ve volebním období 1859-1862, jsou ve volebním roce 1862 považováni všichni zjištění zastupitelé za prvně zvolené. Zejména desetiletí mezi léty 1873-1883 se vyznačovalo poměrně malou obměnou členů obecního výboru, naproti tomu nejistotu svého místa měli nejvíce ve volbách v roce 1902. Rozsáhlá obměna v tomto roce souvisela zejména se skutečností odhalení špatného hospodaření v té době dosluhujícího zastupitelstva v čele s měšťanostou Františkem Novákem. Ten se po obecních volbách nedostal vůbec do zastupitelstva a do doby nových voleb do městské rady jej zastupoval jeho náměstek (*I. radní*) a budoucí měšťanosta František Autengruber ml.¹⁶⁵

Graf. č. 2: Počet prvně zvolených zastupitelů do obecních výborů v Pacově (1862-1912):

4.4 Socioprofesionální skladba obecních výborů

V předchozí kapitole jsme se již částečně zmínili, že funkce maloměsta, tedy funkce ekonomické kulturní a zejména sociální determinovaly socioprofesionální složení městské populace.

Prioritu v podobných zaostalých maloměstech, ve kterých obyvatelstvo žilo, tvořila základní druh obživy práce v zemědělské činnosti a polním hospodářství. Zbytek města pak tvořili drobní řemeslníci a živnostníci - zejména pak soukeníci. Ve většině případů jejich činnost a produkované výrobky stačily na uspokojení poptávky místního trhu

¹⁶⁵ SOKA Pelhřimov, AM Pacov, *Knihy zápisů ze schůzí městské rady 1900-1909*, inv. č. 71, kniha 65.

případně blízkého regionu, v němž obchodovali. Postupem času se však i v Pacově stalo, že vliv některých přesáhl hranice regionu. Za dobrý příklad zde poslouží několikrát zmiňované, dobře se rozvíjející truhlářství.

Už podle výsledků uvedených v tabulce socioprofesionálního složení členů obecního zastupitelstva zjistíme (tab. č. 12), že ve městě dominovaly zejména střední a nižší vrstvy obyvatelstva. Nás pak budou zajímat právě ony střední vrstvy, neboť z nich se zejména v Pacově rekrutovaly občanské elity města.

Podíváme-li se do tabulky, je zřejmé, že hlavní zastoupení po dobu sledovaných 56 let tvořila v obecním výboru obchodnická socioprofese. V patnácti případech byla uváděna u daných zastupitelů jako jejich hlavní pracovní činnost, sekundárně pak byla u dalších tří zvolených osob. Jmenovitě se jednalo o Bernarda Aschera, Hynka Aschera, Františka Autengruberu ml., Dominika Čapka, Josefa Hála, Hynka Hamerníka, Františka Havla (č. p. 348), Františka Kopfsteina, Fabiána Kozelského, Adolfa Křišťůfka, Karla Laagera, Josefa Lešanovského, Filipa Mellera, Ferdinanda Pakostu Antonína Plačka, Bernarda Roubitschka a Theodora Vondřejku. Jako druhotnou obchodnickou činnost uvádí prameny u trojice Petr Brázda, Ferdinand Kozelský a Josef Skokánek. Pokud se na tento výčet podíváme ještě z jiného úhlu, zjistíme, že většina těchto osob získávala při volbách do výboru velké množství hlasů¹⁶⁶ a ve většině případů zastávali obchodníci přední pozice jak v zastupitelstvu, tak i v městské radě.¹⁶⁷

Tab. č. 12: Socioprofesionální složení členů obecních výborů mezi léty 1862-1918:

<i>P.</i>	<i>Socioprofese</i>	<i>Primární</i>	<i>Sekundární</i>	<i>P.</i>	<i>Socioprofese</i>	<i>Primární</i>	<i>Sekundární</i>
1.	<i>obchodník</i>	17	3	22.	<i>notář</i>	2	-
2.	<i>soukeník</i>	14	4	23.	<i>obuvník</i>	2	-
3.	<i>řezník</i>	9	1	24.	<i>pekař</i>	2	-
4.	<i>krejčí</i>	6	-	25.	<i>poštmistr</i>	2	-
5.	<i>truhlář</i>	6	1	26.	<i>provazník</i>	2	-
6.	<i>hostinský</i>	5	3	27.	<i>ředitel velkostatku</i>	2	-
7.	<i>učitel</i>	5	-	28.	<i>c. k. soudní rada</i>	1	-
8.	<i>úředník</i>	5	2	29.	<i>dekař</i>	1	-
9.	<i>advokát</i>	4	2	30.	<i>kloboučník</i>	1	-

¹⁶⁶ Více viz tab. č. 22 - „Jmenný abecední seznam členů obecního zastupitelstva dle voleb 1862-1912.“ a tab. č. 23 - „Jmenný abecední seznam členů obecního rady dle voleb 1862-1913.“.

¹⁶⁷ TAMTÉŽ.

10.	<i>barvíř</i>	4	-	31.	<i>kolář</i>	1	-
11.	<i>tkadlec</i>	4	-	32.	<i>kotlář</i>	1	-
12.	<i>hospodář</i>	3	2	33.	<i>kožešník</i>	1	-
13.	<i>klempíř</i>	3	-	34.	<i>krupař</i>	1	1
14.	<i>kněz (děkan)</i>	3	-	35.	<i>perníkář</i>	1	-
15.	<i>kovář</i>	3	-	36.	<i>přednosta stanice</i>	1	-
16.	<i>lékář</i>	3	-	37.	<i>velkostatkář</i>	1	-
17.	<i>stavitel</i>	3	-	38.	<i>zámečník</i>	1	-
18.	<i>továrník</i>	3	-	39.	<i>zvěrolékař (okresní)</i>	1	-
19.	<i>cukrář</i>	2	1	40.	<i>měšťan</i>	0	22
20.	<i>hodinář</i>	2	-	41.	<i>mydlář</i>	0	2
21.	<i>lékárník</i>	2	-	42.	<i>soukromník</i>	0	2

Druhou nejvíce zastoupenou složkou obecního výboru, jak vidíme, byli zástupci několikrát zmiňovaného soukenického řemesla. Přestože soukenická krize ve městě probíhala zejména v první polovině 19. století, toto řemeslo ve městě nezmizelo. Naopak se z něho rekrutovalo do zastupitelských lavic druhé největší množství zástupců hned po obchodnících.

Třetí nejčastěji zastoupenou skupinou v rámci zastupitelstva pak byli řezníci (Jan Čulík, Matěj Čulík, Martin Havel, Kašpar Linhart, Adam Šohaj, Matěj Šohaj, Petr Šohaj, František Váha, Jan Zíka, sekundární činnost u Adama Mašáta). Ty častokrát v pramenech také nalezneme s druhotným povoláním hostinské činnosti. V uvedeném výpisu jmen zastupitelů pak vyčnívá zejména rodina Šohajů, která se podílela na správě jak v zastupitelstvu, tak i ve funkci radních v období od roku 1862 do volebního roku 1883 pro zastupitelstvo (v městské radě poslední příslušníci rodiny Šohajů končí v roce 1884).

V předložené tabulce určitě zaujme ještě poměrně vysoké číslo u osob s titulem měšťana. Celkově bylo uvedeno u 22 zastupitelů z celkového počtu 129 zvolených zástupců. Poněkud blíže se u tohoto titulu zastavme. Tento výraz totiž označuje příslušnost ke staré tradiční vrstvě obyvatelstva, nikoliv však příslušnost k některé profesi. Všeobecná encyklopedie o měšťanovi hovoří jako o osobě „*požívající městská práva a tvořící městskou obec.*“¹⁶⁸. Tento titul má tak vypovídací hodnotu zejména

¹⁶⁸ *Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích. Díl I, A-F, Praha 1996, s. 146.*

o staroměstánských vrstvách pacovského obyvatelstva s vazbami na své rodinné předchůdce a předky, obývajícími Pacov ve starším období. Možnost honosit se titulem měšťana tak měli tito místní zastupitelé: Josef Brázda, Dominik Čapek, František Čermák (č. p. 205), Hynek Hálek, Václav Hálek, Jan Hamerník, Josef Hamerník, Kašpar Linhart, Adam Mašát, Adolf Mašát, Antonín Netval, František Novák, Ferdinand Pakosta, Václav Skokánek, František Steidler, Josef Steidler, Adam Šohaj, Josef Talich, Antonín Zoubek, František Zoubek, Matěj Zoubek a Václav Zoubek.¹⁶⁹

Zároveň studium pramenů ukázalo vzhledem k socioprofesionálnímu dělení, že přidělení měšťánského práva nesouviselo s profesí dané osoby. Proto tak mezi zvolenými měšťany-zastupiteli najdeme rozličné profese od obchodníků přes řezníky, barvíře, cukráře a perníkáře až k soukeníkům a dalším živnostem a řemeslům.

Přirozenou součástí obecních zastupitelstev byli taktéž zástupci inteligence a svobodných živností. Nejinak tomu bylo i v Pacově. Budeme-li mezi pacovskou inteligenci v zastupitelstvu řadit reprezentanty z řad učitelů (5 zástupců), kněžů (3) a za představitele svobodných povolání - advokáty (4), lékárníky (2), lékaře (3), notáře (2), i veterinární lékaře (1), zjistíme, že dohromady tvořili počet dvaceti osob ve sledované době mezi roky 1862-1918. Z tohoto konečného čísla nám tak vychází, že tvořili přibližně šestinu členů zastupitelstva.

4.5 Teritoriální původ členů obecního zastupitelstva

Osobnosti a představitelé obecní politiky představovaly základ pacovského veřejného i politického života na maloměstě. Za jeden z primárních znaků, ze kterých máme možnost číst, patří informace o původu zvolených členů zastupitelstva z pramenů a literatury v inkriminovaných letech 1862-1912.

Velmi zajímavé údaje nám přináší i některé prameny o rodinách, jež se ujaly pomyslné obecní vlády nad městem mezi léty 1848-1918 (s přesahem do roku 1919).¹⁷⁰ Budeme-li vycházet z výsledků voleb do obecního zastupitelstva a do městské rady,¹⁷¹ zjistíme, že poměr zastoupení reprezentantů starobylých (původních) pacovských

---

¹⁶⁹ SOKA Pelhřimov, AM Pacov, *Měšťánské právo, 1850-1902*, inv. č. 351, kart. 94. Pro šest zastupitelů máme zachovány i jejich žádosti o přidělení měšťánského titulu. Jedná se o Dominika Čapka, Kašpara Linharta, Františka Nováka, Ferdinanda Pakostu, Petra Šohaje a Josefa Talicha.

¹⁷⁰ Nutno zde totiž brát zřetel, že k novým obecním volbám v nově vzniklém Československém státě došlo až v červnu a červenci roku 1919.

¹⁷¹ Viz tab. č. 21: „*Přehledy výsledků voleb do obecního zastupitelstva a obecní rady v letech 1862-1913.*“

rodin¹⁷² vůči poměru měšťanských rodin, které se do Pacova vlivem různých procesů dostaly na přelomu 18./19. století a měly ve sledovaném období silnou lokální a rozhodovací pravomoc, je poměrně v nízkých nominálních hodnotách. Jak už bylo naznačeno v předešlé kapitole, purkmistrovské (starostenské) funkce se ve městě ujala po roce 1848 rodina Hamerníků, krátce Koželští, později pak zástupci rodin Nováků a Autengruberů. Dlouholetými činovníky obecního výboru i rady města se stali pro změnu někteří příslušníci rodiny Steidlerů. I ti se ve městě na periferii objevili v době počátku 19. století.

Všechny tyto rodiny měly společný jmenovatel. Usídlily se totiž v Pacově teprve v době přelomu 18./19. století. Ku pomoci si můžeme vzít konkrétní roky. Prvním doloženým příslušníkem rodiny Hamerníků v Pacově byl Vavřinec Kašpar, kolem roku 1806. Další rodina, konkrétně Autengruberové, se ve městě objevují s příchodem hostinského Františka ze Soběslavi v době, v níž v Evropě skončily Napoleonské války.¹⁷³ Stejně tak i rodina Novákových se zabydlela v Pacově v průběhu první poloviny 19. století.¹⁷⁴ U Steidlerů je známo dokonce i přesné datum příchodu perníkáře Františka Marka do města (8. listopadu 1810).¹⁷⁵

Při pohledu do jmenného abecedního seznamu členů obecního zastupitelstva, městské rady, biogramů zastupitelů a práce B. Matouše bylo možno zjistit, jací zástupci původních pacovských rodin měli možnost zasednout v obecní samosprávě města

---

¹⁷² Při bližším uvážení koho považovat za původní pacovskou rodinu, vycházel autor z publikace Bohuslav MATOUŠ, *Staré pacovské rody*, Pacov b. d., nestr. Do dnešní doby se nám zachovala sice úzká, přesto informacemi neocenitelná práce pražského archiváře Bohuslava Matouše. Obsahuje abecední soupis 128 popsaných pacovských rodů. Pro tuto práci využil dochovaného zápisu o rozdělení panství pacovského mezi bratry Španovské (z roku 1561) a Bohuslav MATOUŠ, *Staré pacovské rody*, Pacov b. d., nestr. nejstarších městských knih z 16. a 17. století a pokusil se o jakýsi rodopis a výtah do pol. 17. století: *Abraham jinak Beran, Ambrož, Arklebský, Bárta, Beníšek, Beran-viz Abraham, Bílek, Blažek, Brotánek, Brouček, Brůžek, Brychta - viz Kočárek, Břenčík, Čapek, Čech, Čermák, Černovský jinak Špaček, Čížek viz Marek, Dorazil, Dremedář, Dudek, Duchek, Dušek, Frejka, Gabriel, Hanzálek, Hanzl, Havel, Havlíček, Hlína, Holoušek, Holub, Horník, Hrabal, Hrejsa, Hůša, Chocholka, Chřapač, Churavec, Chyba, Jalůvek, Janeček, Janta, Ježek, Kába, Karas, Kloboučník, Kočárek, Korbel, Krňousek, Kroupa, Křepelka, Kuba, Kubec, Kubišta, Kubiř, Kučera, Kuklík, Lěžka, Litochleb, Litomyšský, Loskot, Marek viz Čížek, Marsa, Mašát, Melounek, Mertl, Mimráček, Mládek, Navara, Neřád, Nimburský, Novák, Pác, Pašek, Písecký, Pleskač, Podmanický, Pokorný, Polák, Polívka, Pravda, Procházka, Provazník, Roušar, Rudek, Řetkvička, Severka, Stejskal, Stojan, Stránský, Strych, Studenský, Svoboda, Šanda, Šátek, Šebek, Šebesta, Šedivý, Šetek, Škola, Šohaj, Šopejstal, Špaček, Špaček viz též Černovský, Špoul, Šprincl, Štítroba, Třeský, Tuček, Vicek, Vít viz Gabriel, Vlach, Vlk, Vobrázek, Vodák, Vokáč, Vosmík, Votápek, Vrbovec, Zahrádka, Zelenohorský, Zíka, Zoubek.*

¹⁷³ První v matrice prokazatelně doložitelný pacovský potomek se Františkovi narodil roku 1820. Státní oblastní archiv Třeboň (dále jen SOA Třeboň), Sběrka jihočeských farních matrik, Farní úřad (dále jen FÚ) Pacov, kniha narozených, č. 7. Pracováno s digitální podobou matrik na internetové adrese: <http://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs> (čerpáno z uveřejněných dat na internetové stránce k 1. 4. 2012).

¹⁷⁴ Viz diagram č. 9: „*Rodokmen rodiny Novákových.*“

¹⁷⁵ SOKA Pelhřimov, Děkaný úřad Pacov, Matriční záležitosti, *Rodokmeny*, inv. č. 150, kart. 2.

Pacov. Jednalo se o členy rodin Čermáků, Havlů, Křepelkových, Mašátů, Šohajových, Třeských, Ziků a zejména Zoubků.

Pokusme se v interpretaci předložených fakt postoupit dále. Položme si několik vyvstávajících otázek. Co způsobilo tak rychlou etablaci nově příchozích rodin? Do kolika generací po usazení se ve městě stali příslušníci nově příchozích měšťanských rodin členy obecní samosprávy a lokálních elit?

Jak již bylo nastíněno v kapitole „*Ekonomické zázemí města a regionu*“, město se v první polovině 19. století potýkalo s nastávajícím úpadkem soukenictví. Po roce 1810 začíná tento fakt výrazně ovlivňovat chudnutí pacovských soukeníků a na ně navázaných řemesel a profesí. Možná právě tento úpadek způsobil postupný příliv nových, jinak zaměřených, řemesel a povolání.

V odpovědi na druhou položenou otázku taktéž využijeme dostupné prameny a fakta. Dle rodokmenů sestavených autorem práce¹⁷⁶ je možno s plnou jistotou konstatovat, že příslušníci zmiňovaných rodin Autengruberů, Hamerníků, Nováků a Steidlerů své postavení v rámci obecní samosprávy získali okamžitě v generaci synů otců, kteří do tohoto maloměsta přišli v první třetině 19. století. Své zaujetí pro regionální obecní politiku pak většinou projevovali již dle dochovaných výsledků voleb od roku 1862.¹⁷⁷

Tab. č. 13: Teritoriální původ členů obecního zastupitelstva v letech 1862-1912:

Rodišťe Vol. obd.	Pacov		Mimo Pacov narození						Nezjištěno		Poměr pacovských rodáků k přistěhovaným občanům	Počet mandátů
			Do 15km		Od 15 do 50km		Nad 50km					
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%	x:1	
1862-64	19	79,2	0	0,0	1	4,2	2	8,3	2	8,3	6,30:1	24
1864-67	19	79,2	0	0,0	1	4,2	3	12,5	1	4,2	4,75:1	24
1867-70	18	75,0	1	4,2	1	4,2	2	8,3	0	0,0	4,50:1	24
1870-73	19	79,2	0	0,0	1	4,2	1	4,2	3	12,5	9,50:1	24
1873-76	18	75,0	0	0,0	1	4,2	3	12,5	2	8,3	4,50:1	24
1876-80	18	75,0	1	4,2	1	4,2	3	12,5	1	4,2	3,60:1	24
1880-83	18	75,0	1	4,2	2	8,3	2	8,3	1	4,2	3,60:1	24
1883-87	16	66,7	2	8,3	2	8,3	2	8,3	2	8,3	2,70:1	24
1887-91	18	60,0	2	6,7	2	6,7	4	13,3	4	13,3	2,25:1	30
1891-94	19	63,3	3	10,0	2	6,7	3	10,0	3	10,0	2,38:1	30
1894-99	18	60,0	3	10,0	0	0,0	4	13,3	5	16,7	2,57:1	30
1899-02	17	56,7	1	3,3	1	3,3	4	13,3	7	23,3	2,83:1	30

¹⁷⁶ Rodokmeny umístěny pod diagramy označené č. 5, 6, 7 a 9.

¹⁷⁷ Viz tab. č. 21: „*Přehledy výsledků voleb do obecního zastupitelstva a obecní rady v letech 1862-1913.*“

1902-06	15	50,0	5	16,7	1	3,3	3	10,0	6	6,7	1,67:1	30
1906-09	11	36,7	2	6,7	2	6,7	4	13,3	11	36,7	1,38:1	30
1909-12	17	56,7	0	0,0	3	10,0	3	10,0	7	23,3	2,83:1	30
1912-14 (19)	14	46,7	0	0,0	3	10,0	2	6,7	11	36,7	2,80:1	30
Celkem/16	17,2	64,9	1,3	4,6	1,5	5,5	2,8	10,3	4,1	13,5		

Zdrojem dat do tabulky jsou údaje ze SOA Třeboň, Sbirky jihočeských farních matrik, *různé farní úřady, matriky narozených*; SOkA Pelhřimov, AM Pacov, *Volby do obecního zastupitelstva 1850-1876*, inv. č. 317, kart. 81; TAMTĚŽ, *Volby do obecního zastupitelstva 1880-1902*, inv. č. 317, kart. 82; TAMTĚŽ, *Památeční kniha města Pacova 1888-1919*, s. 147-149; TAMTĚŽ, *Kniha zápisů ze zasedání obecního zastupitelstva 1909-1923*, inv. č. 78.

Z předkládané tabulky máme možnost vyčíst řadu velmi interpretačně zajímavých informací, které nám mohou odkrýt některé z tendenčních vlivů, které se prosazovaly nejenom v pacovském maloměstě.

V průběhu let postupně klesá počet zastoupení obecních výborů čistě narozených v Pacově ze 4/5 (79,2%) v šedesátých a počátku sedmdesátých let na hodnotu 3/4 (75%) pro období 1873-1883. Od voleb z přelomu července a srpna 1883 poté následuje pomalý propad, který vrcholí kolem přelomu 19. / 20. století. Jak je možno si všimnout, od roku 1887 došlo k navýšení počtu zastupitelů z 24 na 30. Přesto nijak dramaticky nenarůstá počet zvolených v Pacově narozených zastupitelů. Už při volbách roku 1902 byla málem pokořena hranice 50%, aby následně v roce 1906 došlo k masivnímu úbytku pacovských rodáků v celkovém počtu zvolených zastupitelů na úroveň cca 1/3 (36,7%), aby se následně zvedla hodnota přibližně na 1/2 pacovských rodáků (pohyb mezi 47-57%) vůči zbytku.

Ve srovnání s pozicemi pacovských rodáků určitou část tvořili i mimopacovští. Zde autor rozdělil tyto zastupitele dle vzdálenosti jejich rodiště od Pacova do 3 kategorií – do 15 km (nejbližší okolí města), v rozmezí 15-50 km (povětšinou zahrnující sousední politické okresy) a poslední skupinu osob narozených více než 50 km od Pacova. Celkově se tato kategorie po celou dobu pohybovala přibližně konstantně v procentuálním zastoupení v rozmezí 10-20% z celkového počtu zastupitelů (3-8 osob).

Vydeme-li z celkových absolutních čísel, které nám tabulka nabízí, můžeme se pokusit o souvislejší závěry. Předně co se týkalo počtu zastoupení pacovských rodáků v zastupitelstvu, vidíme celkový průměr ustálený na čísle 17. Dalo by se tak říci, že za volebních pořádků před rokem 1887 tvořili místní rodilí přibližně 2/3 zastupitelstva. Po navýšení počtu mandátů ve výboru by průměrně číslo 17 stále zaručovalo slabou většinu z 30 možných členů. Tento výsledek nám tak ukazuje

jednoznačně, že jádro místní komunální politiky pevně spočívalo v rukou původem pacovských rodin. Naopak teritoriální původ osob pocházejících z nejbližšího okolí města byl, pokud vezmeme v úvahu průměrnou hodnotu, zanedbatelný (4,6%).

Místo rodiště zastupitelů se podařilo identifikovat autorovi ve 102 ze 129 případů. Nejvíce zastupitelů se narodilo přímo v Pacově (77 osob), nejvzdálenějšími rodišti od města byla moravská Polička (místo narození MUDr. Františka Bürgla) a česká Plzeň (Josef Zittervald).

Důkazem, že město Pacov se mohlo právem považovat za české, potvrzovaly i další údaje. Z 25 nově příchozích budoucích zastupitelů pocházelo z Čech plných 22. Moravská města byla zastoupena pouze ve 3 případech - Jihlavou, Poličkou a Velkým Meziříčím.

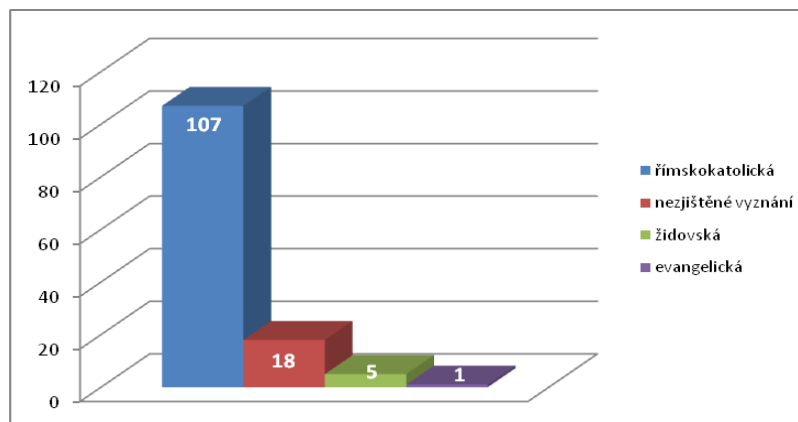
Velmi výmluvně působí i další výčet čísel. Z územního hlediska tvořili v době mezi léty 1862-1912 téměř 2/3 zastupitelů původem rodilí pacovští, případně lidé narození v blízkém patnáctikilometrovém okolí (ale s přihlédnutím k faktu, že se nepodařilo identifikovat rodiště téměř ¼ zastupitelů).

Samozřejmě musíme počítat s určitou odchylkou čísel, jelikož ne vždy se podařilo dohledat a zjistit rodiště jednotlivých zastupitelů. Proto přirozeně dochází k určitému zkreslení tohoto výstupu.¹⁷⁸

4.6 Náboženské vyznání zastupitelů

Jelikož jasnou převahu v rámci náboženského vyznání ve městě měli pacovští římsko-katolíci,¹⁷⁹ není příliš překvapující výsledek, že drželi i jednoznačnou převahu

Graf. č. 3: Náboženské vyznání členů obecního výboru v letech 1848-1912:

¹⁷⁸ Situace stížena nedochovaností sčítacích operátů.

¹⁷⁹ Výraznou proměnu můžeme sledovat po vzniku Československa, kdy se řada obyvatel rozhodla konvertovat buď k nově vzniklé Církvi československé (husitské), případně se plně rozhodli vystoupit z římskokatolické církve.

v rámci obecního výboru. V průměru tak na jednoho představitele nekatolického vyznání připadlo téměř 18 zastupitelů hlásících se ke katolictví.

Tab. č. 14: Židovští občané v obecním zastupitelstvu města Pacov:

<i>Jméno a příjmení</i>	<i>Profese</i>	<i>Ve výboru v letech</i>
ASCHER, Bernard	obchodník a soukromník	1870-1891
ASCHER, Hynek	obchodník	1891-1911
MELLER, Filip	obchodník	1887-1919
PICK, Bernard	advokát	1906-1919
ROUBITSCHKEK, Bernard	obchodník a továrník	1909-1919

Jak již bylo zmíněno v kapitole o vymezení pacovského maloměsta, po několik staletí vedle sebe ve městě žili jak katoličtí, tak i židovští obyvatelé. Stejně jako v jiných městech¹⁸⁰ i zde se po plném zrovnoprávnění Židé stali členy zastupitelstva. První osobou, jež obsadila místo obecního zastupitele, byl po volbách v roce 1870 obchodník Bernard Ascher.¹⁸¹ Jediným zastupitelem, který se hlásil k evangelickému vyznání, byl okresní zvěrolékař Julius Trnka (1863-1923).

¹⁸⁰ Pavel KLADIWA, *Obecní výbor Moravské Ostravy*, s. 10.

¹⁸¹ Později uváděn i v české podobě svého příjmení „Ašer“.

5 Sociální vazby a rodinné strategie místních elit

„V interakcích s druhými se (...) člověk začleňuje do určité kultury a sociálních vztahů. Sleduje tu své potřeby a zájmy, určitým způsobem na základě těchto potřeb a postupně získané sociální zkušenosti posuzuje, interpretuje situace, do kterých se dostává a v souladu s těmito interpretacemi jedná.“¹⁸²

Slovy českého sociologa Radomíra Havlíka přesuneme naši pozornost do další kapitoly této práce. Volnou interpretací jeho slov totiž zjistíme, že každý člověk se během svého života pohybuje v různých sociálních prostředích. Zjednodušeně by se dalo říci, že celý lidský život je spojen s působením člověka v různých sociálních skupinách a různém prostředí. Nejenže se jedinec pohybuje v sociálním prostředí, ale zároveň je důležité vnímat provázanost a vzájemnou interakci v rámci sociálního okolí. Aby individuum mohlo upevňovat své pozice v rámci skupiny, musí mít nějaké společné znaky s ostatními členy onoho sociálního prostředí.

Přejdeme-li od lehce sociologického rozboru více k tématu komunálních elit, pak nelze nezmínit důležitou roli sociálních vazeb. Za základní sociální vazbu samozřejmě považujeme tu, do níž se zařadíme, jakmile se člověk narodí - rodina.

Jestliže v dnešní době je role rodiny poněkud v ohrožení, pak v dění druhé poloviny 19. a počátku 20. století představuje ještě poměrně zásadní a klíčovou roli. Pro celé 19. století hraje taktéž podstatnou úlohu hromadný přesun obyvatelstva z vesnic do nově se rozrůstajících či přímo vznikajících měst.¹⁸³ Základní myšlenkou každé takové rodiny, proč zvolit variantu přesídlení, byly vždy podmíněny zlepšením vlastní životní situace. Zásadní roli v každé rodině přirozeně hrál muž, živitel a ochránce rodiny, který se staral o zabezpečení všech členů domácnosti, díky čemuž byla přirozeně všem jeho dětem od narození vštěpována úcta k otci, jenž maximální možnou měrou ovlivňoval chod celé rodiny. Důležitou roli zde proto plnilo zejména

---

¹⁸² Radomír HAVLÍK, *Úvod do sociologie*, Praha 1997, s. 42.

¹⁸³ Ludmila FIALOVÁ - Pavla HORSKÁ - Milan KUČERA - Eduard MAUR, *Dějiny obyvatelstva českých zemí*, Praha 1998², s. 206. Jedním z doprovodných prvků, jež podpořily přesun, byla agrární krize, jež postihovala Evropu jako celek. Ta byla způsobena zejména pronikající produkcí zemědělských produktů ze severoamerického kontinentu, případně z Ruska. Na rozdíl od století předešlých však obyvatelé vesnic a malých obcí měli alternativu - odejít do průmyslových center či jiné země a pokusit se zlepšit svojí životní úroveň.

jeho zdraví, schopnost pracovat a uplatnit se. V opačném případě se rodina mohla ocitnout na pokraji existenčních problémů a hmotného nedostatku.

Možnost ovlivnit postavení rodiny si samozřejmě velmi dobře uvědomovala většina příslušníků rodin elit, ať už se na společenském žebříčku pohybovali výše či níže postavení.

Jeden ze zakladatelů a „otců“ moderní sociologie, Georg Simmel¹⁸⁴ hovořil ve svých pracích o důležitosti organizace společnosti, v níž její základní charakter lze odvodit od interakcí (forem vztahů) mezi jedinci. Do prvního bloku řadí tři základní varianty vztahů: Do primární kategorie řadí to, co je člověku v sociálním prostředí nejpřirozenější, tedy rodinu a příbuzenstvo, mezi nimiž nalezneme pokrevní vazby. Blízkost k individuu má i další skupina, jež je představována přáteli, se kterými jej většinou pojí společné zájmy. Třetím typem primárních vztahů jsou tzv. další klasifikace, u kterých můžeme nalézt vztahy založené například na podobném věku, na kultuře či lokalitě.

Druhým velkým blokem, o němž Simmel hovoří, jsou druhotné interakce. Ty se dle potřeby dělí na účelové (zejména se jedná o vztahy za prospěchářským účelem), expresivní (v nichž dochází k uspokojování vztahových hodnot v nějakém dobrovolném sdružení) a následně instrumentální vztahy založené pouze na snaze dosažení určitého cíle. Pro bližší pochopení by mezi instrumentální spadaly například obchodní organizace (cílem prodej a nákup zboží), politické strany (snaha o zvolení a prosazení změn ve prospěch programu strany), školy (cílem dosáhnout pomocí interakcí požadovaného vzdělání a zakončení studií příslušným daným způsobem) nebo spolkové sdružování a činnost.

5.1 Rodinné integrace, strategie a propojenost pacovských elit

Ještě v době 19. století hrálo zásadní a nezastupitelnou roli zejména ve středních a vyšších třídách dobré jméno a kvalitní rodinné zázemí. V mnohých rodinách stále fungoval systém domlouvání sňatků, u kterých docházelo k logickému propojování

---

¹⁸⁴ Georg Simmel (1858-1918) byl přední německý sociolog a filozof zabývající se filozofií života. Zároveň je považován za zakladatele a výrazného představitele tzv. „formální sociologie“. Výčetem několik stěžejních děl: Georg SIMMEL, *Soziologie. Untersuchungen über die Formen der Vergesellschaftung*, Leipzig 1908; TÝŽ, *Grundfragen der Soziologie. Individuum und Gessellschaft*, Berlin 1917; TÝŽ, *Peníze v moderní kultuře a jiné eseje*, Praha 1997.

rodin mezi s sebou zejména z důvodu dobrých přátelských, obchodních, ekonomických i sociálních vztahů.

Typickým modelem rodiny praktikovaný po dlouhá staletí zejména na vesnicích, byl model velké hierarchicky uspořádané domácnosti, ve které přímo v rámci rodiny přirozeně existovalo jiné měřítko na jednotlivé příslušníky a měřilo se tak každému z nich poněkud jinak. Jinak vystupoval v rámci otec-živitel rodiny, jiné postavení měla matka, vychovatelka dětí starající se o domácnost a odlišné nároky byly kladeny i na děti.

Jak se domnívá Pavla Vošahlíková: „*Přes mnohé rozdíly, jedinečnost vnitřních vztahů a stálé proměny, které přinášel čas, však měly rodiny mnoho společného. Jejich univerzální základ umožnil, že jednotliví členové rodinného společenství dokázali většinou bez velkých těžkostí žít v jiné komunitě*“.¹⁸⁵

Právě univerzálnost a cílevědomá výchova k povinnostem, pohled na soužití páru a výchovu další generace včetně zabezpečení či možnost skonu manžela/manželky vedly k tomu, že jedinci v rodinách byli připravováni na různé možnosti, jež jim mohl přinést život, jak v jejich, tak případně v rodinách, do nichž se přivdaly, nebo přiřizeni. Uvědomíme-li si demografickou situaci v 19. století, stále platilo, že úmrtí jednoho z členů rodiny mohlo přijít ze dne na den v jakémkoli věku, zejména, když lékařská věda a zlepšování hygienických podmínek byly proti dnešku stále na svém počátku dlouhá desetiletí trvající cesty.

Pro tuto práci je stěžejní situace v městských rodinách zejména pro druhou polovinu 19. století. Jak již autor mnohokrát naznačil, doba před více než 100 lety znamenala více než kdy předtím období neustálých změn. Tyto změny zásadně zasahovaly i do původních struktur rodin.

Samozřejmě vesnická rodina, jež byla nucena přesunout se do měst, si přirozeně s sebou nesla rodinné návyky z vesnického života. I ta se však stejně jako původem městská rodina musela přizpůsobit podmínkám doby. Proto ve městech najdeme mnohem více oproti minulosti malé rodiny tvořené pouze rodiči a dětmi. Příbuzní žili povětšinou jinde. Častokrát z různých pramenů máme možnost vyčíst či vydedukovat, že ve městech (i na vesnicích) platilo, že pán domu se staral nejen o své potomky a ženu, ale součástí rodiny mohl být taktéž někdo další z rodiny, kdo by byl nezaopatřen

---

¹⁸⁵ Pavla VOŠAHLÍKOVÁ, *Jak se žilo za časů Františka Josefa I.*, Praha 1996, s. 97.

po smrti rodičů pána domu.¹⁸⁶ V této části tak máme možnost vidět jisté sociální citění v rámci rodiny.

Co bylo však typické pro městskou rodinu druhé poloviny 19. století? Předně z praktických důvodů v těchto rodinách docházelo k omezení počtu vlastních dětí. Kolikrát sociální a finanční situace spojená s myšlenkami na budoucnost jejich potomků vedla ke střízlivosti při jejich početí. Především v měšťanských rodinách a v Pacově i u místních komunálních elit se dbalo na možnost vzdělání jejich dětí, které by nebylo možné, kdyby rodinu tvořilo větší množství potomků. Sic stále platilo, že někteří z nich nepřežili období dětství, popřípadě zemřeli v době dospívání, přesto počet dětí u některých pacovských zastupitelských rodin klesal stejně jako v jiných městech.

Uvedme si několik příkladů. Autor se pokusil na základě různých písemných či ikonografických pramenů složit rodokmeny předních pacovských zastupitelských rodin, které svojí každodenní činností zasahovaly do dění ve městě.¹⁸⁷ Jednalo se o rodiny Autengruberů, Hamerníků, Kozelských, Novákových, Steidlerů a Zoubků.¹⁸⁸

Začneme-li rodinou Autengruberů, můžeme v generaci po příchodu Františka Autengruberera ze Soběslavi do Pacova na počátku 19. století hovořit v generaci jeho dětí o pouhých šesti potomcích (období jejich narození 1815-1821), z nichž prokazatelně zemřeli tři. V následující generaci synů, měl Vavřinec Autengruber pouze 2 děti, po otci pojmenovaný František (st.) pak sedm, z nichž se dospělosti dožilo pět dětí. Syn Františka st., František ml. měl se svojí chotí následně těsně před koncem 19. století pouhé 3 děti.

Tento trend se prokazatelně objevuje i u rodiny Steidlerů. První zástupce rodu v Pacově, František Marek Steidler (*asi 1777) s manželkou Barborou Kučerovou počal šest dětí, z nichž smrt potkala tři dcery.¹⁸⁹ Celkově chudý rod na potomky dále pokračoval prokazatelně syny Janem (u něho nezjištěno potomstvo) a Františkem Steidlerem, kdy u něho v další generaci máme možnost zjistit, že ze tří synů se plnoletosti dožili pouze dva - dlouholetý zastupitel Josef Steidler st. a do nedaleké obce Černovice se odstěhovavší František.

---

¹⁸⁶ Nejčastěji neprovdaná sestra pána domu nebo například v případě života na vesnicích ve vícegeneračních domech i přistěhování se více sourozenců pána domu po smrti jejich rodičů.

¹⁸⁷ Počátky rodokmenů jsou v průběhu 18. století dále k současnosti.

¹⁸⁸ Příslušné rodokmeny jsou přiloženy k této práci buď v podkapitole „*Rodinné integrace, strategie a propojenost pacovských elit*“.

¹⁸⁹ U dcery Eleonory (*1806) se nepodařilo dohledat bližší informace o případném sňatku či roku úmrtí, tudíž nelze určit, zda se dožila dospělosti (Diagramu č. 7: „*Rodokmen rodiny Steidlerů*.“).

Poněkud jiná situace však panovala například u rodiny Nováků. Otec měšťanosty Františka Nováka, Jan s manželkou zplodil sice jen pět dětí a dospělosti se dožil právě František a jeho sestra Antonie, ale už generace Františkových dětí byla plná potomků, konkrétně dvanácti.

Srovnatelně můžeme hovořit i o rodu Kozelských. Jeden z prvních purkmistrů Pacova Fabián Kozelský pocházel ze sedmi potomků a z jeho sourozenců zemřeli minimálně tři v raném dětství. Za to potomků Fabiána vzešlo na svět dohromady dvanáct. Jako zachránce rodu a jediný přeživší potomek mužského pohlaví Fabiána, Ferdinand pak v době před přelomem století měl devět dětí.

Zajímavou změnou prošlo i chování a jednání starších generací žijících ve městě. Stalo se běžným pravidlem, že staří lidé a prarodiče žili pokud možno co nejdéle odděleni od zbytku rodiny poté, co jejich potomci o léta dříve opustili společnou domácnost. To platilo i pro zastupitelské rodiny. Blíže se tomuto tématu autor zabývá v kapitole věnující se lokaci domů pacovských zastupitelů. V ní dokazuje, že někteří potomci zastupitelů, kteří se stali do budoucna také obecními výbory, se v průběhu života oddělili od svých rodičů a v rámci města obývali jiný dům, v němž zřídili svoji domácnost.

5.1.1 Provázanost pacovských komunálních elit

Generace č. 1 a 2 - Role rodiny Kopfsteinů

Z hlediska pacovských rodinných a příbuzenských vazeb lokálních elit sehrála klíčovou roli rodina, která nejprve neměla ve městě žádného zástupce. Jednalo se o Kopfsteinovi, jejichž původ by dle záznamu v útržku „*Rodokmenu*“ vytvořeného pacovským katolickým knězem Jaroslavem Walterem,¹⁹⁰ měl být v jihočeském Milevsku.¹⁹¹ Z hlediska událostí a propojení Kopfsteinů s budoucími špičkami pacovské komunální elity z rozvětvené rodiny sehráli hlavní roli potomci Jana Hieronyma Kopfsteina a jeho manželky Anny, rozené Babkové žijící v Chýnově. Z jejich manželství vzešlo mezi léty 1779-1792 šest potomků včetně pěti dcer a jednoho syna.¹⁹²

¹⁹⁰ SOkA Pelhřimov, Děkaný úřad Pacov, Matriční záležitosti, *Rodokmeny*, inv. č. 150, kart. 2.

¹⁹¹ SOA Třeboň, Sběrka jihočeských farních matrik, FÚ Chýnov, kniha narozených, č. 4 a 5. Pracováno s digitální podobou matrik na internetové adrese: <http://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs> (čerpáno z uveřejněných dat na internetové stránce k 1. 4. 2012).

¹⁹² Osobní archiv autora, *Rodokmeny pacovských rodin, Rodokmen rodiny Kopfsteinů*.

Pro budoucí vývoj sehrály klíčovou roli sňatky tří z oněch šesti potomků. Nejdříve se provdala prostřední dcera Anna Marie 4. listopadu 1805 za původem jemnického měšťana a mydláře Vavřince Kašpara Hamerníka, jenž přesídlil do Pacova.

O sedm let později (10. února 1812) si vzal v tu dobu již v Pacově v domě na náměstí (č. p. 78) tři roky žijící obchodník František Kopfstein st. Marii Vejvarovou. Jeho žena v době sňatku nepocházela z rodiny, která by měla nějaký širší společensko-sociální vliv v rámci místního maloměstského prostředí. Přesto se do budoucna jejich druhorozená dcera Marie provdala za prvního pacovského poštmistra a budoucího měšťanostu Fabiána Kozelského (1814-1888).¹⁹³

Třetím důležitým sňatkem, jenž do budoucna utvrdil vazby v rámci příbuzenských vazeb uvnitř zastupitelstva, se stala událost z 2. února 1814, ve kterém si v Chýnově tehdy ještě soběslavský řezník František Autengruber vzal za ženu nejstarší Kopfsteinovu dceru Kateřinu.

Shrme-li výsledek vzájemného příbuzenského propojování, tak se podařilo během relativně krátké doby spolu propojit v jedné generaci rodiny Autengruberů, Hamerníků, Kopfsteinů a později i Kozelských. Tím vznikla do budoucna elitní mocenská platforma, představovaná osobami, které tvořily špičku místních lokálních elit včetně zastávání nejdůležitějšího starostenského úřadu.

Skutečně zajímavé zjištění následně dokazují prameny k volebním záležitostem do obecního výboru. Přestože zástupci rodiny Kopfsteinů propojily příbuzensky do budoucna rodiny, které hrály v Pacově zásadní politickou a rozhodovací roli, z jejich samotné rodiny se žádný příslušník do některé z funkcí v rámci obecní samosprávy nedostal ani se neangažoval kromě krátkodobého působení Františka Kopfsteina ml. (*1814) v pozici hejtmana gardy vzniklé v revolučním roce 1848.¹⁹⁴

Zmíněné sňatky tak daly za vznik vazbám, jež z Františka Kopfsteina st, Františka Autengruber a Vavřince Kašpara Hamerníka udělaly švagry,¹⁹⁵ kteří se v počátku 19. století z různých důvodů přestěhovali do města Pacov.¹⁹⁶ Zejména jejich potomci následně hráli přední role v rámci místní samosprávy a následujícími sňatky a propojováním s dalšími již zejména místními rodinami, zakládali novou historii

---

¹⁹³ Ke sňatku došlo 16. dubna 1839 v pacovském chrámě sv. Michaela.

¹⁹⁴ Přemysl PLAČEK, *Rok osmačtyřicátý v Pacově (Z pamětí mého otce Antonína Plačka)*, in: Vlastivědný sborník českého jihovýchodu 4, č. 3, Pelhřimov 1925, s. 39-41.

¹⁹⁵ Detailněji v diagramech č. 2 a 3 ukazujících provázanost pacovských komunálních rodin.

¹⁹⁶ Důvody, případně domněnky, proč se rodiny stěhovaly do města, jsou uvedeny v jednotlivých biografických rodin.

a paměť své části rodu v novém městě. To se po několika dalších desetiletích již stalo ve vzpomínkách potomků jejich domovem.

Dalším důležitým faktorem, jenž vyplývá z tohoto integračního spojení tří osob, jako zástupců jednotlivých rodin byl fakt, že ani jeden z nich se nestal po roce 1850 zastupitelem. Můžeme tak nadneseně hovořit o jakési generaci zakladatelů a otců budoucí generace lokálních elit. Pro potřeby této práce můžeme tuto generaci označit číslem „2“ (Toto označení je pro lepší orientaci také použito v diagramech „*Provázanost pacovských komunálních rodin - 1. a 2. část*“).

Generace č. 3 a 4 – mocenská základna

Budeme-li pokračovat v kontinuitě těchto dosud probíraných rodin, zjistíme, že v pomyslné generaci č. „3“ a „4“ se rekrutovali všichni pacovští purkmistři a měšťanostové od roku 1848 až po rok 1918.¹⁹⁷ Generaci číslo „3“ tak tvořili bratři Jan a Hynek Hamerníkové, stejně tak Fabián Kozelský. Právě díky dceři pacovského c. k. poštmistra a Marie Kopfsteinové se v generaci č. „4“ došlo ke spojení rodiny Kozelských s budoucím měšťanostou a lékárníkem Františkem Novákem (1843-1913). Současníkem ze stejné generace byl též František Autengruber ml. (1853-1943) Jestliže čtvrtou generací končí propojování mezi rodin Kozelských, Nováků a Hamerníků s potenciálními zastupiteli, pak se do popředí dostává několikrát zmíněná rodina Autengruberů svým propojením s rodem Lešanovských.¹⁹⁸ Toto spojení tak způsobilo propojení s jednou z větví původní starousedlické rody v Pacově. Ta byla příbuzensky dále navázána na další starý pacovský rod - Šohajovi, v našem případě konkrétně na Matěje Šohaje (1826-1889).

Další formy rodinných vazeb mimo tzv. hlavní mocenskou základnu

Výrazně slabší propojení sledujeme v dalších částech obou diagramů „*Provázanost rodin pacovských komunálních elit*“. Zde častokrát vidíme nově vzniklou příbuznost jen v úrovni „*tchán - zeť*“.

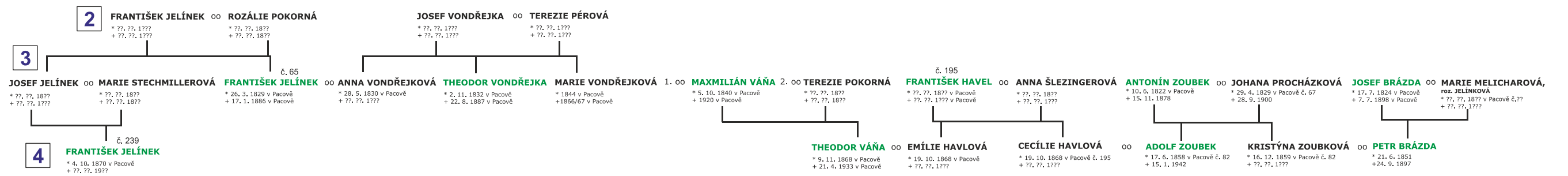
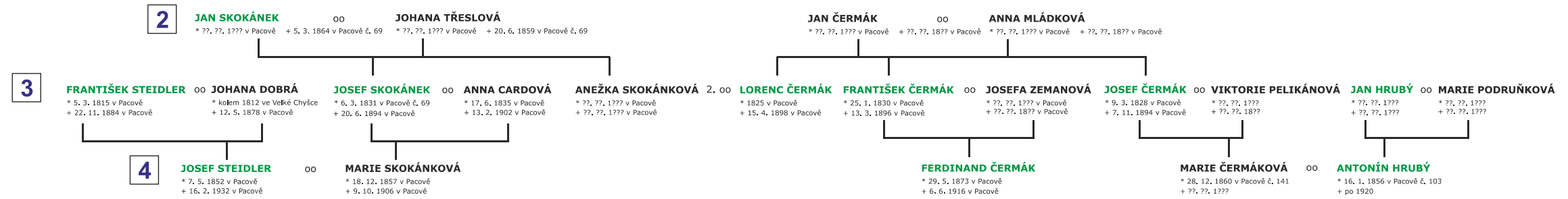
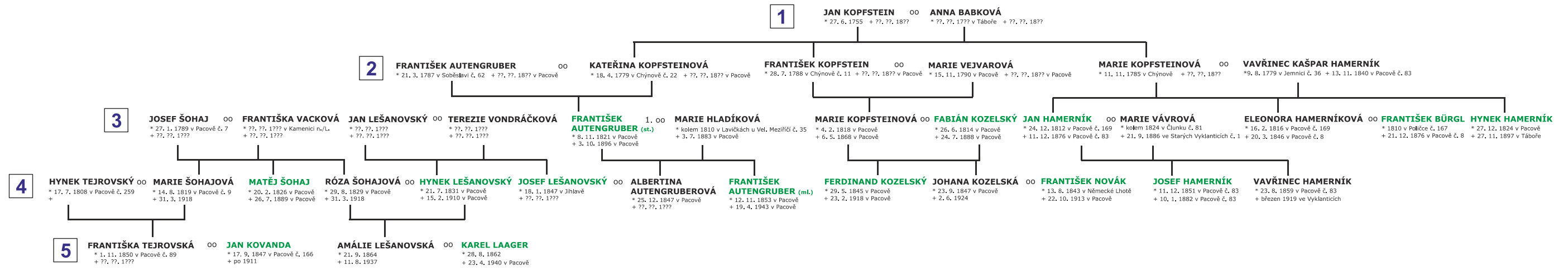
Zde by hlubšího výzkumu zasloužilo zejména bádání, jestli docházelo k propojování rodin již úmyslně ve chvíli, ve které například budoucí zeť některého ze zastupitelů byl již sám zastupitelem, nebo zda k tomuto kroku došlo teprve po jeho sňatku s dcerou tchána, který v tu dobu zastával již post zastupitele.

¹⁹⁷ Viz tab. č. 7: „*Přehled purkmistrů a měšťanostů v Pacově v letech 1848-1919*“.

¹⁹⁸ Více v biografii o rodině Autengruberů.

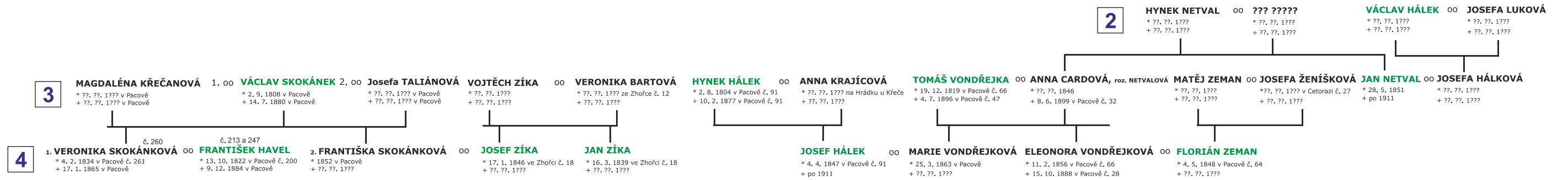
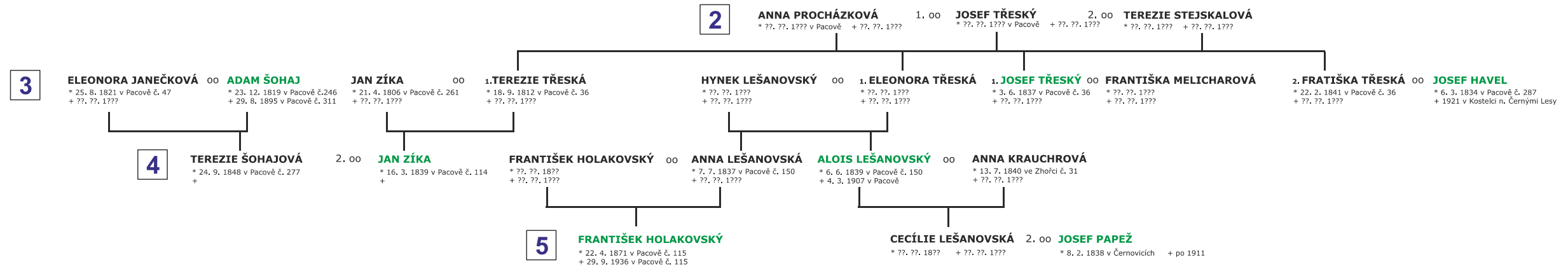
Uvedené vazby mezi rodinami zastupitelů (viz diagramy na následujících dvou stranách) si nekladou za účel úplný výčet všech možných vazeb. Pouze mají charakter potvrzení názoru o propojenosti rodin v rámci maloměsta a tím ukázat jistou politickou rozhodovací sílu, kterou mohly mít v rámci města a okolí.

Diagram č. 2: Provázanost pacovských komunálních elit - 1. část

Vysvětlivky: zelená barva označuje členy zastupitelstva ve sledovaném období

Diagram č. 3: Provázanost pacovských komunálních elit - 2. část

Vysvětlivky: zelená barva označuje členy zastupitelstva ve sledovaném období

Dalším z ukazatelů rodinných provázaností v rámci zastupitelstva byly vztahy odvozující se primárně z přirozeného pokrevního vztahu „*Otec - syn*“.

V dochovaných písemných análech bychom našli po projití seznamů zvolených pacovských obecních zastupitelů kontinuitu návaznosti a předávání funkce z otce na syna celkem v 17 případech. Při porovnání věků otců při vstupu do obecní funkce s věkem jejich synů je zcela patrné, že v průměru vstupovali otcové do obecního výboru starší než později jejich synové - následovníci. Tento rozdíl činil v průměru úctyhodných 12 a ½ roku. Zjištěné výsledky také dokazují, že praxe předávání funkce z otce na syna byla v Pacově něčím docela přirozeným.

Tab. č. 15: Otcové a synové v pacovském zastupitelstvu v letech 1862-1918:

<i>P.</i>	<i>Jméno otce</i>	<i>Věk</i>	<i>Jméno syna</i>	<i>Věk</i>
1	ASCHER, Bernard	56	ASCHER, Hynek	36
2	AUTENGRUBER, František st.	43	AUTENGRUBER, František ml.	30
3	BRÁZDA, Josef	40	BRÁZDA, Petr	36
4	ČERMÁK, František č. p. 205*	37	ČERMÁK, Ferdinand	29
5	ČULÍK, Jan	52	ČULÍK, Matěj	50
6	HÁJEK, Petr	59	HÁJEK, Karel	32
7	HÁLEK, Hynek	58	HÁLEK, Josef	42
8	HAMERNÍK, Jan*	49	HAMERNÍK, Josef	29
9	HRUBÝ, Jan	51	HRUBÝ, Antonín	38
10	KOZELSKÝ, Fabián	44	KOZELSKÝ, Ferdinand	42
11	KŘEČÁN, Matěj	47	KŘEČÁN, Karel	37
12	MAŠÁT, Adam	48	MAŠÁT, Adolf	37
13	SKOKÁNEK, Jan	63	SKOKÁNEK, Josef	52
14	STEIDLER, František	47	STEIDLER, Josef st.	26
15	STEINBACH, Ferdinand	52	STEINBACH, Bedřich	37
16	VÁŇA, Maxmilián	40	VÁŇA, Teodor	31
17	ZOUBEK, Antonín	39	ZOUBEK, Adolf	33
Průměrný věk otce:		48 a ½ roku	Průměrný věk syna:	36 let

Vysvětlivky: U otců, u nichž je za jménem hvězdička, měli v rámci zastupitelstva ještě někoho ze svých bratrů.

Stejně jako se v zastupitelstvu objevovaly vazby „otec – syn“, tak se v některých případech stalo, že své mandáty zastávalo i několik bratrských dvojic a jedna sourozenecká trojice.

Tab. č. 16: Bratři v rámci obecního zastupitelstva v letech 1862-1918:

<i>Jméno</i>	<i>Jméno</i>	
ČERMÁK, František č. p. 205*	ČERMÁK, Josef	
ČERMÁK, Lorenc	-	3
HAMERNÍK, Jan*	HAMERNÍK, Hynek	1
LEŠANOVSKÝ, Hynek	LEŠANOVSKÝ, Josef	1
LINHART, Jan	LINHART, Kašpar	1
ZÍKA, Antonín	ZÍKA, Josef	1
Celkem dvojic "bratr a bratr" (nebo bratr + bratr + bratr):		7

Vysvětlivky: *U otců, u nichž je za jménem hvězdička, měli v rámci zastupitelstva ještě někoho ze svých bratrů.*

Aby byla sonda do propojenosti pacovských elit ucelená, najde čtenář na následujících stranách biografie dvou předních rodin podílejících se na vrcholné obecní správě města Pacov. Abecedně první přichází na řadu rodina Autengruberů, po ní pak Hamerníkové. Své biografické zpracování by si zasloužily též další místní rodiny. Zejména rodina Kozelských, podílející se jak na rozhodování v rámci vrcholných funkcí v samosprávě, tak i díky nezastupitelné roli Ferdinanda Kozelského ve spolkovém životě pacovského venkovského města. Bohužel zde narážíme na nedostatek použitelných pramenů k dějinám této i dalších rodin (např. Novákovi, Steidlerovi). Proto se musíme spokojit pouze s autorem vytvořenými rodokmeny, které vypovídají o pokrevních vazbách a početnosti jednotlivých rodin včetně případných dalších vazeb na další rodiny, které vznikaly sňatky jejich příslušníků. Naopak více informací máme doloženo pro rodinu Zoubkových, která patřila mezi jedny z nejstarších místních rodů a jak dokazuje výzkum dochovaných listin, na správě města se podíleli již od 16. století.¹⁹⁹ Autorovy práce se podařilo během genealogických výzkumů dát dohromady celkem 15 větví tohoto rozvětveného rodu, ve kterém se

¹⁹⁹ Bohuslav MATOUŠ, *Staré pacovské rody*, Pacov b. d., nestr.

zveřejnění dostalo pouze dvěma nejdůležitějším větvím, v nichž bychom našli dlouholeté zastupitele Adolfa Zoubka (1858-1942) a Františka Zoubka (*1854).²⁰⁰

5.1.2 Rodina Autengruberů

Samotný původ rodiny je zahalen tajemstvím. Dle matričních pramenů se podařilo dohledat nejstaršího předka Lorence, žijícího v Jindřichově Hradci.²⁰¹ Jeho syn František se roku 1764 přizemil do Soběslavi a zde se po dobu přibližně padesáti let usadila i jeho rodina. Františkův prvorozený syn, taktéž jména František (*21. 3. 1787) v Soběslavi vykonával v centru města řeznickou činnost. Právě tento František se následně přesunul se svojí ženou do Pacova.

Důvody, které jej vedly k přesídlení do Pacova a změně živnosti na hostinskou jsou neznámé. Přesto se jistá domněnka nabízí. Za manželku si totiž zvolil Kateřinu rozenou Kopfsteinovou, dceru Jana Hieronyma Kopfsteina, jenž s celou rodinou pobýval v Chýnově na Tábořsku²⁰². Zmiňovaný Jan měl kromě řady dalších potomků²⁰³ i syna Františka, který dle pramenů přesídlil do Pacova v průběhu května roku 1809²⁰⁴. Nabízí se tak varianta, že z důvodu zabezpečení se přesunula rodina do rodiny bratra Kateřiny. Tuto domněnku poněkud nepřímou potvrzují i informace o tom, že Kopfsteinovi po přesídlení do Pacova žili na č. p. 78, načež Autengruberovi jako přímí sousedi v č. p. 77.

Z doby první poloviny 19. století není doložen žádný doklad o zapojení Autengruberů do veřejného života pacovského maloměsta. Prvním skutečně výrazným zástupcem rodiny byl až syn pojmenovaný stejně jako otec - František (1821-1896)²⁰⁵. Společně se starším bratrem Vavřincem se začal věnovat krejčovskému povolání

---

²⁰⁰ Jisté načrtnutí dějin některých větví rodiny Zoubků přináší publikace Vlastimil SIMOTA - Eliška STEJSKALOVÁ, *Lidé*, Pacov 2008, s. 97-122. Přesto by si zasloužily dějiny tohoto rodu mnohem detailnější a hlubší rozbor jen ve své vlastní publikaci.

²⁰¹ SOA Třeboň, Sběrka jihočeských farních matrik, FÚ Soběslav, kniha oddaných, č. 2 - pracováno s digitální podobou matrik na internetové adrese: <http://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs> (čerpáno z uveřejněných dat na internetové stránce k 1. 4. 2012).

²⁰² Původ rodiny Kopfsteinových se traduje do Milevska, odkud se Jan Hieronymus přesunul do Chýnova na Tábořsku. SOKA Pelhřimov, Děkanský úřad Pacov, Matriční záležitosti, *Rodokmeny*, inv. č. 150, kart. 2.

²⁰³ SOA Třeboň, Sběrka jihočeských farních matrik, FÚ Chýnov, kniha narozených, č. 2 a 3. Pracováno s digitální podobou matrik na internetové adrese: <http://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs> (čerpáno z uveřejněných dat na internetové stránce k 1. 4. 2012).

²⁰⁴ SOKA Pelhřimov, Děkanský úřad Pacov, Matriční záležitosti, *Rodokmeny*, inv. č. 150, kart. 2.

²⁰⁵ V pořadí již třetí toho to jména, pro potřebu tohoto textu dále označen zkratkou „st.“ - starší.

a v průběhu let se stal váženým mistrem krejčím. Od tohoto zmíněného Františka lze doložit všechny další výrazné jedince jména „*Autengruber*“ pocházející z města Pacov.

František st. se v průběhu svého života dvakrát oženil. S první ženou Marií Hladíkovou zplodil pět potomků, pro dějiny města měl význam zejména syn František ml. (1853-1943), ve sledu již čtvrtý nositel tohoto jména za sebou.

Z archivních pramenů se o Františkovi Autengruberovi st. dozvídáme, že byl držitelem měšťanského práva a v rámci pacovského maloměsta několikrát změnil svojí adresu. Nejprve rodina obývala dům na pacovském náměstí (č. p. 78), následně se František st. se svojí druhou ženou a jejími potomky přesunul do domu v Myslíkově ulici č. 11. Dům na náměstí přenechal svému prvorozenému Františkovi ml. O zájmu Františka st. o veřejné dění, hovoří i jeho mnohačetné zvolení do obecního zastupitelstva. Poprvé se tak stalo při komunálních volbách v roce 1864. Zde tuto funkci zastával nepřetržitě po dobu osmi funkčních období až do voleb roku 1891.²⁰⁶ Po celou dobu však nikdy neaspiroval na funkci městského radního.

Ve stopách otcových pokračoval jeho syn František mladší. Tento muž by se dal přirovnat k modernímu muži zajímajícím se o veškeré dění v jeho městě i přilehlém okolí. Nejenže vynikl jako komunální politik, ale zároveň byl členem většiny pacovských spolků, v nichž postupně zastával řadu předních funkcí. Pokračoval ve stopách svého děda z matčiny strany, Jana Hieronyma Kopfsteina, a stejně jako on se stal ve městě váženým obchodníkem.

Františka ml. od mládí upoutalo ochotnické divadlo. V rané dospělosti vstoupil do řad divadelníků, kde vynikal ani ne tolik jako amatérský herec, nýbrž zejména jako zručný kulisář, dekoratér, malíř kulis a maskér herců. O jeho zapálení svědčí i několik dalších doložených faktů. Patřil mezi největšího bojovníka za stěhování divadelních představení do prostředí pacovského zámku, zároveň oceněním jeho snah se stalo jmenování do funkce jednatele spolku, který roku 1881 pokračoval v tradici divadelního spolku, tentokrát však již vyčleněný z pod náručí Čtenářské besedy.

Spolkovou aktivitu kromě divadla František Autengruber ml. projevil i u hasičského sboru. Nejprve byl řadovým členem, aby následně po vzniku První republiky převzal starostování nad spolkem až do roku 1933.²⁰⁷ Svojí činností

---

²⁰⁶ Viz tab. č. 21: „*Přehledy výsledků voleb do obecního zastupitelstva a obecní rady v letech 1862-1913.*“

²⁰⁷ Jan ZOUBEK, *100 let požárního sboru Pacov 1871-1971*, Pacov 1971, s. 77.

a neutuchajícím společenským duchem obohatil taktéž další spolková uskupení - Čtenářskou besedu či Okrašlovací spolek.

Komunální dráha Františka ml. započala zvolením do zastupitelstva města v roce 1883. Tehdy třicetiletý František ml. se v obecním výboru setkal i se svým otcem. V následujícím volebním období 1887-1891 do řad zastupitelstva zvolen nebyl a zastával pouze roli náhradníka. Naopak od roku 1891 se vždy s poměrně přesvědčivým volebním výsledkem dostával nejen do pozice zastupitele, ale později i do funkce prvního radního.²⁰⁸ Vrcholem politické kariéry Františka Autengruber ml. se stalo jeho zvolení řádným starostou města. V této ve městě reprezentativní pozici se udržel nepřetržitě od r. 1903 do prvních poválečných voleb r. 1919.

Jistým oceněním jeho kvalit bylo pozdější zvolení do Obchodní a živnostenské komory v Českých Budějovicích²⁰⁹, kam František ml. společně se svojí manželkou Marií (původem právě z Budějovic) přesídlil ve vyšším věku. František ml. zemřel ve věku nedožitých devadesáti let během války v dubnu roku 1943 ve svém rodném městě Pacově.

Lásku k divadlu projevovali i synové Františka ml. – Jindřich (budoucí advokát v Českých Budějovicích) a František nejml. (dramaturg a tajemník Jihočeského divadla v Českých Budějovicích).

V rámci strategie a upevnění rodinného jména se ukázalo jako vhodné spojení s rodinou Lešanovských.

Diagram č. 4: Propojenost rodiny Autengruberů a Lešanovských

*zeleně označeny osoby, jež zasedaly v obecním zastupitelstvu

Už jen starobylost tohoto rodu dávala naději, že tento krok byl správným reprezentujícím počinem. První záznamy o Lešanovských ve městě pochází dokonce již

²⁰⁸ De facto již v letech 1902-1903 byl prvním mužem pacovské komunální politiky, kdy po finančních problémech převzal povinnosti po starostovi Františkovi Novákovi.

²⁰⁹ Zde zastával post ve správním výboru komory.

z druhé poloviny 17. století.²¹⁰ Určitým „spojovníkem“ mezi rodinami se stala starší sestra Františka ml. Albertina²¹¹, s níž se oženil roku 1870 obchodník a pozdější pacovský zastupitel Josef Lešanovský. V komunální politice se pohyboval taktéž Josefův starší bratr Hynek, s nímž se v rámci svého působení v obecním výboru setkal už František Autengruber st. O věhlas rodiny Autengruberových ve světovém měřítku, zejména v uměleckých kruzích, se postaral teprve další syn Františka st., Jan. Ten vzešel z druhého manželství Františka st., jenž pojal za svojí druhou choť pacovskou rodačku, Barboru Hálkovou. Barbora se společně se svými dvěma syny – starším Ladislavem a mladším Janem přestěhovala tři roky po smrti Františka st. do Českých Budějovic. Tímto krokem se před jejími potomky otevřely nové perspektivy, zejména v možnostech vzdělávání. České Budějovice na přelomu 19. a 20. století procházely značným rozvojem po všech stránkách.²¹² Zde se dostalo vzdělání oběma synům na budějovickém reálném gymnáziu. Ladislavovým zájmem byla matematika, u Jana převládaly sklony ke kreslení a malování. Právě Jan následně pokračoval ve svých studiích na Umělecko-průmyslové škole v Praze a později přešel na sedm let na malířskou akademii do Mnichova, na které byl pod dohledem profesorů Habermanna a Janka.

O významu jména „Autengruber“ v jejich rodném městě Pacově dodnes není sporu. Nejvýznamnější ulice ve městě dnes nese jméno „Autengruberova“, v areálu pacovského zámku v prostorách muzea se nachází síň Jana Autengruberova, jenž má též na domě č. p. 167 umístěnou pamětní desku.²¹³

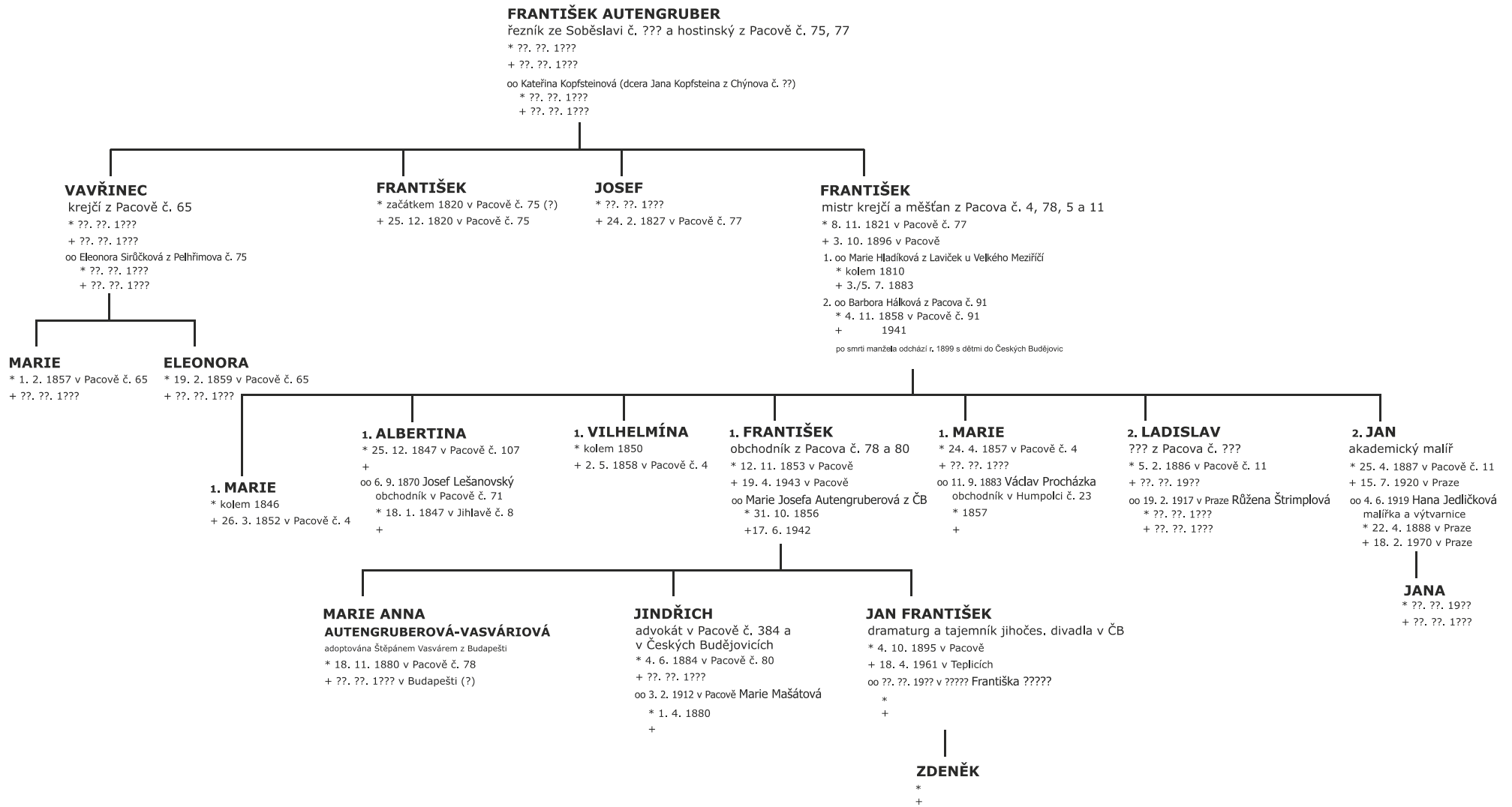
²¹⁰ Nejstarším doloženým předkem rodiny ve městě byl pacovský kantor a varhaník Antonín František Lešanovský. V průběhu dalších desetiletí se počet příslušníků této rodiny v Pacově značně rozrostl a obývaly řadu pacovských domů. Většina příslušníků rodiny se věnovala soukenické, případně punčochářské činnosti. Za zmínku stojí zejména dva příslušníci rodu, oba lékaři studující na univerzitě v Praze – MUDr. Jan Václav Lešanovský (1807-1837) - blízký přítel českých vlastenců K. H. Máchy a Karla Sabiny. Druhým pak MUDr. Antonín Lešanovský (*7. 8. 1867). Potomci rodiny žijí dodnes v České republice i v sousedním Německu. Více v: Karel LEŠANOVSKÝ, *Po stopách rodu Lešanovských z Pacova*, in: Vlastivědný sborník Pelhřimovska 19, Pelhřimov 2008, s. 242-252.

²¹¹ Albertina Lešanovská, rozená Autengruberová - *25. 12. 1847

²¹² Daniel KOVÁŘ, *Budějovice před sto lety*, České Budějovice 2000.

²¹³ Pamětní deska byla omylem dána r. 1947 na dům č. p. 167, tedy na dům, kde Autengruberovi nikdy nežili, nýbrž toto místo obývala po generace rodina Kozelských. Stalo se tak v roce 60. výročí od narození malířova narození a 4 roky po úmrtí dlouholetého starosty Františka Autengruberova ml. Nejnověji k této problematice: Vlastimil SIMOTA - Eliška STEJSKALOVÁ, *Lidé*, s. 10.

Diagram č. 5: Rodokmen rodiny Autengruberových

5.1.3 Rodina Hamerníků²¹⁴

V Pacově na domě č. p. 83 se do dnešních dnů nachází nenápadná pamětní deska věnovaná zástupci starobylé mydlářské rodiny Hamerníků. Jedná se o pamětní desku jednoho z jejich nejvýraznějších zástupců, lékaře a politika, Josefa Hamerníka.

Samotné počátky rodiny však nesouvisí se jménem předního českého lékaře své doby, nýbrž první zmínka o rodu Hamerníků, konkrétně o Petrovi, pochází již z roku 1481 z míst nedaleko Příbyslavi. Zde byl zmiňovaný Petr majitelem dvorce a jeho potomci se proto začali psát „z Hamru Sázavy“. Následným místem výskytu Hamerníků se stalo zejména město Telč (později také nedaleká Jemnice). Zde se živilo jako kožešníci, případně majitelé domů s přiznaným měšťanským právem.

Způsob jakým se jeden z členů rodiny Hamerníků, Vavřinec Kašpar dostal do města na pokraji Čech a Moravy byl poměrně netradiční. Jeho sestřenice Marie Božena se totiž ve druhé polovině 18. století provdala za pacovského mydláře Jana Mathiase. Jejich manželství však nebylo naplněno potomkem a tak vlivem dědických řízení přešel majetek a mydlářská živnost na příslušníka další větve Hamerníků, právě na Vavřince Kašpara.

Ten se v Pacově usadil ještě před smrtí Jana Mathiase.²¹⁵ Již roku 1806, rok po sňatku s Kateřinou Kopfsteinovou, se jim totiž v Pacově narodil první z řady potomků, konkrétně dcera Alžběta. Jak nám dokládají i informace z matrik, po roce 1818 celá Vavřincova rodina obývala zděděný dům na náměstí zvaný dodnes „U Bílého pelikána“.²¹⁶

V onu dobu žil již osmi let zmiňovaný Josef Hamerník, první syn Vavřince a Kateřiny. Ten započal studia na lékařské fakultě pražské univerzity a roku 1836 dosáhl titulu doktora lékařství.²¹⁷ V průběhu let se však nespokojil pouze s poznatky nabitými studiem, ale zajímala ho spíše praktická činnost. Otevřel si lékařskou praxi v Táboře a Českých Budějovicích, zároveň byl profesorem na pražské univerzitě. Zde se však dočkal také svého prvního zklamání. Přímo na rozkaz ministra Lva Thuna byl v roce 1852 zbaven své profesorské funkce, prý pro své prostořeké a svobodomyšlné

---

²¹⁴ Při psaní o rodině Hamerníků nemohl být využit hlavní dochovaný pramen k tomuto rodu, tj. písemné vzpomínky JUDr. Alfreda M. Mayera uložené v Národním technickém muzeu. K dané sbírce není hotova archivní pomůcka a zároveň z důvodu stěhování do nového objektu neměl autor po dobu sepsování této práce s těmito zápisky možnost pracovat (informace k 19. 3. 2012).

²¹⁵ Spolu s manželkou obýval domy č. p. 314 a následně 169.

²¹⁶ V domě č. p. 83 bývala po dlouhá desetiletí oblíbená lékárna zvaná „U Bílého pelikána“.

²¹⁷ *Dr. Josef Hamerník*, Světozor 11, 1867, roč. 1, čís. 21, s. 203.

názory.²¹⁸ Přesto si v průběhu let vybudoval respektované jméno nejen v naší zemi, ale i za hranicemi.²¹⁹ Jeho věhlas stoupl ještě poté, co byl roku 1848 zvolen do říšského sněmu ve Vídni za Jindřichův Hradec. I zde usiloval především o zlepšení podmínek života robotnický pracujících. Ve své politické kariéře pokračoval dále Josef Hamerník i na českém sněmu, do kterého byl zvolen za Tábor roku 1861.

Velmi hýřivý způsob života si zvolil syn Josefa Hamerníka – taktéž Josef po otci. Stal se, majitelem velkostatku ve Vojkovicích u Prahy a za ženu si vzal ve své době známou dramaturgyni Národního divadla, Isu Grégrovou.

Z hlediska budoucnosti pacovské větve rodu se jako stěžejní ukázalo narození druhého potomka, jenž převzal po otci mydlářskou živnost. Byl jím syn Jan (1812-1876). Zájem Jana však nebylo být pouze mydlářem, ale jeho ambice měly mnohem širší záběr. Krátce po revoluci v roce 1848 se stal pacovským měšťanostou, na jehož místě jej v roce 1850 vystřídal jeho mladší bratr Hynek (1824-1897). Tím se v Pacově až do roku 1887 (vyjma let 1855-1862) dostal starostenský úřad do područí rodiny Hamerníků. Oba bratři měli kromě společného zájmu o komunální politiku ještě jeden málokdy vídaný počin na svoji dobu. Z hlediska sňatkové politiky totiž oba výše zmiňovaní pojali za manželky sestry Vávrovy z Člunku na Jindřichohradecku.²²⁰

Ke zvýšení prestiže rodiny v rámci Táborského kraje napomohla i koupě od Pacova nedalekého velkostatku Vyklantice a Bořetice. Ta se odehrála roku 1856 a rodině přinesla i jistý finanční přínos, jelikož Jan Hamerník, nový majitel velkostatku se rozhodl ve Vyklanticích založit lihovar, svého času první v blízkém okolí.²²¹

Poněkud složitější však byla situace přímo v rodině prvního pacovského měšťanosty. S manželkou Marií sice měl 9 potomků, ale dospělosti se dožilo pouhých 5. Sám Jan umírá již roku 1876, proto se stal dědicem jeho majetku nejstarší Janův syn, měšťan a továrník Josef. Ten však v mladém věku 31 let podlehl dle záznamů z matriky

---

²¹⁸ Nejnověji Vlastimil SIMOTA, *Vzpomínka na prof. Josefa Hamerníka*, in: Vlastivědný sborník Pelhřimovska 12, Pelhřimov 2001, s. 206. Srov. Dr. Josef Hamerník, Světozor 11, 1867, roč. 1, čís. 21, s. 203-204.

²¹⁹ Martin NAVRÁTIL, *Almanach českých lékařů*, Praha 1913, s. 77-79. Kvalit, jichž první potomek Lorence Kašpara dosahoval, si všimla řada předních česky smýšlejících obrozenců. Kupříkladu Karel Havlíček Borovský či Božena Němcová si jej zvolili svým osobním lékařem. Jako vynikající doklad úcty ke znalostem a lékařskému umění Josefa Hamerníka dokládá i pozvání univerzity v St. Louis, kde měl podniknout roční stáž. Zároveň na Britských ostrovech byl ceněn především pro své praktické zkušenosti v boji s neštovicemi a cholerou.

²²⁰ Sňatek Jana a Marie proběhl v květnu 1843, svatba Hynka a Johany v září o jedenáct let později. Oba sňatky zaznamenány v SOA Třeboň, Sběrka jihočeských farních matrik, FÚ Člunek, kniha oddaných, č. 8. Pracováno s digitální podobou matrik na internetové adrese: <http://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs> (čerpáno z uveřejněných dat na internetové stránce k 1. 4. 2012).

²²¹ *Vyklantice, Z mého kraje*. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 22, č. 1, 1997, s. nestránkováno.

zemřelých tuberkulóze.²²² Další syn, po otci pojmenovaný Jan se dožil taktéž velmi mladého věku a zemřel ještě o rok dříve nežli Josef, tedy roku 1881. A tak se následným dědicem velkostatku Vyklantice stal až poslední, v pořadí nejmladší syn Vavřinec (1859-1919).

Vavřinec Hamerník v průběhu let proslul jako výrazná osobnost řídící pevnou rukou okresní zastupitelstvo v Pacově. Tuto funkci zastával po dlouhá léta mezi roky 1903-1914.

Tab. č. 17: Přehled okresních starostů (1865-1928):

<i>Jméno okr. starosty</i>	<i>Obec, za kterou zvoleni</i>	<i>Období vykonávání funkce</i>
HAMERNÍK, Hynek	Pacov	1865-1869
VERNER, Antonín	Těchobuz	1869-1872
rytíř z WIEDERSPERGU, Dr. Gustav	Vodice	1872-1879
MAŠÁT, Augustin	Cetoraz	1879-1894
BÍBA, Matěj	Leskovice	1894-1903
HAMERNÍK, Vavřinec	Vyklantice	1903-1914
STEINBACH, Bedřich	Pacov	1914-1928

Především za života Vavřince se stal vyklantický zámek častým místem návštěv různých česky smýšlejících i písícih spisovatelů. Často zde při svých pravidelných návštěvách rodného kraje pobýval Antonín Sova (1864-1928), blízko k Vyklanticím měl i spisovatel Jaroslav Vrchlický (1853-1912), jehož sestra na zámku působila jako správce.²²³

Jméno Vavřince Hamerníka je spojeno ještě s jednou událostí celosvětového významu. Právě díky jeho horečné aktivitě se podařilo uspořádat v roce 1904 první motocyklové závody na našem území a zároveň založit Mezinárodní motocyklovou federaci (FIM).²²⁴ Přes své mnohé aktivity však poslední syn z Janovy větve zůstal svobodný. Následně v březnu roku 1919 zemřel, čímž Janova větev vymírá.

Z hlediska rodinných strategií a sňatků stojí za zmínku i spojení sestry zmiňovaných bratrů Josefa, Jana a Vavřince, Františky (*1856) se zemským poslancem, okresním starostou a majitelem velkostatku Tažovice a Ohrazenice na Strakonicku –

²²² SOA Třeboň, Sbirka jihočeských farních matrik, FÚ Pacov, kniha zemřelých, č. 20. Pracováno s digitální podobou matrik na internetové adrese: <http://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs> (čerpáno z uveřejněných dat na internetové stránce k 1. 4. 2012).

²²³ *Vyklantice, Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj* 22, č. 1, 1997, s. 4.

²²⁴ Antonín HAMPL, *Pacov a motorismus*, Pacov 2006.

Janem Viktorem Mayerem.²²⁵ Svatba proběhla roku 1880 ještě za života Josefa i Jana Hamerníkových. Lze se tedy v tomto okamžiku domnívat, že jistý zájem díky svému postavení k uskutečnění tohoto sňatku měli i oba bratři, velkostatkáři.

I další větvi rodiny Hamerníků, spojené se jménem Vavřince (*1821) se dostalo jistého vyššího společenského kreditu. Přímou o bratrovi pacovských purkmistrů Jana a Hynka nemáme žádné bližší informace, více však víme o jeho synovi Karlovi, jenž v 10. a 20. letech 20. století zastával funkci starosty v Bejdově nad Dyjí.²²⁶ Zároveň se o něm hovořilo jako o místním továrníkovi a mecenáši místních spolků. O věhlasu Hamerníků v tomto nevelkém městě hovoří i pojmenování jedné z ulic nedaleko centra města - „*Hamernikgasse*“.

Posledním synem Lorence Kašpara Hamerníka, který se dožil dospělosti, byl již zmiňovaný Hynek Hamerník (1824-1897). Ten se na rozdíl od svých sourozenců věnoval obchodnické činnosti v domě č. p. 83 na pacovském náměstí. Kromě jeho zapojení do městské správy a činnosti v městské radě je zajímavá zejména strategie sňatků jeho dcer při výběru manželů. Z manželství s Johanou Vávrovou se postupně narodily 4 dcery - Ludmila, Marie, Johana a Kristýna. Možná i díky napojení několika členů rodiny na nedaleké město Tábor a obchodnických styků s táborskými podnikateli se nejstarší Ludmila (*1855) provdala za táborského obecního zastupitele a majitele hospodářství Otomara Suchomela (*1841)²²⁷, její sestra Johana (narozena 1859) pak za obchodníka a táborského zastupitele Ottu Živnu (*1858).²²⁸ Naopak Marie Hamerníková pojala za manžela představitele vzdělanecké inteligence, lékaře z kutnohorské nemocnice Ferdinanda Sechovského. O poslední dceři Kristýně se autorovi nepodařilo zjistit žádné bližší informace.

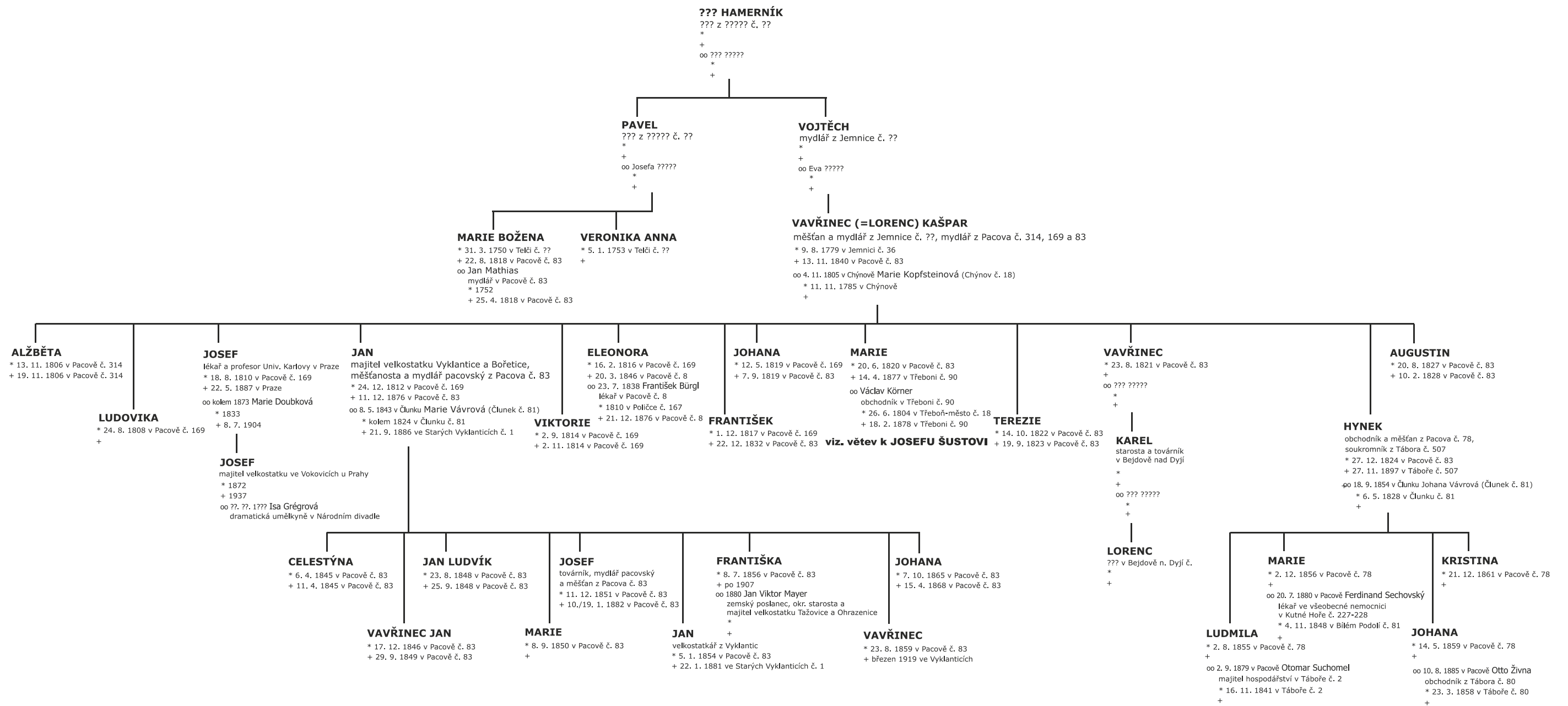
²²⁵ Jan Viktor Mayer byl synem Pan Jan Mayer, velkostatkář v Tažovicích a Ohrazenicích, a Anna Widersperger, dcera rytíře z Widerspergů z Miskovic.

²²⁶ Dnes rakouské město, zvané německy Waidhofen an der Thaya. Nachází se v severní části Dolního Rakouska nedaleko od českých hranic. Městem protéká tzv. Rakouská Dyje.

²²⁷ Pavla DĚDIČOVÁ, *Měšťanská elita*. s. 49. Členem zastupitelstva byl v letech 1895-1912.

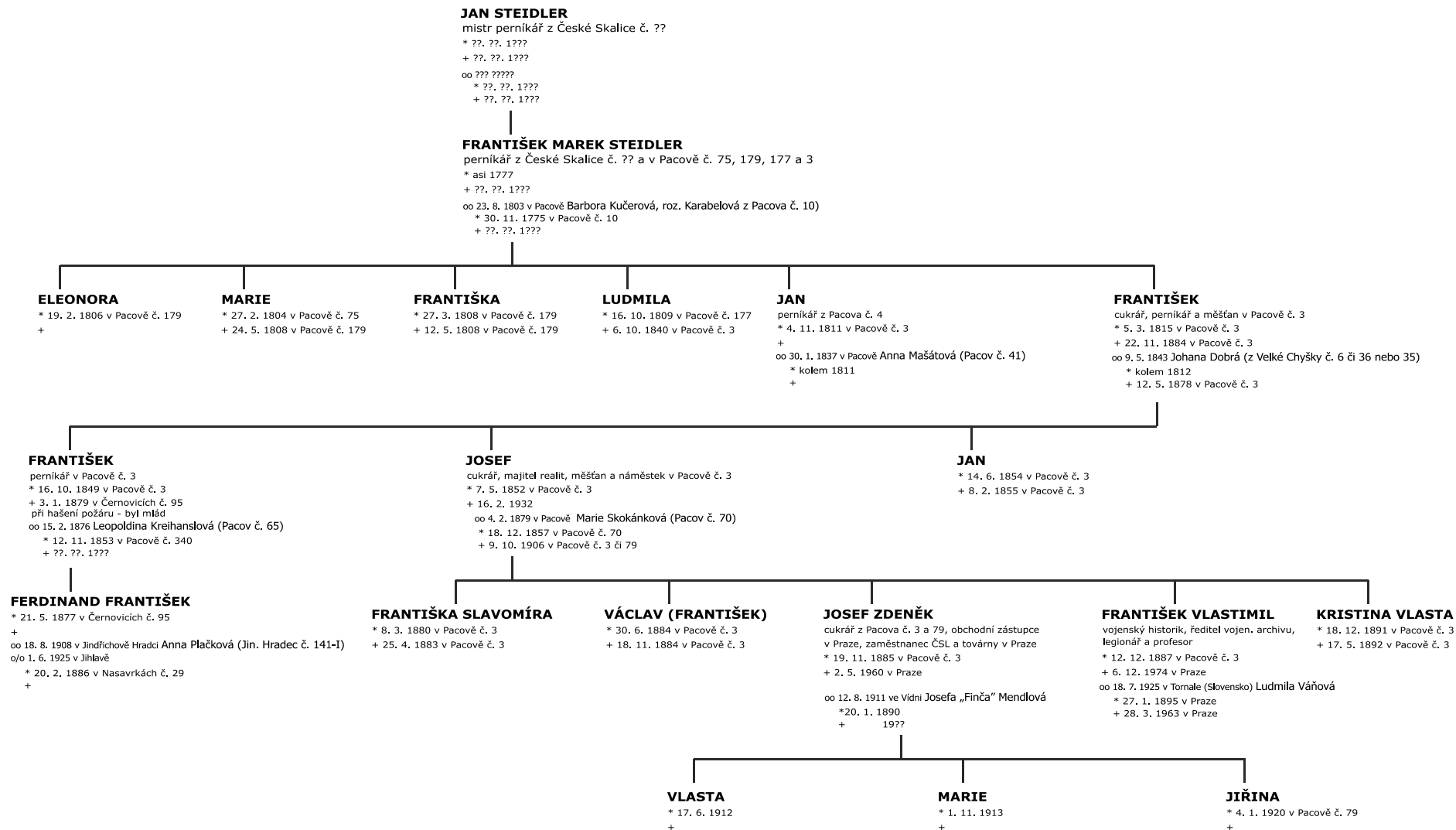
²²⁸ TAMTĚŽ. Táborským zastupitelem v letech 1892-1895 a 1898-1912. Obě rodiny, jak Suchomelové, tak i Živnové patřili mezi tradiční zástupce v obecním zastupitelstvu královského města Tábor. Otcové obou zmíněných zástupců rodin patřili v rámci komunální politiky téměř mezi rekordmany v počtu zvolení do zastupitelstva a tvořili jakési jádro táborské lokální politiky.

Diagram č. 6: Rodokmen rodiny Hamerníkových.

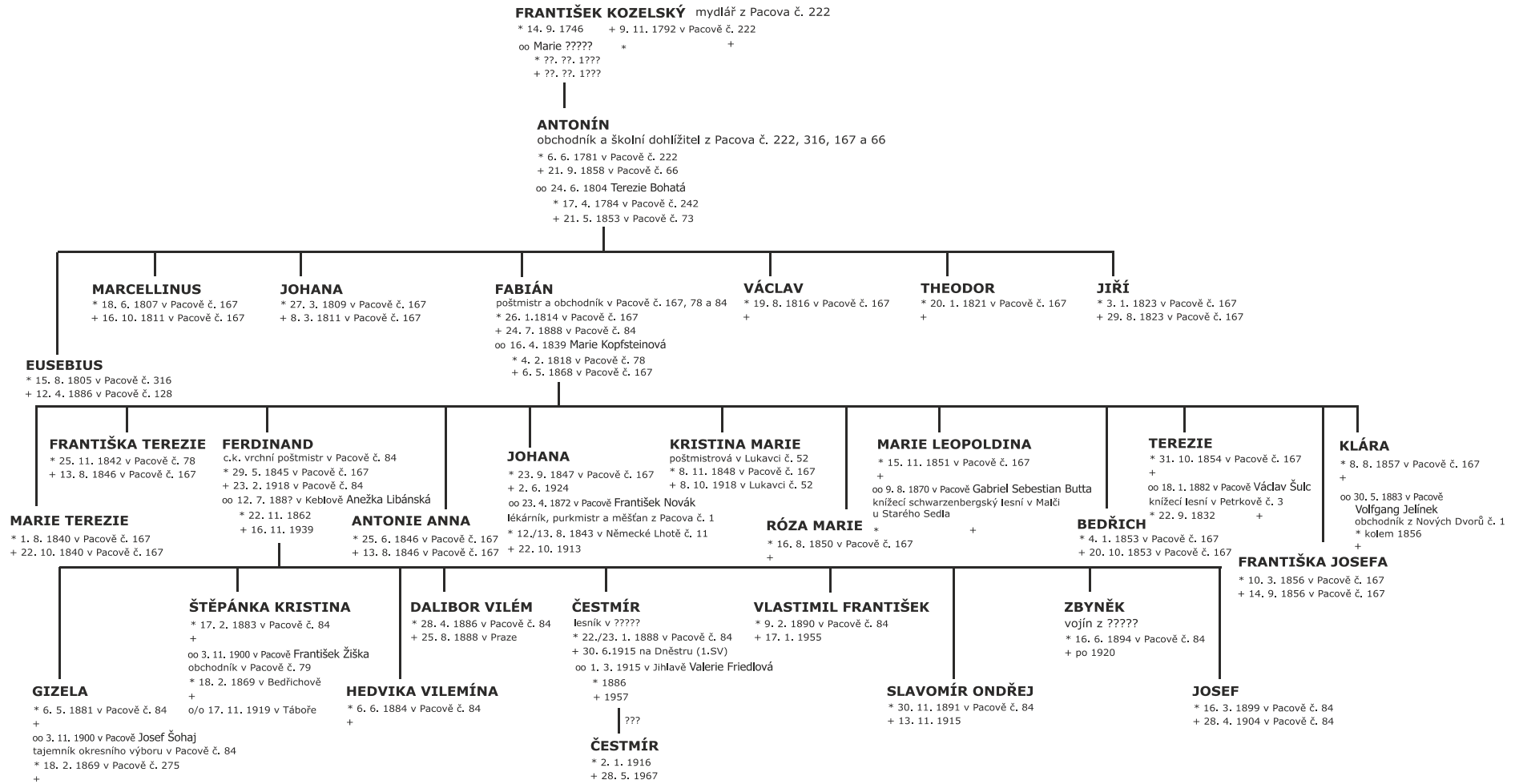

5.1.4 Rodokmeny rodin – Kozelští, Novákovi, Steidlerovi a Zoubkovi

Diagram č. 7: Rodokmen rodiny Steidlerů.

Diagram č. 8: Rodokmen rodiny Kozelských.

Diagram č. 9: Rodokmen rodiny Novákových.

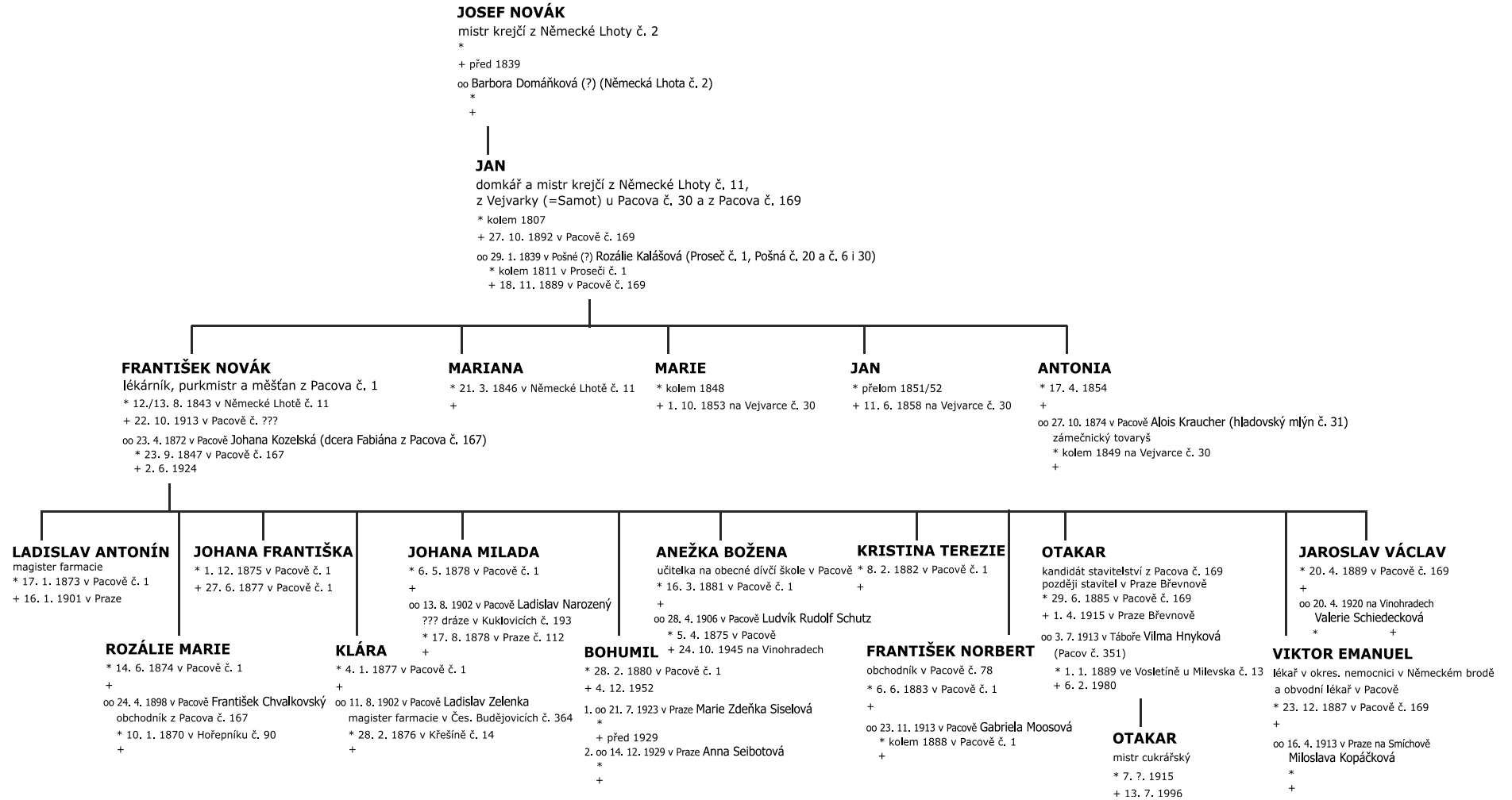
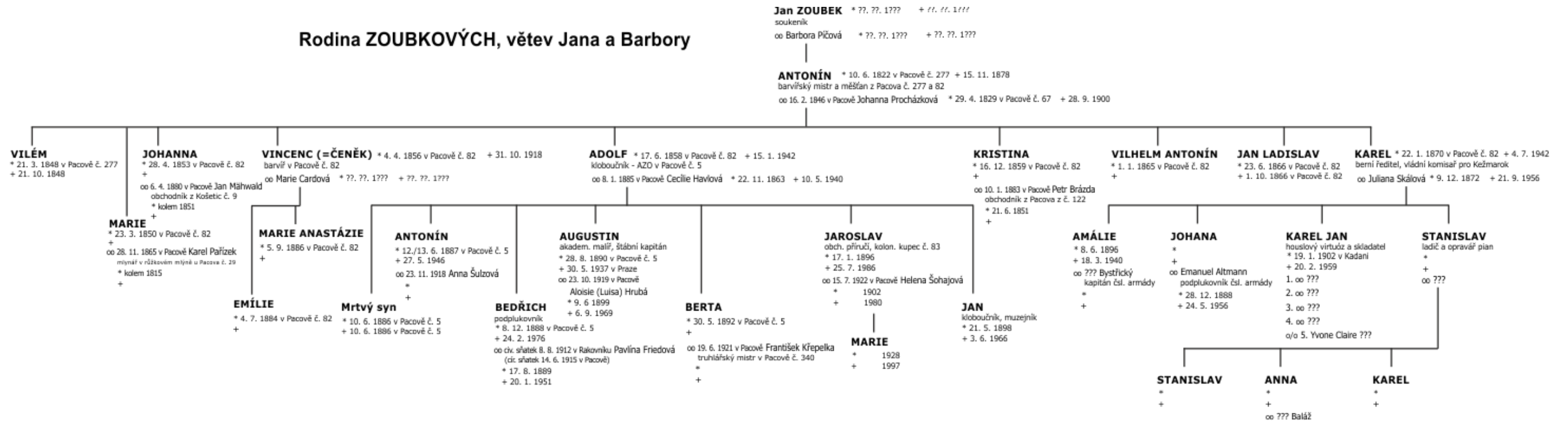
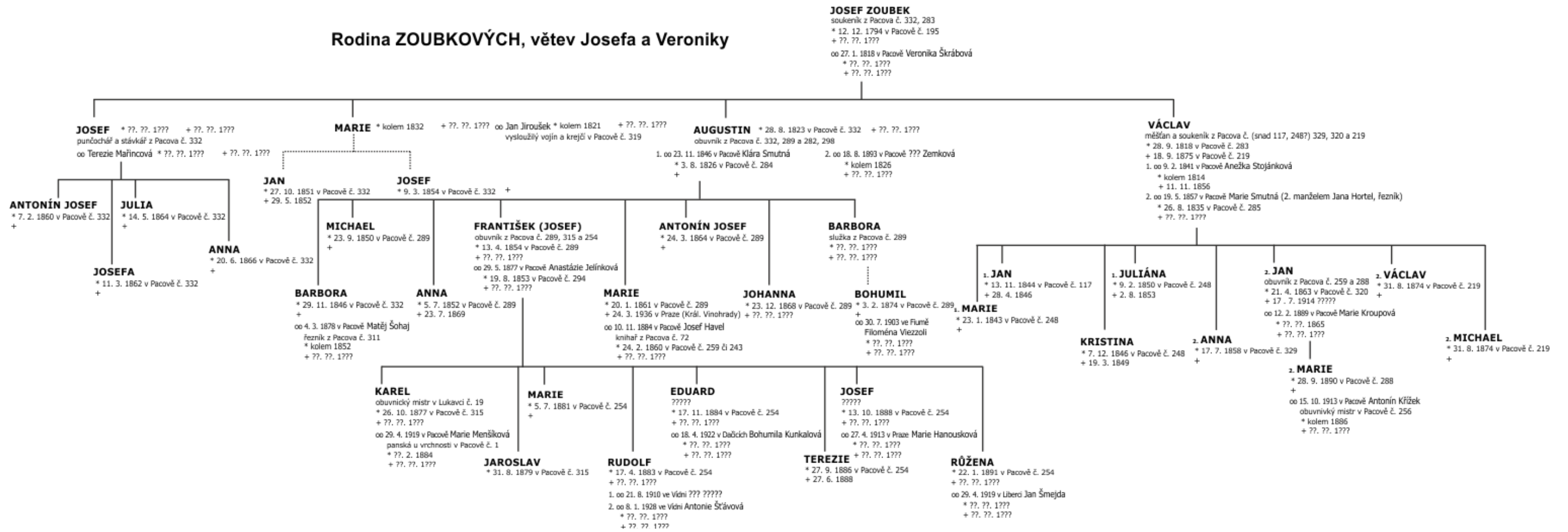

Diagram č. 10: Rodokmen rodiny Zoubkových - větev Jana a Barbory Zoubkových; větev Josefa a Veroniky Zoubkových.

Rodina Zoubkových, větev Jana a Barbory

Rodina Zoubkových, větev Josefa a Veroniky

5.2 *Působení v městských spolcích a institucích*

Další možnou interakcí mezi lidmi druhé poloviny 19. století a počátku století následujícího se stalo setkávání ve spolcích a dalších městských institucích (organizacích). V tomto případě více než rodinné vazby, hrály důležitou roli přátelské, případně sousedské vazby.

Jak již bylo naznačeno v podkapitole „*Společensko-kulturní život města ve druhé polovině 19. století*“, prezentace jednotlivých komunálních zastupitelů v rámci spolku, jak ukáží následující řádky, byla něčím naprosto přirozeným.

Přestože v Pacově působilo dle dříve zmíněného pramene na konci 19. století kolem 27 různých spolků, informace a prameny pro bližší rozkrytí členství v některém z nich máme stíženou nedochovaností pramenů. Výjimku v tomto ohledu tvoří spolek Jednoty divadelních ochotníků, Hasičský spolek a částečně Zpěvácký spolek Slavík.

Pro připomenutí si zopakujme, že za vznikem prvního spolku ve městě stáli budoucí zastupitelé a význační činovníci Ferdinand Kozelský a Antonín Plaček. V roce 1859 se ještě v mladistvém věku rozhodli založit Jednotu divadelních ochotníků, která v tradici svých zakladatelů vystupuje dodnes. Podobnou horlivou zakládací činnost oba bratřenci podnikli ještě v roce 1865 při zakládání Čtenářské besedy. Syn bývalého měšťanosty Fabiána Kozelského stál také za zrodem Hasičsko-tělovýchovné jednoty Sokol roku 1871. Ta se však o několik let později rozdělila v samostatný Hasičský spolek a Tělovýchovnou jednotu Sokol. Svůj podíl na tomto kroku nesl také Kozelský.²²⁹ Dalším podobným zakladatelským počinem, tentokrát v rukou Antonína Plačka, byl vznik Zpěváckého spolku Slavík. Ten ve své tradici navazovala zaniklý pěvecký soubor Čech působící v Pacově v první polovině 60. let 19. století. Přirozeně tak můžeme vyvozovat, že se zakladatelé těchto spolků veřejně účastnili členství.

Stejnou horlivost jako měli Kozelský a Plaček u dalších zastupitelů vesměs nenajdeme. Přesto při pročitání dochovaných pramenů zjistíme, že provázanost mezi obecními výbory a spolky byla více než důležitá a byla něčím naprosto přirozeným ve své době.

A tak některé špičky místních lokálních elit nacházely své uplatnění v různých funkcích. Například František Novák, dlouholetý měšťanosta Pacova od roku 1887 stál jako starosta v čele Zpěváckého spolku Slavík až do roku 1901, kdy se stahuje

---

²²⁹ Vojtěch MATIÁŠEK, *Návštěva hřbitova při sokolském svátku v Pacově*, in: Vlastivědný sborník českého jihovýchodu 5, č. 9, Pelhřimov 1927, s. 130.

do ústraní. Své působení v rámci spolku na pozici o poznání důležitější pro fungování spolku zastával zastupitel Ferdinand Čermák. Ten na pozici sbormistra vedl sbor od počátku 20. století až do doby počátku První světové války, kdy byl povolán do armády. Následně byl raněn a v domácím ošetřování zemřel přímo v rodném Pacově.²³⁰ Svoje hudební aktivity rozvíjel dále nejen při výuce na pacovské měšťanské škole, ale též jako dirigent hudby pro divadelníky.²³¹ Záznamy protokolů z výročních valných schůzí nám díky každoroční volbě nových členů výboru spolku, podhalují členství i dalších zastupitelů - Ferdinanda Pakosty, Josefa Lešanovského, Theodora Váňu, Ferdinanda Kozelského, Josefa Steidlera st. či²³² Adolfa Zoubka.

Jak dokládá Památník Jednoty divadelníků z roku 1934, za výrazné osobnosti v dějinách spolku jsou považováni i někteří další pacovští zastupitelé.²³³ Předně byli čestnými členy jmenováni František Autengruber ml. (nadšený malíř kulis a jednatel), Adolf Zoubek (dlouholetý pokladník souboru), Josef Steidler st. (místopředseda a člen výboru). Po zásluze i díky režisérskému a předsednickému vedení se čestného uznání dostalo i Ferdinandu Kozelskému.²³⁴

Kumulace spolkových funkcí postihla dále také již jednou zmiňovaného Františka Autengruber ml. Ten kromě členství v divadelním spolku byl také členem Čtenářské besedy, Okrašlovacího spolku a po konci své lokální komunální kariéry také starostou Sboru dobrovolných hasičů (mezi léty 1919-1933).²³⁵ Ještě před ním toto čestné místo zastávali Antonín Plaček, Petr Šohaj, Dominik Čapek a František Novák.²³⁶ Podíváme-li se na daná jména, zjistíme, že se jednalo výlučně o pacovské zastupitele. Z dochovaných pramenů tak máme možnost vyvodit některé závěry. Předně jednoznačně vidíme, že propojenost mezi spolkovým životem a zastupitelskou kariérou hrála důležitou roli. Přední zástupci města díky svému komunálnímu postavení získávali také přední funkce v rámci různých místních spolků. Ať už se jednalo o čestnou pozici starosty spolku nebo o některou z pozic přímo vykonávající důležitou spolkovou funkci

---

²³⁰ Městské muzeum Antonína Sovy v Pacově, Ferdinand Čermák, výstřižkový archiv, Za Ferdinandem Čermákem, Český Jih 44, 17. 6. 1916.

²³¹ *Stav členské základny 1909*, in: Ferdinand PAKOSTA (edd.), Památník Jednoty divadelních ochotníků v Pacově 1859-1909, Pacov 1909, s. 108-109.

²³² Okresní archiv Pelhřimov, Pěvecký spolek Slavík Pacov, 1881-1949, *Inventář majetku a kniha zápisů ze schůzí, 1887-1902*, kniha č. 1.

²³³ Stanislav STÁRA, *Seznam členstva*, Přemysl PLAČEK (edd.), *Památník Jednoty divadelních ochotníků v Pacově 1858-1934*, Pacov 1934, s. 59-61.

²³⁴ TAMTÉŽ, s. 59.

²³⁵ *Poslušnost zastupitelstva spolkového*, in: Antonín PLAČEK (ed.), Památník sboru hasičského 1871-1901, Pacov 1901, s. 43.

²³⁶ TAMTÉŽ.

ve prospěch fungování celé spolkové organizace (jednatel, pokladník, sbormistr, velitel, místořitel, předseda, člen výboru).

Jak dokazují dále útržky dochovaných částí záznamů o činnosti, členy spolků samozřejmě byli i obyčejní občané Pacova. Ti se zároveň ve většině spolků dělili na přispívající členy a ostatní činné. Avšak přístup těchto osob k vedoucím pozicím spolků byl zřejmě nadmíru složitý, jelikož se autorovi nepodařilo dohledat žádný pramen, který by napovídal, že se v období do roku 1918 podíleli nějakým významným způsobem na řízení jednotlivých spolků.

6 Lokace domů představitelů obecního výboru

Ještě nežli blíže nahlédneme k podrobnému rozboru situace kolem umístění domů představitelů obecního výboru, uveďme si několik podstatných informací. Jak již bylo vícekrát řečeno, zastupitelé se rekrutovali z osob, které odváděly v různé výši přímou daň ze svého majetku. Přirozeně je tak třeba dojít k závěru, že největší daňoví plátcí bydleli přirozeně, z důvodů svých finančních možností pořídit si kvalitnější bydlení, v jiných částech města než například poplatníci z III. volebních sborů, kteří mohli být prostřednictvím těchto sborů zvoleni.

Jak píše ve své diplomové práci Pavla Dědičová,²³⁷ pro představitele komunálních elit zejména ve větších městech hrála roli jejich tzv. dobrá adresa. Jak to tedy vypadalo v Pacově s „*dobrou adresou*“?

Za dobrou adresu zde můžeme považovat jako ve většině měst domy na náměstí, v nichž se odehrávaly všechny důležité události počínaje trhy přes různě zaměřené slavnosti, oslavy. Stejně tak bylo místem, v němž se zahajovaly průvody. Svojí roli zde sehrávala i dostupnost blízkých katolických kostelů - gotického chrámu sv. Michaela a klášterního sv. Václava i c. k. úřadů včetně radnice. Dalšími ryze dobrými adresami byly přilehlé ulice od náměstí, zejména pak ty, jimiž vedla hlavní poličsko-písecká silnice skrz město ze severovýchodní strany města (Myslíkova ulice) přes náměstí dále na jih (Palackého ulice), z města směrem Tábor.

Podívejme se tedy blíže, jaké rodiny obývaly domy na „*rynku*“. Severní část náměstí tvořily zejména dva již zmíněné kostely, přičemž zadní klášterní byl umístěn na valech a přímo na něj se připojoval pacovský zámek s lékárnou, ve kterém se vystřídali dva pacovští zastupitelé - Josef Zittervald a poté František Novák (č. p. 1). Pod valy byl vystavěn v 13. století a následně několikrát během 19. a 20. století opravován chrám sv. Michaela.²³⁸ V severovýchodním cípu bychom našli budovu pacovského děkanství (č. p. 2) na níž se napojoval dům č. p. 3., který v rozmezí let 1810-1918 obývala rodina Josefa Steidlera st. než se na konci července 1918 přesunula do domu č. p. 79.²³⁹

---

²³⁷ Pavla DĚDIČOVÁ, *Měšťanská elita*.

²³⁸ Josef, DAVID, *Chrám*. Seminární práce, České Budějovice 2010, s. 12-16.

²³⁹ František SMÍŠEK, *PhDr. František Vlastimil Steidler. Osudy legionářského historika*. Diplomová práce, České Budějovice 2003, s. 17.

Budeme-li postupovat dále ve směru pomyslných hodinových ručiček, dostáváme se na východní část náměstí. Ta byla tvořena domy č. p. 77-84. V budově panského hostince (č. p. 77) vystavěného za Karmelitánů, žil krátkou dobu první příslušník Autengruberů ve městě, aby se následně dům v pramenech označován „*Na Panské*“ dostal do držení rodiny Adama a Adolfa Mašátových (hostinec pojmenován jako Hotel Mašát).²⁴⁰ Pozornému čtenáři určitě neušlo, že při popisování úlohy rodiny Kopfsteinů na vytvoření některých zásadních vazeb uvnitř pacovských elit, že první příslušník této rodiny, František st. rozvíjel svojí obchodnickou činnost v domě č. p. 78. Stejně tak byl domovem a místem obchodnického krámu Hynka Hamerníka. V něm později žil také měšťanosta a obchodník František Autengruber ml., který taktéž vlastnil dům č. p. 80. Stejně tak i dům č. p. 79 patřil obchodníkovi, konkrétně zastupiteli Dominiku Čapkovi. Dvacet let po jeho smrti dům kupují členové rodiny Steidlerů a na dobrou opouští po více než 100 let vlastníci dům č. p. 3. Za sousedy jim byla představována jedna

Obrázek č. 1: Centrum města Pacov s přilehlými ulicemi včetně čísel popisných (50. léta 20. století).

Zdroj: <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>, grafická úprava Bc. Josef David

²⁴⁰ Jiří LHOTA, *Bývalé živnosti a řemesla v Pacově před rokem 1950*, Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 36, č. 2, 2011, s. 20.

NÁMĚSTÍ:

severní a severovýchodní část:

č. p. 1 - zámek - lékárna - František NOVÁK

č. p. 2 - děkanství

č. p. 3 - Josef STEIDLER st.

východní část:

č. p. 77 - Adam a Adolf MAŠÁTOVI

č. p. 78 - KOPFSTEINOVI a František st. i ml.

AUTENGRUBEROVI, Hynek HAMERNÍK

č. p. 79 - Dominik ČAPEK, Josef STEIDLER st.

č. p. 80 - František AUTENGRUBER ml.

č. p. 82 - Antonín a Adolf ZOUBKOVI

č. p. 83 - Vavřinec a Jan HAMERNÍKOVI

č. p. 84 - Ferdinand KOZELSKÝ

jižní část:

č. p. 168 - Okresní hospodářská záložna

č. p. 169 - nejprve Vavřinec HAMERNÍK, pak

František NOVÁK a lékárna

č. p. 170 - Občanská záložna

č. p. 171 - Kašpar a Jan LINHARTOVÉ

č. p. 138 - MUDr. Antonín LÖW

č. p. 172 - Bernard PICK

západní část:

č. p. 320 - radnice

č. p. 321 - Měšťanská škola chlapecká

Pod číslem 83 žil od roku 1820 zakladatel pacovské větve rodiny Hamerníků - Vavřinec Kašpar. Ten se do tohoto domu přistěhoval z obydlí na jižní straně náměstí (č. p. 169), který získal jako dědictví po příbuzensky spřízněných Mathiasových.²⁴¹ Posledním domem na východní straně byl pak ten s č. p. 84. V něm bydlel po přesídlení z nedalekého, téměř protilehlého domu jeho otce, váženého obchodníka, měšťanosty i poštmistra Fabiána Kozelského (č. p. 167 v Palackého ulici), jeho syn a následovník v poštmistrovském úřadě Ferdinand.

Za zmínku stojí i další dům ze stejné ulice - č. p. 157. Ten patřil jednomu ze zakladatelů místní kožedělné výroby, židovskému občanovi Bernardu Roubitschkovi, který vlastnil i druhý dům (č. p. 174), tentokrát ve Španovského ulici směřované jihozápadním směrem od náměstí.

Na dům Fabiána Kozelského, který již svojí polohou spadal do ulice Palackého, navazoval dům z jižní strany náměstí s č. p. o jedno vyšším, tj. 168. V něm sídlila od roku 1882 Okresní hospodářská záložna.²⁴²

Zajímavou historií prošel i dům č. p. 169. Ten se stal nejprve domovem Vavřince Kašpara Hamerníka po příchodu do Pacova na počátku 19. století, následně v něm po přesídlení ze zámku byla provozována lékárna měšťanostou Františkem Novákem.

²⁴¹ Diagram č. 6: „Rodokmen rodiny Hamerníkových“.

²⁴² Bohuslav MATOUŠ, *Dějiny*, in: Antonín ZENÁHLÍK - František PAKOSTA (edd.), Pamětní list dvacetipětiletého trvání spořitelny města Pacova, Pacov 1935, s. 10.

O dalším domě na jižní straně pacovského náměstí bylo mluveno, přesto pro připomenutí v něm od roku 1864 sídlila Záložna a část městského úřadu (č. p. 170).

Ještě nežli se dostaneme na roh se západní stranou náměstí, zbývají nám poslední tři domy. I v nich sídlili nebo se aspoň narodili pacovští zastupitelé. Dům č. p. 171 náležel mezi ten, v němž strávil dětství budoucí zastupitel, povoláním barvíř, Jan Linhart. Patřil jeho otci stejného jména - Janu. Později se syn Jan přestěhoval ve městě do domu č. p. 308 v Malovcově ulici, aby se následně jeho syn Kašpar, po dědečkovi také vyučen jako řezník, ujal živnosti a opět se vrátil do domu na náměstí.²⁴³

Sousedské vztahy s rodinou Linhartů a advokátem JUDr. Bernardem Pickem (č. p. 172) mohl až do své smrti roku 1912 rozvíjet také císařský rada MUDr. Antonín Löw sídlící ve vsunutém obydlí č. p. 138 mezi zmíněnými čísly.

Dostáváme se tak k poslední straně náměstí, jež je až do dnešních časů vyhrazena radniční budově se spořitelnou, na níž navazovala budova měšťanské školy chlapecké vystavěné roku 1881.²⁴⁴

Přilehlé ulice k náměstí:

Myslíkova ulice:

č. p. 4 - *František AUTENGRUBER st.,*

Antonín ZÍKA

č. p. 5 - *Adolf ZOUBEK*

č. p. 8 - *František BÜRGL*

č. p. 11 - *František AUTENGRUBER st.*

č. p. 12 - *Antonín PLÁČEK*

č. p. 75 - *Karel LAAGER*

Palackého ulice:

č. p. 167 - *Fabián a Ferdinand KOZELŠTÍ*

č. p. 157 - *Bernard ROUBITSCHek*

Španovského ulice:

č. p. 174 - *Bernard ROUBITSCHek*

Podle označení popisnými čísly se za nejstarší část města považovaly domy vystavěné v Myslíkově ulici. A právě již za domem č. p. 3 na rohu náměstí dále pokračovala tato ulice domem s č. p. 4, kterou obýval hodinář Antonín Zíka. V sousedním domě bydlel zakladatel kloboučnické firmy AZO Adolf Zoubek (č. p. 5), který se do tohoto domu přesunul se se svojí rodinou z domu svých rodičů Antonína a Johanny Zoubkových umístěném na východní straně náměstí pod č. p. 82. S pohledu lokace domů zastupitelů nás dále v Myslíkově ulici upoutají domy č. p. 8, kde žil manžel jedné z dcer Vavřince Kašpara Hamerníka, MUDr. František Bürgl. Pod číslem popisným 11 bychom našli dům Františka Autengruber st., jež i v tomto domě roku

²⁴³ Viz „*Biogramy zastupitelů*“ - LINHART, Jan a LINHART, Kašpar.

²⁴⁴ Eliška STEJSKALOVÁ (ed.), *Vzpomínka Jana Vondráčka na pacovskou školu*, in: Vlastivědný sborník Pelhřimovska 12, Pelhřimov 2001, s. 153-159.

1896 zemřel. Před tím obýval z počátku také dům č. p. 4 a do doby než přenechal synovi dům na náměstí i v č. p. 78. Sousedy Františka Autengruber st. ve stáří byla rodina obchodníka Antonína Plačka, výrazného představitele místního spolkového života a bratrance Ferdinanda Kozelského. Posledním domem v ulici, který obýval některý z představitelů obecní samosprávy v době mezi léty 1848-1918 byl Karel Laager. To už nás ale jeho dům s drogistickým zbožím (č. p. 75) vrací zpět z Myslíkovy ulice na východní stranu náměstí k hostinci rodiny Mašátů.

Po projití nejdůležitějších míst, v nichž sídlila pacovská komunální elita, by mohla vyvstat otázka, jak to v tomto venkovském maloměstě vypadalo s existencí vilových čtvrtí, které sloužily k reprezentaci elit a veřejné proklamaci jejich prestiže?

Odpověď na tuto otázku je snadná. Pacov se nestal nikdy místem stavby těchto čtvrtí zejména proto, že význam zastupitelů nikdy nepřesahoval hranice místního regionu a jejich živnosti a povolání jim nepřinášela zisk v takovém množství, aby měli možnost investovat do stavby podobných domů. Tento typický rys spíše vyšší střední třídy tak sloužil pro reprezentaci elit daného místa zejména ve větších městech.²⁴⁵

Pojďme také dále po stopách dalšího rozrůstání města včetně hledání lokalit, ve kterých své živnosti a podniky vystavěla nové příchozí, do jisté míry ekonomická elita podílející se díky svému zvolení také na samosprávě města Pacov.

Největším stavebním počinem v Pacově po dobu, jíž se věnuje tato práce, se tak stala rozrůstající se zástavba jižním směrem k pacovské železniční stanici v Nádražní ulici po roce 1888. Kromě výstavby rodinných domů a měšťanské dívčí školy podél silnice k nádraží, se blíže k městu jednalo zejména o stavbu truhlářských dílen zastupitelů Petra Hájka (č. p. 390) a Václava Dvořáka (č. p. 385).²⁴⁶ Později v 10. a 20. letech 20. století své dílny přestavěli v uvedených místech na moderní dílenské továrny.

Stejně tak nově do města příchozí Josef Hradecký, zakladatel místního kotlářství a mědikovectví, se rozhodl k založení své dílny i místa svého domu (č. p. 300) na opačném okraji města na konci Malovcovy ulice situované do západní části města. V ní se městští zastupitelé rozhodli roku 1908 nechat strhnout staré masné krámy.²⁴⁷

---

²⁴⁵ Blíže o vilových čtvrtích pro Tábor hovoří například ve své diplomové práci Pavla DĚDIČOVÁ, *Měšťanská elita*, s. 68-70. Svoji reprezentační úlohu sehrály vily taktéž například v jihočeských Českých Budějovicích - Miroslav NOVOTNÝ - Karel PLETZER - Robert SAK (edd.), *Encyklopedie Českých Budějovic, České Budějovice 1998*, s. 537.

²⁴⁶ Anežka CHALOUPKOVÁ, *Soupis domů v Pacově*, Pacov 1986, nestr.

²⁴⁷ SOKA Pelhřimov, AM Pacov, *Památeční kniha I 1888-1919*, s. 134-135.

Jak tedy dokládá příklad těchto tří zastupitelů, kteří se do zastupitelských funkcí dostali na přelomu 19. /20. století jako nově příchozí do města, založili svojí živnost a vystavěli svá obydlí na okrajích města.

Dalšími stavebními proměnami procházelo město kvůli živelným katastrofám, které ještě v 19. století a počátku 20. století patřily mezi nechtěné, ale stále ještě typický charakter doby. Zejména požáry většího či menšího charakteru měly vliv na novou výstavbu v této době.²⁴⁸ V srpnu 1875 tak postihl požár část Žižkovy ulice na okraji města v oblasti nazývané místním názvem Kozimberk. Požárem bylo tehdy poničeno 34 domů, včetně obydlí některých v tu dobu minulých i současných zastupitelů města.²⁴⁹

Stejně tak roku 1911 zasáhla město nečekaná katastrofa, tentokrát představovaná vodním živlem. Zkáza postihla zejména oblast Hronovy ulice (umístěna kolmo k Palackému ulici).²⁵⁰ Újmy se dočkaly kromě řady domů také dva domy vlastněné židovským občanem a zastupitelem Bernardem Roubitschkem (č. p. 157 a 174).²⁵¹ Tím se dostáváme k umístění domů největší mimočeské menšiny žijící v Pacově.

I pro ně si můžeme položit stejnou otázku týkající se lokace domů židovských zastupitelů a ostatních příslušníků židovské náboženské obce. Oproti jiným městům v českých zemích se v Pacově nikdy nevytvořilo uzavíratelné ghetto, v nichž by žili pouze Židé.²⁵² Naopak jejich domy byly roztrženy a rozprostřeny po různých místech v rámci města. Jakousi kompaktnost ve skupinách domů bylo možno sledovat v jedné z hlavních ulic vedoucích z náměstí jižním směrem podél silnice směřující skrz střed města na Tábor. Jednalo se o Palackého ulici, ve které se již k počátku 18. století nacházelo šest domů. Kolmo k ní se vinula Hronova ulice s dalšími pěti obydlími, původní židovskou školou a synagou.

Na závěr si zhodnotíme získané poznatky. Centrem a ústředním místem bydlení místních obecních výborů byl zejména okruh pacovského náměstí a nejbližšího okruhu ulic Palackého, Myslíkovy, případně Španovského, v nichž tak logicky mohli jednotliví zastupitelé mezi sebou rozvíjet bližší sousedské, přátelské i příbuzenské styky a vztahy. Zároveň si všimněme, že tento prostor obývaly ony přední špičky ovládající

---

²⁴⁸ K požárům druhé poloviny 19. století blíže Antonín PLAČEK, *Památník*, Pacov 1901, s. 8-38.

²⁴⁹ SOKA Pelhřimov, AM Pacov, *Požáry 1850-1943*, inv. č. 386, kart. 100. Jednalo se o domy zastupitelů Františka Havla (č. p. 208), Františka Havla (č. p. 213), Václava Lapáčka (č. p. 220), Václava Vohradníka (č. p. 223), Františka Čermáka (č. p. 225) a Františka Jelínka (č. p. 239).

²⁵⁰ Josef DAVÍD, *Povodně v Pacově. Živelná katastrofa 16. a 18. května 1911 – část I*, Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 36, č. 5, 2011, s. 16-17.

²⁵¹ SOKA Pelhřimov, AM Pacov, *Živelné katastrofy 1850-1935*, inv. č. 387, kart. 101.

²⁵² Karel KUČA, *Města*, Praha 2000, s. 930.

rozhodování v obci po sledované období. Současně s tím lze konstatovat, že bydliště dalších zastupitelů včetně židovských spoluobčanů bylo rozmístěno po celém městě.

7 Závěrečná reminiscence

7.1 Vznik Československého státu v odrazu pacovského dění

S posledními dny První světové války se postupně začala měnit nálada i mezi lidmi českých zemí. Koho by ještě začátkem roku 1918 napadlo, že vznik generacemi obrozenců vysněné, avšak do jisté míry stále nereálně proveditelné myšlenky samostatného českého státu je tak blízko? Po dlouhá staletí propojenosti s habsburskou monarchií se náhle začaly měnit nálady uvnitř česky a slovensky smýšlejících obyvatel a u představitelů na nejvyšších vládnoucích postech. Nemálo k tomuto přispěla exilová zahraniční politika prozatímního stále ještě nevzniklého Československého státu.

Stejně jako celá země i město Pacov včetně komunálních představitelů prožívalo události vzniku samostatné republiky: „*S nebývalým nadšením uvítalo i naše město samostatného státu Československého.*“²⁵³

Podobně jako v desítkách dalších měst, tak i v Pacově se konaly následné oslavy. Ještě téhož večera uspořádala místní mládež vlastenecký průvod městem, k němuž se přidával spontánně pacovský lid. Z většiny obchodů zářily karbidové lampy, v rukou pochodujících se objevovaly fábory a lampióny. Za zpěvu národních písní a oslavné střelby se jdoucí přiblížili k četnické stanici. Právě zde můžeme vidět symboliku konce podunajské monarchie, kterou proklamovali pacovští, když někteří z davu za pomoci žebříku sundali z četnického domu tabuli s německým nápisem. Podobně pokračovali i u trafik a finančního úřadu.²⁵⁴

Následujícího dne vydal starosta města, František Autengruber ml. následující prohlášení: „*Občané, rodáci! Městská rada a obecní zastupitelstvo pod nejradostnějším dojmem největší historické a národní události svolává na dnešní den na půl šestou hodinu odpolední slavnostní všeobecnou schůzi lidu na náměstí před školou, kde zástupu města učiní projev o Prohlášení Československého státu. Osvětlete okna, úřady, obchody, živnosti i veškeré zemědělské podniky zastaví svou činnost, zúčastněte se do jednoho slavnostního průvodu, zachovejte vrozený klid, pořádek a chladnou vlasteneckou mysl! Zítřejší den – v středu – prohlašuji za Národní svátek. Sláva! a zdar!*“

²⁵³ SOKA Pelhřimov, AM Pacov, *Pamětní kniha města Pacova 1888-1919*, s. 389.

²⁵⁴ TAMTĚŽ, s. 389.

samostatnému Československému státu!...Starosta města František Autengruber v.r. ²⁵⁵

Samotné oslavy se odehrávaly i v následujících dnech, posuňme se však dále...

S koncem oslav se místní obyvatelé znovu navrátili ke svým každodenním činnostem a starostem. Přesto zde byl podstatný rozdíl. Ze dne na den se totiž po staletích změnilo mnoho zažitých a neměnných stereotypů. Změnily se hranice i politická reprezentace. Vyvstali hlavní představitelé moci v nově se rodícím státě. Každou změnu doprovází jak pozitivní, tak i negativní dopady. Zejména z hlediska záležitostí dotýkajících se celého Československa, svojí úlohu sehrála nová Ústava a pozměněné, případně zcela nově vytvořené zákony.

7.2 Volby 1919

Nově přijaté demokratické principy a s nimi přicházející změny v každodenním životě obyvatel Československého státu přinesly přeměny také do komunální správy. Na základě nově schváleného zákona Národním shromážděním Československé republiky ze dne 31. ledna 1919 byla provedena 16. června 1919 v Pacově po sedmi letech opět volba do obecního zastupitelstva. ²⁵⁶ Uveďme si, jaký byl výsledek voleb a jaké důsledky ony změny měly na obsazení nově se rodícího obecního výboru:

Oprávnění volit mělo celkem 1590 pacovských občanů, u kterých díky rozšíření volebního práva i na ženy a snížení věkové hranice, čímž se zvýšil počet možných hlasujících, se voličská základna skládala ze 703 mužů a 887 žen. ²⁵⁷ Nakonec se volebního klání zúčastnilo 1438 občanů.

Právě tyto volby se nakonec staly ukazatelem rozsáhlých změn, které symbolizoval nově vzniklý Československý stát. Z původně zvolených zastupitelů v roce 1912 se do nově se tvořícího zastupitelstva pro funkční období 1919-1922 dostalo přímo z kandidátní listiny pouze osm osob. Jenom roli náhradníků pak tvořili čtyři, již dříve tuto funkci zastávající obecní výboři:

- 1) z **kandidátní listiny československých socialistů** - *Vojtěch Janura* (sedlař č. 50), z náhradníků pak *František Jelínek* (truhlář č. 239)
- 2) z **kandidátní listiny československé národní demokracie** – *František Fouček* (vrchní oficiál), *MUDr. František Kysela* (lékař v Pacově č. 98), *Václav Dvořák*

---

²⁵⁵ TAMTÉŽ, s. 390.

²⁵⁶ SOKA Pelhřimov, AM Pacov, *Kniha zápisů ze zasedání obecního zastupitelstva 1909-1923*, inv. č. 78, kniha 72.

²⁵⁷ TAMTÉŽ.

(truhlář); z náhradníků pak *Adolf Zoubek* (kloboučník) a *František Výtiska* (truhlář)

- 3) z *kandidátní listiny strany sociálně demokratické* - nikdo z předešlého zastupitelstva
- 4) z *kandidátní listiny pacovských zemědělců* – *Štěpán Novotný* (ekonom č. 105)
- 5) z *kandidátní listiny nepolitické skupiny Julia Trnky* – *Julius Trnka* (zvěrolékař), *Bernard Roubitschek* (obchodník a továrník v Pacově č. 157) a *Josef Ehrlich* (stavitel); za náhradníky pak *JUDr. Bernard Pick* (advokát)

Tab. č. 18: Výsledky voleb do obecního zastupitelstva v Pacově pro období 1919-1922:

Pořadí	Volební uskupení ve městě:	Počet získaných hlasů	Počet obdržených mandátů v zastupitelstvu + náhradníci
1.	českoslovenští socialisté	499	11 + 6
2.	Československá národní demokracie	375	8 + 4
3.	sociální demokraté	299	6 + 3
4.	nepolitická skupina Julia Trnky	158	3 + 2
5.	pacovští zemědělci	99	2 + 1
	Celkem	1430 hlasů*	30 + 16

*celkem 8 volebních listků bylo označeno za neplatné.

O dva týdny později, 2. července 1919 proběhla volba nového starosty města a dalších městských radních. Novým starostou byl zvolen na jedno funkční období Vojtěch Vančura.²⁵⁸ Spolu s ním pak nově devět radních včetně dvou náměstků.

Tab. č. 19 a 20: Podoba zvolené městské rady v Pacově ve volebních letech 1913 a 1919:

<i>obecní představenstvo - 26. V. 1913</i>			
<i>Pacovský měšťanosta:</i>		<i>AUTENGRUBER, František ml.</i> - obchodník	
<i>STEIDLER, Josef st.</i> - cukrář	<i>I. radní</i>	<i>ZOUBEK, Adolf</i> - kloboučník	<i>IV. radní</i>
<i>STEINBACH, Bedřich</i> - řed. velkostatku	<i>II. radní</i>	<i>HRUBÝ, Antonín</i> - tkadlec	<i>V. radní</i>
<i>LAAGER, Karel</i> - obchodník	<i>III. radní</i>	<i>KYSELA, František</i> - lékař	<i>VI. radní</i>

²⁵⁸ Jednalo se o období let 1919-1923. SOkA Pelhřimov, AM Pacov, *Památeční kniha města Pacov II 1919-1938*, s. ??.

<i>obecní představenstvo - 2. VII. 1919</i>			
<i>Pacovský starosta:</i>		<i>JANURA, Vojtěch</i> - sedlař	
<i>VÁLEK, Josef</i> - dělník	<i>I. náměstek</i>	<i>KYSELA, František</i> - lékař	<i>radní</i>
<i>VANČURA, Antonín</i> - fin. zřízenec	<i>II. náměstek</i>	<i>DVOŘÁK, Václav</i> - truhlář	<i>radní</i>
<i>ANDREAS, František</i> - mlynář	<i>radní</i>	<i>NOVOTNÝ, Štěpán</i> - ekonom	<i>radní</i>
<i>POKORNÝ, Emanuel</i> - domkař	<i>radní</i>	<i>TRNKA, Julius</i> - zvěrolékař	<i>radní</i>
<i>AUTENGRUBER, Jindřich</i> - advokát	<i>radní</i>		

Zhodnotíme-li situaci po volbách, jednoznačně dojdeme k závěru, že došlo ke značné obměně celé struktury obecního zastupitelstva včetně městské rady. Novými členy obecního zastupitelstva se tak stala jen slabá ¼ členů z posledních obecních voleb konaných ještě v rakousko-uherském soustátí v roce 1912. Zajímavým ukazatelem je také profesní skladba osob, které se opět dostaly do vrcholných obecních funkcí. Jednalo se totiž zejména o zástupce svobodných povolání, případně místní ekonomické elity:

svobodná povolání:

- *MUDr. František Kysela* (lékař) *JUDr. Bernard Pick* (advokát)
- *Julius Trnka* (zvěrolékař) *František Fouček* (vrchní oficiál)

ekonomické elity:

- *Josef Ehrlich* (stavitel) *Václav Dvořák* (truhlář)
- *Bernard Roubitschek* (obchodník a továrník) *František Výtiska* (truhlář)
- *František Jelínek* (truhlář) *Adolf Zoubek* (kloboučník)

jiná povolání:

- *Vojtěch Janura* (sedlář) *Štěpán Novotný* (ekonom)

Radikální proměnou také prošla městská rada. Dlouholetého měšťanostu Františka Autengruber ml. vystřídal ve funkci Vojtěch Janura. Z předešlého osazenstva se radními stali pouze MUDr. František Kysela a Julius Trnka. Pozici pacovského radního si již v minulosti vyzkoušel také Václav Dvořák (*VI. radním* v letech 1909-1913). Přestože jistá provázanost v městské radě s předešlým obdobím byla, je třeba vzít v potaz, že všichni tři zmiňovaní v rámci obecní rady nezastávali nejdůležitější pozice I. či II. radního.

8 Závěr

Předložená diplomová práce si kladla za cíl představit pacovské komunální elity v období mezi léty 1848-1918 na základě dochovaných zdrojů. Primárně se autor pokusil odhalit výsledky voleb jak do obecního zastupitelstva, tak do obecní rady. Ku pomoci mu byly zejména volební seznamy, záznamy z volebního zápolení, případně též zápisy a protokoly ze zasedání obecního zastupitelstva a rady.

Rozborem těchto pramenů se podařilo vytvořit heterogenní skupinu 129 osob, která byla podrobena další analýze. Nejprve z hlediska socioprofesionální skladby, jejíž výsledek ukázal, že mezi léty 1862-1918 se v rámci zastupitelstva prosadily zejména tři profesní skupiny. Jednalo se v první řadě o obchodníky, kteří patřili mezi hlavní daňové poplatníky a ve městě měli častokrát jejich zástupci rozděleny hlavní lokální politické funkce, zejména pak v radě. Zároveň se ukázalo, že předními představiteli místních obchodnických elit, které vytvořily nepatrnou mocenskou základnu, se stali zejména příslušníci příbuzensky propojených rodin Autengruberů, Hamerníků a Kozelských.

Ještě s rodinou Steidlerů se těmto rodům podařilo v relativně krátkém časovém úseku „prorazit“ v rámci místního cechovního (později živnostenského) a řemeslnického prostředí, přestože dějiny většiny těchto rodů se v Pacově započaly psát teprve na počátku 19. století, ve kterém se jejich příslušníci v místním venkovském maloměstě usadili. Možná právě díky prosperitě svých obchodů a též tím, že svojí obživou nebyli spojeni s místním soukenictvím, se obchodníkům podařilo poměrně rychle a úspěšně vytvořit pozitivní občanskou pověst a obchodnickou prestiž, které vyústily v budoucí účast v obecních výborech.

Druhá převládající skupina se v zastupitelstvu rekrutovala ze soukeníků. I přestože pacovské soukenictví bylo po většinu 19. století v krizi a počátkem 20. století jej zde čekal úplný zánik, stále se příslušníci této profese dokázali prosadit do samosprávných orgánů a tvořit v něm druhou nejsilnější socioprofesionální skupinu. Stejně tak měšťané (třetí skupina), jako zástupci staroměšťáckých vrstev byli spíše prvkem, který vycházel z privilegií měšťanského práva, jež měla v rámci hierarchie města měla svojí pevně danou základnu zejména v době před rokem 1848.

Jako vhodný doplněk působí potvrzení těchto výsledků a badatelsky zjištěných informací a dat v tabulkách o počtu zvolení do obecních samosprávných orgánů včetně rady doplňujících informací o personální fluktuaci v zastupitelstvu, o počtu prvně

zvolených zastupitelů a v neposlední řadě také data o volebních sborech, z nichž byli volbami vybíráni jednotliví obecní výboři. Stejně zajímavou skutečností bylo sledovat velikost voličské základny a proměnlivost volební účasti v jednotlivých volebních letech. Okrajově se analyzování také dotkla procesů působících v obecní radě.

Za velmi důležitý bod dokládající do jisté míry uzavřenost místních komunálních špiček pokládá autor kapitolu věnující se rodinným vazbám a propojení mezi zastupiteli. Předně se jednalo o příbuzenské vazby, jelikož propojenost jiných typů, například hledání přátelských vztahů, by bylo z důvodu nedochovanosti vhodných pramenů značně obtížné. Jistou ukázkou sousedských a i možných přátelských vazeb konstruuji rozbory o lokaci domů zastupitelů, u kterých jednoznačně vidíme, že na poměrně malém prostoru náměstí u několika přilehlých domech nedaleko něj žila svůj život řada zvolených zastupitelů. Dalším místem k navazování sociálních vztahů patřilo setkávání a vzájemná spolupráce jednotlivých vrstev pacovského obyvatelstva ať už ve spolkovém, tak případně v kulturním životě obce. Prokazatelně tak vidíme propojenost komunálních politiků se společenskou sférou, kterou na maloměstě představovaly zejména jednotlivé spolky.

Díky tomu má čtenář v této práci na jedné straně možnost najít informace o příbuzenských vazbách včetně biografií dvou předních pacovských rodin Autengruberů a Hamerníků doplněné o jejich rodopisné údaje včetně několika dalších rodokmenů rodin podílejících se na chodu města jak v komunálním životě, tak i ve společenském, zejména pak spolkovém.

Sekundární cílem, který má však své opodstatnění v podobném typu práce, je kapitola věnující se vymezení maloměsta Pacov v řadě základních hledisek pro vytvoření základu, z něhož autor formoval další konstrukce dějů uvnitř periferní oblasti maloměsta Pacov. Zejména díky načrtnutí historického předobrazu, místního demograficko-geografického rozvrstvení si každý ze čtenářů může vytvořit vlastní obrázek o důvodech, které znamenaly odsouzení města Pacov k zaostalosti v daném regionu. Tento fakt potvrzuje též vymezení lokálních ekonomicko-hospodářských poměrů, ve kterých sice vidíme postupný nárůst nově se tvořících živností a rozvoj řemesel zastoupených zejména truhlářstvím, přesto jejich vliv na rozvoj města působil spíše až v době po roce 1918.

S oním mezníkem českých dějin přišly změny také do obecní samosprávy jako celku. K praktickým změnám došlo až po volbách v roce 1919. V pacovském prostředí přinesly tyto transformace značnou obměnu místních představitelů v zastupitelstvu

i městské radě, v nichž měli z bývalých výborů možnost dále rozhodovat o komunálních záležitostech pouze někteří zástupci svobodných povolání, případně ony nové místní ekonomické elity.

Přestože škála načrtnutých témat v rámci diplomové práce vyčerpala stanovený limit rozsahu, rozhodně tím nebyla vyčerpána témata a směry, kterými by se mohl výzkum v tomto malém městě dále ubírat. Za časově velmi náročný, přesto přínosný, by mohl být bližší rozbor profesního složení volitelů obecních zastupitelstev v jednotlivých sborech po celé sledované období.

Zajímavým počinem by byl také bližší rozbor daňového zatížení volitelů a celkové finanční politiky města Pacova včetně investic a jednotlivých rozpočtů. Rozborem záležitostí, jimiž se zabývali zastupitelé, bychom mohli větší měrou odhalit konkrétní pohnutky v rozhodnutích výborů a tím zjistit, zda více či méně hlasovali společně se svými příbuzensky spřízněnými kolegy či nikoliv.

Oblastí, které se tato ani podobně zaměřené práce příliš nevěnovaly, byla účast obecních zastupitelů v okresních zastupitelstvích. I tímto směrem by se výzkum dále mohl ubírat.

9 Seznam pramenů a literatury

Nevydané prameny:

Městské muzeum Antonína Sovy v Pacově

- *František Autengruber*, nezpracováno.
- *Ferdinand Čermák*, nezpracováno.
- *Josef Hamerník*, nezpracováno.
- *Lešanovský*, nezpracováno.

Literární archiv - Památník národního písemnictví Staré Hradky

- *Václav Wagner*
Paměti Zděnky Wagnerové.

Osobní archiv autora

- *Sbírka fotografií města Pacov*
- *Rodokmeny pacovských rodin*
Rodokmen rodiny Kopfsteinů.

Státní oblastní archiv Třeboň

- *Rodinný archiv Weiss-Tessbachů Pacov 1878-1945*
Osobní doklady jednotlivých členů rodu.

Státní oblastní archiv Třeboň, pracoviště Jindřichův Hradec

- *Velkostatek Pacov 1681-1947 (1952)*, inventář.

Státní okresní archiv Pelhřimov

- *Archiv města Pacov*
Abecední seznam obyvatel města 1870-1880, inv. č. 81, kniha 75.
Abecední seznam obyvatel města 1881, inv. č. 82, kniha 76.
Evidence cizinců 1851-1943, inv. č. 356, kart. 95.
Kniha zápisů ze zasedání městské rady a zastupitelstva 1871-1896, kniha 62.
Kniha zápisů ze zasedání obecního zastupitelstva 1897-1909, inv. č. 77, kniha 71.

Kniha zápisů ze zasedání obecního zastupitelstva 1909-1923, inv. č. 78, kniha 72.
Měšťanské právo, 1850-1902, inv. č. 351, kart. 94.
Památeční kniha města Pacov I 1888-1919.
Památeční kniha města Pacov II 1920-1948.
Pamětní zápisy o městě, 1882-1943, inv. č. 334, kart. 88.
Požáry 1850-1943, inv. č. 386, kart. 100.
Radnice 1850-1943, inv. č. 325, kart. 85.
Soupis obyvatel Pacova nemajících domovské právo 2. pol. 19. stol., inv. č. 85, kniha 79.
Sousedské spory a spory o čest 1853-1929, inv. č. 375, kart. 99.
Volby do obecního zastupitelstva 1850-1876, inv. č. 317, kart. 81.
Volby do obecního zastupitelstva 1880-1902, inv. č. 317, kart. 82.
Volby do obecního zastupitelstva 1880-1902, inv. č. 317, kart. 82;
Vystěhovalectví do Ameriky 1850-1893, inv. č. 364, kart. 96.
Zápisy ze zasedání obecního zastupitelstva 1852-1926, inv. č. 309, kart. 77.
Židé, 1850-1943, inv. č. 365, kart. 96.
Živelné katastrofy 1850-1935, inv. č. 387, kart. 101.

- *Děkanský úřad Pacov*

Matriční záležitosti, Rodokmeny, inv. č. 150, kart. 2.

- *Okresní archiv Pelhřimov*

Pěvecký spolek Slavík Pacov, 1881-1949, Inventář majetku a kniha zápisů ze schůzí, 1887-1902, kniha č. 1.

Vydané prameny:

BRANDL, Vincenc (ed.), *Kniha rožmberská*, Praha 1872.

STEJSKALOVÁ, Eliška (ed.), *Paměti Josefa Steidlera z Pacova*, in: Vlastivědný sborník Pelhřimovska 13, Pelhřimov 2002, s. 60-73.

STEJSKALOVÁ, Eliška (ed.), *Vzpomínka Jana Vondráčka na pacovskou školu*, in: Vlastivědný sborník Pelhřimovska 12, Pelhřimov 2001, s. 153-159.

Internetové prameny:

<http://digi.ceskearchivy.cz/DA?lang=cs> - fond Sbirka jihočeských farních matrik je uložena v centrále Státního oblastního archivu v Třeboni (čerpáno z uveřejněných dat na internetové stránce k 1. 4. 2012).

<http://geoportal.gov.cz/web/guest/map> - mapy Národního geoportálu INSPIRE.

<http://nebesky.tripod.com/rohan/choustnik.html> - webová stránka obsahující základní informace o rodině Rohanů od 11. století.

<http://www.william1.co.uk/bl6.htm> - databáze rodin a potomků Viléma Dobývatele.

Literatura:

BENEŠOVÁ, Jitka a kolektiv autorů, *Všeobecná encyklopedie: ve čtyřech svazcích. Díl 3.m/r.*, Praha 1997.

BŮŽEK, Václav, *Rytíři renesančních Čech*, Praha 1995.

DAVID, Josef, *Kulturní a spolkový život v Pacově 1859-1914 (1918)*. Bakalářská práce, České Budějovice 2009.

DAVID, Josef, *Pěvecké sbory v Pacově, Z mého kraje*. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 34, č. 12, 2009, s. 9.

DAVID, Josef, *Pěvecké sbory v Pacově II. Od počátků k 30-ti letým oslavám*, Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 35, č. 2, 2010, s. 13-15.

DAVID, Josef, *Pěvecké sbory v Pacově III. PS Slavík: Na cestě k neradostným válečným letům*, Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 35, č. 4, 2010, s. 16-17.

DAVID, Josef, *Chrám sv. Archanděla Michaela v Pacově*. Seminární práce, České Budějovice 2010.

DAVID, Josef, *Povodně v Pacově. Živelná katastrofa 16. a 18. května 1911 - část I.*, Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 36, č. 5, 2011, s. 16-17.

DĚDIČOVÁ, Pavla, *Rodina Zeisova v tábořském veřejném životě*. Bakalářská práce, České Budějovice 2008.

DĚDIČOVÁ, Pavla, *Měšťanská elita v Táboře 1848-1938*. Diplomová práce, České Budějovice 2011.

Dr. Josef Hamerník, Světozor 11, 1867, roč. 1, čís. 21, s. 203.

DVOŘÁK, František, *O pacovském truhlářství*, in: Vlastivědný sborník českého jihovýchodu 4, č. 2, Pelhřimov 1925, s. 25-26.

- FASORA, Lukáš - KLADIWA, Pavel, *Obecní samospráva a lokální elity v českých zemích 1850-1918. Koncept a dílčí výsledky výzkumu*, Český časopis historický 102, 2004, s. 796-826.
- FASORA, Lukáš – KLADIWA, Pavel, *Obecní samospráva a lokální elity v českých zemích 1850-1918. Dílčí výsledky výzkumu v České republice*, in: FASORA, Lukáš – HANUŠ, Jiří – MALÍŘ, Jiří (eds.), *Občanské elity a obecní samospráva 1848-1948*, Brno 2006, s. 11-40.
- FASORA, Lukáš, *Svobodný občan ve svobodné obci? Občanské elity a obecní samospráva města Brna 1851-1914*, Brno 2007.
- FASORA, Lukáš, *Brno Entrepreneurs and the so-called Worker's Question 1861-1914*, in: ZÁŘICKÝ, Aleš, *The Involvement of Businessmen in Local and regional Public Life in Central Europe 1800-1914*, Ostrava 2009, s. 61-77.
- FASORA, Lukáš - HANUŠ, Jiří - MALÍŘ, Jiří, *Sekularizace venkovského prostoru v 19. století*, Brno 2009.
- FASORA, Lukáš, *Dělník a měšťan. Vývoj jejich vzájemných vztahů na příkladu šesti moravských měst 1870-1914*, Brno 2010.
- FASORA, Lukáš, *Jan Ohéral a počátky moderní brněnské samosprávy 1851-1856*, Časopis Matice moravské, Brno 2010, s. 49-56.
- FASORA, Lukáš, *Secularization and the Working Class's Response to Marxism*, in: *Secularization and the Working Class. The Czech Lands and Central Europe in the 19th Century*, Eugene 2011, s. 127-141.
- FIALOVÁ, Ludmila - HORSKÁ, Pavla - KUČERA, Milan - MAUR, Eduard, *Dějiny obyvatelstva českých zemí*, Praha 1998².
- HAMPL, Antonín, *Pacov a motorismus*, Pacov 2006.
- HAVLÍK, Radomír, *Úvod do sociologie*, Praha 1997.
- HISTORICKÝ LEXIKON OBCÍ ČESKÉ REPUBLIKY 1869-2005, I. díl, Počet obyvatel a domů podle obcí a částí obcí v letech 1869–2001 podle správního rozdělení české republiky k 1. 1. 2005*, Praha 2006.
- HLADÍLEK, Miroslav, *Průmysl a řemesla v Pacově*, in: Kolektiv autorů (edd.), *PACOV od historie k současnosti. Sborník k 550. výročí získání prvních privilegií a 400. výročí povýšení na město panské*, Pacov 1997, s. 39-50.
- HLAVAČKA, Milan, *Zlatý věk české samosprávy. Samospráva a její vliv na hospodářský, sociální a intelektuální rozvoj Čech 1862–1913*, Praha 2006.

- HLEDÍKOVÁ, Zdeňka - JANÁK, Jan - DOBEŠ, Jan, *Dějiny správy českých zemí. Od počátků po současnost*, Praha 2007.
- HRBEK, Vít - KRÍŽEK, Jiří, *Návraty k domovu. Působení památkáře Václava Wagnera v Pacově a Pelhřimově*, Pelhřimov 2008.
- HRDLIČKA, Josef, *Historická antropologie pro „střední třídu“? Možnosti a limity antropologických přístupů ke studiu společnosti vrchnostenských měst v raném novověku*, in: NÓDL, Martin – TINKOVÁ, Daniela (edd.), *Antropologické přístupy v historickém bádání*, Praha 2007, s. 215-235.
- HYE, Hans Peter, *Aussig - Eine Industriestadt am Rande des Reiches*, in: URBANITSCH, Peter - STEKL, Hannes (Hg.), *Kleinstadtbürgertum in der Habsburgermonarchie 1867-1914*, Wien-Köln-Weimar 2000, s. 25-78.
- Chytilův úplný adresář království Českého. Díl III. Obvod obchodních komor v Č. Budějovicích, v Plzni a Chebu*, Rokycany 1915.
- CHALOUPKOVÁ, Anežka, *Soupis domů v Pacově*, Pacov 1986.
- JODL, Miroslav, *Teorie elity a problém elity*, Praha 1994².
- KAČER, Jiří, *Jak se stavěla Sokolovna*, in: *Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj* 22, č. 5, 1997, s. 4.
- KLADIWA, Pavel, *Moravskoostravské politické spolky a formování občanské společnosti na přelomu 19. a 20. století*, Slezský sborník 99, 2001, s. 241-263.
- KLADIWA, Pavel, *Stav bádání k problematice formování a vývoje občanské společnosti v 19. (18.) století. Srovnání frankfurtského, bielefeldského a vídeňského projektu na téma Bürgertum*, Slezský sborník 100, 2002, s. 124-143.
- KLADIWA, Pavel, *Elity města a městské samosprávy druhé poloviny 19. století a počátku 20. století ve střední Evropě (podněty z německé a z rakouské literatury využitelné pro výzkum v českých zemích)*, Universitas Ostraviensis, Acta Facultatis Philosophicae/Historica 10, 2003, s. 167-177.
- KLADIWA, Pavel, *Komunální elity druhé poloviny 19. století a počátku 20. století v českých zemích - stav bádání a možnost využití metodologických podnětů z německé a rakouské literatury*, in: *K novověkým sociálním dějinám Českých zemí. Díl 6.*, Praha 2004, s. 33-58.
- KLADIWA, Pavel, *Obecní výbor Moravské Ostravy 1850-1918: komunální samospráva průmyslového města a její představitelé*, Ostrava 2004.
- KLADIWA, Pavel, *Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850-1914. 1. díl*, Ostrava 2007.

- KLADIWA, Pavel - POKLUDOVÁ, Andrea - KAFKOVÁ, Renata, *Lesk a bída obecních samospráv Moravy a Slezska 1850 – 1914. Díl II. Muži z radnice, 1. svazek*, Ostrava 2008.
- Kolektiv autorů, *Dějiny města Chabařovic*, Chabařovice 1998.
- Kolektiv autorů, *Dějiny města Ústí nad Labem*, Ústí nad Labem 1995.
- Kolektiv autorů, *Varnsdorf: město průmyslu a zahrad*, Varnsdorf 2003.
- KOŘALKA, Jiří, *Kulturně aktivní vrstvy české maloměstské společnosti v druhé polovině 19. století na příkladu Tábora*, in: *Město v české kultuře 19. století*, Praha 1983, s. 337-341.
- KOVÁŘ, Daniel, *Budějovice před sto lety*, České Budějovice 2000.
- KUČA, Karel, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, IV. díl, Ml-Pan*, Praha 2000.
- KVÁŠOVÁ, Kateřina, *Pelhřimov*, Litomyšl 2008.
- LATZKA, Jan, *Obecní samospráva a občanské elity na příkladu malého města Žďáru 1864-1912*. Diplomová práce, Brno 2008.
- LENDEROVÁ, Milena - MACKOVÁ, Marie - BEZECNÝ, Zdeněk - JIRÁNEK, Tomáš, *Dějiny každodennosti „dlouhého“ 19. století. II. díl: Život všední i sváteční*, Pardubice 2005, s. 11-19.
- LEŠANOVSKÝ, Karel, *Po stopách rodu Lešanovských z Pacova*, in: *Vlastivědný sborník Pelhřimovska 19*, Pelhřimov 2008, s. 242-252.
- LHOTA, Jiří, *Z dávných časů, aneb díky pane Šteidlere - část II.*, *Z mého kraje*. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 35, č. 10, 2010, s. 22-23.
- LHOTA, Jiří, *Bývalé živnosti a řemesla v Pacově před rokem 1950*, *Z mého kraje*. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 36, č. 2, 2011, s. 20.
- MACKOVÁ, Marie, *Obecní samospráva v kontextu českého regionálního bádání*, in: FASORA, Lukáš - HANUŠ, Jiří - MALÍŘ, Jiří (eds.), *Občanské elity a obecní samospráva 1848-1948*, Brno 2006, s. 108-116.
- MACHAČOVÁ, Jana, *O středních vrstvách společnosti 19. století v českých zemích*, *Slezský sborník 100*, 2002, s. 251-256.
- MACHAČOVÁ, Jana - MATĚJČEK, Jiří, *Nástin sociálního vývoje českých zemi 1781-1914*, Opava 2002.
- MACHAČOVÁ, Jana - MATĚJČEK, Jiří, *O středních vrstvách v českých zemích 1750-1950. Základní zjištění, hypotézy, náměty*, Opava 2002.

- MACHAČOVÁ, Jana - MATĚJČEK, Jiří, *Město a městská společnost v českých zemích 19. století*, in: Pavel KLADIWA - Aleš ZÁŘICKÝ (eds.), *Město a městská společnost v procesu modernizace 1740-1918*, Ostrava 2009, s. 20-42.
- MARTINDALE, Don - NEUWIRTH, Gertrud (edd.), *Max Weber - The City*, New York 1966, s. 80-81.
- MARX, Karl, *Kapitál. Kritika politické ekonomie*, Praha 1978-1980.
- MATIÁŠEK, Vojtěch, *Návštěva hřbitova při sokolském svátku v Pacově*, in: *Vlastivědný sborník českého jihovýchodu* 5, č. 9, Pelhřimov 1927, s. 129-131.
- MATOUŠ, Bohuslav, *Staré pacovské rody*, Pacov b. d., nestránkováno.
- MATOUŠ, Bohuslav, *Dějiny města Pacova*, in: ZENÁHLÍK, Antonín - PAKOSTA, František (edd.), *Pamětní list dvacetipětiletého trvání spořitelny města Pacova*, Pacov 1935, s. 6-10.
- MAUR, Eduard - HORSKÁ, Pavla - MUSIL, Jiří, *Zrod velkoměsta - Urbanizace českých zemí a Evropa*, Praha 2002.
- MLEZIVA, Štěpán - KUČA, Karel, *Historický lexikon měst a městysů*, Praha 2006.
- NAVRÁTIL, Martin, *Almanach českých lékařů*, Praha 1913, s. 77-79.
- NOVOTNÝ, Miroslav - PLETZER, Karel - SAK (edd.), Robert, *Encyklopedie Českých Budějovic*, České Budějovice 1998.
- PAKOSTA, Ferdinand, *Truhlářské řemeslo v Pacově*, Pacov 1910.
- PAKOSTA, Ferdinand, *Město Pacov a okolí*, Praha 2005².
- PAKOSTA, Ferdinand, *Michal Španovský z Lisova: účastník jednání o českou konfesi, pán na Pacově 1584-1600: příspěvek k dějinám města Pacova*, Praha 2007².
- PALÁNOVÁ, Hana, *Proměny humpoleckého soukenictví v 2. polovině 19. a na počátku 20. století*. Diplomová práce, Brno 2007.
- PEŠEK, Jiří - LEDVINKA, Václav (edd.), *Mezi liberalismem a totalitou. Komunální politika ve středoevropských zemích, 1848-1948*, Praha 1997.
- PEŠEK, Jiří, *Od aglomerace k velkoměstu. Praha a středoevropské metropole 1850-1920*, Praha 1999.
- PETERKA, Josef, *Cesta k rodinným kořenům: Praktická příručka občanské genealogie*, Praha 2006.
- PLAČEK, Antonín (ed.), *Památník sboru hasičského 1871-1901*, Pacov 1901.
- PLAČEK, Antonín, *Paměti divadla v Pacově*, in: Ferdinand PAKOSTA (ed.), *Památník Jednoty divadelních ochotníků v Pacově 1859-1909*, Pacov 1909, s. 18-86.

- PLAČEK, Přemysl, *Rok osmačtyřicátý v Pacově (Z paměti mého otce Antonína Plačka)*, in: Vlastivědný sborník českého jihovýchodu 4, č. 3, Pelhřimov 1925, s. 39-41.
- PLAČEK, Přemysl, *Počátky konců slávy pacovského soukenictví (Z paměti mého otce Antonína Plačka.)*, in: Vlastivědný sborník českého jihovýchodu 5, č. 10, Pelhřimov 1927, s. 150-153.
- PLAČEK, Přemysl, *V kraji básníka Antonína Sovy. První známky hospodářského vzestupu*, in: ZENÁHLÍK, Antonín - PAKOSTA, František (edd.), *Pamětní list dvacetipětiletého trvání spořitelny města Pacova*, Pacov 1935, s. 25-26.
- Reichsgesetzblatt für das Kaisertum Österreich 1852-1869*, Wien 1869.
- RŮŽIČKA, Jan, *Komunální elity a obecní samospráva Bučovic v éře dvou starostů (1886–1914)*. *Magisterská diplomová práce*, Olomouc 2009.
- SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze Království českého - 4. díl Tábořsko*, Praha 1995³.
- SIMMEL, Georg, *Soziologie. Untersuchungen über die Formen der Vergesellschaftung*, Leipzig 1908.
- SIMMEL, Georg, *Grundfragen der Soziologie. Individuum und Gessellschaft*, Berlin 1917.
- SIMMEL, Georg, *Peníze v moderní kultuře a jiné eseje*, Praha 1997.
- SIMOTA, Vlastimil - STEJSKALOVÁ, Eliška, *Lidé zapomenutého kraje. Významné osobnosti Pacovska*, Pacov 2008.
- SIMOTA ml., Vlastimil, *Sídliště z 13. století u Pacova*, Výběr 32, č. 2, 1995, s. 132-133.
- SIMOTA, Vlastimil, *Vzpomínka na prof. Josefa Hamerníka*, in: Vlastivědný sborník Pelhřimovska 12, Pelhřimov 2001, s. 206.
- SIMOTA, Vlastimil, *Jak pacovští soukeníci ke krachu v Lipsku přišli*, Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 21, č. 10, 2001, s. 8.
- SMETANOVÁ, Jaroslava, *Lokální elity v Horažďovicích 1864-1912*. *Diplomová práce*, Brno 2010.
- SMÍŠEK, František, *PhDr. František Vlastimil Steidler. Osudy legionářského historika*. *Diplomová práce*, České Budějovice 2003.
- SPURNÝ, František, *Mährish Schönberg – Eine Domäne der deutschen Industrie*, in: URBANITSCH, Peter - STEKL, Hannes (Hg.), *Kleinstadtbürgertum in der Habsburgermonarchie 1867-1914*, Wien-Köln-Weimar 2000, s. 340-353.

- STEJSKALOVÁ, Eliška, *Pacov v zrcadle staletí*, in: Kolektiv autorů (edd.), PACOV od historie k současnosti. Sborník k 550. výročí získání prvních privilegií a 400. výročí povýšení na město panské, Pacov 1997, s. 7-13.
- STEJSKALOVÁ, Eliška, *Židovská komunita v Pacově a její školství*, in: Kolektiv autorů (edd.), PACOV od historie k současnosti. Kolektiv autorů (edd.), Sborník k 550. výročí získání prvních privilegií a 400. výročí povýšení na město panské, Pacov 1997, s. 33-38.
- SVOBODA, Rudolf, *Jan Prokop Schaaffgotsche. Život a dílo prvního českobudějovického biskupa v rámci středoevropského duchovního a společenského milieu konce osmdesátého a počátku devatenáctého století*. Dizertační práce, České Budějovice 2007.
- ŠTAIF, Jiří *Sociální dějiny 19. století a jejich interpretační možnosti na prahu 21. století*, in: ČECHUROVÁ, Jana - ŠTAIF, Jiří (edd.), K novověkým sociálním dějinám českých zemí VI. Sociální dějiny dnes, Praha 2004, s. 13-32.
- ŠTAIF, Jiří, *Moderní podnikatelské elity (koncepty, procesy, interakce a reprezentace)*, in: ŠTAIF, Jiří (ed.) *Moderní podnikatelské elity. Metody a perspektivy bádání*, Praha 2007, s. 22-36.
- ŠTAIF, Jiří, *František Palacký. Život, dílo, mýtus*, Praha 2009.
- ŠUSTA, Josef, *Léta dětství a jinošství. Vzpomínky I.*, Praha 1947.
- TOMÁŠEK, Jan, *Hrad Kámen a jeho poslední soukromý majitel Antonín Fleissig*, Pelhřimov 2007.
- TOŠNEROVÁ, Marie, *Beraun – Im Sog fortschrittlichen Modernisierung*, in: URBANITSCH, Peter - STEKL, Hannes (Hg.), *Kleinstadtbürgertum in der Habsburgermonarchie 1867-1914*, Wien-Köln-Weimar 2000, s. 137-170.
- TUŠILOVÁ, Marie, *K 60. výročí transportu pacovských Židů do koncentračních táborů*, Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 27, č. 11, 2002, s. 11.
- URBAN, Otto, *K některým aspektům životního stylu českého měšťana v polovině 19. století*, in: *Město v české kultuře 19. století*, Praha 1983, s. 34-42.
- URBNITSCH, Peter, *Bürgerliche Eliten, Modernisierung und Wertewandel in Klein- und Mittelstädten Cisleithaniens 1848-1918*, in: FASORA, Lukáš - HANUŠ, Jiří - MALÍŘ, Jiří (eds.), *Občanské elity a samospráva 1848-1948*, Brno 2006, s. 49-65.
- van DÜLMEN, Richard, *Historická antropologie. Vývoj, problémy, úkoly*, Praha 2002.
- VONDRÁČEK, Jan, *Osídlení Pacovska*, Tábor 1949.
- VOŠAHLÍKOVÁ, Pavla, *Jak se žilo za časů Františka Josefa I.*, Praha 1996.

Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích. Díl 1, A-F, Praha 1996.

Vyklantice, Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 22, č. 1, 1997, s. 4.

ZOUBEK, Jan, *Dějiny Židů v Pacově*, in: GOLD, Hugo (Hg.), *Die Juden und Judengemeinden Böhmens in Vergangenheit und Gegenwart*, Brno-Praha 1934, s. 472-476.

ZOUBEK, Jan, *100 let požárního sboru Pacov 1871-1971*, Pacov 1971.

10 Seznam zkratk

AM	- Archiv města
b. d.	- bez datace
FÚ	- farní úřad
nestr.	- nestránkováno
SOA	- Státní oblastní archiv
SOkA	- Státní okresní archiv

11 Biogramy představitelů komunální elity

Vysvětlivky k biogramům:

Zjišťované údaje u jednotlivých členů výboru v Pacově:

Příjmení a jméno: Z praktických důvodů je nejdříve uvedeno pro lepší přehlednost příjmení a poté až jméno. Celé jméno je pak uvedeno dle záznamů z dochovaných zápisů ze schůzí výboru/rady, případně z volebních zápisů. V případě, že dotyčný zastupitel měl více jmen (viz např. v matrikách i více než dvě), autor uveřejnil pouze podobu jména, která se nachází na úředních dokumentech ze zasedání apod.

Datum narození, případně místo narození včetně čísla popisného: Při zjišťování původu, místa a data narození bylo využito několika typů pramenů. Zejména pak matrik SOA Třeboň, následně materiálů ze SOkA Pelhřimov (Abecední seznamy obyvatel, Soupisy obyvatel, volební seznamy, památeční knihy města Pacov I a II, Soupis osob bez domovského práva), posledním pramenem byly publikace vzniklé z činnosti některého z pacovských spolků. Uvedené číslo popisné je povětšinou uvedeno u osob, jež se podařilo identifikovat prostřednictvím dochovaných matrik. Součástí záznamu o čísle popisném může být i označení „č. ??“ (daný údaj se nepodařilo z žádného dostupného pramene zjistit), eventuálně „*neznámé*“ (údaj nebyl zjištěn proto, že v dostupných pramenech nebylo číslo uvedeno nebo ještě neexistoval systém čísel popisných). V případě, že místo narození se nachází mimo město Pacov, byl do závorky zařazen údaj o okrese (dle stavu k roku 2007 v České republice), ve kterém se dané rodiště nachází.

Datum úmrtí, případně místo úmrtí včetně čísla popisného: Platí totéž, co v předešlém bodě.

Zjištěná profese: Při zjišťování profese bylo vycházeno z údajů zejména ve volebních seznamech a zápisech z voleb. Jako doplňkový a potvrzovací pramen sloužily zejména matriční zápisy a soupis obyvatel 1871-1880 a 1881.

Jméno otce a jeho profese včetně čísla popisného, kde žil: Bylo vycházeno zejména z matričních zápisů a volebních seznamů.

Jméno manželky a její místo pobytu v době svatby včetně čísla popisného: Hlavním pramenem byly matriční záznamy. V případě, že se nepodařilo najít žádný údaj o jméně dotčené, je kolonka prázdná. Pokud se autorovi podařilo zjistit alespoň křestní jméno, tak příjmení je doplněno pěti otazníky.

Náboženská a konfesijní příslušnost: V biogramech uvedena příslušnost k římsko-katolíkům, evangelíkům, případně k židovskému vyznání. U dvou členů zastupitelstva je zároveň za římskokatolickým vyznáním uveden v závorkách údaj o konverzi k československé církvi husitské po r. 1920.

Daňová poplatnost: Biogramy výborů obsahují také výši daňové poplatnosti. Výchozím pramenem pro zjištění výše daně byly soupisy voličů. Z hlediska jejich dochovanosti jsou v biogramech uvedeny výše daně v těchto volebních letech 1864, 1870, 1873, 1876, 1883, 1887 a 1894. Vedle hodnoty daně je v závorce uveden rok, ke kterému se výše daně vztahuje.

Členem obecního výboru v letech: Členství v obecním zastupitelstvu je uvedeno dle materiálů o výsledcích voleb, z listin ze schůzí obecního výboru, soudobého tisku a pro období od roku 1906 taktéž dle městské památné knihy (kroniky). Údaje o členství v obecních výborech byly zjišťovány pro období let 1862-1918 (velmi útržkovitě i pro období let 1848-1862). V případě, že dotyčný zastupitel zemřel v době výkonu své funkce, je v závorce uveden symbol křížku.

+ **případně kdy v městské radě:** Tento údaj je zveřejněn pouze u osob, které byly ve sledovaném období alespoň 1x zvoleny do postů v městské radě na pozici starosty města či na místo I. - VI. radního. Zároveň pokud bylo možno danou informaci dohledat v některém z pramenů, obsahují i detailnější upřesnění pozice daného zastupitele v městské radě. Údaje o členství v městské radě byly zjišťovány pro období let 1862-1918 (velmi útržkovitě i pro období let 1848-1862). V případě, že dotyčný zastupitel zemřel v době výkonu své funkce, je v závorce uveden symbol křížku.

Spolková činnost: Zahrnuje údaje získané ze široké škály pramenů. S ohledem na dostupnost a zachovalost pramenů.

Další aktivity a funkce: Obsahuje případně záznamy o prokázané činnosti v některé z politických stran, případně jiném typu organizací.

---

1. AMBROŽ, Jan

- * 12. 5. 1870 v Pacově č. 109 † 9. 4. 1935
- *zjištěná profese:* hodinář v Pacově č. 348
- *jméno otce a jeho zaměstnání:* František Ambrož – obuvník v Pacově č. 109
- *jméno manželky:* Anna ????? (??? č. ?? - okr. neznámý)
- *náboženská a konfesijní příslušnost:* římskokatolická
- *daňová poplatnost:*
- *členem obecního výboru v letech:* 1909-1919
- *spolková činnost:*
- *další aktivity a funkce:*

2. ASCHER, Bernard

- * 28. 1. 1814 † 5. 10. 1899 v Pacově č. 268
- *zjištěná profese:* obchodník a soukromník v Pacově č. 268
- *jméno otce a jeho zaměstnání:*
- *jméno manželky:* Františka Gusmannová (??? č. ?? - okr. neznámý)
- *náboženská a konfesijní příslušnost:* židovská
- *daňová poplatnost:* 87 zl. 70 ½ kr. (1870), 90 zl. 5 ½ kr. (1873), 102 zl. 45 ½ kr. (1876), 121 zl. 22 kr. (1883), 111 zl. 40 kr. (1887)
- *členem obecního výboru v letech:* 1870-1891

- *spolková činnost:*
- *další aktivity a funkce:*

3. ASCHER, Hynek

- * 25. 12. 1855 † 21. 10. 1911
- *zjištěná profese:* obchodník v Pacově č. 262, 268 a 269
- *jméno otce a jeho zaměstnání:* Bernard Ascher - obchodník a soukromník v Pacově č. 268
- *jméno manželky:*
- *náboženská a konfesijní příslušnost:* židovská
- *daňová poplatnost:* 236 zl. 48 kr. (1894)
- *členem obecního výboru v letech:* 1891-1911 (†)
- *členem městské rady:* 1895-1909, IV. radním (1895-1899, 1903-1909), ?. radním (1899-1903)
- *spolková činnost:*
- *další aktivity a funkce:*

4. AUTENGRUBER, František ml.

- * 12. 11. 1853 v Pacově č. 78 † 19. 4. 1943 v Pacově č. 80
- *zjištěná profese:* obchodník z Pacova č. 78 a 80
- *jméno otce a jeho zaměstnání:* František Autengruber st. - mistr krejčovský z Pacova č. 4, 78, 5 a 11
- *jméno manželky:* Marie Josefa Autengruberová (České Budějovice č. ?? - okres České Budějovice)
- *náboženská a konfesijní příslušnost:* římskokatolická
- *daňová poplatnost:* 49 zl. 50 ½ kr. (1883), 180 zl. 5 kr. (1894)
- *členem obecního výboru v letech:* 1883-1887; 1891-1919
- *členem městské rady:* 1895-1919, *zástupcem purkmistra* (1902-1903), *purkmistrem* v Pacově (1903-1919)
- *spolková činnost:* člen Jednoty divadelních ochotníků (jednatelem 1881-1???), člen Sboru dobrovolných hasičů (1919-1933 starostou), Čtenářské besedy, Okrašlovacího spolku
- *další aktivity a funkce:* člen správního výboru Obchodní a živnostenské komory v Českých Budějovicích

5. AUTENGRUBER, František st.

- * 8. 11. 1821 v Pacově č. 77 † 3. 10. 1896 v Pacově č. 11
- *zjištěná profese:* krupař, později mistr krejčovský z Pacova č. 4, 78 a 11
- *jméno otce a jeho zaměstnání:* František Autengruber – řezník v Soběslavi (okr. Tábor) a hostinský v Pacově č. 75 a 77
- *jméno manželky:* 1. Marie Hladíková (Lavičky u Velkého Meziříčí č. 35 - okr. Žďár nad Sázavou), 2. Barbora Hálková (Pacov č. 91)
- *náboženská a konfesijní příslušnost:* římskokatolická
- *daňová poplatnost:* 42 zl. 44 kr. (1864), 58 zl. 84 kr. (1870), 51 zl. 88 kr. (1873), 55 zl. 18 ½ kr. (1876), 48 zl. 47 kr. (1883), 39 zl. 20 ½ kr. (1887)
- *členem obecního výboru v letech:* 1864-1891
- *spolková činnost:*
- *další aktivity a funkce:*

6. BRÁZDA, František

- * 6. 6. 1858 v Pacově č. 49 † 30. 4. 1905 v Pacově č. 49
- *zjištěná profese:* truhlář v Pacově č. 49
- *jméno otce a jeho zaměstnání:* František Brázda – soukeník z Pacova č. 49
- *jméno manželky:* Marie Heřmánková (Pacov č. 25)
- *náboženská a konfesijní příslušnost:* římskokatolická
- *daňová poplatnost:*
- *členem obecního výboru v letech:* 1899-1902
- *spolková činnost:*
- *další aktivity a funkce:*

7. BRÁZDA, Josef

- * 17. 7. 1824 v Pacově č. 282 † 7. 7. 1898 v Pacově č. 68
- *zjištěná profese*: soukeník a měšťan z Pacova č. 282, 100, 122/a a 68
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: Matěj Brázda – soukeník z Pacova č. 282
  - *jméno manželky*: Marie Melicharová, roz. Jelínková (Pacov č. 100)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
  - *daňová poplatnost*: 14 zl. 91 ½ kr. (1864), 17 zl. 53 ½ kr. (1873), 20 zl. 20 kr. (1876)
  - *členem obecního výboru v letech*: 1864-1870; 1873-1883
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:

8. BRÁZDA, Petr

- * 21. 6. 1851 v Pacově č. 100 † 24. 9. 1897 v Pacově č. 122
- *zjištěná profese*: obchodník z Pacova č. 122/b
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: soukeník a obchodník z Pacova č. 282, 100, 122/a a 68
  - *jméno manželky*: Kristýna Zoubková (Pacov č. 82)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
  - *daňová poplatnost*: 85 zl. 93 kr. (1887), 83 zl. 64 kr. (1894)
  - *členem obecního výboru v letech*: 1887-1899
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:

9. MUDr. BÜRGL, František

- * 1810 v Poličce č. 167 (okr. Svitavy) † 21. 12. 1876 v Pacově č. 8
- *zjištěná profese*: lékař v Pacově č. 8
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: František Bürgl – železník a měšťan z Poličky č. 167 (okr. Svitavy)
  - *jméno manželky*: Eleonora Hamerníková (Pacov č. 83)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
  - *daňová poplatnost*: 30 zl. 2 kr. (1864), 30 zl. 2 kr. (1873), 30 zl. 2 kr. (1876)
  - *členem obecního výboru v letech*: 1862-1867; 1873-1876 (†)
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:

10. ČAPEK, Dominik

- * 3. 7. 1845 v Sedlčanech (okr. Příbram) † 21. 12. 1890 v Pacově č. 79
- *zjištěná profese*: obchodník a měšťan v Pacově č. 79
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: František Čapek – soukeník ze Sedlčan č. neznámé (okr. Příbram)
  - *jméno manželky*: Johana Liborová (Veselí nad Lužnicí č. 111 – okr. Tábor)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
  - *daňová poplatnost*: 48 zl. 73 kr. (1864), 59 zl. 59 ½ kr. (1870), 65 zl. 27 ½ kr. (1873), 137 zl. 89 kr. (1883), 144 zl. 63 kr. (1887)
  - *členem obecního výboru v letech*: 1864-1876; 1880-1890 (†)
  - *členem městské rady v letech*: 1864-1880, *II. radním* (1864-1867; 1870-1880), *III. radním* (1867-1870)
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:

11. JUDr. ČECH, Jan

- * †
- *zjištěná profese*: advokát v Pacově č. 80 a 81
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*:
  - *jméno manželky*:
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*:
  - *daňová poplatnost*:
  - *členem obecního výboru v letech*: 1899-1906
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:

12. ČERMÁK, Ferdinand

- * 29. 5. 1873 v Pacově č. 205 † 6. 6. 1916 v Pacově č. neznámé
- *zjištěná profese*: učitel na chlapecké měšťanské škole v Pacově
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: František Čermák - měšťan, soukeník a krupař z Pacova č. 205
  - *jméno manželky*: - svobodný
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
  - *daňová poplatnost*:
  - *členem obecního výboru v letech*: 1902-1916 (†)
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:

13. ČERMÁK, František (č. p. 205)

- * 25. 1. 1830 v Pacově č. 44 † 13. 3. 1896 v Pacově č. 205
- *zjištěná profese*: měšťan, soukeník a krupař z Pacova č. 205
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: Jan Čermák – soukeník z Pacova č. 44
  - *jméno manželky*: Josefa Zemanová (Pacov č. 64)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
  - *daňová poplatnost*: 11 zl. 21 ½ kr. (1876), 28 zl. 39 ½ kr. (1887), 25 zl. 29 kr. (1894)
  - *členem obecního výboru v letech*: 1897-1870; 1876-1880; 1887-1896 (†)
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:

14. ČERMÁK, František (č. p. 225)

- * 25. 11. 1818 v Pacově č. 204 † 20. 1. 1887 v Pacově č. 225
- *zjištěná profese*: dekař a soukeník z Pacova č. 225
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: Hynek Čermák – soukeník z Pacova č. 204
  - *jméno manželky*: Marie Křepelková (Pacov č. 128)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
  - *daňová poplatnost*: 14 zl. 78 kr. (1876),
  - *členem obecního výboru v letech*: 1876-1883
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:

15. ČERMÁK, Josef

- * 9. 3. 1828 v Pacově č. 44 † 7. 11. 1894 v Pacově č. 188
- *zjištěná profese*: hospodář a hostinský z Pacova č. 188
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: Jan Čermák - soukeník z Pacova č. 44
  - *jméno manželky*: Viktorie Pelikánová (Hořepník č. 57 – okr. Pelhřimov)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
  - *daňová poplatnost*: 35 zl. 25 ½ kr. (1883), 35 zl. 25 ½ kr. (1887),
  - *členem obecního výboru v letech*: 1867-1870; 1880-1894 (†)
  - *členem městské rady v letech*: 1887-1894 (†), IV. radním (1887-1891), V. radním (1891-1894 - †)
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:

16. ČERMÁK, Lorenc (Vavřínek)

- * 9. 8. 1825 v Pacově č. 44 † 15. 4. 1898 v Pacově č. 13
- *zjištěná profese*: soukeník a kostelník v Pacově č. 13
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: Jan Čermák - soukeník z Pacova č. 44
  - *jméno manželky*: Anežka Skokánková (Pacov č. 69)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
  - *daňová poplatnost*: 6 zl. 29 kr. (1870)
  - *členem obecního výboru v letech*: 1870-1873
  - *spolková činnost*:

- *další aktivity a funkce:*

17. ČULÍK, Jan

* 18. 12. 1810 v Pacově č. 253 † 26. 9. 1884 v Pacově č. 118

- *zjištěná profese:* řezník z Pacova č. 248 a 118
- *jméno otce a jeho zaměstnání:* Josef Čulík – obuvník z Pacova č. 253
- *jméno manželky:* Rosa Stojánková (Pacov č. 254)
- *náboženská a konfesijní příslušnost:* římskokatolická
- *daňová poplatnost:*
- *členem obecního výboru v letech:* 1862-1864
- *spolková činnost:*
- *další aktivity a funkce:*

18. ČULÍK, Matěj

* 3. 2. 1852 v Pacově č. 248 † po 1920

- *zjištěná profese:* řezník a hostinský v Pacově č. 248, 68, 81, 178 a 184
- *jméno otce a jeho zaměstnání:* Jan Čulík – řezník z Pacova č. 248 a 118
- *jméno manželky:* Julie Vobořilová (Pacov č. 178)
- *náboženská a konfesijní příslušnost:* římskokatolická
- *daňová poplatnost:*
- *členem obecního výboru v letech:* 1902-1906
- *spolková činnost:*
- *další aktivity a funkce:*

19. JUDr. DIVECKÝ, František

* †

- *zjištěná profese:* advokát v Pacově č. ??
- *jméno otce a jeho zaměstnání:*
- *jméno manželky:*
- *náboženská a konfesijní příslušnost:*
- *daňová poplatnost:*
- *členem obecního výboru v letech:* 1913-1919
- *spolková činnost:*
- *další aktivity a funkce:*

20. DVOŘÁK, Hynek

* 26. 7. 1857 v Pacově č. 160 † 15. 3. 1933

- *zjištěná profese:* kovář v Pacově č. 160
- *jméno otce a jeho zaměstnání:* Jan Dvořák – kovář v Pacově č. 160
- *jméno manželky:* Marie Mašátová (Pacov č. 117)
- *náboženská a konfesijní příslušnost:* římskokatolická
- *daňová poplatnost:*
- *členem obecního výboru v letech:* 1902-1919
- *spolková činnost:* dlouholetý jednatel Hasičského sboru
- *další aktivity a funkce:*

21. DVOŘÁK, Václav

* 11. 9. 1855 v Mladé Vožici č. 14 (okr. Tábor) † 2. 8. 1922

- *zjištěná profese:* truhlář ve Velké Chyšce č. 11 a v Pacově č. 222 a 385
- *jméno otce a jeho zaměstnání:* Václav Dvořák – sedlák z Velké Chyšky č. 11 (okr. Pelhřimov)
- *jméno manželky:* Františka Kletečková (Pacov č. 222)
- *náboženská a konfesijní příslušnost:* římskokatolická
- *daňová poplatnost:*
- *členem obecního výboru v letech:* 1899-1902; 1906-1919
- *členem městské rady:* 1909-1913, VI. radním (1909-1913)
- *spolková činnost:*

- další aktivity a funkce:

22. EHRlich, Josef

* 9. 7. 1866 † 3. 12. 1927 v Pacově č. 259

- zjištěná profese: zedník z Pacova č. 259
- jméno otce a jeho zaměstnání:
- jméno manželky: Josefa Kyttyňová (Zeštová č. 13 - okr. neznámý)
- náboženská a konfesijní příslušnost:
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1906-1909
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

23. FISCHER, Václav

* 11. 10. 1829 v Bedřichově (okr. Pelhřimov) † 25. 8. 1894 v Pacově č. 167

- zjištěná profese: učitel na hlavní farní škole v Počátkách + učitel a ředitel Obecné školy (chlapecké a dívčí) v Pacově č. 321
- jméno otce a jeho zaměstnání: Václav Fischer - ??? z Malé Rovné č. ?? (okr. Pelhřimov)
- jméno manželky: Františka Heroldová (Počátky č. 16 - okr. Pelhřimov)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1864-67
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

24. FOUČEK, František

* 14. 1. 1862 † 2. 9. 1928

- zjištěná profese: c. k. vrchní oficiál v Pacově č. 246 a správce knihovního úřadu
- jméno otce a jeho zaměstnání:
- jméno manželky: Josefa ????? (??? č. ?? - okr. neznámý)
- náboženská a konfesijní příslušnost:
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1909-1919
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

25. JUDr. GRÜNBERGER, Albert

* †

- zjištěná profese: advokát v Pacově a Mladé Vožici (okr. Tábor)
- jméno otce a jeho zaměstnání:
- jméno manželky:
- náboženská a konfesijní příslušnost:
- daňová poplatnost: 111 zl. 33 kr. (1883), 111 zl. 33 kr. (1887)
- členem obecního výboru v letech: 1883-1890
- členem městské rady: 1884-1890, I. radním (1887-1890), IV. radním (1884-1887)
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce: r. 1890 odchází z Pacova z důvodu přerazení do Mladé Vožice (okr. Tábor)

26. HÁJEK, Karel

* 31. 10. 1877 v Pacově č. 164 † 15. 10. 1933

- zjištěná profese: truhlář v Pacově č. 390
- jméno otce a jeho zaměstnání: Petr Hájek – truhlář v Pacově č. 164, 390 a v Pelhřimově č. ??
- jméno manželky: Anna Smolíková (Praha č. ??)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost:

- členem obecního výboru v letech: 1909-1919
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

27. HÁJEK, Petr

- * 17. 10. 1841 v Lesné č. 11 † 1925 v Pelhřimově č. ??
- zjištěná profese: truhlář v Pacově č. 164 a 14 a v Pelhřimově č. ??
- jméno otce a jeho zaměstnání: Václav Hájek – svobodník z Lesné č. 11
- jméno manželky: 1. Anežka Povolná (??? č. ?? - okr. neznámý) 2. Anna Dušbabová (Lukavec č. ?? - okr. Pelhřimov)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1902-1906
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

28. HÁLEK, Hynek

- * 2. 8. 1804 v Pacově č. 91 † 10. 2. 1877 v Pacově č. 91
- zjištěná profese: soukeník a měšťan z Pacova č. 91
- jméno otce a jeho zaměstnání: Josef Hálek – soukeník z Pacova č. 91
- jméno manželky: Anna Krajícová (Hrádek u Křeče č. ?? - okr. Pelhřimov)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 19 zl. 28 kr. (1864)
- členem obecního výboru v letech: 1862-1867
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

29. HÁLEK, Josef

- * 4. 4. 1847 v Pacově č. 91 † po 1911
- zjištěná profese: obchodník z Pacova č. 47
- jméno otce a jeho zaměstnání: Hynek Hálek - soukeník a měšťan z Pacova č. 91
- jméno manželky: Marie Vondřejková (Pacov č. 66)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1899-1906
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

30. HÁLEK, Václav

- * 16. 8. 1816 v Pacově č. 132 † 20. 1. 1891 v Pacově č. 132
- zjištěná profese: soukeník a měšťan z Pacova č. 132
- jméno otce a jeho zaměstnání: Václav Hálek – soukeník z Pacova č. 132
- jméno manželky: Josefa Luková (Pacov č. 215)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 8 zl. 22 ½ kr. (1864)
- členem obecního výboru v letech: 1864-1867
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

31. HAMERNÍK, Hynek

- * 27. 12. 1824 v Pacově č. 83 † 27. 11. 1897 v Táboře č. 507
- zjištěná profese: obchodník z Pacova č. 78, soukromník z Tábora č. 507
- jméno otce a jeho zaměstnání: Vavřinec (Lorenc) Kašpar Hamerník - měšťan a mydlář z Jemnice č. 36 a mydlář z Pacova č. 169 a 83
- jméno manželky: Johana Vávrová (Člunek č. 81 – okr. Jindřichův Hradec)

- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 115 zl. 27 ½ kr. (1864), 173 zl. 28 kr. (1870), 203 zl. 11 ½ kr. (1873), 208 zl. 76 ½ kr. (1876), 239 zl. 35 kr. (1883), 239 zl. 45 kr. (1887), 168 zl. 80 kr. (1894)
- členem obecního výboru v letech: 1862-1897 (†)
- členem městské rady: 1850-1887, purkmistrem v Pacově (1850-1855; 1862-1887)
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce: pacovským okresním starostou (1865-1869)

32. HAMERNÍK, Jan

- * 24. 12. 1812 v Pacově č. 169 † 11. 12. 1876 v Pacově č. 83
- zjištěná profese: velkostatkář, mydlář a měšťan z Pacova č. 83
- jméno otce a jeho zaměstnání: Vavřinec (Lorenc) Kašpar Hamerník - měšťan a mydlář z Jemnice č. 36 a mydlář z Pacova č. 169 a 83
- jméno manželky: Marie Vávrová (Člunek č. 81 - okr. Jindřichův Hradec)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 260 zl. 11 ½ kr. (1864), 313 zl. 80 kr. (1870), 344 zl. 85 ½ kr. (1873), 338 zl. 1 kr. (1876)
- členem obecního výboru v letech: 1855-1867; 1870-1876
- členem městské rady: 1848-1862, purkmistrem v Pacově (1848-1850)
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

33. HAMERNÍK, Josef

- * 11. 12. 1851 v Pacově č. 83 † 10. 1. 1882 v Pacově č. 83
- zjištěná profese: továrník, mydlář pacovský a měšťan z Pacova č. 83
- jméno otce a jeho zaměstnání: Jan Hamerník - velkostatkář, měšťan, měšťanosta a mydlář pacovský z Pacova č. 83
- jméno manželky: - svobodný
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1880-1883
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

34. HAUFF, Josef

- * 5. 2. 1853 † 5. 2. 1933
- zjištěná profese: stavitel z Pacova č. 384 a 386
- jméno otce a jeho zaměstnání:
- jméno manželky: Anna Vejnarová (Brašín č. ?? – okr. neznámý)
- náboženská a konfesijní příslušnost:
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1906-1909
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce: v Pacově od r. 1900

35. HAVEL, František (č. p. 195)

- * 16. 11. 1834 v Pacově č. 157 †
- zjištěná profese: městský duchovní a tkadlec v Pacově č. 195
- jméno otce a jeho zaměstnání: Ignác Havel – soukeník v Pacově č. 157
- jméno manželky: Anna Šlesingerová (Pacov č. 310)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 13 zl. 48 ½ kr. (1870), 13 zl. 48 ½ kr. (1873), 28 zl. 78 kr. (1887), 4 zl. 90 kr. (1894)
- členem obecního výboru v letech: 1870-1876, možná 1887-1891 a možná 1894-1899. (*poslední dvě období nelze prokázat ani vyvrátit, buď on, či jeho jmenovec z č. p. 348 zasedal v zastupitelstvu)
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

36. HAVEL, František (č. p. 348)

* 2. 12. 1823 v Pacově č. 115 †

- *zjištěná profese*: obchodník z Pacova č. 1 a 348
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Jan Havel – soukeník z Pacova č. 115
- *jméno manželky*: Františka Novotná (Pacov č. 25)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 18 zl. 20 ½ kr. (1873), 40 zl. 13 kr. (1883), 39 zl. 37 kr. (1887), 34 zl. 4 kr. (1894)
- *členem obecního výboru v letech*: 1873-1876, 1880-1887, možná 1887-1891 a možná 1894-1899. (*poslední dvě období nelze prokázat ani vyvrátit, buď on, či jeho jmenovec z č. p. 195 zasedal v zastupitelstvu)
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

37. HAVEL, Josef

* 6. 3. 1834 v Pacově č. 287 † 1921 v Kostelci nad Černými lesy č. ?? (okr. Praha-východ)

- *zjištěná profese*: soukeník v Pacově č. 243 a č. 107
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Karel Havel - soukeník v Pacově č. ??
- *jméno manželky*: Františka Třeská (Pacov č. 36)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 10 zl. 44 kr. (1870), 19 zl. 56 ½ kr. (1883), 14 zl. 28 ½ kr. (1887)
- *členem obecního výboru v letech*: 1870-1873; 1883-1894
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

38. HAVEL, Martin

* 14. 10. 1826 v Pacově č. 326 † 20. 10. 1898 v Pacově č. 56

- *zjištěná profese*: řezník a hostinský z Pacova č. 11/a, 126 a 242
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: František Havel – řezník z Pacova č. 326
- *jméno manželky*: 1. Ludmila Soukupová (Pacov č. 116), 2. Marie Čížková (Samšín č. 25 - okr. Pelhřimov)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 12 zl. 99 kr. (1873), 14 zl. 74 kr. (1876), - zl. - kr. (1883), 9 zl. 36 ½ kr. (1887)
- *členem obecního výboru v letech*: 1873-1880; 1883-1894
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

39. HOLAKOVSKÝ, Jan

* 22. 4. 1871 v Pacově č. 115 † 29. 9. 1936 v Pacově č. 115

- *zjištěná profese*: hospodář a tkadlec v Pacově č. 115
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: František Holakovský – tkadlec v Pacově č. 115
- *jméno manželky*: Marie Lhotková (Ondřejky u Zhoře č. 29 - okr. Pelhřimov)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*:
- *členem obecního výboru v letech*: 1909-1919
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

40. HRADECKÝ, Josef

* 8. 3. 1847 ve Velkém Meziříčí č. 64 † 19. 5. 1929 v Pacově č. 300

- *zjištěná profese*: kotlář v Pacově č. 300
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Václav Hradecký – obuvník ve Velkém Meziříčí č. 64
- *jméno manželky*: Marie Smetanová (Čechtice č. 12)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 67 zl. 72 kr. (1894)

- členem obecního výboru v letech: 1894-1909
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

41. HRAŠE, František

- * 16. 12. 1835 v Ratajích č. 42 (okr. Tábor) † 12. 3. 1889 v Pacově č. 2
- zjištěná profese: biskupský notář a děkan v Pacově
- jméno otce a jeho zaměstnání: František Hraše – mlynář z Ratají č. 42 (okr. Tábor)
- jméno manželky: svobodný
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 84 zl. 36 ½ kr. (1873), 84 zl. 36 ½ kr. (1876), 95 zl. 20 kr. (1883), 91 zl. 52 kr. (1887)
- členem obecního výboru v letech: 1873-1889 (†)
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

42. HRUBÝ, Antonín

- * 16. 1. 1856 v Pacově č. 103 † po 1920
- zjištěná profese: tkadlec z Pacova č. 103
- jméno otce a jeho zaměstnání: Jan Hrubý - tkadlec z Pacova č. 103
- jméno manželky: Marie Čermáková (Pacov č. 188)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 8 zl. 21 kr. (1894)
- členem obecního výboru v letech: 1894-1902; 1909-1919
- členem městské rady: 1913-1919, V. radním (1913-1919)
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

43. HRUBÝ, Jan

- * kolem 1822 † 20. 3. 1890 v Pacově č. 103
- zjištěná profese: tkadlec z Pacova č. 103
- jméno otce a jeho zaměstnání: Martin Hrubý - tkadlec v Pacově č. neznámé
- jméno manželky: Marie Podruňková (Rynárec č. 13 - okr. Pelhřimov)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 7 zl. 17 kr. (1873)
- členem obecního výboru v letech: 1873-1876
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

44. CHOCHOLKA, Marcelín

- * †
- zjištěná profese: rolník a hospodář z Pacova č. 223 a 145
- jméno otce a jeho zaměstnání:
- jméno manželky:
- náboženská a konfesijní příslušnost:
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1906-1909
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

45. JANURA, Vojtěch

- * 5. 7. 1880 † po 1923
- zjištěná profese: hospodář z Pacova č. 91 a sedlář z Pacova č. 50
- jméno otce a jeho zaměstnání:
- jméno manželky: Božena ????? (????? č. ?? - okr. neznámý)

- náboženská a konfesijní příslušnost:
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1913-1919
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:
- poznámka: starostou města Pacov (1919-1923)

46. JELÍNEK, František (č. p. 239)

- * 4. 10. 1870 v Pacově č. 239 †
- zjištěná profese: truhlář z Pacova č. 239
- jméno otce a jeho zaměstnání: Josef Jelínek - soukeník z Pacova č. 239
- jméno manželky: Terezie ????? (????? č. ?? - okr. neznámý)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1909-1919
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

47. JELÍNEK, František (č. p. 65)

- * 26. 3. 1829 v Pacově č. 239 † 17. 1. 1887 v Pacově č. 65
- zjištěná profese: truhlář v Pacově č. 65
- jméno otce a jeho zaměstnání: František Jelínek – truhlář z Pacova č. neznámé
- jméno manželky: Anna Vondřejková (Pacov č. 57)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 6 zl. 77 ½ kr. (1870), 12 zl. 5 kr. (1873), - zl. - kr. (1883)
- členem obecního výboru v letech: 1867-1876; 1883-1887 (†)
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

48. KARABEL, Josef

- * 18. 3. 1850 v Pacově č. 11 † po 1911
- zjištěná profese: kovář z Pacova č. 11
- jméno otce a jeho zaměstnání: František Karabel – kovář z Pacova č. 11
- jméno manželky: Julie Brázdová (Pacov č. 164)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: - zl. - kr. (1873)
- členem obecního výboru v letech: 1873-1876
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

49. KLOBOUČNÍK, Antonín

- * 26. 12. 1839 v Deštné č. 24 (okr. Jindřichův Hradec) † 1912 v Pacově č. 2
- zjištěná profese: arcikněz v Pacově č. 2
- jméno otce a jeho zaměstnání: Tomáš Kloboučník – prouteník z Deštné č. 24 (okr. Jindřichův Hradec)
- jméno manželky: - svobodný
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 86 zl. 57 kr. (1894),
- členem obecního výboru v letech: 1891-1912 (†)
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

50. KOVANDA, Jan

- * 17. 9. 1847 v Pacově č. 166 † po 1911
- zjištěná profese: krejčí z Pacova č. 33
- jméno otce a jeho zaměstnání: Jan Kovanda – obuvník z Pacova č. 33

- *jméno manželky*: Františka Tejrovská (Pacov č. 89)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*:
- *členem obecního výboru v letech*: 1891-1894; 1899-1902
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

51. KOZELSKÝ, Fabián

- * 4. 2. 1818 v Pacově č. 78 † 24. 7. 1888 v Pacově č. 84
- *zjištěná profese*: poštovní a obchodník v Pacově č. 167, 78 a 84
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Antonín Kozelský – obchodník a školní dohlížitel z Pacova č. 222, 316, 167 a 66
- *jméno manželky*: Marie Kopfsteinová (Pacov č. 78)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 106 zl. 62 kr. (1864), 124 zl. 84 kr. (1870), 101 zl. 48 ½ kr. (1873), 98 zl. 4 kr. (1876), 127 zl. 8 kr. (1883), 40 zl. 62 kr. (1887)
- *členem obecního výboru v letech*: 1862-1888 (†)
- *členem městské rady*: 1850-1864; 1867-1870; 1876-1880; *purkmistrem* (1855-1862), *?. radním* (1862-64), *II. radním* (1867-1870), *V. radním* (1877-1880)
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*: *měšťanosta Pacova* (1855-1862)

52. KOZELSKÝ, Ferdinand

- * 29. 5. 1845 v Pacově č. 167 † 23. 2. 1918 v Pacově č. 84
- *zjištěná profese*: c. k. vrchní poštovní v Pacově č. 84
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Fabián Kozelský – poštovní a obchodník v Pacově č. 167, 78 a 84
- *jméno manželky*: Anežka Libánská (Keblov č. ?? – okr. Benešov)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 110 zl. 16 kr. (1887), 98 zl. 42 ½ kr. (1894),
- *členem obecního výboru v letech*: 1887-1918 (†)
- *spolková činnost*: zakladatel Jednoty divadelních ochotníků (1859), Čtenářské Besedy (1865), Hasičsko-tělovýchovné jednoty Sokol (1871)
- *další aktivity a funkce*:

53. JUDr. KREIML, Gustav

- * †
- *zjištěná profese*: c. k. notář a advokát v Pacově č. 81 a Libochovicích (okr. Litoměřice)
- *jméno otce a jeho zaměstnání*:
- *jméno manželky*:
- *náboženská a konfesijní příslušnost*:
- *daňová poplatnost*: 66 zl. 68 kr. (1894)
- *členem obecního výboru v letech*: 1891-1895
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*: z Pacova do Libochovic (okr. Litoměřice) odchází koncem r. 1895

54. KRIŠTŮFEK, Adolf

- * 17. 6. 1808 v Humpolci č. 290 (okr. Pelhřimov) † 13. 2. 1894 v Pacově č. 42
- *zjištěná profese*: obchodník v Pacově č. 76 a 42
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: František Křišťůfek – postřihač z Humpolce č. 290 (okr. Pelhřimov)
- *jméno manželky*: Viktorie Komersová (z Humpolce č. nezjištěno - okr. Pelhřimov)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 83 zl. 88 ½ kr. (1864), 66 zl. 34 kr. (1870), 40 zl. 44 kr. (1873), 56 zl. 98 kr. (1876), - (1883), - (1887),
- *členem obecního výboru v letech*: 1850-1894 (†)
- *členem městské rady*: 1873-1876; 1876-1880, *III. radním* (1870-1873), *IV. radním* (1877-1880)
- *spolková činnost*:

- další aktivity a funkce:

55. KŘEČÁN, Karel

* 24. 1. 1833 v Pacově č. 161 † po 1881

- zjištěná profese: pekař v Pacově č. 161 a 164

- jméno otce a jeho zaměstnání: Matěj Křečán – soukeník z Pacova č. ??

- jméno manželky: 1. Kristýna Dvořáková (Peřinkův mlýn u Velké Chyšky č. 40 – okr. Pelhřimov), 2. Apolena Dvořáková (Pacov č. 161)

- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická

- daňová poplatnost: 8 zl. 88 ½ kr. (1870)

- členem obecního výboru v letech: 1870-1873

- spolková činnost:

- další aktivity a funkce:

56. KŘEČÁN, Matěj

* 5. 2. 1801 v Pacově č. 255 † 11. 7. 1875 v Pacově č. 197

- zjištěná profese: soukeník z Pacova č. 161 a 197

- jméno otce a jeho zaměstnání: Mikuláš Křečán – soukeník z Pacova č. 255

- jméno manželky: Marie Vondřejková (Pacov č. 66)

- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická

- daňová poplatnost:

- členem obecního výboru v letech: 1862-1864

- členem městské rady: 1862-1864

- spolková činnost:

- další aktivity a funkce:

57. KŘEČÁN, Vojtěch

* 3. 4. 1830 v Pacově č. 152 † 19. 8. 1905 v Pacově č. 158

- zjištěná profese: kožešník v Pacově č. 190 a 158

- jméno otce a jeho zaměstnání: František Křečán – kožešník z Pacova č. 152

- jméno manželky: Marie Duchoslavová (Sedlice č. 105 - okr. Strakonice)

- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická

- daňová poplatnost: 4 zl. 95 ½ kr. (1870), 4 zl. 95 ½ kr. (1873), - (1887), 6 zl. 18 ½ kr. (1894)

- členem obecního výboru v letech: 1870-1876; 1880-1883; 1887-1902

- spolková činnost:

- další aktivity a funkce:

58. KŘEPELKA, Hynek

* 21. 1. 1856 v Pacově č. 156 †

- zjištěná profese: provazník v Pacově č. 30 a 51

- jméno otce a jeho zaměstnání: Hynek Křepelka – soukeník z Pacova č. 156

- jméno manželky: Josefa Marie Křepelková (Pacov č. 68)

- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická

- daňová poplatnost:

- členem obecního výboru v letech: 1899-1913

- členem městské rady: 1903-1909, V. radním (1903-1909)

- spolková činnost:

- další aktivity a funkce:

59. MUDr. KYSELA, František

* 3. 1. 1872 † asi 1933

- zjištěná profese: obvodní lékař v Pacově č. 81 a 94

- jméno otce a jeho zaměstnání:

- jméno manželky: Bohumila ????? (????? č. ??)

- náboženská a konfesijní příslušnost:

- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1909-1919
- členem městské rady: 1913-1919, VI. radním (1913-1919)
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

60. LAAGER, Karel

- * 22. 9. 1862 † 23. 4. 1940
- zjištěná profese: obchodník v Pacově č. 78 a 79
- jméno otce a jeho zaměstnání:
- jméno manželky: Amálie Lešanovská (????? č. ??)
- náboženská a konfesijní příslušnost:
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1899-1919
- členem městské rady: 1903-1919, III. radním (1903-1919)
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:
- poznámka: v Pacově žil od r. 1891

61. LAPÁČEK, Václav

- * 1848 †
- zjištěná profese: tkadlec v Pacově č. 220 a 306
- jméno otce a jeho zaměstnání: Jakub Lapáček – tkadlec z Obrataně č. ?? (okr. Pelhřimov)
- jméno manželky: Marie Čermáková (Pacov č. 154)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1902-1906
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

62. LEŠANOVSKÝ, Alois

- * 6. 6. 1839 v Pacově č. 150 † 4. 3. 1907 v Pacově č. 150
- zjištěná profese: zámečník z Pacova č. 150
- jméno otce a jeho zaměstnání: Hynek Lešanovský – zámečník z Pacova č. 150
- jméno manželky: Anna Krauchrová (Zhořec č. 31 - okr. Pelhřimov)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 10 zl. 72 ½ kr. (1894)
- členem obecního výboru v letech: 1891-1902
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

63. LEŠANOVSKÝ, Hynek

- * 21. 7. 1831 v Pacově č. 54 † 15. 2. 1910 v Pacově č. 78
- zjištěná profese: vrchní poštovní správce a císařský rada v Pacově č. 78
- jméno otce a jeho zaměstnání: Jan Lešanovský – soukeník z Pacova č. 54
- jméno manželky: Róza Šohajová (Pacov č. 9)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1864-1867
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

64. LEŠANOVSKÝ, Josef

- * 18. 1. 1847 v Jihlavě č. 8 (okr. Jihlava) † po 1920

- *zjištěná profese*: obchodník v Pacově č. 71
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Jan Lešanovský – soukeník z Pacova č. 54
- *jméno manželky*: Albertina Autengruberová (Pacov č. 107)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 77 zl. 7 kr. (1883), 77 zl. 17 kr. (1887)
- *členem obecního výboru v letech*: 1880-1894
- *člen městské rady*: 1887-1895, *I. radním* (1891-1895), *II. radním* (1887-1891)
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

65. LINHART, Jan

- * 17. 5. 1819 v Pacově č. 171 † 26. 3. 1874 v Pacově č. 308
- *zjištěná profese*: barvíř v Pacově č. 308
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Jan Linhart – řezník z Pacova č. 171
- *jméno manželky*: Marie Vrzáková (Pacov č. 169)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 12 zl. 74 kr. (1870)
- *členem obecního výboru v letech*: 1862-1864; 1867-1873
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

66. LINHART, Kašpar

- * 6. 1. 1823 v Pacově č. 171 † po 1911
- *zjištěná profese*: řezník a měšťan z Pacova č. 171
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Jan Linhart – řezník z Pacova č. 171
- *jméno manželky*: Karolina Ctiborová (Tábor č. 6 – okr. Tábor)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 25 zl. 43 kr. (1864), 47 zl. 62 kr. (1876)
- *členem obecního výboru v letech*: 1862-1870; 1876-1883
- *člen městské rady*: 1876-1880
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

67. MUDr. LÖW, Antonín

- * 12. 10. 1850 † 15. 5. 1912 v Pacově č. 3
- *zjištěná profese*: obvodní lékař z Pacova č. 171 a císařský rada z Pacova č. 3
- *jméno otce a jeho zaměstnání*:
- *jméno manželky*: Augusta Seelichová (Praha č. 146/II.)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 52 zl. 20 kr. (1887), 96 zl. 92 ½ kr. (1894),
- *členem obecního výboru v letech*: 1887-1902; 1906-1912 (†)
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

68. MAŠÁT, Adam

- * 24. 12. 1814 v Pacově č. 265 † 30. 1. 1891 v Pacově č. 48
- *zjištěná profese*: hostinský, řezník a měšťan v Pacově č. 77 a 48
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Jakub Mašát – řezník z Pacova č. 265
- *jméno manželky*: 1. Josefa Bártová (Pacov č. 300), 2. Františka Slavíková (??? č. ??)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 32 zl. 53 kr. (1864), 45 zl. 16 ½ kr. (1870), 42 zl. 39 ½ kr. (1873), 43 zl. 6 kr. (1876), 29 zl. 29 kr. (1883), 36 zl. 98 kr. (1887)
- *členem obecního výboru v letech*: 1862-1891 (†)
- *člen městské rady*: 1887-1891 (†)
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

69. MAŠÁT, Adolf

- * 13. 4. 1850 v Pacově č. 77 † 14. 10. 1918 v Pacově
- *zjištěná profese*: hostinský a měšťan v panském hostinci – „Na Panské“ v Pacově č. 48
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Adam Mašát – hostinský a řezník v Pacově č. 77 a 48
- *jméno manželky*:
- *náboženská a konfesijní příslušnost*:
- *daňová poplatnost*: 60 zl. 14 ½ kr. (1887), 89 zl. 65 kr. (1894),
- *členem obecního výboru v letech*: 1887-1918 (†)
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

70. MELLER, Filip

- * 1852 † po 1911
- *zjištěná profese*: obchodník v Pacově č. 162 a 163
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Jakub Meller - obchodník z Pacova č. 163
- *jméno manželky*:
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: židovská
- *daňová poplatnost*: 112 zl. 90 kr. (1887), 148 zl. 80 kr. (1894),
- *členem obecního výboru v letech*: 1887-1919
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

71. NETVAL, Antonín

- * 11. 1. 1813 v Pacově č. 216 † 3. 9. 1867 v Pacově č. 12
- *zjištěná profese*: soukeník, hostinský a měšťan z Pacova č. 12
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Jan Netval – soukeník z Pacova č. 216
- *jméno manželky*: Josefa Vondřejková (Pacov č. neuvedeno)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*:
- *členem obecního výboru v letech*: 1862-1864
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

72. NETVAL, Fabián

- * 7. 8. 1827 v Pacově č. 12 † 22. 3. 1897 v Pacově č. 304
- *zjištěná profese*: soukeník v Pacově č. 304 a 98
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Jan Netval – soukeník z Pacova č. 12
- *jméno manželky*: 1. Terezie Dvořáková (Peřínkův mlýn u Velké Chyšky č. 40 – okr. Pelhřimov), 2. Marie Havlová, rozená Lučanová (Pacov č. 25)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 11 zl 5 kr. (1870), - zl. - kr. (1876), 14 zl. 62 ½ kr. (1894)
- *členem obecního výboru v letech*: 1870-1873; 1876-1880, 1894-1897 (†)
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

73. NETVAL, Jan

- * 28. 5. 1851 † po 1911
- *zjištěná profese*: barvíř a hospodář z Pacova č. 199
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Hynek Netval – soukeník z Pacova č. 199
- *jméno manželky*: Josefa Hálková (Pacov č. 132)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 10 zl. 95 kr. (1894)
- *členem obecního výboru v letech*: 1894-1902; 1906-1909
- *spolková činnost*:

- *další aktivity a funkce:*

74. NOVÁK, František

- * 12. 8. 1843 v Německé (dnes Nížké) Lhotě č. 11 (okr. Pelhřimov) † 22. 10. 1913 v Pacově č. ??
- *zjištěná profese:* lékárník, a měšťan z Pacova č. 1
  - *jméno otce a jeho zaměstnání:* Jan Novák - krejčí z Německé (dnes Nížké) Lhoty č. 11 (okr. Pelhřimov) a z Pacova č. 30 a 169
  - *jméno manželky:* Johana Kozelská (Pacov č. 167)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost:* římskokatolická
  - *daňová poplatnost:* 28 zl. 67 kr. (1876), 62 zl. 19 kr. (1883), 72 zl. 55 ½ kr. (1887), 78 zl. 94 ½ kr. (1894)
  - *členem obecního výboru v letech:* 1876-1902
  - *členem městské rady:* 1880-1903, *purkmistrem* v Pacově (1887-1901), *I. radním* (1884-1887), *IV. radním* (1880-1884)
  - *spolková činnost:*
  - *další aktivity a funkce:*

75. NOVOTNÝ, Štěpán st.

- * 1836 †
- *zjištěná profese:* hospodář z Pacova č. 114 (možná i hospodář z Pacova č. 90/10)
  - *jméno otce a jeho zaměstnání:*
  - *jméno manželky:*
  - *náboženská a konfesijní příslušnost:*
  - *daňová poplatnost:*
  - *členem obecního výboru v letech:* 1899-1909
  - *spolková činnost:*
  - *další aktivity a funkce:*

76. OŠŤÁDAL, Jaroslav

- * †
- *zjištěná profese:* c. k. adjunkt z Pacova č. 166 a c. k. kontrolor berního úřadu č. 42
  - *jméno otce a jeho zaměstnání:*
  - *jméno manželky:* Johana Růthová (Sviné č. 1- okr. neznámý)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost:*
  - *daňová poplatnost:*
  - *členem obecního výboru v letech:* 1902-1909
  - *spolková činnost:*
  - *další aktivity a funkce:*

77. PAKOSTA, Ferdinand

- * 29. 5. 1857 v Pacově č. 73 † 9. 10. 1900 v Pacově č. 75
- *zjištěná profese:* obchodník a měšťan z Pacova č. 75
  - *jméno otce a jeho zaměstnání:* Hynek Pakosta – soukeník z Pacova č. 73
  - *jméno manželky:* Anna Vojáčková (Praha-Žižkov č. 495)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost:* římskokatolická
  - *daňová poplatnost:* 89 zl. 80 kr. (1887), 98 zl. 59 kr. (1894),
  - *členem obecního výboru v letech:* 1887-1900 (†)
  - *spolková činnost:*
  - *další aktivity a funkce:*

78. PAKOSTA, Ladislav

- * 20. 6. 1874 v Pacově č. 322 † po 1934
- *zjištěná profese:* cukrář z Pacova č. 164 a 82
  - *jméno otce a jeho zaměstnání:* Václav Pakosta – cukrář z Pacova č. 322
  - *jméno manželky:* Růžena Hrdličková (Pacov č. 198)

- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1909-1913
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

79. PAPEŽ, Josef

- * 8. 2. 1838 v Černovicích č. 228 (okr. Pelhřimov) † po 1911
- zjištěná profese: kolář z Pacova č. 25 a 57
- jméno otce a jeho zaměstnání: Jan Papež – kolář z Černovic č. 228 (okr. Pelhřimov)
- jméno manželky: 1. Antonie Novotná, rozená Mařincová (Pacov č. 25), 2. Cecílie Lešanovská (Pacov č. 150)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 15 zl. 4 ½ kr. (1894)
- členem obecního výboru v letech: 1891-1899
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

80. JUDr. PICK, Bernard

- * 19. 2. 1858 v Kozohlodech č. 30 (okr. Čáslav) † 22. 4. 1926
- zjištěná profese: advokát v Pacově č. 172 (?)
- jméno otce a jeho zaměstnání: Josef Pick - ????? z Kozohlod č. 30 (okr. Čáslav)
- jméno manželky:
- náboženská a konfesijní příslušnost: židovská
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1906-1919
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

81. PLÁČEK, Antonín

- * 18. 6. 1841 v Zásmukách č. ?? (okr. Kolín) † 20. 3. 1928 v Pacově č. 12
- zjištěná profese: obchodník v Pacově č. 167, 80 a 12
- jméno otce a jeho zaměstnání: Václav Pláček – učitel v Zásmukách (okr. Kolín)
- jméno manželky: 1. Emílie Netvalová (Pacov č. 12), 2. Josefa ????? (??? č. ?? - okr. neznámý)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 69 zl. 76 ½ kr. (1887), 35 zl. 71 kr. (1894)
- členem obecního výboru v letech: 1887-1902
- člen městské rady: 1887-1903, II. radním (1891-1895), III. radním (1895-1899), V. radním (1887-1891) ? radním (1899-1903)
- spolková činnost: spoluzakladatel Jednoty divadelních ochotníků (1859), Čtenářské besedy (1865) a Zpěváckého spolku Slavík (1874)
- další aktivity a funkce:

82. PRCHAL, Leopold

- * 26. 8. 1874 v Pacově č. 189 † 2. 5. 1943
- zjištěná profese: advokátní kancelista z Pacova č. 333
- jméno otce a jeho zaměstnání: František Prchal – dělník v Pacově č. 189
- jméno manželky: Jana Novotná (Pacov č. 18)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1909-1919
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:
- poznámka: domovské právo v Pacově získal od r. 1894

83. PROCHÁZKA, Michael

- * kolem 1827 † 17. 8. 1889 v Pacově č. 2
- *zjištěná profese*: biskupský vikář, okresní školdozorce, konzistoriální rada a děkan v Pacově č. 2
- *jméno otce a jeho zaměstnání*:
- *jméno manželky*: - svobodný
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*:
- *členem obecního výboru v letech*: 1862-1867
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

84. ROUBITSCHKEK (ROUBÍČEK), Bernard

- * 10. 8. 1860 † 12. 2. 1935
- *zjištěná profese*: obchodník, rolník a továrník v Pacově č. 157 a 174
- *jméno otce a jeho zaměstnání*:
- *jméno manželky*: 1. Hedvika ????? (??? č. ?? - okr. neznámý), 2. Cecílie ????? (??? č. ?? - okr. neznámý)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: židovská
- *daňová poplatnost*:
- *členem obecního výboru v letech*: 1909-1919
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

85. RŮŽEK, František

- * 2. 12. 1858 v Pacově č. 74 † po 1920
- *zjištěná profese*: provazník z Pacova č. 72
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Kašpar Růžek – provazník z Pacova č. 74
- *jméno manželky*: Julie ????? (??? č. ?? - okr. neznámý)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*:
- *členem obecního výboru v letech*: 1902-1906
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

86. SKOKÁNEK, Jan

- * 14. 4. 1799 v Pacově č. 76 † 5. 3. 1864 v Pacově č. 69
- *zjištěná profese*: soukeník a hostinský v Pacově č. 69
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Karel Skokánek – soukeník z Pacova č. ??
- *jméno manželky*: Johana Třeslová (??? č. ?? - okr. neznámý)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*:
- *členem obecního výboru v letech*: 1848-1864 (†)
- *členem městské rady*: 1848-1862
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

87. SKOKÁNEK, Josef

- * 6. 3. 1831 v Pacově č. 69 † 10. 6. 1894 v Pacově č. 70
- *zjištěná profese*: barvíř a obchodník v Pacově č. 70
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Jan Skokánek – soukeník a hostinský v Pacově č. 69
- *jméno manželky*: Anna Cardová (????? č. ?? - okr. neznámý)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 27 zl. 10 kr. (1883), 26 zl. 76 ½ kr. (1887)
- *členem obecního výboru v letech*: 1883-1894 (†)
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

88. SKOKÁNEK, Václav

- * 2. 9. 1808 v Pacově č. 205 † 14. 7. 1880 v Pacově č. 260
- *zjištěná profese*: soukeník a měšťan z Pacova č. 260
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: Hypolit Skokánek – soukeník v Pacově č. 205
  - *jméno manželky*: 1. Magdaléna Křečánová (??? č. ?? - okr. neznámý), 2. Josefa Taliánová (Dešná č. ?? - okr. Jindřichův Hradec)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
  - *daňová poplatnost*: 20 zl. 17 ½ kr. (1864), 19 zl. 20 ½ kr. (1870), 22 zl. 52 ½ kr. (1876),
  - *členem obecního výboru v letech*: 1862-1867; 1870-1880 (†)
  - *členem městské rady*: 1864-1867, IV. radním (1864-67)
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:

89. JUDr. SMRT, Jan

- * †
- *zjištěná profese*: c. k. soudní rada v Pacově č. 82 a v Kostelci nad Černými Lesy (okr. Praha-východ)
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*:
  - *jméno manželky*:
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*:
  - *daňová poplatnost*:
  - *členem obecního výboru v letech*: 1906-1914
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:
  - *poznámka*: z Pacova do Kostelce nad Černými Lesy odchází koncem r. 1914

90. SMUTNÝ, Jan

- * 30. 4. 1845 v Pacově č. 219 † po 1911
- *zjištěná profese*: krejčí v Pacově č. 156
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: Matěj Smutný – soukeník z Pacova č. 219
  - *jméno manželky*: Marie Kletečková (Pacov č. 222)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
  - *daňová poplatnost*:
  - *členem obecního výboru v letech*: 1902-1906
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:

91. STEIDLER, František

- * 5. 3. 1815 v Pacově č. 3 † 22. 11. 1884 v Pacově č. 3
- *zjištěná profese*: cukrář, perníkář a měšťan v Pacově č. 3
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: František Marek Steidler – perníkář z České Skalice (okr. Náchod) a Pacova č. 75, 179, 177 a 3
  - *jméno manželky*: Johana Dobrá (Velká Chyška č. 6 - okr. Pelhřimov)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
  - *daňová poplatnost*: 12 zl. 71 kr. (1864), 16 zl. 39 ½ kr. (1873), 16 zl. 52 ½ kr. (1876)
  - *členem obecního výboru v letech*: 1862-1870; 1873-1883
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:

92. STEIDLER st., Josef

- * 18. 12. 1857 v Pacově č. 70 † 16. 2. 1932 v Pacově č. 79
- *zjištěná profese*: cukrář, majitel realit, měšťan a náměstek v Pacově č. 3
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: František Steidler – cukrář a perníkář z Pacova č. 3
  - *jméno manželky*: Marie Skokánková (Pacov č. 70)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická (po r. 1920 československá husitská)
  - *daňová poplatnost*: 13 zl. 88 ½ kr. (1883), 19 zl. 54 ½ kr. (1887), 19 zl. 32 ½ kr. (1894)

- členem obecního výboru v letech: 1883-1919
- členem městské rady: 1903-1919, I. radním (1903-1919), III. radním (1887-1891), IV. radním (1891-1895), VI. radním (1895-1899), ?. radním (1899-1903)
- spolková činnost: starosta pacovské župy hasičské; velitel místní župy hasičské; jeden ze zakladatelů „HTJ Sokola“; předseda Jednoty divadelních ochotníků
- další aktivity a funkce: předseda Záložny z.s. s.r.o., asi členem České národní demokracie
- poznámka: členem obecního zastupitelstva byl Josef Steidler nepřetržitě až do roku 1932

93. STEINBACH, Bedřich

- * 25. 8. 1865 v Křížově (okr. Příbram) † 1947
- zjištěná profese: ředitel velkostatku Pacov, z Pacova č. 1
- jméno otce a jeho zaměstnání: Ferdinand Steinbach – nadlesní v Pacově, později ředitel velkostatku Pacov
- jméno manželky: Helena ????? (??? č. ?? - okr. neznámý)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1902-1919
- členem městské rady: 1903-1919, II. radním (1903-1919)
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce: pacovským okresním starostou (1914-1928)

94. STEINBACH, Ferdinand

- * 1835 v Malých Lečicích u Příbrami (okr. Příbram) † 8. 6. 1900 v Pacově č. 1
- zjištěná profese: nadlesní v Pacově, později ředitel velkostatku Pacov, z Pacova č. 1
- jméno otce a jeho zaměstnání: Jiří Steinbach – lesník ve Slapech (okr. Dobříš)
- jméno manželky: Helena Štefanová (Nesperry u Vlašimi č. 26 - okr. Benešov)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 47 zl. 52 kr. (1887), 45 zl. 52 ½ kr. (1894)
- členem obecního výboru v letech: 1887-1900 (†)
- členem městské rady: 1891-1899, II. radním (1895-1899), III. radním (1891-1895)
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce: členem pacovského okresního zastupitelstva od r. 1884

95. STEJSKAL, Jindřich

- * 13. 7. 1855 † 26. 1. 1926
- zjištěná profese: ředitel měšťanských škol v Pacově č. 11 a 348
- jméno otce a jeho zaměstnání:
- jméno manželky: Karolina ????? (??? č. ?? - okr. neznámý)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: - (1894),
- členem obecního výboru v letech: 1894-1913
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

96. SVOBODA, František

- * 23. 11. 1869 † po 1930
- zjištěná profese: učitel obecní školy a ředitel měšťanských škol
- jméno otce a jeho zaměstnání:
- jméno manželky:
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1913-1919
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

97. ŠOHAJ, Adam

- * 23. 12. 1819 v Pacově č. 246 † 29. 8. 1895 v Pacově č. 311
- *zjištěná profese*: řezník a měšťan v Pacově č. 311
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Martin Šohaj – řezník z Pacova č. 246
- *jméno manželky*: Eleonora Janečková (Pacov č. 59)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 26 zl. 97 kr. (1864), 31 zl. 59 ½ kr. (1870), 32 zl. 3 ½ kr. (1876)
- *členem obecního výboru v letech*: 1862-64; 1867-1870
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

98. ŠOHAJ, Matěj

- * 19. 2. 1826 v Pacově č. 9 † 26. 7. 1889 v Pacově č. 23
- *zjištěná profese*: řezník a hostinský v Pacově č. 9 a 23
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Josef Šohaj – řezník z Pacova č. 9
- *jméno manželky*: Marie Melicharová (Pacov č. 100)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 13 zl. 62 kr. (1864), 15 zl. 72 ½ kr. (1870), 15 zl. 72 ½ kr. (1873), 15 zl. 72 ½ kr. (1876), 30 zl. 20 ½ kr. (1883), - (1887),
- *členem obecního výboru v letech*: 1862-1883
- *členem městské rady*: 1867-1884, I. radním (1870-1884)
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

99. ŠOHAJ, Petr

- * 12. 11. 1838 v Pacově č. 275 † 29. 3. 1907 v Pacově č. ??
- *zjištěná profese*: řezník v Pacově č. 273
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Petr Šohaj – řezník z Pacova č. 275
- *jméno manželky*: Anna Horáková (Růžkovy Lhotice u Čechtic č. 1 - okr. Benešov)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 57 zl. 90 kr. (1870), 67 zl. 5 ½ kr. (1873), 80 zl. 24 ½ kr. (1876), 115 zl. 54 kr. (1883)
- *členem obecního výboru v letech*: 1867-1891
- *členem městské rady*: 1873-1887, II. radním (1880-1884), III. radním (1873-1880; 1884-1887)
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

100. ŠOLTYS, František

- * 25. 4. 1819 † po 1899
- *zjištěná profese*: c. k. listovní v Pacově č. 47
- *jméno otce a jeho zaměstnání*:
- *jméno manželky*: Kristýna ????? (??? č. ?? - okr. neznámý)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*:
- *daňová poplatnost*: 23 zl. 51 kr. (1870)
- *členem obecního výboru v letech*: 1862-1864; 1870-1887
- *členem městské rady*: 1862-1864
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

101. ŠTOLBA, Karel

- * 1. 11. 1852 v Pacově č. 198 † 5. 4. 1935
- *zjištěná profese*: klempíř z Pacova č. 167, 184 a 200 (?)
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: František Štolba – obuvník z Pacova č. 198
- *jméno manželky*: 1. Terezie Fousková (??? č. ?? - okr. neznámý), 2. Ludmila Vondřejková (Pacov č. 84)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*:

- členem obecního výboru v letech: 1870-1873
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

102. ŠUBRT, Vladimír

*

†

- zjištěná profese: přednosta stanice v Pacově
- jméno otce a jeho zaměstnání:
- jméno manželky:
- náboženská a konfesijní příslušnost:
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1909-1919
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

103. TALICH, Josef

* kolem 1828 † 7. 5. 1875 v Chýnově (okr. Tábor)

- zjištěná profese: krejčí a měšťan v Pacově č. 15
- jméno otce a jeho zaměstnání:
- jméno manželky: Marie Janková (Bítětice č. 15 - okr. Pelhřimov)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 13 zl. 11 kr. (1870)
- členem obecního výboru v letech: 1870-1873
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

104. TRNKA, Julius

* 22. 11. 1863 v Humpolci č. 286 (okr. Pelhřimov) † 15. 5. 1923 v Pacově č. 75

- zjištěná profese: okresní zvěrolékař v Pacově č. 75
- jméno otce a jeho zaměstnání: Emanuel Trnka – soukeník z Humpolce č. 286 (okr. Pelhřimov)
- jméno manželky: Anna Pakostová, rozená Vojáčková (Pacov č. 75)
- náboženská a konfesijní příslušnost: evangelická (augšpurská konfese)
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1906-1919
- členem městské rady: 1909-1913, V. radním (1909-1913)
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

105. TŘESKÝ, Josef (č. p. 36)

* 3. 6. 1837 v Pacově č. 36 †

- zjištěná profese: soukeník z Pacova č. 36 a dozorce ve Lvově (Ukrajina)
- jméno otce a jeho zaměstnání: Josef Třeský – soukeník z Pacova č. 36
- jméno manželky: Františka Melicharová (Pacov č. 100)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 12 zl. 63 ½ kr. (1864),
- členem obecního výboru v letech: 1864-1870
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

106. TŘESKÝ, Josef (č. p. 282)

* 18. 3. 1800 v Pacově č. 75 † 22. 12. 1880 v Pacově č. 282

- zjištěná profese: soukeník a policejní komisař z Pacova č. 282
- jméno otce a jeho zaměstnání: Antonín Třeský – soukeník z Pacova č. 75
- jméno manželky: Magdaléna Melicharová (Pacov č. ??)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická

- *daňová poplatnost*: 1 zl. (1864), 1 zl. (1870), 1 zl. (1873), 1 zl. (1876)
- *členem obecního výboru v letech*: 1862-1883
- *členem městské rady*: 1862-1867, *IV. radním* (1864-1867), *?. radním* (1862-64)
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

107. VÁHA, František

- * 27. 12. 1862 v Pacově č. 203 † po 1920
- *zjištěná profese*: řezník v Pacově č. 224 a 259
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Antonín Váha – mlynář z Pacova č. 203 a 224
- *jméno manželky*: Marie ????? (??? č. ?? - okr. neznámý)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*:
- *členem obecního výboru v letech*: 1906-1909
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

108. VÁŇA, Maxmilián

- * 5. 10. 1840 v Pacově č. 196 † 1920
- *zjištěná profese*: klempíř v Pacově č. 184, 266 a 83
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: František Váňa – kovář a měšťan v Pacově č. 196
- *jména manželky*: 1. Marie Vondřejková (Pacov č. 57), 2. Terezie Pokorná (???? č. ?? - okr. neznámý)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 9 zl. 81 ½ kr. (1887), 7 zl. 66 ½ kr. (1894)
- *členem obecního výboru v letech*: 1880-1883; 1887-1902
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

109. VÁŇA, Theodor

- * 9. 11. 1868 v Pacově č. 184 † 21. 4. 1933
- *zjištěná profese*: klempíř v Pacově č. 184, 83 a 4
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Maxmilián Váňa – klempíř v Pacově č. 184
- *jméno manželky*: Emilie Havlová (Pacov č. 195)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*:
- *členem obecního výboru v letech*: 1909-1919
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

110. VESELÝ, František

- * 31. 3. 1845 v Novém Mlýně u Zadní Lomné č. 8 (okr. Tábor) † po 1911
- *zjištěná profese*: krejčí v Pacově č. 173 a 166
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Vojtěch Veselý – mlynář z Nového Mlýna u Zadní Lomné č. 8 (okr. Tábor)
- *jméno manželky*: Františka Nebřenská (Pacov č. 137)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*:
- *členem obecního výboru v letech*: 1902-1906
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

111. VOHRADNÍK, Václav

- * 31. 8. 1817 v Pacově č. 212 † 30. 11. 1892 v Pacově č. 251
- *zjištěná profese*: obuvník v Pacově č. 255, 223 a 251
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Josef Vohradník – obuvník v Pacově č. ??

- *jméno manželky*: Terezie Čapková (Pacov č. 296)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 10 zl. 92 ½ kr. (1864),
- *členem obecního výboru v letech*: 1862-1870
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

112. VOJNA, Jan

- * 19. 11. 1826 v Jetřichovci č. 48 (okr. Pelhřimov) † 19. 12. 1899 v Pacově č. 351
- *zjištěná profese*: zedník v Jetřichovci č. 24 a stavitel z Pacova č. 350/351
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Martin Vojna – zedník z Jetřichovce č. 24 (okr. Pelhřimov)
- *jméno manželky*: Marie Michalová (Jetřichovec č. 40 - okr. Pelhřimov)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 84 zl. 15 kr. (1883), - (1887), 80 zl. 2 kr. (1894)
- *členem obecního výboru v letech*: 1883-1899 (†)
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

113. VONDRÁČEK, František

- * 2. 10. 1808 v Pacově č. 145 † 23. 7. 1882 v Pacově č. 48
- *zjištěná profese*: učitel z Pacova č. 48
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Dominik Vondráček – soukeník a měšťan z Pacova č. 145
- *jméno manželky*: Magdaléna Hazuková (Soběslav č. 19 - okr. Tábor)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 19 zl. 81 kr. (1864),
- *členem obecního výboru v letech*: 1862-1870
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

114. VONDŘEJKA, Theodor

- * 2. 11. 1832 v Pacově č. 57 † 22. 8. 1887 v Pacově č. 183
- *zjištěná profese*: obchodník v Pacově č. 8 a 183
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Josef Vondřejka – soukeník z Pacova č. 57
- *jméno manželky*: Karolina Hermanová (Horažďovice č. 34 - okr. Klatovy)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 46 zl. 14 kr. (1870), 32 zl. 40 ½ kr. (1873), 40 zl. 32 kr. (1876), 99 zl. 34 ½ kr. (1883)
- *členem obecního výboru v letech*: 1867-1887 (†)
- *členem městské rady*: 1870-1887, *II. radním* (1884-1887), *III. radním* (1880-1884), *IV. radním* (1873-1877), *VI. radním* (1876-1880)
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

115. VONDŘEJKA, Tomáš

- * 19. 12. 1819 v Pacově č. 66 † 4. 7. 1896 v Pacově č. 47
- *zjištěná profese*: soukeník z Pacova č. 66
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Jan Vondřejka – soukeník z Pacova č. 66
- *jméno manželky*: 1. Marie Cardová (Pacov č. 90), 2. Anna Melicharová, roz. Netvalová (Pacov č. 100)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*:
- *členem obecního výboru v letech*: 1862-1864
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

116. VÝTISKA, František

- * 19. 10. 1860 v Červené Řečici č. 24 (okr. Pelhřimov) † 22. 1. 1932 v Pacově č. 378
- *zjištěná profese*: truhlář a továrník v Pacově č. 129 a 378
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: Jan Výtiska – krejčí v Červené Řečici č. 24 (okr. Pelhřimov)
  - *jméno manželky*: Františka Adamová (Pacov č. 128)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*:
  - *daňová poplatnost*:
  - *členem obecního výboru v letech*: 1909-1919
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:

117. ZEMAN, Florián

- * 4. 5. 1848 v Pacově č. 64 † před 1921
- *zjištěná profese*: kovář z Pacova č. 28
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: Matěj Zeman – kovář z Pacova č. 64 a 28
  - *jméno manželky*: 1. Eleonora Vondřejková (Pacov č. 66), 2. Anna ????? (??? č. ?? - okr. neznámý)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
  - *daňová poplatnost*:
  - *členem obecního výboru v letech*: 1899-1902
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:

118. ZÍKA, Antonín

- * 15. 1. 1859 ve Zhořci č. 18 (okr. Pelhřimov) † 1929
- *zjištěná profese*: hodinář z Pacova č. 73 a 4
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: Vojtěch Zíka – rolník a chalupník ze Zhořce č. 18 (okr. Pelhřimov)
  - *jméno manželky*: Veronika Dvořáková (Pacov č. 160)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
  - *daňová poplatnost*:
  - *členem obecního výboru v letech*: 1902-1909
  - *členem městské rady*: 1903-1909, VI. radním (1903-1909)
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:

119. ZÍKA, Jan

- * 16. 3. 1839 v Pacově č. 114 † po 1911
- *zjištěná profese*: řezník a hostinský v Černovicích č. 88 (okr. Pelhřimov) a v Pacově č. 114 a 191
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: Jan Zíka – soukeník v Pacově č. 114
  - *jméno manželky*: 1. Anna Hamerníková (Staré Vyklantice č. 10/20 - okr. Pelhřimov), 2. Terezie Šohajová (Pacov č. 311)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
  - *daňová poplatnost*: 29 zl. 20 kr. (1894)
  - *členem obecního výboru v letech*: 1894-1899; 1902-1906
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:

120. ZÍKA, Josef

- * 17. 1. 1846 ve Zhořci č. 18 (okr. Pelhřimov) †
- *zjištěná profese*: pekař ze Zhořce č. 18 (okr. Pelhřimov) a z Pacova č. 260
  - *jméno otce a jeho zaměstnání*: Vojtěch Zíka - rolník a chalupník ze Zhořce č. 18 (okr. Pelhřimov)
  - *jméno manželky*: Františka Skokánková (Pacov č. 260)
  - *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
  - *daňová poplatnost*:
  - *členem obecního výboru v letech*: 1902-1909
  - *spolková činnost*:
  - *další aktivity a funkce*:

121. ZITTERVALD, Josef

- * 1815 v Plzni č. neznámé (okr. Plzeň-???) † 23. 10. 1868 v Pacově č. 1
- *zjištěná profese*: lékárník v Pacově č. 1
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Antonín Zittervald – ohňostrojce v c. k. vojště z Plzně (okr. Plzeň-???)
- *jméno manželky*: Františka Šohajová (Jihlava č. ?? - okr. Jihlava)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*: 31 zl. 41 ½ kr. (1864)
- *členem obecního výboru v letech*: 1862-1868 (†)
- *členem městské rady*: 1862-1868 (†), *I. radním* (1864-68 - †)
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*: členem *pacovského okresního zastupitelstva* (1865-1868 - †)

122. ZOUBEK, Adolf

- * 17. 6. 1858 v Pacově č. 82 † 15. 1. 1942 v Pacově
- *zjištěná profese*: kloboučník a majitel AZO v Pacově č. 5
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Antonín Zoubek – barvíř a měšťan v Pacově č. 277 a 82
- *jméno manželky*: Cecílie Havlová (Pacov č. 195)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická (po r. 1920 československá husitská)
- *daňová poplatnost*: 6 zl. 56 ½ kr. (1894),
- *členem obecního výboru v letech*: 1891-1919
- *členem městské rady*: 1895-1903; 1909-1919, *IV. radním* (1909-1919). *V. radním* (1895-1899), *?. radním* (1899-1903)
- *spolková činnost*: člen hasičského sboru (pokladník a místovatel, zasedal ve výboru, čestným členem od r. 1926), zpěváckého sboru Slavík, Jednoty divadelních ochotníků (pokladník a člen výboru, čestným členem od r. 1909 a čestný diplom r. 1933)
- *další aktivity a funkce*:

123. ZOUBEK, Antonín

- * 10. 6. 1822 v Pacově č. 277 † 15. 11. 1878 v Pacově č. 82
- *zjištěná profese*: barvíř a měšťan v Pacově č. 277 a 82
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Jan Zoubek – soukeník z Pacova č. 277
- *jméno manželky*: Johana Procházková (Pacov č. 67)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*: římskokatolická
- *daňová poplatnost*:
- *členem obecního výboru v letech*: 1862-1864
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

124. ZOUBEK, Florián

- * kolem 1829 †
- *zjištěná profese*: soukenický mistr a občan z Pacova č. 301 a 210
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: František Zoubek – soukeník z Pacova č. 56
- *jméno manželky*: Terezie Zíková (????? č. ?? - okr. neznámý)
- *náboženská a konfesijní příslušnost*:
- *daňová poplatnost*: 10 zl. 3 ½ kr. (1883)
- *členem obecního výboru v letech*: 1883-1887
- *spolková činnost*:
- *další aktivity a funkce*:

125. ZOUBEK, František

- * 25. 12. 1846 v Pacově č. 31 †
- *zjištěná profese*: krejčí a měšťan v Pacově č. 40
- *jméno otce a jeho zaměstnání*: Jan Zoubek – soukeník a měšťan v Pacově č. 31 a 40
- *jméno manželky*: Petronila Pelíšková (??? č. ?? - okr. neznámý)

- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 7 zl. 24 kr. (1894)
- členem obecního výboru v letech: 1894-1902
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

126. ZOUBEK, František

* 13. 1. 1876 † po 1921

- zjištěná profese: obuvník z Pacova č. 254
- jméno otce a jeho zaměstnání: František Zoubek – obuvník z Pacova č. 289, 315 a 254
- jméno manželky: Františka Zittová (Vodice č. ?? - okr. Tábor)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1913-1919
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

127. ZOUBEK, Matěj

* 25. 2. 1804 v Pacově č. 188 † 16. 10. 1856 v Pacově č. 188

- zjištěná profese: soukeník a měšťan z Pacova č. 188
- jméno otce a jeho zaměstnání: Jan Zoubek – soukeník z Pacova č. 188
- jméno manželky: Marie Tejrovská (Pacov č. 73)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1862-1864
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

128. ZOUBEK, Václav

* 28. 9. 1818 v Pacově č. 283 † 18. 9. 1875 v Pacově č. 219

- zjištěná profese: soukeník a měšťan z Pacova č. 283, 219, 329 a 320
- jméno otce a jeho zaměstnání: Josef Zoubek – soukeník z Pacova č. 332 a 283
- jméno manželky: Marie Smutná (Pacov č. 285)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost:
- členem obecního výboru v letech: 1864-1867
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

129. JUDr. ŽIŽKA, Václav

* 16. 8. 1838 v Soběslavi č. 66 (okr. Tábor) †

- zjištěná profese: c. k. notář v Pacově č. 89 a 168
- jméno otce a jeho zaměstnání: Václav Žižka – mlynář v Soběslavi č. 66 (okr. Tábor)
- jméno manželky: Emílie Löwová (Chrudim č. ?? - okr. Chrudim)
- náboženská a konfesijní příslušnost: římskokatolická
- daňová poplatnost: 50 zl. (1876)
- členem obecního výboru v letech: 1876-1880
- spolková činnost:
- další aktivity a funkce:

12 Seznam diagramů, grafů a tabulek

Seznam tabulek:

Tab. č. 1: Majitelé pacovského panství a velkostatku 1835-1945.

Tab. č. 2: Srovnání počtu obyvatel ve městech Humpolec, Pacov, Pelhřimov a Tábor mezi léty 1869 – 1921.

Tab. č. 3: Počet obyvatel a domů v Pacově v letech 1850 – 1921.

Tab. č. 4: Počet židovských rodin a obyvatel v Pacově v letech 1840 – 1930.

Tab. č. 5: Volební účast v I., II. a III. volebním sboru.

Tab. č. 6: Celková volební účast při obecních volbách.

Tab. č. 7: Přehled purkmistrů a měšťanostů v Pacově v letech 1848-1919.

Tab. č. 8: Počet volebních období strávených obecními výbory v městské radě (1862-1919).

Tab. č. 9: Zvolení výboři v letech 1851-1859 na základě rekonstrukce z protokolů o zasedání obecního výboru.

Tab. č. 10: Počet volebních období strávených obecními zastupiteli v Pacově ve funkci (1850-1919).

Tab. č. 11: Personální fluktuace v obecním výboru města Pacov v letech 1862-1912.

Tab. č. 12: Socioprofesionální složení členů obecních výborů mezi léty 1862-1918.

Tab. č. 13: Teritoriální původ členů obecního zastupitelstva v letech 1862-1912.

Tab. č. 14: Židovští občané v obecním zastupitelstvu města Pacov.

Tab. č. 15: Otcové a synové v pacovském zastupitelstvu v letech 1862-1918.

Tab. č. 16: Bratři v rámci obecního zastupitelstva v letech 1862-1918.

Tab. č. 17: Přehled okresních starostů (1865-1928).

Tab. č. 18: Výsledky voleb do obecního zastupitelstva v Pacově pro období 1919-1922.

Tab. č. 19 a 20: Podoba zvolené městské rady v Pacově ve volebních letech 1913 a 1919.

Tab. č. 21: Přehledy osob podílejících se na správě obce v letech 1862-1913.

Tab. č. 22: Jmenný abecední seznam členů obecního zastupitelstva dle voleb 1862-1912.

Tab. č. 23: Jmenný abecední seznam členů obecního rady dle voleb 1862-1913.

Seznam diagramů:

Diagram č. 1: Rodokmen členů rodiny Weissů z Tessbachu vlastníků Velkostatek Pacov.

Diagram č. 2: Provázanost pacovských komunálních elit - 1. část.

Diagram č. 3: Provázanost pacovských komunálních elit - 2. část.

Diagram č. 4: Propojenost rodiny Autengruberů a Lešanovských.

Diagram č. 5: Rodokmen rodiny Autengruberových.

Diagram č. 6: Rodokmen rodiny Hamerníkových.

Diagram č. 7: Rodokmen rodiny Steidlerů.

Diagram č. 8: Rodokmen rodiny Kozelských.

Diagram č. 9: Rodokmen rodiny Novákových.

Diagram č. 10: Rodokmen rodiny Zoubkových - větev Jana a Barbory Zoubkových; větev Josefa a Veroniky Zoubkových.

Seznam grafů:

Graf. č. 1: Počet prvně zvolených zastupitelů do městské rady v Pacově (1848-1913).

Graf. č. 2: Počet prvně zvolených zastupitelů do obecních výborů v Pacově (1862-1912).

Graf. č. 3: Náboženské vyznání členů obecního výboru v letech 1848-1912.

13 Přílohy

13.1 Tabulkové přílohy

Vysvětlivky k tab. č. 21:

V případě, že se nepodařilo z žádného z pramenů určit přesné datum, kdy proběhly volby do obecních výborů (zastupitelstva) či k volbě obecního představenstva (rady), je uveden pouze předpokládaný rok daných voleb s otazníky, jež symbolizují den a měsíc, který je neznámý.

Počet zastupitelů zastávající funkci radních se v různých obdobích lišil. Pro rok 1862 jsou záznamy o 3 radních a purkmistrovi města. Mezi ostatními léty se počet pohyboval mezi 4-6 radními + měšťanosta. Pro některé volební roky radních jsou dochovány v pramenech pouze jména bez bližšího určení rozložení jejich dělení na I. -VI. radního. Pokud nastala tato situace, jsou jednotliví zvolení zapsáni v abecedním pořadí dle jejich příjmení.

V období voleb do obecního zastupitelstva mezi léty 1862-1912 činil počet volených osob celkem 24 osob rozdělených po 8 za každý příslušný volební sbor (Pro rok 1867 se ale podařilo identifikovat pouze 22 zvolených osob). Od voleb v roce 1887 se zvýšil počet zastupitelů na 30, čímž za každý voličský sbor bylo zvoleno 10 zastupitelů. Jednotlivé uvedené tabulky uvádí pouze řádně zvolené zastupitele bez výčtu náhradníků.

Otazník za jménem zvoleného zastupitele značí, že se nepodařilo z žádného pramene určit, za jaký voličský sbor byl daný zastupitel zvolen. Pokud nastane tato situace, jsou i jména zvolených zastupitelů řazena v abecedním pořadí od A-Z.

Z důvodu nedochovanosti pramenů je možno v některých tabulkách volebních výsledků vidět i řazení zvolených pouze v abecedním řazení bez uvedení dosaženého počtu hlasů v jednotlivých voličských sborech.

**Tab. č. 21: Přehledy výsledků voleb do obecního zastupitelstva a obecní rady
v letech 1862-1913:**

	1862	
	<i>obecní výbor - ?? ?? 1862</i>	<i>obecní představenstvo - ?? ?? 1862</i>
<i>starosta:</i>	HAMERNÍK, Hynek (?) – obchodník	
<i>radní:</i>	TŘESKÝ, Josef č. p. 282 (?) - soukeník <i>I. radní</i> ZITTERVALD, Josef (?) - lékárník <i>II. radní</i>	ŠOLTYS, František (?) - c. k. listovný <i>III. radní</i> KOZELSKÝ, Fabián (?) - obchodník a poštovník <i>radní</i>
<i>členové</i>	BÜRGL, František (?) - lékař -	SKOKÁNEK, Jan (?) – soukeník a hostinský -
<i>obecního</i>	ČULÍK, Jan (?) - řezník -	SKOKÁNEK, Václav (?) - soukeník -
<i>výboru:</i>	HÁLEK, Hynek (?) - soukeník -	STEIDLER, František (?) - cukrář a perníkář -
	HAMERNÍK, Hynek (?) - obchodník -	ŠOHAJ, Adam (?) - řezník -
	HAMERNÍK, Jan (?) - velkostatkář a mydlář -	ŠOHAJ, Matěj (?) - hostinský -
	KOZELSKÝ, Fabián (?) - obchodník a poštovník -	ŠOLTYS, František (?) – c. k. listovný -
	KRIŠTŮFEK, Adolf (?) - obchodník -	TŘESKÝ, Josef č. p. 282 (?) - soukeník -
	LINHART, Jan (?) - barvíř -	VOHRADNÍK, Václav (?) - obuvník -

	LINHART, Kašpar (?) - řezník	-	VONDRÁČEK, František (?) - učitel	-
	MAŠÁT, Adam (?) - řezník	-	VONDŘEJKA, Tomáš (?) - soukeník	-
	NETVAL, Antonín (?) – soukeník a hostinský	-	ZITTERVALD, Josef (?) - lékárník	-
	PROCHÁZKA, Michael (?) - děkan	-	ZOUBEK, Antonín (?) – barvíř a měšťan	-

	1864		
	<i>obecní výbor - ?? ?? 1864</i>		<i>obecní představenstvo - ?? ?? 1864</i>
starosta:	HAMERNÍK, Hynek (III) – obchodník		
radní:	ZITTERVALD, Josef (I) - lékárník	<i>I. radní</i>	SKOKÁNEK, Václav (II) - soukeník
	ČAPEK, Dominik (III) - obchodník	<i>II. radní</i>	TŘESKÝ, Josef č. p. 282 (III) - soukeník
členové obecního výboru:	KRIŠTŮFEK, Adolf (I) - obchodník	19	HÁLEK, Hynek (II) - soukeník
	BÜRGL, František (I) - lékař	19	AUTENGRUBER, František st. (II) - krupař
	ZITTERVALD, Josef (I) - lékárník	19	BRÁZDA, Josef (II) - soukeník
	PROCHÁZKA, Michael (I) - děkan	18	TŘESKÝ, Josef č. p. 36 (II) - soukeník
	MAŠÁT, Adam (I) – hostinský a řezník	18	HAMERNÍK, Hynek (III) – obchodník
	STEIDLER, František (I) - cukrář a perníkář	18	KOZELSKÝ, Fabián (III) - obchodník a pošt mistr
	ZOUBEK, Václav (I) – soukeník a měšťan	13	HAMERNÍK, Jan (I) - velkostatkář a mydlář
	VOHRADNÍK, Václav (I) - obuvník	13	ŠOHAJ, Matěj (II) - hostinský
	ŠOHAJ, Adam (II) - řezník	35	LEŠANOVSKÝ, Hynek (III) - vrchní pošt. správce
	VONDRÁČEK, František (II) - učitel	34	TŘESKÝ, Josef č. p. 282 (III) - soukeník
	SKOKÁNEK, Václav (II) - soukeník	33	ČAPEK, Dominik (III) - obchodník
	LINHART, Kašpar (II) - řezník	31	HÁLEK, Václav (III) - soukeník

	1867		
	<i>obecní výbor - ?? ?? 1867</i>		<i>obecní představenstvo - ?? ?? 1867</i>
starosta:	HAMERNÍK, Hynek (?) – obchodník		
radní:	ZITTERVALD, Josef (?) - lékárník	<i>I. radní</i>	ČAPEK, Dominik (?) - obchodník
	KOZELSKÝ, Fabián (?) - obchodník a pošt mistr	<i>II. radní</i>	ŠOHAJ, Matěj (?) - hostinský
členové obecního výboru:	AUTENGRUBER, František st. (?) - krupař	-	MAŠÁT, Adam (?) – hostinský a řezník
	BRÁZDA, Josef (?) – soukeník	-	STEIDLER, František (?) - cukrář a perníkář
	ČAPEK, Dominik (?) - obchodník	-	ŠOHAJ, Adam (?) - řezník
	ČERMÁK, František č. p. 205 (?) - soukeník a krupař	-	ŠOHAJ, Matěj (?) - hostinský
	ČERMÁK, Josef (?) - hospodář a hostinský	-	ŠOHAJ, Petr (?) – řezník
	FISCHER, Václav (?) – učitel a ředitel škol	-	TŘESKÝ, Josef č. p. 36 (?) - soukeník
	HAMERNÍK, Hynek (?) – obchodník	-	TŘESKÝ, Josef č. p. 282 (?) - soukeník

JELÍNEK, František č. p. 65 (?) - truhlář	-	VOHRADNÍK, Václav (?) - obuvník	-
KOZELSKÝ, Fabián (?) - obchodník a pošt mistr	-	VONDRÁČEK, František (?) - učitel	-
KRIŠTŮFEK, Adolf (?) - obchodník	-	ZITTERVALD, Josef (?) - lékárník	-
LINHART, Jan (?) - barvíř	-	-	-
LINHART, Kašpar (?) - řezník	-	-	-

	1870 obecní výbor - 19. - 20. IX. 1870		obecní představenstvo - 3. X. 1870
starosta:	HAMERNÍK, Hynek (II) – obchodník		
radní:	ŠOHAJ, Matěj (II) - hostinský ČAPEK, Dominik (I) - obchodník	I. radní II. radní	KRIŠTŮFEK, Adolf (I) - obchodník VONDŘEJKA, Theodor (I) - obchodník
			III. radní IV. radní
členové obecního výboru:	ČAPEK, Dominik (I) - obchodník KOZELSKÝ, Fabián (I) - obchodník a pošt mistr HAMERNÍK, Jan (I) - velkostatkář a mydlář KRIŠTŮFEK, Adolf (I) - obchodník VONDŘEJKA, Theodor (I) - obchodník MAŠÁT, Adam (I) – hostinský a řezník ASCHER, Bernard (I) - obchodník AUTENGRUBER, František st. (I) - krupař ŠOHAJ, Matěj (II) - hostinský ŠOLTYS, František (II) - c. k. listovný HAVEL, František č. p. 195 (II) - městský důchodní ŠOHAJ, Adam (II) - řezník	13 12 11 10 10 9 8 6 18 16 13 12	ŠOHAJ, Petr (II) – řezník HAMERNÍK, Hynek (II) – obchodník SKOKÁNEK, Václav (II) - soukeník LINHART, Jan (II) - barvíř KŘEČÁN, Vojtěch (III) - kožešník KŘEČÁN, Karel (III) - pekař JELÍNEK, František č. p. 65 (III) - truhlář NETVAL, Fabián (III) - soukeník HAVEL, Josef (III) - soukeník TŘESKÝ, Josef č. p. 282 (III) - soukeník ČERMÁK, Lorenc (III) - soukeník a kostelník TALICH, Josef (III) - krejčí
			11 11 11 10 24 23 22 22 18 17 17 13

	1873 obecní výbor - 13. - 14. XI. 1873		obecní představenstvo - 11. XII. 1873
starosta:	HAMERNÍK, Hynek (III) – obchodník		
radní:	ŠOHAJ, Matěj (II) - hostinský ČAPEK, Dominik (II) - obchodník	I. radní II. radní	ŠOHAJ, Petr (II) – řezník VONDŘEJKA, Theodor (I) - obchodník
			III. radní IV. radní
členové obecního výboru:	SKOKÁNEK, Václav (I) - soukeník BÜRGL, František (I) - lékař ASCHER, Bernard (I) - obchodník AUTENGRUBER, František st. (I) - krejčí HAVEL, František č. p. 348 (I) - obchodník VONDŘEJKA, Theodor (I) - obchodník	10 9 9 9 9 9	STEIDLER, František (II) - cukrář a perníkář ŠOHAJ, Matěj (II) - hostinský HRAŠE, František (II) - kněz ŠOHAJ, Petr (II) – řezník TŘESKÝ, Josef č. p. 282 (III) - soukeník HAMERNÍK, Hynek (III) – obchodník
			22 19 19 18 21 16

	KRIŠTŮFEK, Adolf (I) - obchodník	8	HAVEL, Martin (III) - řezník	15
	BRÁZDA, Josef (I) - soukeník	7	KŘEČÁN, Vojtěch (III) - kožešník	15
	ČAPEK, Dominik (II) - obchodník	26	JELÍNEK, František č. p. 65 (III) - truhlář	15
	HAMERNÍK, Jan (II) - velkostatkář a mydlář	26	KARABEL, Josef (III) - kovář	13
	MAŠÁT, Adam (II) – hostinský a řezník	22	HAVEL, František č. p. 195 (III) - městský důchodní	13
	KOZELSKÝ, Fabián (II) - obchodník a poštovní	22	HRUBÝ, Jan (III) - tkadlec	12

	1876/77		
	obecní výbor - 6. - 8. XII. 1876		obecní představenstvo - 19. II. 1877
starosta:	HAMERNÍK, Hynek (III) – obchodník		
radní:	KOZELSKÝ, Fabián (III) - obch. a poštovní ? . radní		ŠOHAJ, Petr (III) - řezník ? . radní
	KRIŠTŮFEK, Adolf (I) - obchodník ? . radní		VONDŘEJKA, Theodor (I) - obchodník ? . radní
	ŠOHAJ, Matěj (III) - hostinský ? . radní		
členové obecního výboru:	HAMERNÍK, Jan (I) - velkostatkář a mydlář 17		ŠOHAJ, Adam (II) - řezník 43
	BÜRGL, František (I) - lékař 17		NOVÁK, František (II) - lékárník 39
	MAŠÁT, Adam (I) – hostinský a řezník 17		HAVEL, Martin (II) - řezník 36
	VONDŘEJKA, Theodor (I) - obchodník 16		LINHART, Kašpar (II) - řezník 35
	KRIŠTŮFEK, Adolf (I) - obchodník 16		HAMERNÍK, Hynek (III) – obchodník 75
	AUTENGRUBER, František st. (I) - krejčí 16		TŘESKÝ, Josef č. p. 282 (III) - soukeník 74
	ASCHER, Bernard (I) - obchodník 15		ŠOHAJ, Matěj (III) - hostinský 58
	ŽIŽKA, Václav (I) – c. k. notář 10		ŠOHAJ, Petr (III) – řezník 55
	SKOKÁNEK, Václav (II) - soukeník 48		HRAŠE, František (III) - kněz 53
	STEIDLER, František (II) - cukrář a perníkář 45		ČERMÁK, František č. p. 205 (III) - soukeník a krupař 47
	ČERMÁK, František č. p. 225 (II) - dekař 45		KOZELSKÝ, Fabián (III) - obchodník a poštovní 44
	BRÁZDA, Josef (II) - soukeník 45		NETVAL, Fabián (III) - soukeník 42

	1880		
	obecní výbor - 27. - 29. IV. 1880		obecní představenstvo - ?? . ?? . 1880
starosta:	HAMERNÍK, Hynek (III) – obchodník		
radní:	ŠOHAJ, Matěj (III) – hostinský I. radní		VONDŘEJKA, Theodor (III) - obchodník III. radní
	ŠOHAJ, Petr (III) – řezník II. radní		NOVÁK, František (I) – lékárník IV. radní
členové obecního výboru:	NOVÁK, František (I) - lékárník 12		BRÁZDA, Josef (II) - soukeník 15
	HAMERNÍK, Josef (I) – továrník a mydlář 12		AUTENGRUBER, František st. (II) - krejčí 14
	VÁŇA, Maxmilián (I) - klempíř 12		KRIŠTŮFEK, Adolf (II) - obchodník 12
	LEŠANOVSKÝ, Josef (I) - obchodník 12		STEIDLER, František (II) – cukrář a perníkář 11

ASCHER, Bernard (I) - obchodník	11	TŘESKÝ, Josef č. p. 282 (III) - soukeník	31
ČAPEK, Dominik (I) - obchodník	10	HAMERNÍK, Hynek (III) - obchodník	29
HAVEL, František č. p. 348 (I) - obchodník	9	ŠOHAJ, Matěj (III) - hostinský	22
KŘEČÁN, Vojtěch (I) - kožešník	9	ŠOHAJ, Petr (III) - řezník	21
ČERMÁK, Josef (II) – hospodář a hostinský	18	HRAŠE, František (III) - kněz	16
MAŠÁT, Adam (II) – hostinský a řezník	18	VONDŘEJKA, Theodor (III) - obchodník	16
ČERMÁK, František č. p. 225 (II) - dekař	16	KOZELSKÝ, Fabián (III) - obchodník	15
ŠOHAJ, Adam (II) - řezník	16	LINHART, Kašpar (III) - řezník	15

1883/84			
obecní výbor - 31. VII. - 1. VIII. 1883		obecní představenstvo - 24. IV. 1884	
starosta:	HAMERNÍK, Hynek (III) – obchodník		
radní:	NOVÁK, František (II) – lékárník <i>I. radní</i>	ŠOHAJ, Petr (II) - řezník <i>III. radní</i>	
	VONDŘEJKA, Theodor (II)-obchodník <i>II. radní</i>	GRÜNBERGER, Albert (I) - advokát <i>IV. radní</i>	
členové obecního výboru:	KOZELSKÝ, Fabián (I) - obchodník a poštovní mistr 17	HRAŠE, František (II) - kněz 17	
	ASCHER, Bernard (I) – obchodník 17	ŠOHAJ, Matěj (II) - hostinský 15	
	VOJNA, Jan (I) – stavitel 17	NOVÁK, František (II) - lékárník 14	
	ČAPEK, Dominik (I) - obchodník 17	AUTENGRUBER, František ml. (II) - obchodník 13	
	GRÜNBERGER, Albert (I) - advokát 17	HAVEL, Josef (III) - soukeník 22	
	HAVEL, František č. p. 348 (I) - obchodník 15	SKOKÁNEK, Josef (III) - barvíř 21	
	KRIŠŤŮFEK, Adolf (I) - obchodník 9	ČERMÁK, Josef (III) - hospodář a hostinský 20	
	AUTENGRUBER, František st. (I) - krejčí 8	HAVEL, Martin (III) - řezník 18	
	VONDŘEJKA, Theodor (II) - obchodník 18	JELÍNEK, František č. p. 65 (III) - truhlář 17	
	ŠOHAJ, Petr (II) - řezník 18	HAMERNÍK, Hynek (III) - obchodník 16	
	LEŠANOVSKÝ, Josef (II) – obchodník 18	STEIDLER, Josef (III) - cukrář 15	
	MAŠÁT, Adam (II) - hostinský 17	ZOUBEK, Florián (III) – soukeník 15	

1887			
obecní výbor - ?? - ?? X. 1887		obecní představenstvo - ?? - ?? 188?	
starosta:	NOVÁK, František (III) – lékárník		
radní:	GRÜNBERGER, Albert (I) - advokát <i>I. radní</i>	ČERMÁK, Josef (III) - hospodář a hostinský <i>IV. radní</i>	
	LEŠANOVSKÝ, Josef (II) – obchodník <i>II. radní</i>	PLAČEK, Antonín (III) - obchodník <i>V. radní</i>	
	STEIDLER, Josef st. (II) - cukrář <i>III. radní</i>	MAŠÁT, Adam (II) - hostinský <i>VI. radní</i>	
členové	LÖW, Antonín (I) - lékař -	PAKOSTA, Ferdinand (II) - obchodník -	
	GRÜNBERGER, Albert (I) - advokát -	HAMERNÍK, Hynek (II) - obchodník -	

obecního výboru:	ASCHER, Bernard (I) – obchodník -	MAŠÁT, Adam (II) - hostinský -
	STEINBACH, Ferdinand (I) - ředitel velkostatku -	ČERMÁK, František č. p. 205 (II) - soukeník a krupař -
	VOJNA, Jan (I) - stavitel -	SKOKÁNEK, Josef (II) - barvíř -
	KOZELSKÝ, Fabián (I) - obchodník a poštovní -	BRÁZDA, Petr (III) - obchodník -
	ŠOHAJ, Matěj (I) - hostinský -	KŘEČÁN, Vojtěch (III) - kožešník -
	KRIŠTŮFEK, Adolf (I) - obchodník -	NOVÁK, František (III) – lékárník -
	MELLER, Filip (I) - obchodník -	KOZELSKÝ, Ferdinand (III) - poštovní -
	ČAPEK, Dominik (I) - obchodník -	HAVEL, Martin (III) - řezník -
	STEIDLER, Josef st. (II) - cukrář -	PLAČEK, Antonín (III) - obchodník -
	LEŠANOVSKÝ, Josef (II) – obchodník -	ČERMÁK, Josef (III) - hospodář a hostinský -
	MAŠÁT, Adolf (II) - hostinský -	VÁŇA, Maxmilián (III) - klempíř -
	AUTENGRUBER, František st. (II) - krejčí -	HRAŠE, František (III) - kněz -
	HAVEL, František č. p. 195 či 348 (II) -	HAVEL, Josef (III) - soukeník -
	*nelze rozlišit	

	1891 obecní výbor - 19. - 21. I. 1891	obecní představenstvo - 11. II. 1891
starosta:	NOVÁK, František (III) – lékárník	
radní:	LEŠANOVSKÝ, Josef (II) – obchodník I. radní PLAČEK, Antonín (III) - obchodník II. radní STEINBACH, Ferdinand (I) - řed. velkostatku III. radní	STEIDLER, Josef (II) - cukrář IV. radní ČERMÁK, Josef (III) - hospodář a hostinský V. radní
členové obecního výboru:	KRIŠTŮFEK, Adolf (I) - obchodník - LÖW, Antonín (I) - lékař - STEINBACH, Ferdinand (I) - ředitel velkostatku - KREIML, Gustav (I) - c. k. notář - HAMERNÍK, Hynek (I) – obchodník - VOJNA, Jan (I) - stavitel - PAPEŽ, Josef (I) - kolář - LEŠANOVSKÝ, Alois (I) - zámečník - MELLER, Filip (I) - obchodník - ASCHER, Hynek (I) - obchodník - LEŠANOVSKÝ, Josef (II) – obchodník - MAŠÁT, Adolf (II) - hostinský - STEIDLER, Josef (II) - cukrář - HAVEL, František č. p. 348 (II) - obchodník - PAKOSTA, Ferdinand (II) - obchodník -	AUTENGRUBER, František ml. (II) - obchodník - KOVANDA, Jan (II) - krejčí - ČERMÁK, František č. p. 205 (II) - soukeník a krupař - SKOKÁNEK, Josef (II) - barvíř - ZOUBEK, Adolf (II) - kloboučník - PLAČEK, Antonín (III) - obchodník - NOVÁK, František (III) – lékárník - KŘEČÁN, Vojtěch (III) - kožešník - KOZELSKÝ, Ferdinand (III) - poštovní - ČERMÁK, Josef (III) - hospodář a hostinský - VÁŇA, Maxmilián (III) - klempíř - BRÁZDA, Petr (III) - obchodník - KLOBOUČNÍK, Antonín (III) - arcikněz - HAVEL, Martin (III) - řezník - HAVEL, Josef (III) - soukeník -

	1894/95 obecní výbor - 11. – 13. XII. 1894	obecní představenstvo – 5. I. 1895
starosta:	NOVÁK, František (III) – lékárník	
radní:	AUTENGRUBER, František ml. (II) - obchodník I. radní STEINBACH, Ferdinand (I) – řed. velkostatku II. radní PLAČEK, Antonín (III) - obchodník III. radní	ASCHER, Hynek (I) – obchodník IV. radní ZOUBEK, Adolf (III) - kloboučník V. radní STEIDLER, Josef (II) - cukrář VI. radní
členové obecního výboru:	STEINBACH, Ferdinand (I) - ředitel velkostatku 20 HRADECKÝ, Josef (I) – kotlář 20 HAMERNÍK, Hynek (I) – obchodník 19 LÖW, Antonín (I) – lékař 19 ASCHER, Hynek (I) - obchodník 19 VOJNA, Jan (I) – stavitel 18 KREIML, Gustav (I) - c. k. notář 14 MELLER, Filip (I) - obchodník 14 PAPEŽ, Josef (I) - kolář 10 STEJSKAL, Jindřich (I) – ředitel škol 10	MAŠÁT, Adolf (II) - hostinský 42 KLOBOUČNÍK, Antonín (II) - arcikněz 39 AUTENGRUBER, František ml. (II) - obchodník 37 LEŠANOVSKÝ, Alois (II) - zámečník 35 BRÁZDA, Petr (II) - obchodník 31
	KOZELSKÝ, Ferdinand (II) - pošt mistr 74 HAVEL, František č. p. 195 či 348 (II) - *nelze rozlišit 64 STEIDLER, Josef (II) - cukrář 47 PAKOSTA, Ferdinand (II) - obchodník 46 ČERMÁK, František č. p. 205 (II) - soukeník a krupař 43	HRUBÝ, Antonín (III) - tkadlec 123 ZOUBEK, František č. p. 40 (III) - krejčí 114 NOVÁK, František (III) - lékárník 111 VÁŇA, Maxmilián (III) - klempíř 103 ZOUBEK, Adolf (II) - kloboučník 96 KŘEČÁN, Vojtěch (III) - kožešník 96 NETVAL, Jan (III) – barvíř a hospodář 94 ZÍKA, Jan (III) – řezník a hostinský 93 PLAČEK, Antonín (III) - obchodník 88 NETVAL, Fabián (III) - soukeník 86

	1899 obecní výbor - 16. – 18. II. 1899	obecní představenstvo – ?? . ?? . 1899
starosta:	NOVÁK, František (III) – lékárník	
radní:	AUTENGRUBER, František ml. (II) - obchodník I. radní ASCHER, Hynek (I) - obchodník ?. radní PLAČEK, Antonín (II) - obchodník ?. radní	STEIDLER, Josef st. (II) - cukrář ?. radní ZOUBEK, Adolf (III) - kloboučník ?. radní
členové obecního výboru:	STEINBACH, Ferdinand (I) - ředitel velkostatku 19 KLOBOUČNÍK, Antonín (I) - arcikněz 18 LÖW, Antonín (I) – lékař 18 AUTENGRUBER, František ml. (I) - obchodník 18 ASCHER, Hynek (I) - obchodník 18 PAKOSTA, Ferdinand (I) - obchodník 18 LAAGER, Karel (I) - obchodník 18	KOVANDA, Jan (II) - krejčí 60 PLAČEK, Antonín (II) - obchodník 57 ZEMAN, Florián (II) - kovář 50 ČECH, Jan (II) - advokát 49 NOVOTNÝ, Štěpán st. (II) - hospodář 41
		ZOUBEK, Adolf (II) - kloboučník 233 NOVÁK, František (III) - lékárník 224

KOZELSKÝ, Ferdinand (I) - pošt mistr	13	HRUBÝ, Antonín (III) - tkadlec	216
HRADECKÝ, Josef (I) – kotlář	13	VÁŇA, Maxmilián (III) - klempíř	207
MELLER, Filip (I) - obchodník	12	NETVAL, Jan (III) - hospodář	204
STEIDLER, Josef st. (II) - cukrář	70	KŘEČÁN, Vojtěch (III) - kožešník	203
STEJSKAL, Jindřich (II) - ředitel měšť. školy	69	BRÁZDA, František (III) - truhlář	184
DVOŘÁK, Václav (II) - truhlář	62	ZOUBEK, František č. p. 40 (III) - krejčí	181
MAŠÁT, Adolf (II) - hostinský	61	KŘEPELKA, Hynek (III) - provazník	157
HÁLEK, Josef (II) - obchodník	60	LEŠANOVSKÝ, Alois (III) - zámečník	141

	1902/03 obecní výbor - 18. – 20. XII. 1902		obecní představenstvo – 3. I. 1903
starosta:	AUTENGRUBER, František ml. (I) - obchodník		
radní:	STEIDLER, Josef (III) - cukrář I. radní STEINBACH, Bedřich (I) - řed. velkostatku II. radní LAAGER, Karel (II) - obchodník III. radní	ASCHER, Hynek (I) - obchodník IV. radní KŘEPELKA, Hynek (III) - provazník V. radní ZÍKA, Antonín (III) - hodinář VI. radní	
členové obecního výboru:	KLOBOUČNÍK, Antonín (I) - arcikněz 23 KOZELSKÝ, Ferdinand (I) - pošt mistr 23 AUTENGRUBER, František ml. (I) - obchodník 22 MAŠÁT, Adolf (I) - hostinský 21 ASCHER, Hynek (I) - obchodník 21 NOVÁK, František (I) - lékárník 19 STEINBACH, Bedřich (I) - řed. velkostatku 19 MELLER, Filip (I) - obchodník 18 ZOUBEK, Adolf (I) - kloboučník 17 HRADECKÝ, Josef (I) - kotlář 16 STEJSKAL, Jindřich (II) – řed. měšť. školy 101 ČECH, Jan (II) - advokát 84 OŠŤÁDAL, Jaroslav (II) – c. k. adjunkt 82 LAAGER, Karel (II) - obchodník 79 DVOŘÁK, Hynek (II) - kovář 77	ČERMÁK, Ferdinand (II) - učitel 74 NOVOTNÝ, Štěpán (II) - hospodář 64 HÁLEK, Josef (II) - obchodník 62 ČULÍK, Matěj (II) – řezník a hostinský 58 HÁJEK, Petr (II) - truhlář 55 KŘEPELKA, Hynek (III) - provazník 252 STEIDLER, Josef (III) - cukrář 233 ZÍKA, Jan (III) - hostinský 184 VESELÝ, František (III) - krejčí 182 ZÍKA, Antonín (III) - hodinář 178 RŮŽEK, František (III) - provazník 173 ŠTOLBA, Karel (III) - klempíř 166 LAPÁČEK, Václav (III) - tkadlec 164 SMUTNÝ, Jan (III) - krejčí 162 ZÍKA, Josef (III) - pekař 157	

	1906 obecní výbor - 17. - 19. V. 1906		obecní představenstvo - 23. VI. 1906
starosta:	AUTENGRUBER, František ml. (III) - obchodník		
radní:	STEIDLER, Josef (II) - cukrář I. radní STEINBACH, Bedřich (I) - řed. velkostatku II.	ASCHER, Hynek (I) - obchodník IV. radní KŘEPELKA, Hynek (III) - provazník V. radní	

	<i>radní</i>		<i>radní</i>
	LAAGER, Karel (I) - obchodník	<i>III. radní</i>	ZÍKA, Antonín (II) - hodinář
			<i>VI. radní</i>
členové obecního výboru:	KOZELSKÝ, Ferdinand (I) - poštovník	23	ČERMÁK, Ferdinand (II) - učitel
	LAAGER, Karel (I) - obchodník	23	NOVOTNÝ, Štěpán č. p. 114 (II) - hospodář
	STEINBACH, Bedřich (I) - ředitel velkostatku	23	STEJSKAL, Jindřich (II) - ředitel měšť. školy
	MAŠÁT, Adolf (I) - hostinský	22	EHRlich, Josef (II) - stavitel a zedník
	MELLER, Filip (I) - obchodník	22	PICK, Bernard (II) - advokát
	SMRT, Jan (I) - c. k. soudní rada	22	KŘEPELKA, Hynek (III) - provazník
	KLOBOUČNÍK, Antonín (I) - arcikněz	21	ŠTOLBA, Karel (III) - klempíř
	ASCHER, Hynek (I) - obchodník	21	ZÍKA, Josef (III) - pekař
	LÖW, Antonín (I) - lékař	18	VÁHA, František (III) - řezník
	HRADECKÝ, Josef (I) - kotlář	14	NETVAL, Jan (III) - barvíř a hospodář
	DVOŘÁK, Václav (II) - truhlář	74	CHOCHOLKA, Marcelín (III) - rolník
	STEIDLER, Josef (II) - cukrář	62	AUTENGRUBER, František ml. (III) - obchodník
	ZÍKA, Antonín (II) - hodinář	59	HAUFF, Josef (III) - stavitel
	OŠTÁDAL, Jaroslav (II) - c.k. berní kontrolor	58	ZOUBEK, Adolf (III) - kloboučník
	TRNKA, Julius (II) - okresní zvěrolékař	58	DVOŘÁK, Hynek (III) - kovář

	1909		
	<i>obecní výbor - 29. - 31. VII. 1909</i>		<i>obecní představenstvo - 14. VIII. 1909</i>
<i>starosta:</i>	AUTENGRUBER, František ml. (III) - obchodník		
<i>radní:</i>	STEIDLER, Josef (I) - cukrář	<i>I. radní</i>	ZOUBEK, Adolf (III) - kloboučník
	STEINBACH, Bedřich (I) - řed. velkostatku	<i>II. radní</i>	TRNKA, Julius (II) - okresní zvěrolékař
	LAAGER, Karel (I) - obchodník	<i>III. radní</i>	DVOŘÁK, Václav (II) - truhlář
členové obecního výboru:	STEINBACH, Bedřich (I) - ředitel velkostatku	23	TRNKA, Julius (II) - okresní zvěrolékař
	SMRT, Jan (I) - c. k. soudní rada	23	HÁJEK, Karel (II) - truhlář
	STEIDLER, Josef (I) - cukrář	23	PICK, Bernard (II) - advokát
	MAŠÁT, Adolf (I) - hostinský	23	KYSELA, František (II) - lékař
	KOZELSKÝ, Ferdinand (I) - poštovník	22	AMBROŽ, Jan (II) - hodinář
	LÖW, Antonín (I) - lékař	22	ZOUBEK, Adolf (III) - kloboučník
	MELLER, Filip (I) - obchodník	20	JELÍNEK, František č. p. 239 (III) - truhlář
	ASCHER, Hynek (I) - obchodník	20	KŘEPELKA, Hynek (III) - provazník
	KLOBOUČNÍK, Antonín (I) - arcikněz	19	HRUBÝ, Antonín (III) - tkadlec
	LAAGER, Karel (I) - obchodník	14	AUTENGRUBER, František ml. (III) - obchodník
	DVOŘÁK, Hynek (II) - kovář	73	VÝTISKA, František (III) - továrník a truhlář
	ČERMÁK, Ferdinand (II) - učitel	66	VÁŇA, Theodor (III) - klempíř

STEJSKAL, Jindřich (II) - ředitel měšť. školy	60	PRCHAL, Leopold (III) – advokátní kancelista	160
DVOŘÁK, Václav (II) - truhlář	58	HOLAKOVSKÝ, Jan (III) – tkadlec	152
FOUČEK, František (II) - c. k. vrchní oficiál	58	PAKOSTA, Ladislav (III) – cukrář	149

	1912/13 <i>obecní výbor - 17. - 19. X. 1912</i>	<i>obecní představenstvo - 26. V. 1913</i>
<i>starosta:</i>	AUTENGRUBER, František ml. (III) - obchodník	
<i>radní:</i>	STEIDLER, Josef st. (I) - cukrář <i>I. radní</i> STEINBACH, Bedřich (I) - řed. velkostatku <i>II. radní</i> LAAGER, Karel (I) - obchodník <i>III. radní</i>	ZOUBEK, Adolf (III) - kloboučník <i>IV. radní</i> HRUBÝ, Antonín (III) - tkadlec <i>V. radní</i> KYSELA, František (II) - lékař <i>VI. radní</i>
<i>členové obecního výboru:</i>	MAŠÁT, Adolf (I) - hostinský 24 SMRT, Jan (I) - c. k. soudní rada 24 STEINBACH, Bedřich (I) - ředitel velkostatku 24 KOZELSKÝ, Ferdinand (I) - poštovník 23 ŠUBRT, Vladimír (I) – přednosta stanice 22 ROUBITSCHKEK, Bernard (I) - továrník a obchodník 19 MELLER, Filip (I) - obchodník 17 STEIDLER, Josef st. (I) - cukrář 15 LAAGER, Karel (I) - obchodník 13 DIVECKÝ, František (I) - advokát 13 DVOŘÁK, Václav (II) - truhlář 38 FOUČEK, František (II) - c. k. vrchní oficiál 37 PICK, Bernard (II) - advokát 35 DVOŘÁK, Hynek (II) - kovář 35 AMBROŽ, Jan (II) - hodinář 35	ČERMÁK, Ferdinand (II) - učitel 35 PRCHAL, Leopold (II) - advokátní kancelista 35 KYSELA, František (II) - lékař 35 HÁJEK, Karel (II) - truhlář 33 SVOBODA, František (II) - učitel a ředitel škol 32 ----- HRUBÝ, Antonín (III) - tkadlec 179 ZOUBEK, Adolf (III) - kloboučník 179 JELÍNEK, František č. p. 239 (III) - truhlář 170 HOLAKOVSKÝ, Jan (III) – tkadlec 169 VÝTISKA, František (III) – továrník a truhlář 168 AUTENGRUBER, František ml. (III) - obchodník 166 VÁŇA, Theodor (III) – klempíř 165 JANURA, Vojtěch (III) - hospodář 165 TRNKA, Julius (III) - okresní zvěrolékař 156 ZOUBEK, František č. p. 254 (III) - obuvník 98

Tab. č. 22: Jmenný abecední seznam členů obecního zastupitelstva dle voleb 1862-1912:

P.	Jméno zastupitele/datum narození a úmrtí	Počet zvolení	1862 ²⁵⁹	1864	1867 ²⁶⁰	1870	1873	1876	1880	1883	1887	1891	1894	1899	1902	1906	1909	1912
1.	AMBROŽ, Jan (*12. V. 1870 †9. IV. 1935)	2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO
2.	ASCHER, Bernard (*28. I. 1814 †5. X. 1899)	6	x	x	x	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x	x	x	x
3.	ASCHER, Hynek (*25. XII. 1855 †21. X. 1911)	6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	x
4.	AUTENGRUBER, František ml. (*12. XI. 1853 †19. IV. 1943)	8	x	x	x	x	x	x	x	ANO	x	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
5.	AUTENGRUBER, František st. (*8. XI. 1821 †3. X. 1896)	8	x	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x	x	x	x
6.	BRÁZDA, František (*6. VI. 1858 †30. IV. 1905)	1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	x	x	x	x
7.	BRÁZDA, Josef (*17. VII. 1824 †7. VII. 1898)	5	x	ANO	ANO	x	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x	x	x	x	x	x
8.	BRÁZDA, Petr *21. VI. 1851 †24. IX. 1897)	3	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x	x
9.	MUDr. BÜRGL, František (*1810 †21. XII. 1876)	4	ANO	ANO	x	x	ANO	ANO	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
10.	ČAPEK, Dominik (*3. VII. 1845 †21. XII. 1890)	7	x	ANO	ANO	ANO	ANO	x	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x	x	x	x
11.	JUDr. ČECH, Jan (*18?? †19??)	2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	x	x	x

²⁵⁹ SOKA Pelhřimov, AM Pacov, *Zápisy ze zasedání obecního zastupitelstva 1852-1926*, inv. č. 309, kart. 77. Rekonstrukce osob zastávajících úřad výborů v zastupitelstvu proběhla dle dochovaných zápisů z jednání městského zastupitelstva. V přehledu je uvedeno pouze 20 zastupitelů z celkového počtu 24 volených. Vycházeno bylo pouze z protokolů z doby po obecních volbách (???) až do konce roku 1862.

²⁶⁰ TAMTĚŽ, *Zápisy ze zasedání obecního zastupitelstva 1852-1926*, inv. č. 309, kart. 77. Rekonstrukce osob zastávajících úřad výborů v zastupitelstvu proběhla dle dochovaných zápisů z jednání městského zastupitelstva. V přehledu je uvedeno pouze 23 zastupitelů z celkového počtu 24 volených. Vycházeno bylo pouze z protokolů z doby po obecních volbách až do konce roku 1867.

<i>P.</i>	<i>Jméno zastupitele/datum narození a úmrtí</i>	<i>Počet zvolení</i>	<i>1862</i>	<i>1864</i>	<i>1867</i>	<i>1870</i>	<i>1873</i>	<i>1876</i>	<i>1880</i>	<i>1883</i>	<i>1887</i>	<i>1891</i>	<i>1894</i>	<i>1899</i>	<i>1902</i>	<i>1906</i>	<i>1909</i>	<i>1912</i>
29.	HÁLEK, Josef (*4. IV. 1847 †po 1911)	2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	x	x	x
30.	HÁLEK, Václav (*16. VIII. 1816 †20. I. 1891)	1	x	ANO	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
31.	HAMERNÍK, Hynek (*27. XII. 1824 †27. XI. 1897)	11	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x	x
32.	HAMERNÍK, Jan (*24. XII. 1812 †11. XII. 1876)	5	ANO	ANO	x	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
33.	HAMERNÍK, Josef (*11. XII. 1851 †10. I. 1882)	1	x	x	x	x	x	x	ANO	x	x	x	x	x	x	x	x	x
34.	HAUFF, Josef (*5. II. 1853 †5. II. 1933)	1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	x	x
35.	HAVEL, František č. p. 195 (16. I. 1834 †????)	?	x	x	x	ANO	ANO	x	x	x	ANO (nelze určit)	x	ANO (nelze určit)	x	x	x	x	x
36.	HAVEL, František č. p. 348 (*1. XII. 1823 †????)	?	x	x	x	x	ANO	x	ANO	ANO	ANO (nelze určit)	ANO	ANO (nelze určit)	x	x	x	x	x
37.	HAVEL, Josef (*6. III. 1834 †1921)	4	x	x	x	ANO	x	x	x	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x	x	x
38.	HAVEL, Martin (*14. X. 1826 †20. X. 1898)	5	x	x	x	x	ANO	ANO	x	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x	x	x
39.	HOLAKOVSKÝ, Jan (*22. IV. 1871 †29. IX. 1936)	2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO
40.	HRADECKÝ, Josef (*8. III. 1847 †19. V. 1929)	4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	ANO	ANO	x	x
41.	HRAŠE, František (*16. XII. 1835 †12. III. 1889)	5	x	x	x	x	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x	x	x	x
42.	HRUBÝ, Antonín (*16. I. 1856 †po 1920)	4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	x	x	ANO	ANO
43.	HRUBÝ, Jan (*kolem 1822 †20. III. 1890)	1	x	x	x	x	ANO	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
44.	CHOCHOLKA, Marcelín (*18?? †19??)	1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	x	x

<i>P.</i>	<i>Jméno zastupitele/datum narození a úmrtí</i>	<i>Počet zvolení</i>	<i>1862</i>	<i>1864</i>	<i>1867</i>	<i>1870</i>	<i>1873</i>	<i>1876</i>	<i>1880</i>	<i>1883</i>	<i>1887</i>	<i>1891</i>	<i>1894</i>	<i>1899</i>	<i>1902</i>	<i>1906</i>	<i>1909</i>	<i>1912</i>
45.	JANURA, Vojtěch (*5. VII. 1880 †po 1923)	1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO
46.	JELÍNEK, František č. p. 239 (*4. X. 1870 †????)	2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO
47.	JELÍNEK, František č. p. 65 (*26. III. 1829 †17. I. 1886)	4	x	x	ANO	ANO	ANO	x	x	ANO	x	x	x	x	x	x	x	x
48.	KARABEL, Josef (*18. III. 1850 †po 1911)	1	x	x	x	x	ANO	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
49.	KLOBOUČNÍK, Antonín (*26. XII. 1839 †1912)	6	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	x
50.	KOVANDA, Jan (*17. IX. 1847 †po 1911)	2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	x	ANO	x	x	x	x
51.	KOZELSKÝ, Fabián (*4. II. 1818 †24. VII. 1888)	9	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x	x	x	x
52.	KOZELSKÝ, Ferdinand (*29. V. 1845 †23. II. 1918)	8	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
53.	JUDr. KREIML, Gustav (*18?? †????)	2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	x	x	x	x	x
54.	KRIŠTŮFEK, Adolf (*17. VI. 1808 †13. II. 1894)	10	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x	x	x
55.	KŘEČÁN, Karel (*24. I. 1833 †po 1881)	1	x	x	x	ANO	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
56.	KŘEČÁN, Matěj (*5. II. 1801 †11. VII. 1875)	1	ANO	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
57.	KŘEČÁN, Vojtěch (*3. IV. 1830 †19. VIII. 1905)	7	x	x	x	ANO	ANO	x	ANO	x	ANO	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x
58.	KŘEPELKA, Hynek (*21. I. 1856 †po 1911)	4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	ANO	ANO	x
59.	MUDr. KYSELA, František (*3. I. 1872 †asi 1933)	2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO
60.	LAAGER, Karel (*22. IX. 1862 †23. IV. 1940)	5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
61.	LAPÁČEK, Václav (*1848 †19??)	1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	x	x	x

<i>P.</i>	<i>Jméno zastupitele/datum narození a úmrtí</i>	<i>Počet zvolení</i>	<i>1862</i>	<i>1864</i>	<i>1867</i>	<i>1870</i>	<i>1873</i>	<i>1876</i>	<i>1880</i>	<i>1883</i>	<i>1887</i>	<i>1891</i>	<i>1894</i>	<i>1899</i>	<i>1902</i>	<i>1906</i>	<i>1909</i>	<i>1912</i>
79.	PAPEŽ, Josef (*8. II. 1838 †po 1911)	2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	x	x	x	x	x
80.	JUDr. PICK, Bernard (*19. II. 1858 †22. IV. 1926)	3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	ANO
81.	PLAČEK, Antonín (*18. VI. 1841 †20. III. 1928)	4	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x
82.	PRCHAL, Leopold (*26. VIII. 1874 †2. V. 1943)	2	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO
83.	PROCHÁZKA, Michael (*1827 †17. VIII. 1869)	2	ANO	ANO	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
84.	ROUBITSCHKEK, Bernard (*10. VIII. 1860 †12. II. 1935)	1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO
85.	RŮŽEK, František (*2. XII. 1858 †po 1920)	1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	x	x	x
86.	SKOKÁNEK, Jan (*14. IV. 1799 †5. III. 1864)	1	ANO	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
87.	SKOKÁNEK, Josef (6. III. 1831 †20. VI. 1894)	3	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x	x	x
88.	SKOKÁNEK, Václav (2. IX. 1808 †14. VII. 1880)	5	ANO	ANO	x	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
89.	JUDr. SMRT, Jan (*18?? †19??)	3	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	ANO
90.	SMUTNÝ, Jan (*30. IV. 1845 †po 1911)	1	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	x	x	x
91.	STEIDLER, František (5. III. 1815 †22. XI. 1884)	6	ANO	ANO	ANO	x	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x	x	x	x	x	x
92.	STEIDLER, Josef st. (*18. XII. 1857 †16. II. 1932)	9	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
93.	STEINBACH, Bedřich (*25. VIII. 1865 †1947)	4	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	ANO	ANO
94.	STEINBACH, Ferdinand (*1835 †8. VI. 1900)	4	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	ANO	ANO	x	x	x	x
95.	STEJSKAL, Jindřich (*13. VII. 1855 †26. I. 1926)	5	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	x

Tab. č. 23: Jmenný abecední seznam členů obecní rady dle voleb 1862-1913:

<i>P.</i>	<i>Jméno zvoleného</i>	<i>Počet zvolení</i>	<i>1862</i>	<i>1864</i>	<i>1867</i>	<i>1870</i>	<i>1873</i>	<i>1877</i>	<i>1880</i>	<i>1884</i>	<i>1887</i>	<i>1891</i>	<i>1895</i>	<i>1899</i>	<i>1903</i>	<i>1906</i>	<i>1909</i>	<i>1913</i>
1.	ASCHER, Hynek (*25. XII. 1855 †21. X. 1911)	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ANO	ANO	ANO	ANO	-	-
2.	AUTENGRUBER, František ml. (*12. XI. 1853 †19. IV. 1943)	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
3.	ČAPEK, Dominik (*3. VII. 1845 †21. XII. 1890)	5	-	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	ČERMÁK, Josef (*9. III. 1828 †7. XI. 1894)	2	-	-	-	-	-	-	-	-	ANO	ANO	-	-	-	-	-	-
5.	DVOŘÁK, Václav (*11. IX. 1855 †2. VIII. 1922)	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ANO	-
6.	JUDr. GRÜNBERGER, Albert (*???? †????)	2	-	-	-	-	-	-	-	ANO	ANO	-	-	-	-	-	-	-
7.	HAMERNÍK, Hynek (*27. XII. 1824 †27. XI. 1897)	8	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	HRUBÝ, Antonín (*16. I. 1856 †po 1920)	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ANO
10.	KOZELSKÝ, Fabián (*4. II. 1818 †24. VII. 1888)	3	ANO	-	ANO	-	-	ANO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11.	KRIŠTŮFEK, Adolf (*17. VI. 1808 †13. II. 1894)	2	-	-	-	ANO	-	ANO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13.	KŘEPELKA, Hynek (*21. I. 1856 †po 1911)	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ANO	ANO	-	-
14.	MUDr. KYSELA, František (*3. I. 1872 † po 1911)	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ANO
15.	LAAGER, Karel (*22. IX. 1862 †23. IV. 1940)	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ANO	ANO	ANO	ANO
16.	LEŠANOVSKÝ, Josef (*18. I. 1847 † po 1920)	2	-	-	-	-	-	-	-	-	ANO	ANO	-	-	-	-	-	-
17.	MAŠÁT, Adam (*24. XII. 1814 †30. I. 1891)	1	-	-	-	-	-	-	-	-	ANO	-	-	-	-	-	-	-

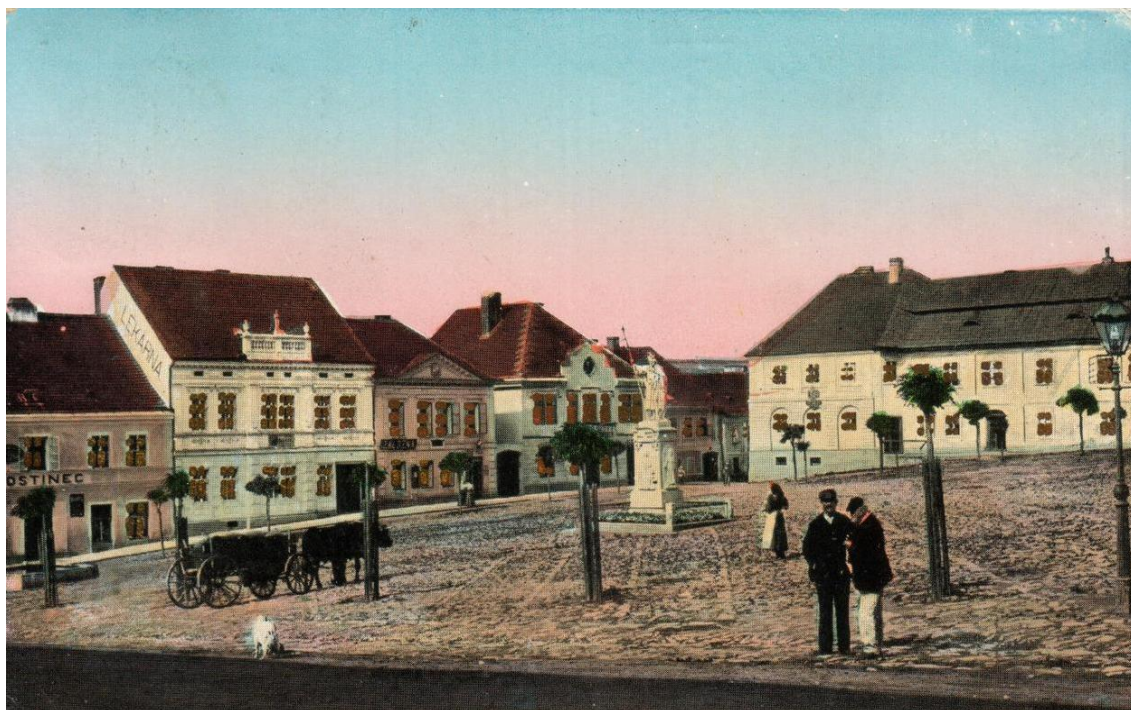
P.	Jméno zvoleného radního	Počet zvolení	1862	1864	1867	1870	1873	1877	1880	1884	1887	1891	1895	1899	1903	1906	1909	1913
18.	NOVÁK, František (*12. VIII. 1843 †22. X. 1913)	6	-	-	-	-	-	-	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	-	-	-	-
19.	PLAČEK, Antonín (*18. VI. 1841 †20. III. 1928)	4	-	-	-	-	-	-	-	-	ANO	ANO	ANO	ANO	-	-	-	-
20.	SKOKÁNEK, Václav (2. IX. 1808 †14. VII. 1880)	1	-	ANO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21.	STEIDLER, Josef st. (*18. XII. 1857 †16. II. 1932)	8	-	-	-	-	-	-	-	-	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO
22.	STEINBACH, Bedřich (*25. VIII. 1865 †1947)	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ANO	ANO	ANO	ANO
23.	STEINBACH, Ferdinand (*1835 †8. VI. 1900)	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ANO	ANO	-	-	-	-	-
24.	ŠOHAJ, Matěj (*19. II. 1826 †26. VII. 1889)	5	-	-	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25.	ŠOHAJ, Petr (*12. XI. 1838 †29. III. 1907)	4	-	-	-	-	ANO	ANO	ANO	ANO	-	-	-	-	-	-	-	-
26.	ŠOLTYS, František (*25. IV. 1819 †po 1899)	1	ANO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27.	TRNKA, Julius (*22. XI. 1863 †15. V. 1923)	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ANO	-
28.	TŘESKÝ, Josef č. p. 282 (*kolem 1802 †22. XII. 1880)	2	ANO	ANO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
29.	VONDŘEJKA, Theodor (*2. XI. 1832 †22. VIII. 1887)	5	-	-	-	ANO	ANO	ANO	ANO	ANO	-	-	-	-	-	-	-	-
30.	ZÍKA, Antonín (*15. I. 1859 †1929)	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ANO	ANO	-	-
31.	ZITTERVALD, Josef (*1815 †23. X. 1868)	3	ANO	ANO	ANO	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
32.	ZOUBEK, Adolf (*17. VI. 1858 †15. I. 1942)	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ANO	ANO	-	-	ANO	ANO

13.2 Obrazové přílohy

- Obrázek č. 1** – Centrum města Pacov s přilehlými ulicemi včetně čísel popisných (50. léta 20. století). Zdroj: <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>, grafická úprava Bc. Josef David
- Obrázek č. 2** – Stará rohová radnice vpravo vedle sochy před požárem v roce 1917 (mezi roky 1906-1915). Zdroj: Kolektiv autorů (edd.), *PACOV od historie k současnosti. Sborník k 550. výročí získání prvních privilegií a 400. výročí povýšení na město panské*, Pacov 1997, s. 110.
- Obrázek č. 3** – Podoba nové radnice po výstavbě (r. 1923). Zdroj: Osobní archiv autora, Sběrka fotografií města Pacov.
- Obrázek č. 4** – František Autengruber st. - 1821-1896 (80. léta 19. století). Zdroj: Petra Drbalová, *Jan Autengruber. Od akademismu k expresi*. Bakalářská práce, Brno 2008, s. 46.
- Obrázek č. 5** – Dlouholetý měšťanosta František Autengruber ml. (bez datace) Zdroj: Eliška STEJSKALOVÁ, *Počátky Mezinárodní motocyklové federace a Pacov. Ze vzpomínek Fr. Autengruber, Z mého kraje*. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 29, č. 7-8, 2004, s. 13
- Obrázek č. 6** – Ferdinand Kozelský (bez datace). Zdroj: Osobní archiv autora, Sběrka fotografií města Pacov.
- Obrázek č. 7** – Antonín Plaček (bez datace). Zdroj: Osobní archiv autora, Sběrka fotografií města Pacov.
- Obrázek č. 8** – Karel Laager (bez datace). Zdroj: Městské muzeum Antonína Sovy v Pacově, *fond Lešanovský*, nezpracováno.
- Obrázek č. 9** – Theodor Váňa (bez datace). Zdroj: *Theodor Váňa, Z mého kraje*. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 37, č. 2, 2012, s. 16.
- Obrázek č. 10** - MUDr. František Kysela (bez datace). Zdroj: Eliška STEJSKALOVÁ, *Počátky Mezinárodní motocyklové federace a Pacov. Ze vzpomínek MUDr. Fr. Kysely, Z mého kraje*. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 29, č. 7-8, 2004, s. 13
- Obrázek č. 11** - Josef Steidler st. v sokolském se svými syny (bez datace). Eliška STEJSKALOVÁ (ed.), *Paměti Josefa Steidlera z Pacova*, in: *Vlastivědný sborník Pelhřimovska 13*, Pelhřimov 2002, s. 61.
- Obrázek č. 12** - Ascherova papírna (rok neznámý). Zdroj: Osobní archiv autora, Sběrka fotografií města Pacov..

- Obrázek č. 13** - Obchodnický krám Hynka Hamerníka – č. p. 78 (konec 19. stol.)
Zdroj: Z mého kraje. Pacovský kulturní a informační zpravodaj 26, č. 5, 2001, nestránkováno.
- Obrázek č. 14** - Výřez města Pacova z mapy III. vojenského mapování (r. 1877).
Zdroj: Osobní archiv autora, Sběrka fotografií města Pacov.

Obrázek č. 2: Stará rohová radnice vpravo vedle sochy před požárem v roce 1917 (mezi roky 1906-1915).

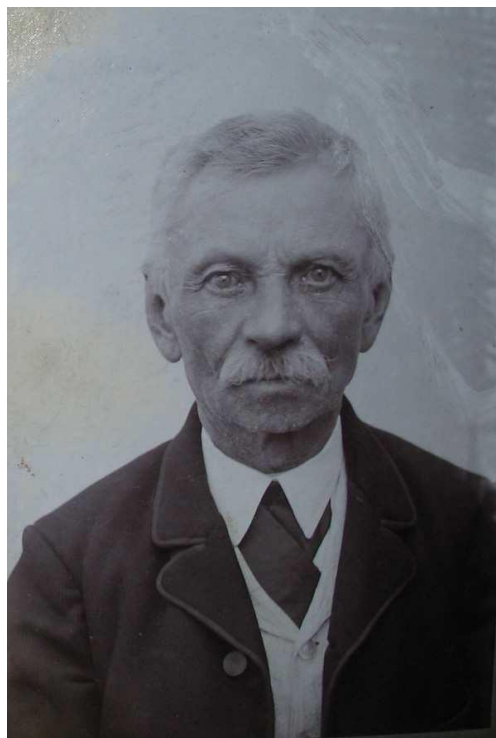

Obrázek č. 3: Podoba nové radnice po výstavbě (r. 1923).

**Obrázek č. 4: František Autengruber st.
(80. léta 19. století)**

**Obrázek č. 5: Dlouholetý - 1821-1896
měšťanosta František Autengruber ml.
(bez datace)**

**Obrázek č. 6: Ferdinand Kozelský
(bez datace)**

**Obrázek č. 7: Antonín Plaček (bez
datace)**

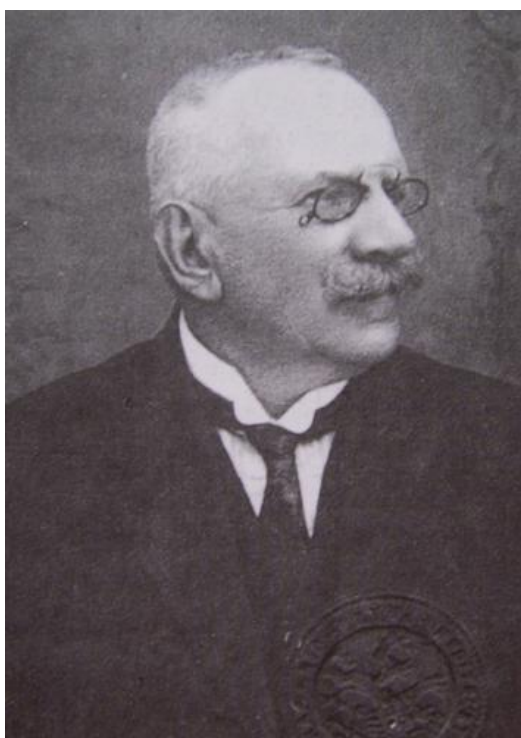
**Obrázek č. 8: Karel Laager
(bez datace)**

**Obrázek č. 9: Theodor Váňa
(bez datace)**

**Obrázek č. 10: MUDr. František Kysela
(bez datace)**

**Obrázek č. 11: Josef Steidler st.
v sokolském se svými syny (bez datace)**

Obrázek č. 12: Ascherova papírna (rok neznámý).

Obchodnický krám Hynka Hamerníka – č. p. 78 (konec 19. stol.)

Obrázek č. 14: Výřez města Pacova z mapy III. vojenského mapování (r. 1877)

